g. dem. teodorescu

«[Culegerile de folclor] de pină la el [G. Dem. Teodorescu], a lui Pann, Alecsandri şi Marinescu, ca şi altele, dăduseră întietate liricului sau epicului. Ridicaseră la interes de prim ordin doina sau balada şi hora. Teodorescu nu neglijează nici pe acestea, însă dă o deosebită atenţie unor specii pentru care pe acea vreme şi chiar azi, nu există nici o înţelegere. Acestea erau cele insignifiante, însă pline de miez : cîntece pentru animale, insecte şi plante; jocuri de copii, glume şi exerciţii de pronunţare, simple producţii de cîteva versuri ; sau jocul păpuşilor, Vasilica, sorcova, Lăzărelul, paparudele şi caloianul ; Vicleimul, oraţiile de nuntă, versuri din basme descîntece, la care se adaugă un bogat număr de cîntece de lume, de cîntece vesele şi colinde. Un material folkloric bogat şi divers, în acelaşi timp preţios prin problemele de discuţie ce s-ar fi putut pune pe marginea lui.»

GHEORGHE VRABIE

Lei 8

editura minerva

1236

fondată în 1895 bpt serie nouă

g. dem. teodorescu

poezii populare române

★★

g. dem. teodorescu

biblioteca bpt pentru toţi

BIBLIOTECA ALEPH

CLUBUL CĂRŢII DIGITALE

Ilustrația copertei *Kalab Francisc*

g. dem. teodorescu

poezii populare române

★★

EDIȚIE CRITICĂ ȘI NOTE DE
GEORGE ANTOFI

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI ● 1985
EDITURA MINERVA ● BUCUREȘTI

PARTEA I
(continuare)

D.

CÎNTECE ZOOLOGICE

8. PASERI ŞI ANIMALE

CUCUL

(Scris la 10 august 1883, după Petrea Creţul Şolcan, la Lacul-Sărat. Relative la cuc mai sînt, în colecţiunea d-lui V. Alecsandri, cîntecele LIX, LX, LXI de la pag. 297 pînă la pag. 299, iar în culegerea d-lui Sim. Fl. Marian cele de la pag. 10, 24, 25, 74, 117, 118, 145.)

Frunză verde pădureţ,
Între Olt şi-ntre Olteţ,
Într-un vîrf de pisculeţ,
Mi-a crescut d-un nuculeţ.
Nucu-i mare, frunza-i rară:
Vine cucul despre seară,
Vine cucul de prin ţară
Şi cîntă cîte-o cîntare.
La tulpina nucului
Cîntă tatăl cucului.
Iar la vîrful nucului
Cîntă muma cucului.
Jos, mai jos, pe rămurele,
Cîntă-mi două turturele
Pe placul inimii mele.
Cîntă-mi, cîntă, ciripesc,
Voinici la codru-ndrăznesc
Şi prin codru se-ndesesc,
Numai cucului vorbesc:
— Cîntă, cuce, limba-ţi pice
S-o ia neica s-o mănînce,
Că mult e bună şi dulce!

OLTENESC

(Variantă publicată de Anton Pann în *Spitalul Amorului*, ed. II, Bucureşti, 1852, broşura IV, nr. 8, pag. 21—22.)

Între Jii şi-ntre Olteţ,
În cel vîrf de pisculeţ,

Mi-a-nfrunzit un nuculeț;
Nuculețul mărișor
Abia-nfrunzit rărișor
Și *cucii* cînt, se omor;
Iar mai jos pe rămurea
Cîntă și o *turturea*
Și cu altă păsărea;
Iar în vale prin zăvoi
Cîntă și un *pițigoi:*
„Strîngeți voi să mîncăm noi".
Dar p-un virf de putregai
Auzii și-un *cucuvai*
Și de moarte mă-ntristai,
Că din gură îmi zicea,
Îmi zicea și-mi prorocea
Ca cînd parcă mă bocea.

CUCUL

(Scris în București, la 1868, după moașa Dumitra din Catane. A se confrunta doina XIX; *Cucul*, pag. 245, din colecțiunea d-lui V. Alecsandri și cîntecul II, *Încul*, din broșura d-lui N.A. Caranfil.)

— Foaie verde ș-o răsură,
Cuculeț cu pană sură,
Ce te plimbi prin bătătură,
Au nu-ți e inima bună?
Fie-ți bună, fie-ți rea,
Vin la neica sub manta.
— Foaie verde siminic,
D-ar fi cucul d-un voinic,
L-aș prinde d-un ibovnic,
Dar mi-e cucul păsărea:
Nu știe ce-i dragostea,
Ard-o focul, pustia!
— Foaie verdo brîndușea,
Taci, cuce, nu mai cînta,
Că mi-a murit soția.
Mă-sa mi-o dedese mie
Din mica-i copilărie
Să trăim în vecinicie!
— Eu zic cucului să tacă,
El se suie p-altă cracă,
Cîntă inimă de-mi seacă;
Se pune p-o rămurea
De-mi plînge dragostea mea
Și-mi topește inima.
— Foaie verde colilie,
Cîntă cuculeț-u-n vie,
Dar nu-mi cîntă numai mie,
Că și lui popa Ilie
Să iasă din leturghie
Să plecăm în haiduoie.

CUCUL

(Scris după Petrea Creț ul Șolcan în ziua de 14 august 1883, la Lacul-Sărat.)

Foicică de trei mure,
Vine cucul din pădure
Și-n sat n-are unde se pune.
Se pune p-o rămurea
Colea lîngă casa mea

Şi-mi spune de mîndruţa.
Dar din cîntec ce-mi cînta
Şi din gură ce-mi spunea?
— Măi voinice, măi creştine,
N-auzi nevasta ce-mi spune?
Că, de mă vede pe mine,
Tot rîde şi-i pare bine:
Mă semănăie cu tine.
Io îi spui că sînt un cuc:
Astăzi cînt, mîne mă duc,
Nu ştiu încotro s-apuc,
Mai rău decît un haiduc;
Io-i spui că-s o păsărea,
Nu ştiu ce e dragostea;
Ea mă chemă ş-ar mai vrea
Să-mi auză guriţa.
Măi voinice, măi creştine,
Nu-ţi purta muierea bine,
Că nu gîndeşte la tine.
Ia vezi femeiei ce-i place;
Ia vezi femeia-ţi ce face:
Toată ziua şade-n prag
Cu firul băgat în ac,
Cu mătasea după cap;
Coase ce nu-mi coase-n pat,
Coase-n pat, coase-n gherghef,
Dar de cusut n-are chef,
Ci-mi iese-afară pe prag
Să vază pe cin' i-e drag.
Dac-o-ntrebi, dac-o cîrteşti,
Ea zice c-o bănuieşti,
Cu belea te pomeneşti:
„Taci bărbate
Fermecate,
Nu le băga-n seamă toate,
Că nevasta multe face,
Bărbatul vede şi tace;
Io muncesc
Ş-agonisesc
Şi de bîrurî te plătesc,
De belele te scutesc".
Măi voinice, măi creştine,
Păzeşte-ţi muierea bine
Că-i zburătoare ca mine,
Ş-o să fie vai de tine!

CUCUL

(Variantă inserată în *Spitalul Amorului* de Anton Pann, ed. I. În colecţiunea d-lui V. Alecsandri, doina XXXIX, de la pagina 274, e o variantă prescurtată din acest cîntec.)

Unde-aud cucul cîntînd
Şi mierliţa şuierînd,
Nu-mă ţiu om pre pămînt,
Nici nu mă ştiu unde sînt.
Eu zic cucului să tacă:
El se mută p-altă cracă,
Cîntă hoţul de mă seacă,
Tot în pica mea să facă.
La tulpina nucului
Cîntă muma cucului,
Şi mai sus, pe vîrf de nuc,
Îmi cîntă drăguţul cuc:
Unde-l auz, mă usuc,

Parcă seamăn a perdut;
Iar mai jos p-o rămurea
Cîntă şi o turturea,
Tristă, cu inima rea,
Că mi-a perdut soţia.
Cîntă cucul, se roteşte,
Ca mîndra cînd se găteşte,
Şi-şi resfiră penele
Ca mîndra sprîncenele.

CUCUL

(A se vedea *Dorul*, ediţiunea X, din 1870 şi *Spitalul Amorului* de Anton Pann, broşura III, Bucureşti, 1852, pag. 82—30.)

Unde-auz cucul cîntînd
Şi mierliţa şuierînd.
Nu mă ţiu om pe pămînt,
Nici nu mă ştiu unde sînt.
Eu zic cucului să tacă.
El se suie sus pe cracă,
Numa-n pizma mea să facă,
Cîntă hoţul de mă seacă.
Cucule, nu-mi fi duşman,
Că nu mi-ai cîntat d-un an,
Şi-acum de ce eşti viclean
De-mi cînţi pe acel buştean!
Eu zic „cucule,-ncetează",
El într-alt loc se aşează
Şi cîntă, în rău urează,
Focul îmi înflăcărează.
Pe tulpină sus în nuc
Cîntă duşmanul de cuc:
Unde-l auz mă usuc,
Îmi pierd mintea, stau năuc.
Şi-mi cîntă cu glasul mare
Pribegita lui umblare
Şi-napoia-i înturnare
De mult bine ce îi pare.
Iar mai jos, p-o rămurea,
Cîntă şi o turturea
Tristă, cu inima rea,
Că soţia nu-şi zărea,
Şi cîntă, şi se roteşte,
Ca mîndra cînd se găteşte,
Şi-şi resfiră penele,
Ca mîndra sprîncenele.

CUCUL

(A se vedea cîntecul 11, broşura III din *Spitalul Amorului* de Anton Pann, ed. II, Bucureşti, 1852, pag. 31. Doina XXXVIII din colecţiunea d-lui V. Alecsandri, pag. 273, e o variantă a acestui cîntec.)

Vine cucul la trei zile
Peste văi, peste movile,
Şi n-are loc să se puie,
Să cînte, focul să-şi spuie.
S-ar pune p-o rămurea
Aproape de casa mea,
Şi i-e frică de belea
Să nu-l vază cineva.

D-ar fi cuc-un voinic
dornic,
Mi l-aș prinde de ibovnic:
Tot cămăși subțiri i-aș face
Și l-aș purta cum îmi place;
Ci e cucul păsărea,
Șade tot pe rămurea,
Și zboară pe unde vrea,
De mine nu-l va durea.

CUCUL

(Variantă inserată de d-l Teodor T. Burada, la pag. 225—226 a colecțiunii *O călătorie în Dobrogea*, Iași, 1880.)

Peste deal, peste movile
Venea cucul de trei zile.
P-o rămurea
Se punea
Aproape de puica mea.
Prinse cucul a cînta
Și puica nu-l asculta,
Și din gur-așa-i zicea:
— Nu mi-e cucul un voinic
Să mi-l fac eu ibovnic,
Ci e cucul păsărea
Ce mereu să cînte vrea.
De iubit, se jăluia
Și din gur-așa grăia:
— Cîntă, cuce,
Limba-ți pice,
De aice
De te-ai duce!
Cînd cucul mi-o auzea,
Îmi cînta și-mi ciripea
Și din gur-așa zicea:
— Amorule, amoraș,
Vedea-te-aș călugăraș;
Pînă-n patruzeci de zile
Să te văd la mănăstire
Cu coatele pe psaltire:
Fete treacă pe la tine.
Iată că din urmă-ți vine
Ș-o mîndră copil-a ta,
Care te-ai iubit cu ea!

CUCUL

(Variantă din județul Vîlcea, inserată de pseudonimul „Murgilă" în ziarul *România*, nr. 149 din 22 septembre 1884.)

— Cucule, unde-ai iernat?
— Peste Olt, la Vadul-Lat!
— De mîncare ce-ai mîncat?
— Mîncam mugurel de fag
Și beam apă dintr-un lac;
Cîntam mîndrelor cu drag.
— Cuculeț de la pădure,
Du-te la mîndra de-i spune
Să nu se mai poarte[1] bine,

[1] *Poarte* e luat aci în înțeles de *îmbrace*. Să se poarte bine însemnează, precum se știe, și conduită bună și îmbrăcăminte frumoasă.

Că dau cu cuțitu-n mine.
Singurel m-oi înjunghia
Și pe mine și pe ea
De s-o duce pomina.
Păsărică-naltă,-nvoaltă,
Ce mi-ți stai tristă la poartă?
Du-te, păsărică,-i spune
Că purtările-i nu-s bune.

CUCULUI

(Variantă din Vîlcea, publicată de pseudonimul „Murgilă" în *România*, nr. 149, din 1884.)

Cuculeț de la pădure,
Du-te la mîndra de-i spune
Să nu se mai poarte bine,
C-a băgat un junghi în mine.
Nu mi-e junghiul de cuțit,
Ci mi-e junghiul de iubit.

CUCULUI

(Variantă din Vîlcea, publicată de același tot în ziarul *România*.)

Cucule, pasăre-ascunsă,
Cînd de jale sînt pătrunsă,
De te-aud de dimineață
Îmi mai dai nițică viață,
De te-aud cîntînd spre seară
Îmi simt inima ușoară.
Cîntă-mi, cuce, numai mie:
Pîn' la anul, cine știe
De trăiesc ori daca mor,
Omul e vis trecător!
Pîn' la anul, cine știe,
Cuculeț, d-oi mai fi vie:
Poate-oi fi negrŭ pămînt
La biserică-n mormînt!

CUCUL ȘI CORBUL

(Scris în județul Vîlcea și publicat de pseudonimul „Murgilă" în ziarul *România*, nr. 149 din 22 septembre 1884.)

Cîntă cucul la fîntînă,
Corbul șade și-l îngînă.
— Taci, corbe, nu mă-ngîna
Că nu ești de legea mea:
Eu îs pasăre curată,
Spovèdit de lumea toată,
De izvor
Răcoritor,
Și de codru
Verzitor.
Tu, drept popi și vînători
Cu pușcuțe numa-n flori:
Cînd te-or spovedi, și mori.

TURTURICA

(Variantă scrisă după moș Petrea Crețul Șoican, în București, la 9 mai 1884.)

Amărita turturea,
E, sărmana, vai de ea
De dor, de inimă rea,
Cînd îi piere soția,
Soția din tinerețe
Cu milă și cu blîndețe.
Unde vede apă rece,
Ea o turbură și trece;
Unde vede apă rea,
Ea o turbură ș-o bea
De dor, de inimă rea
Că i-a pierit soția,
Soția din tinerețe
— Cu milă și cu blîndețe
Unde este iarbă verde
Ea se-ntoarce și n-o vede;
Unde-aude vînătorul
Acolo își duce zborul,
Ca să dea și s-o lovească,
Să nu se mai pedepsească
De dor, de inimă rea
Că i-a pierit soția,
Soția din tinerețe
Cu milă și cu blîndețe.

JALEA TURTURELEI[1]

(A se confrunta *Spitalul Amorului* de Anton Pann, broșura I. ediția II, București, 1852, pag. 51—52. În colecțiunea d-lui V. Alecsandri, sub nr. XXXIII, la pag. 264, figurează o variantă care constă numai din 21 versuri.)

Amărîta turturică,
O sărmana, vai de ea,
Cînd rămîne singurică,
Plînge, inima își strică,
Neștiind ce să mai zică.
Zboară tristă prin pustie
Cu dor dup-a sa soție:
Jalea ei nu se mai scrie,
Mai mult moartă-i decît vie.

[1] Legenda turturelei o întîlnim încă din secolul XVII. Astfel, în *„Evangelia învățătoare duminecilor preste tot anul și la praznice domnești și la sfinți mari aleși*, cu porunca și cu cheltuiala prealuminatului creștin Matei Basarab-voievod, domn și biruitor a toată țara românească", tipărită în Mînăstirea Dealu la anul 1644, la pagina 281, citim următoarele: „Deci se cade a tot sufletul iubitor de Cristos să se închipuiască turturelei; că aceasta foarte e iubitoare de soție; de-și pierde soțul său, de aci nu că mai primește pre altul pînă la moarte, și în toată vremea tristă și cu jale după el; și niceodată nu șade pre lemn verde, ci numai pre uscat".

Cît trăieşte tot jeleşte,
Plînge de se prăpădeşte;
Cu altul nu se-nsoţeşte,
Nici nu se mai veseleşte.
Trece frumoasa livede?
Nu se uită, nici nu vede:
Fuge prin pădurea verde
Şi se duce de se pierde.
Zboară pînă de tot cade,
Ocolind dumbrăvi, ograde,
Şi pe lemn verde nu şade:
Dorul ei deloc nu scade.
Şi cînd stă cîteodată,
Tot pe ramura uscată
Cu inima înecată
De jale nevindecată.
Şade pe cîte o stîncă,
Nici nu bea, nici nu mănîncă:
Întristarea-i cea adîncă
Din zi în zi creşte încă.
Unde vede apă rece
Nu va la ea să se plece,
Ci o turbură şi trece,
Blestemîndu-o să sece.
Unde vede apă plină
De noroaie şi de tină,
Merge, setea îşi alină
Şi de soţul ei suspină.
Unde-aude să pocnească
Puşca cea vînătorească,
Ea se duce s-o lovească,
Ca să nu se chinuiască.

MIERLA

(Scrisă după repausata mea mumă, Bucureşti, 1867.)

Foicică trei alune,
Vine mierla din pădure
Dar n-are pe ce se pune;
S-ar pune p-o ramurea
Colea, lîngă casa mea,
Dar duşmanii dau în ea;
S-ar pune pe cîmpul lat,
Dar e cîmpul prefirat,
Că-s duşmanii la vînat:
S-ar pune pe arătură,
Dar copiii cuibu-i fură
Şi-o ucid c-o zburătură.

MIERLIŢEI

(Cîntecul 12 din *Spitalul Amorului* de Anton Pann, broşura III, ediţ. II, Bucureşti, 1852, pag. 32—33.)

Mierliţă, mierliţă,
Pasăre pestriţă,
Pestriţă şi sură,
Farfara de gură,
Au nu ţi-am zis ţie,
Ca să-mi fii soţie,
Să nu-ţi faci aiure
Cuibul prin pădure,
Ci să-l faci mai bine
Aproape de mine,

Să nu ți-l ia cucul,
Că ți-e geaba lucrul?
Iar tu, ca neroadă,
Mișcai aripi, coadă;
Tot îți căscai ciocul
Și răsunai locul.
N-ai vrut pentru tine
Să asculți de mine,
Mierliță, mierliță,
Pasăre pestriță.

RAȚA

(Scris în București, la 1865, după repausata mea mumă. Rața e unul din vechile, tradiționalele și frumoasele jocuri românești, pe care dănțuitorii îl execută cu răpeziciune, desprinzîndu-se în cadență, bătînd de trei ori în palme și de trei ori din piciorul drept.)

Foaie verde ș-o lalea,
Rața ici, rața colea,
Rața paște papura
Cu rățoiul după ea.
Rața paște papura,
Și rățoiul
Usturoiul.
Foaie verde trei costrei,
Rața trece prin ghizdei
Cu doisprece bobocei
Și rățoiul după ei.
Foaie verde ș-o lalea,
Rața ici, rața colea,
Rața trece Dunărea
Cu bobocii după ea:
Cu doisprece bobocei
Și rățoiul după ei.

MĂ DUSEI ÎN TÎRG

(Scris la 1870, după Ioniță lăutarul din satul Rudeni, județul Ilfov.)

Mă dusei în tîrg,
Cumpărai un pui.
Puiul zice: *pui, pui, pui!*
Unde-o să mi-l pui?
După-ușe-n cui!
Mă dusei în tîrg,
Cumpărai o rață.
Rața zice: *maca, maca!*
Puiul zice: *pui, pui, pui!*
Unde-o să le pui?
După ușe-n cui!
Mă dusei în tîrg,
Cumpărai o gîscă.
Gîsca zice: *gîga, gîga!*
Rața zice: *maca, maca!*
Puiul zice: *pui, pui, pui!*
Unde-o să le pui?
După ușe-n cui!
Mă dusei în tîrg,
Cumpărai o curcă.
Curca zice: *chior, chior, chior*

Gîsca zice: *gîga, gîga!*
Rața zice: *maca, maca!*
Puiul zice: *pui, pui, pui!*
Unde-o să le pui?
După uşe-n cui!
Mă dusei în tîrg,
Cumpărai o scroafă.
Scroafa zice: *hor, hor, hor!*
Curca zice: *chior, chior, chior!*
Gîsca zice: *gîga, gîga!*
Rața zice: *maca, maca!*
Puiul zice: *pui, pui, pui!*
Unde-o să le pui?
După uşe-n cui!
Mă dusei în tîrg,
Cumpărai o miea.
Miaua zice: *miea, miea, miea!*
Scroafa zice: *hor, hor, hor!*
Curca zice: *chior, chior, chior!*
Gisca zice: *gîga, gîga!*
Rața zice: *maca, maca!*
Puiul zice: *pui, pui, pui!*
Unde-o să le pui?
După uşe-n cui!
Mă dusei în tîrg.
Cumpărai o iadă.
Iada zice: *behea-hea!*
Miaua zice: *miea, miea, miea!*
Scroafa zice: *hor, hor, hor!*
Curca zice: *chior, chior, chior!*
Gîsca zice: *gîga, gîga!*
Rața zice: *maca, maca!*
Puiul zice: *pui, pui, pui!*
Unde-o să le pui?
După uşe-n cui!

LUPULUI

(Scris de d-l A. Antonescul Lupul şi comunicat în mai 1885. Ca variantă, să se compare *Lupul*, de la pag. 41, în colecţiunea d-lui Sim. Fl. Marian.)

Soro,
Foaie verde măturică,
Şapte văi ş-o vale-adîncă,
Soro,
Aici lupul mă mănîncă.
Stai, lupe, nu mă mînca,
Să vie şi puica mea,
Soro,
Cu struguri negri-n basma.
Să-mi vie puiculiţa,
Care m-am iubit cu ea,
Soro,
Din copilăria mea.
M-oi tovărăşi cu ea
Ş-atunci, lupe, m-ăi mînca,
Soro,
Ori pe mine, ori pe ea:
Din doi care ţi-o plăcea,
Soro.

ROIBULUI

(Scris la 1872, după un lăutar din Valea-Lungă, județul Dîmbovița.)

Foicică de pe lac,
Du-mă roibule, pribeag,
C-oi mînca frunză de fag.
Ș-oi iubi ce mi-o fi drag.
Du-mă, roibule,-n colnic
Să port arme de voinic;
Du-mă, roibule,-n păduri
Să port arme de panduri.
Foicica cîmpului,
Greu e drumul muntelui,
Dar mai grea e sărăcia,
Duce-mi-s-ar la pustia.
Haide, roibule, mai tare:
Du-mă colo-n codrul mare,
Să mănînc frunză de fag,
Să iubesc ce mi-o fi drag.

FLĂCĂUL ȘI MURGUL

(Scris la 28 decembre 1884, după Șerban Mușat, fost soldat în artilerie, azi locuitor la Cruce-de-Piatră în București.)

Foaie verde de dudău,
Flăcăiaș, flăcăul meu,
Cine-mi suie drumul greu,
Flăcăiaș, flăcăul meu?
Un voinic din Făgădău
P-un căluț de la Buzău
Suie drumul și-l cotește,
Îl taie și-l rătăcește,
Iar din gură ce-mi grăiește?
— Murgule, căluțul meu,
Ce te-abați din drum mereu?
Ori ți-e greu trupșorul meu,
Ori te-apasă dorul greu?
— Nu mi-e greu trupșorul tău,
Flăcăiaș, flăcăul meu,
Ci mi-e greu năravul tău:
Pe la cîte cîrciumi treci
Pe la toate tu-mi petreci.
Unde stai și te oprești
Tu de mine nici gîndești:
Îmi dai fîn nuielele
Și grăunțe stelele,
Că te-nfunzi pe la odăi
Și eu roz pe la gunoi.
Cum ți-s dragi fetițele,
Și mie grăunțele;
Cum ți-e drag cu puica-n pat,
Și mie cu traista-n cap;
Cum ți-e drag cu sticla-n gură,
Și mie cu traista plină;
Cum ți-e drag cu mîna-n sîn,
Mie la grătar cu fîn.
— Murguleț, coamă rotată,
Să-mi mai scapi capul o dată,

Cum m-ai scăpat ş-altădată.
Ţi-oi fi mamă, ţi-oi fi tată
Ţi-oi da apă strecurată
Şi secare tot pisată.
Murguleţ, căluţul meu,
Mulţămeşte că-s flăcău
Şi iartă năravul meu,
Că, daca m-oi însura,
Haiducia d-oi lăsa,
Plugul dac-oi apuca,
Pe mălai că mi te-oi da,
Iar şaua pe lapte dulce,
Să dau mîndrei să
mănînce,
Copilaşii să-mi hrănesc,
Traiul să mi-l încropesc.

MURGULUI

(Scris în Bucureşti, la 7 mai 1884, după moş Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei. A se vedea mai sus cîntecele haiduceşti.)

Foaie verde foi de praz,
Mor, murgule de necaz
Că nu ştiu cui să te las!
Foicică de dudău,
Te-aş lăsa la taică-meu,
Dar mi-e taica om bătrîn:
Nu coseşte vara fîn,
Nu te-o-ngriji ca stăpîn.
Mor, murgule, de necaz
Că mă mir cui să te las!
Te-aş lăsa la frate-meu,
Dar el nu e ce-am fost eu;
Frate-meu e om bogat,
Om cu trecere la sat,
L-a pus satul dipotat:
S-o ţinea de judecat
Şi la pricini de-ncurcat;
O să te ţie legat,
Nebăut şi nemîncat
Ca un mare vinovat.
Mor, murgule, de necaz
Că mă mir cui să te las!
Te-aş lăsa la maică-mea
Ca să te-ngrijească ea,
Dar mai are d-o belea:
Maica e cărturăreasă,
Cînd o cheamă de p-acasă,
Ia bobii şi pleacă-n ţară,
Rămîi cu fierea amară.
Mor, murgule, de necaz
Că mă mir cui să te las!
Te-aş lăsa la soră-mea,
Dar nu-i bine nici cu ea.
Soră-mea-i d-o fată mare:
Cînd vine vro sărbătoare
Se spală, se premeneşte,
Ia oglinda, se găteşte,
Se-ncinge frumos cu bete
Şi se duce-n sat la fete:
Mori de foame şi de sete!
Foicică rozmarin,
Decît, murgule, străin,
Mai bine cu mine hai,
Hai, murguţule, pe plai,
C-oi îngriji eu de tine

Ş-ai îngriji şi tu de mine
Şi la bine, şi la rău,
Cum s-o-ndura Dumnezeu!

8. PLANTE şi ARBORI

PELINUL

(Scris după Petrea Creţul Şolcan din Brăila, la 8 mai 1884, în Bucureşti. A se vedea mai sus doina relativă la ciocoi, citată de Ioan Eliade Rădulescu.)

Pelin beau, pelin mănînc,
Seara pe pelin mă culc;
Dimineaţa, cînd mă scol,
Cu pelin pe ochi mă spăl:
Iau în gură, mă clătesc,
Dar mai rău mă amărăsc.
Ieri la gros şi azi la chin:
Doamne, cui să mai
mă-nchin
Că, d-amar şi de pelin,
Bietu-mi suflet este plin!

MERELE

(Scris în Bucureşti, la 1867, după repausata mea mumă.)

Foaie verde de năut,
Două mere, ce-am avut,
Primăvara
Le-am plivit,
Toată vara
Le-am păzit.
Cînd fuse la pîrguit,
Vînt de seară
Mi-a suflat,
Merele mi-a scuturat;
Vînt de vară
Mi-a bătut,
Merii mi i-a doborît.

FLORILOR

(Scris la 14 august 1883, după Petrea Creţul Şolcan, la Lacul-Sărat. Cîntecul intitulat *Creşeala*, pag. 37, din colecţiunea d-lui Sim. Fl. Marian, se aseamănă foarte puţin cu acesta.)

Foaie verde mărgărit,
Frunza-n codru
mi-a-nverzit,
Florile mi-a-mbobocit,
Lumea-ntreagă mi-a gătit.
'Nfloriţi, flori, şi-mbobociţi,
Că mie nu-mi trebuiţi.
Mie cînd îmi trebuiaţi
Voi atuncea-mboboceaţi,
Nici una că nu-nfloreaţi,
Nici una nu mă-neîntaţi.

ARZĂ-TE FOCUL, PĂDURE

(O variantă a acestui cîntec, cu mai multe diferenţe figurează şi în colecţiunea d-lui Teodor T. Burada, *O călătorie în Dobrogea*, Iaşi, 1880. Să se confrunte şi doina LXXIII, pag. 312, din colecţiunea d-lui V. Alecsandri.)

Arză-te focul, pădure,
Să nu creasc-atîtea mure,
Că toate murele tele
Parcă-s ochii puicii mele.
Arză-te şi te pîrlească,
Murea să se prăpădească,
Iarba-n locul ei să crească;
Să se facă drum prin tine,
Să mă duc cu puica-n lume.
Io-i duc dorul, ea mi-l duce
Cînd e toamna vremea dulce.

CÎNTECUL TEIULUI

(Scris după lăutari din Potlogi, în iuniu 1865.)

Teiule cu foaie lată,
Nici un vînt să nu te bată,
Că bine mi-ai prins odată.
Cînd de poteră fugeam,
Eu în codru c-alergam
Şi sub tine m-ascundeam.
Cu umbra mă răcoreai,
Cu tulpina m-ascundeai
Şi cu frunza mă-nvăleai,
De poteri că mă scăpai.
Prin toate ramurele
Atîrnam pistoalele,
Şi sub toate frunzile
Îmi cîntau mierliţele.
Teiule cu foaia lată,
Nici un vînt să nu te bată,
Că bine mi-ai prins odată,
Odată-n copilărie,
Cînd eram în haiducie,
Şi acuma căruntit,
Tot sub tine tăbărît.

TEIULEŢ CU FOAIA LATĂ

(Variantă publicată de d-l Teodor T. Burada în colecţiunea d-sale *O călătorie în Dobrogea*, Iaşi, 1880.)

Teiuleţ cu foaia lată,
Nici un vînt să nu te bată:
Mult bine mi-ai prins odată!
Cînd de poteră fugeam,
La tulpina ta veneam:
Tu cu umbră mă păzeai,
Şi cu frunza mă-nvăleai,
Tot de poteri mă scăpai.
Cînd eu zic: „mă duc, mă duc“,
Toate mîndrele se string
Şi mă-ntreabă: „unde

mergi,
Unde mergi și unde pleci?"
Eu le spun: „la Cîmpulung",
Ele toate-ncep de plîng
Și mă-ntreabă: „vii / deseară,
Vii deseară la noi iară?"
Eu le spun: „tocmai la toamnă"!
Ele plîng de se omoară.

TEIUL ȘI BRADUL

(Inserat de Anton Pann în partea II a *Șezătorii la țară sau Povestea lui Moș Albu*, București, 1852 [p. 75—78].)

Două lemne crude
Către rîul Lotru
Se sfădesc în codru.
Unul era teiul,
Și-altul era bradul,
Ce-și lăuda neamul.
Bradul surpa teiul,
Cinstea micșorîndu-i
Și astfel zicîndu-i:
— Teiule, teiule,
Scurtule, grosule
Și burdufosule,
Dă-te într-o parte,
Că tu nu ai cinste
Să-mi stai înainte.
Nalta mea tulpină
Cine sînt mă spune
Și te poci supune;
Că eu vara, iarna,
Stau în codru verde,
Frunza-mi nu se perde.
Pe mine mă pune
Pe la nunți în frunte
Cu podoabe multe.
Domnii și-mpărații
Mă pun la paradă
Pe uliți mireadă;
Mă face și scînduri
Să aștern palate,
Case luminate;
Iar ție, în vreme
De o brumă mică,
Toată frunza-ți pică
Și meșteri de vine,
Troci, lopeți te face
La case sărace!
Teiul îi răspunde:
— Bradule, bradule,
Mîndrule, naltule,
De surda îți lauzi
Neamul, rădăcina,
Frunza și tulpina;
Că eu totdeauna
Am și port în lume
Mai de cinste nume.
Pe mine, ca tine,
Scînduri nu mă face
Pe jos să mă calce,
Nici ajung vrodată
Șindrilă pe case,
Ci linguri și vase:
Icoane mă face

De mă ipsoseşte
Şi mă zugrăveşte,
Şi pe mine scrie
Cu văpseli frumoase
„Isuse Cristoase“
La care se-nchină
Noroade şi gloate,
Neamurile toate.

CE FRUNZĂ SE BATE?

(Inserat de Anton Pann în *O şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu*, Bucureşti, 1852, partea II, pag. 74—75.)

Ce frunză se bate
Mai de dimineaţă
Pe nor şi pe ceaţă?
Bate, mi se bate
Frunza pleopului
'N malul Oltului.
Dar de ce se bate?
Se bate că-i pasă
Că-i e frunza deasă.
Bate şi se bate
Că e-n coadă lungă
Şi-n foaie rotundă.
Sus frunza se bate,
Jos inima arsă
Plînge, lacrimi varsă,
'N vreme, fără vreme,
Pe la miez de noapte
Cu sudori de moarte.

PLEOPUL

(Scris în Bucureşti, la 1867, după repausata mea mumă.)

Foaie neagră de rogoz,
Mult eşti, pleopule, fălos,
Mult eşti nalt şi albicios,
Dar n-aduci nici un folos.
Foaie verde de susai,
Poame n-ai,
Umbră nu dai,
Pază mlaştinilor stai.
Foicică flori domneşti,
Pleopule, de ce jeleşti?
Au vro pacoste cobeşti,
Ori de moarte mă vesteşti?
Foaie verde de sipică,
Vîntul bate, frunza-ţi pică,
Veselia mi se strică,
Sufletul mi-e plin de frică.
Foaie verde clocotici,
Vai de sărmanii voinici
Cînd s-abat şi ei p-aici:
Stau sub pleopi ca pe
poticil

ULMII ŞI STEJARII

(Scris la 1868, după repausatul meu tată, în Bucureşti.)

Închina-m-aş, şi n-am cui
Păsurile ca să-mi spui.
Închina-m-aş brazilor,
Brazilor şi fagilor,

Dar sînt fagii depărtaţi,
Brazii-n muchie ridicaţi.
Îochina-m-oi ulmilor,
Ulmilor, stejarilor,
Că sînt ulmii mai stufoşi
Şi stejarii mai umbroşi.
Ulmu-mi este verişor,
Iar stejarul frăţior,
Că la vreme şi la zor
Mult mi-a fost dăruitor:
Mi-a dat ulmul roate mici
Şi măciuci pe la voinici,
Iar stejarul mi-a tot dat
Fus de moară, stîlp de vad
Şi vro patruzeci de pari
Pentru spete de tilhari.

SALCIEI

(Scris la 1870, după moaşa Safta din Domneşti.)

Te lasă, te lasă,
Salcie pletoasă,
Să te-apuc cu mîna,
Să-mpletesc cununa,
S-o port totdeauna.
Te lasă, te lasă,
Salcie pletoasă,
Să te bată vîntul,
Să săruţi pămîntul,
Să-mi umbreşti mormîntul.

PARTEA II

DESCÎNTECE — PREVESTIRI — POVEŞTI — CÎNTECE ROSTITE DE MATURI ŞI BĂTRÎNI

14.

DESCÎNTECE — ÎMBĂRBURAREA — PROGNOSTICE

(TOTDEAUNA, DAR MAI CU SEAMĂ TOAMNA)

Prin *descîntec* se înţelege partea esenţială, mai adesea ritmată, a tuturor procederilor întrebuinţate de popor pentru vindecarea suferinţelor fizice şi morale. *Farmecul*, *vraja* sau *vrăjitoria*, *faptul* sau *făcutul*, *legătura şi dezlegătura* se bazează nu atît pe substanţele şi obiectele întrebuinţate, nu atît pe „tras" (masaj) şi pe „scăldături" (băi), cît pe rugăciunile, invocaţiunile sau conjuraţiunile coprinse în *descîntece*. Apa nencepută şi cărbunele stins în ea, oul pus la stele, rădăcinile plămădite în vin sau în rachiu de drojdie, sarea, osul, cîrpa, floarea, băţul cu care se descîntă sau se farmecă au o valoare secundară în ochii oamenilor fără cultură: credinţa toată şi-o pun în descîntec, în ştiinţa şi în memoria descîntătoarei. De aci rezultă însemnătatea babelor care exercită o asemenea meserie, a unchеşilor zodiaşi, a vracilor de tot felul.

Să nu se strige că poporul român e cufundat în superstiţiuni, pentru că tot mai crede în descîntece şi în farmece. Cînd medicina consta din formule tot atît de absurde ca şi descîntecele; cînd pînă pe timpul lui Descartes nu se cunoştea încă mecanica circulaţiunii sîngelui; cînd singură botanica întindea mîna de ajutor vindecării, chimia fiind cu totul

înapoiată; cînd chirurgia se baza pe arsuri cu cărbunele aprins sau cu ferul ars, de ce alt se puteau servi popoarele, daca nu de modestele cunoştinţe ale moaşelor şi vrăjitoarelor? Apoi, de la astrologia preoţilor asirieni, fenici, perşi, egipteni pînă la magia evului mediu; de la superstiţioasele procederi ale evreilor antici pînă la înflorirea alchimiei; de la femeile tesaliene, renumite prin idilele lui Teocrit, pînă la faimoasele „judecăţi ale lui Dumnezeu", cîte generaţiuni n-au rămas uimite, prin urmare subjugate, de ceea ce românul numeşte farmec, vrajă, descîntec?

Altă dată am înfăţişat cu citaţiuni din naturalistul Pliniu, că ştiinţa medicală a romanilor nu se deosebea de a babelor noastre[1]. Aci voi aminti că bătrînul Catone recomanda descîntecele nu numai pentru afecţiuni nervoase şi boale interne, ci chiar pentru fracturi şi scrîntituri, prescriind formule de felul acesta:

Motas Vœta	*Huat Hauat Haut*
Daries	*Ista*
Dardaries	*Pista*
Astataries	*Sista*
Dissunapiter	*Adaunanbon Dumnaustra*[2].

În privinţa formei, d-l B.P. Hasdeu se exprima astfel la 1867:

„*Descîntecul*, mai totdeuna în proză, ca şi *Vicleimul*, dar făcînd o parte integrantă din genul poetic, prin sacramentalitatea formelor sale, în care cuvintele sînt înşirate într-un mod artificial şi nu admit nici o schimbare, este

[1] A se vedea studiul meu din Paris, intitulat *Un descîntec român*, în *Columna lui Traian*, an. VI, 1875 nr. 3, pag. 133—151.

[2] Catone în *De re rustica*, cit. ap. Leclerc., part. II, p. 94, et. ap. A. Regnard, *Essais d'histoire et de critique scientifiques*, pag. 177.

poezia așa zicînd medicală, cunoscută deja în antichitatea elenă, care făcea pe Esculap fiu al lui Apoline... *Vicleimul și descîntecul*, mai cu seamă, sînt două varietăți mai neatinse"[1].

Partea de mai sus, relativă la *Stea și vicleim și Descîntecele* ce vor urma probează că unele și altele sînt mai totdeauna în versuri, iar că proza aparentă rezultă din uzarea și dispariţiunea rimelor regulate.

Despre vechimea descîntecelor, despre generaţiunea și dezvoltarea lor, despre importanța ce au pentru mitologia populară, pentru limbă și etnologie, să se consulte publicaţiunile următoare:

1. *Principie de filologie* etc., de d-l B.P. Hasdeu, tom.I, București, 1875.

2. *Cuvente den bătrîni* de d-l B.P. Hasdeu, două volume, București.

3. *Traian și Columna lui Traian*, direct. B. P. Hasdeu, 1869—1884.

4. *Cercetări asupra proverbelor române* de G. Dem. Teodorescu, 1877.

5. *Albina Carpaţilor* (articolele d-lui Sim. Fl. Marian), an.III, 1879.

6. *Literatura populară română* de d-l dr. M. Gaster, București, 1882.

Culegerea *descîntecelor* e foarte anevoioasă din cauza superstiţioasei credinţe ce au descîntătoarele că, îndată ce le vor spune cuiva, își pierd efectul și nu mai au leac. Spre a întruni la un loc cît mai multe, am reprodus mai la vale,

[1] *Literatura poporală*, prefață introductivă la *Basme, oraţii, păcălituri și ghicitori*, adunate de Ioan C. Fundescu, București, 1867.

alături cu cele adunate în Muntenia, variantele din Moldova și Bucovina. [...]

DESCÎNTEC D-A BUBA[1]

(Scris, la 1869, după moașa Stana, descîntătoare din Giulești Județul Ilfov.)

Ieși, bubă,
De la (cutare)
Din dinți,
Din măsele,
Din urechi,
Din creierii
Capului
Din măruntaiele
Trupului,
Din baierele
Inimii,
Din toate mădulările:
Din piele
Să se spele.
Ieși, bubă albă,
Bubă neagră,
Bubă galbenă,
Bubă vînătă,
Bubă roșie,
Bubă bășicată,
Bubă veninată,
Bubă d-alac,
Buba bubelor,
Sora ciumelor.
Să fugi,
Să te duci
La Moroga,
Că te-așteaptă
Cu mese-ntinse,
Cu făclii aprinse
Și cu pahare pline;
Să rămîie (cutare)
Curat,
Luminat,
Ca aurul strecurat,
Ca poala maichii Precistei.
De la mine descîntecul,
De la Dumnezeu leacul!

DESCÎNTEC PENTRU BĂȘICA CEA REA

(Variantă din manuscrisul monahului Porfirie de la monastirea Bisericani, cu data din 1839, pag. 221--223, comunicată de sf. s. episcopul Melchisedec *Rev.*

---

[1] Acest descîntec se zice de nouă ori într-o stafidă, smochină ori prună întinsă în praf de izmă și care apoi se aplică pe bubă. Dintre prune se preferă cea „de furat" sau cea afumată, niciodată însă pruna opărită.

p. ist,. arh. şi filolog., vol. I [III], fasc. II anul II, 1884, pag. 383. Acest descîntec să se compare cu cel de „a bubă". El se rosteşte lunea, miercurea şi vinerea, însă numai dimineaţa.)

Sănicatu-m-am,[1]
Sculatu-m-am,
Mînecatu-m-am,
În ziua de duminica-mare
Dimineaţa:
Masă mare făcut-am.
Poftit-am
Pe toate zgăibuţele,
Pe toate bubuţele;
Iar pe băşica cea rea
N-am poftit-o.
Iar ea foarte tare
S-a supărat
Şi la (cutare)
S-a iscat.
Dar cu cu măturа am măturat-o
Şi descîntec i-am descîntat[2]:
„Ieşi, băşică băşicată,
Băşică albă,
Băşică vînătă,
Băşică neagră,
Băşică prin deochi.
Băşică prin rahnă[3],
Băşică de nouăzeci şi nouă de feluri
Şi de nouăzeci şi nouă de neamuri:
Tu ieşi din umerii obrazului,
Din faţa obrazului,
Din creierii capului,
Din toate-ncheieturile omului!"
Eu i-am descîntat,
Rădăcina i-a secat;
(Cutare) a rămas curat,
Luminat,
Ca argintul strecurat,
Ca maică-sa ce l-a făcut,
Ca Dumnezeu ce l-a zidit,[4]
Să nu rămîie băşica de leac,
Nici ca un fir de mac
În patru despicat.
În mare aruncat.

---

[1] „Seminicatu-s-a, semnificatu-s-a, însemnatu-s-a, cu semnul Sfintei Cruci. Aceasta o face românul înainte de a întreprinde ceva şi cum se deşteaptă din somn." Nota episc. Melchisedec.

[2] În loc de „şi cu descîntec am descîntat".

[3] *Rahnă*, abreviere din *troahnă* (troachnă), guturai rău, răguşeală produsă printr-o răceală grea.

[4] Prescurtare, în loc de „ca în ziua cînd maică-sa l-a făcut" şi „cînd Dumnezeu l-a zidit".

DESCÎNTEC DE ALBEAȚĂ

(Reprodus după *Albina Carpaților*, anul III, 1879, pag. 345 în *Literatura populară română*, de M. Gaster, ed. cit., [p. 412—416].)

(Cutare) a sinecat
Și-a mînecat
De la casă,
De la masă,
Pe cale,
Pe cărare,
Gras
Și frumos,
Rumen
Și voios;
Dar, cînd a fost
La mijloc de cale,
De cale și cărare,
L-au întîlnit
Vîntoasele
Și Frumoasele.
Din față l-au trîntit,
Gras-negru l-au făcut,
Cu țărnă l-au acoperit,
Albețe-n ochi i-au băgat,
Făr' de vederi l-au lăsat.
A prins (cutare) a se tîngui
Și a se glăsui,
Cu glas mare
Pînă-n cer,
Cu lacrămî
Pînă-n pămînt.
Nime nu l-a văzut,
Nime nu l-a auzit,
Numai Maica Domnului
Din poarta cerului,
Numai ea că l-a văzut,
Numai ea l-a auzit
Și pe nume l-a strigat
Și așa l-a întrebat:
— (Cutare), ce plîngi,
Ce te tînguiești,
Ce te glăsuiești
Cu glas mare
Pînă-n cer,
Cu lacrămi
Pînă-n pămînt?
— Eu cum nu m-oi tîngui
Și cum nu m-oi glăsui
Cu glas mare
Pînă-n cer,
Cu lacrămi
Pînă-n pămînt?
C-am sinecat
Ș-am mînecat
De la casă,
De la masă,
Pe cale,
Pe cărare,
Gras
Și frumos,
Rumen
Și voios;
Dar, cînd am fost
La mijloc de cale,
De cale, de cărare,
M-au întîlnit
Vîntoasele

Şi Frumoasele;
D-în pământ m-au trintit,
Gras-negru m-au făcut,
Cu ţărnă m-au acoperit,
Albeaţă-n ochi mi-au băgat,
Făr' de vederi m-au lăsat!
— Taci (cutare), nu mai plînge
Cu lacrămi de sînge;
Nu te tîngui,
Nu te glăsui
Că eu te-oi lecui!
Maica Domnului,
Din poarta cerului
Scară de aur a slobozit,
Pe dînsa s-a scoborît,
'Naintea lui (cutare) a ieşit,
De mîna dreaptă l-a luat,
De pe soare l-a întornat
Şi-a pornit, şi-a plecat
Pe drumul lui Adam,
La fîntîna lui Iordan,
Şi a tîlnit
Trei surori a soarelui
Cu trei mături,
Cu trei greble,
Cu trei diriticanii,
Cu trei mîneci de mătasă albă.
Maica Domnului
Cum le-a tîlnit,
Cum le-a zărît,
Poala
A întins,
Calea
Le-a cuprins
Şi le-a cuvîntat,
Şi le-a întrebat:
— Unde mergeţi voi,
Trei surori a soarelui?
— Că noi mergem
Şi ne ducem
La fîntîna lui Dumnezeu
S-o curăţim de gozuri
Şi de gloduri!
— Nu mergeţi,
Nu vă duceţi,
Voi, trei surori
A soarelui,
La fîntîna
Lui Dumnezeu,
Că fîntîna
Lui Dumnezeu
E curată,
Luminată
Ca de Dumnezeu ce-i dată,
Da voi mergeţi
Şi vă duceţi
De curăţiţi albeţele
De la ochii lui (cutare);
Curăţiţi albeaţă albă,
Albeaţă neagră,
Albeaţă roşie,
Albeaţă de 99 de feluri,
Albeaţă de 99 de chipuri;
Căutaţi-o
În cleştele[1] capului,
În faţa obrazului,

[1] În loc de *creştetul*.

În genele ochilor,
Împrejurul ochilor,
În lumina ochilor;
Curînd,
Mai curînd
Cu greblele
O greblați,
Cu foarfecele
O forfecați,
Cu măturile
O măturați,
Cu unghiile
O ciupiți,
Din ochi
Mi-o fugăriți,
Cu mînicele
O ștergeți,
În poale
Mi-o puneți,
La aria cu-mblătitori
O duceți,
La-mblătitori în grabă
Mii și fărîme s-o facă,
Peste gardul țarinei s-o deie,
Boii-n coarne c-ar lua-o
Și la mare că mi-or duce-o,
Acolo să piară,
Acolo să răspiară,
(Cutare) să rămîie curat,
Curat și luminat,
Ca argintul strecurat,
Ca soarele în senin
În veci vecilor, amin!

DESCÎNTEC DE APLECATE

(După un zapis, manuscris în anul 1809, de Iane Apostol Borănescu, publicat de d-l Gaster, *Liter. popor. rom.*, ed. cit., pag. 420.)

Voi, plecăcioase,
Mîncăcioase,
Să vă luați,
Să vă duceți
La fața lui Rai[1] împărat,
Că v-a poruncit,
Că a lăsat
O vacă grasă
Să vă ospăteze,
Că (cutare)
Nu vă știe ospăta,
Nici adăpa,
Nici așterne,
Nici culca,
Nici odeni.

DESCÎNTEC DE APUCAT[2]

(Scris în București, la 1874, după mătușe-mea Elena Con-

[1] În unele basme și descîntece se menționează *Ler* împărat în locu căruia e probabil că s-a substituit numele *Rai*.

[2] *Apucatul* sau *încleștatul* corespunde, la copiii mici, cu colicele. Cînd pruncul se zvîrcolește și plînsul îi este înăbușit de dureri, babele și moașele zic că „e apucat" de inimă sau de rinichi; de aceea îl scaldă în apă caldă și, trăgîndu-l pe corp cu unt proaspăt, îi zic acest descîntec.

stantinescu din strada Căluşeilor. A se vedea studiul meu publicat în *Columna lui Traian*, anul VI, 1875, nr. 3, pe cînd mă aflam în Paris.)

Eu m-am sculat
Şi am plecat
Pe cale,
Pe cărare,
Pe uliţa mare,
La rîul lui Iordan,
La fîntîna lui Bogdan,
Să mă spăl,
Să mă linciuresc,
De boală
Să mă tămăduiesc.
Cum am pornit,
Înainte mi-au ieşit
Lupul
Cu lupoaica,
Ursul
Cu ursoaica,
Zmeul
Cu zmeoaica,
Ginerele
Cu gineroaica.
Eu fuga am dat;
După mine s-au luat;
Uşa am încuiat,
Dar pe fereastr-au intrat,
În gură m-au apucat:
Jos m-au trîntit,
Oasele
Mi le-au zdrobit,
Sîngele
Mi l-au sorbit.
Am plîns
Şi m-am olicăit.
Maica Precistă m-a auzit,
La mine-a venit
Şi-aşa mi-a grăit:
— Fiule, ce te jeleşti
Şi ce te olicăieşti?
— Că m-am sculat
Şi am plecat
Pe cale,
Pe cărare,
Pe uliţa mare,
La rîul lui Iordan,
La fîntîna lui Bogdan,
Să mă spăl,
Să mă linciuresc,
De boală
Să mă tămăduiesc.
Cum am pornit,
Înainte mi-au ieşit
Lupul
Cu lupoaica,
Ursul
Cu ursoaica,
Zmeul
Cu zmeoaica,
Ginerele
Cu gineroaica.
Eu fuga am dat,
După mine s-au luat;
Eu uşe-am încuiat,
Pe fereastr-au intrat,
În gură m-au apucat;
Jos m-au trîntit,
Oasele

Mi le-au zdrobit,
Sîngele
Mi l-au sorbit.
— Taci, fiule,
Nu te mai jeli,
Nu te mai olicăi,
Că eu mi te-oi lecui
Şi mi te-oi tămădui[1].

DESCÎNTEC DE ÎNCLEŞTAT[2]

(Variantă scrisă în Bucureşti, la 1874, după mătuşe-mea Elena Constantinescu din strada Călugărilor.)

A plecat (cutare)
Pe cale,
Pre mare,
La rîul lui Iordan,
La fîntîna lui Bogdan,
Să se spele,
Să se linciurească,
De încleştat
Să se tămăduiască.
Cum a plecat,
După el s-au luat
Ursul
Cu ursoaica,
Lupul
Cu lupoaica,
Ginerele
Cu ginerăoaica,
Zmeul
Cu zmeoaica.
El fug-a dat,
În cas-a intrat,
Uşile
A încuiat,
Ferestrele
A astupat;
Dar ei nu s-au lăsat
Ci pe coş au intrat
Cu dinţii
Ca undrelele,
Cu măselele
Ca zimţelele;
La el s-au răpezit,
De subţiori l-au smîcit,
În pămînt l-au trîntit,
Oasele
I le-au zdrobit,
Sîngele
I l-au sorbit.
A plîns şi s-a olicăit,
Maica Precista l-a auzit,
Pe scară de argint
S-a scoborît.
La el a venit
Şi-astfel i-a grăit:
— Ce plîngi, (cutare).

---

[1] După ce descîntecul se zice de trei ori în timpul scăldatului, copilul e oblojit cu foi de varză, înfăşeat în scutece calde şi culcat ca să înăduşească.

[2] *Încleştatul*, afară de *apucat*, se mai cunoaşte şi sub numele de *strîns*, *strînsură*, *strînsătură*, *încleştătură*.

Ce te olicăieşti?
— Cum să nu plîng,
Să nu mă olicăiesc?
Eu am plecat
Pe cale,
Pre mare,
La rîul lui Iordan,
La fîntîna lui Bogdan,
Să mă spăl,
Să mă linciuresc,
De boală
Să mă tămăduiesc.
După mine s-au luat
Ursul
Cu ursoaica,
Lupul
Cu lupoaica,
Ginerele
Cu gineroaica,
Zmeul
Cu zmeoaica.
Eu fug-am dat,
În cas-am intrat,
Uşile
Am încuiat,
Ferestrele
Am astupat.
Ei nu s-au lăsat,
Ci pe coş au intrat
Cu dinţii
Ca undrelele,
Cu măselele
Ca zimţelele.
La mine s-au răpezit,
De subsiori m-au smîcit,
În pămînt m-au trîntit,
Oasele
Mi le-au zdrobit,
Sîngele
Mi l-au sorbit!
— Nu mai plînge,
Nu te mai olicăi,
Că eu te-oi tămădui:
Cu mîna
Te-oi dezmierda,
Cu gura
Ţi-oi descînta,
Ca să rămîi curat,
Luminat,
Ca-n ziua maica ce-a făpt,
Ca steaua
Din cer,
Ca roua
Din pămînt.
Leac,
Şi babei colac!

DESCÎNTEC DE APUCĂTURĂ ŞI ÎNTÎLNITURĂ[1]

(Variantă după manuscriptul lui Aron Prejbeanu, cumpărat de stat de la locot. colonel Papazolu şi reprodus în *Rev. p.*

[1] Baba trage pe bolnav pe spate cu apă, săpun, sau oţet şi untdelemn.

ist., arheol. şi fil., an II [1884], vol., [III], fasc. II, p. 385.)

Strigoaica a găsit
Uşa casei deschisă,
Fereastra destupată,
Focul stins.
În dinţi pe (cutare) l-a luat,
Sîngele i-a sorbit,
La pămînt l-a trîntit,
Cu morţii l-a socotit.
Maica Domnului
Din cer a auzit:
În braţe l-a luat,
Pe masă de argint l-a pus,
Cu basma de fir l-a şters,
Oscioarele i le-a dres,
Junghiul i l-a scos.
Sănătatea să-l pătrunză
Pînă-n os.
Strigoaică,
Moroacă[1],
Desfă(cutăruia)
De orice rău ai pus pe dînsul,
Că în piuă te-oi pisa,
În moară te-oi măcina,
În vînt te-oi arunca,
Încît norii s-or mira.
Desfă-l pe (cutare)
De nouăzeci şi nouă apucături,
De nouăzeci şi nouă-ntîlniturî,
De nouăzeci şi nouă aplecături,
De nouăzeci şi nouă descheturi,
De nouăzeci şi nouă junghiuri[2]
Strîns cu ceas rău.
Tu, apucatule;
Tu, întîlnitule,
Colţatule,
Urîtule,
Grozavule,
Negritule,
Ieşi, du-te de la (cutare),
Din spatele lui,
Din peptul lui,
Spinarea lui,
Rinichii lui,
Ficatul lui,
Inima lui;
Din zgîrciul nasului,
Din faţa obrazului,
Că (cutare) nu vă poate purta,
Nu vă poate cina,
Adăpa
Şi plimba;

[1] *Moroacă* în loc de *moroaică*, căci *strigoiul* şi *strigoaica* se mai numesc *moroi* şi *moroaică*.
[2] În loc de *înjunghieturi*.

Ieşi, du-te preste prăpăstii
Şi munţi,
La fata Craiului împărat,
Unde te-aşteaptă cu mese,
ntinse,
Făclii aprinse;
Acolo vă este ciha,
Acolo că e odina;
Acolo vă potoliţi,
Acolo să vă răsipiţi;
Să rămîie (cutare) luminat
Ca argintul cel curat!
Eu mă-nchin cu descîntecul,
Maica Precista cu leacul.

DESCÎNTEC DE BUBE DULCI

(Găsit între manuscriptele repausatului G. Săulescu din Iaşi, restabilit şi publicat de S. Fl. Marian în *Analele Academiei Române* [1884], seria II, tom VII [V], sect. II, pag. 163.).

Făcut-a (cutare)
Masă mare
Peste mare
De-a trecut hotarele[1].
Acolo el a chemat,
A chemat d-a ospătat
Bubele
Cu udmele[2],
Cu puschele[3],
Cu scurtele[4],
Zgaibele[5],
Bolfele[6],
Gîlcile[7],
Plăgile[8],
Cu ulcioare[9]
Şi buboaie.[10]

---

[1] În loc de „a trecut peste hotare".

[2] Expresiunea *udmă* nu se aude în Muntenia: ea figurează în loc de *uimă*, umflătură petroasă, abces.

[3] *Puschele* echivalează poate cu ceea ce în Muntenia se numeşte *pojghiţe*.

[4] *Scurta* e durerea simţită mai jos sau mai sus de bubă, pe acelaşi muşchi, tendon sau vînă, cauzată de gîlca, uima sau buba ce ar avea cineva.

[5] *Zgaiba* e o bubuliţă, o zgîrietură sau juptitură uşoară.

[6] *Bolfa* echivalează cu gîlca.

[7] *Gîlcile* sînt glandule (ghinduri) formate din răceală, prin împiedicarea regulatei circulaţiuni a sîngelui.

[8] *Plaga*, neologism, echivalează cu slavicul *rană*.

[9] *Ulciorul* e bubuliţa dureroasă care se formează pe marginea pleoupei ochiului.

[10] *Buboiul (furunculus)* iese de preferinţă la gît şi pe membre.

Dar pe bubele dulci[1],
Ce-s a Sancei[2] ţiţe.
N-a chemat;
Deci s-au umflat,
De mînie-au crăpat,
Rădăcina[3] le-a secat,
Cucuiul[4] li s-a uscat;
În trestie le-am băgat,
Cu sugel le-am înfundat,
În mare le-am aruncat
(Cutare) de ele-a scăpat
Trupul i-a rămas curat.

DESCÎNTEC DE BRÎNCĂ[5]

(Scris la 1871 după moaşa Dumitra, descîntătoare din comuna Rudeni, judeţul Ilfov.)

Cu cîrp-aprins-am descîntat,
Brînca-ndărăt a dat.
Brîncă seacă,
Brîncă băşicată.
Brîncă-nveninată,
Să ieşi,
Să fugi
De la (cutare),
Din faţa obrazului,
Din creierii capului,
Din măduva oaselor.
Să te duci
Unde popă nu citeşte,
Unde cioban nu chiuieşte,
Unde cîine nu latră,
Unde fată mare nu se peaptănă.
Să rămîie (cutare)
Curat,
Luminat,
Ca-n ziua maica ce-a fapt,
Ca steaua din cer,
Ca roua din pămînt,
Cu cîrp-aprins-am descîntat,
Brînca-ndărăt a dat!

---

[1] *Bubele dulci* apar la copiii mici pe cap şi se zice că provin din „spurc" sau „spurcăciune". La copiii mai mari ies la gură şi poporul le vindecă ungîndu-l cu calaican pisat în unt-de-lemn.

[2] *Sanca*, care în Bucovina se pronunţă *Samca*, echivalează cu „*Avestiţa*, aripa Satanei".

[3] *Rădăcina* bubei e partea cărnoasă (canceroasă) despre care se crede că pînă nu e scoasă din buboi, ulcior sau altă rană, vindecarea nu e posibilă.

[4] *Cucuiul* e vîrful, proeminenţa umflăturii, a bubii.

[5] *Brînca* e umflătura capului sau obrazului, numită în medicină *erizipel*. Descîntatul sau blestemul se scrie de preoţi de la dreapta spre stînga şi, ungîndu-se hîrtia cu miere, se lipeşte pe partea bolnavă. Babele descîntă cu o cîrpă aprinsă sau cu cîlţi, recitînd de trei ori cuvintele de mai sus.

DESCÎNTEC DE CEAS RĂU

(Din colecțiunea manuscrisă, rămasă de la G. Săulescu și publicată în *Analele Academiei Române* [1884], seria II, tom. VII [V], secț. II, p. 164—165.)

Doamnă, Maica cerului,
Cum se potolește vîntul
Cu pămîntul,
Așa potolește
Ceas rău cu lipitură
Și cu întîlnitură
De la trupul lui (cutare),
Ochiul ce deoache
La el să nu eate,
Că (cutare) a purces
Pe cale,
Pe cărare,
Gras și frumos,
Rumen și voios
Și cînd a fost
La miez de cale
Pe cărare,
L-au întîlnit
Cele nouă fete
Cu-a lor lăduțe-n spete
Și-n pămînt
Trîntitu-l-au,
Sîngele
Sorbitu-i-au,
Fața
Gălbenitu-i-au,
Mintea lui
Smintitu-i-au.
Voi, nouă fete,
Ieșiți, din măți[1],
Din ficați,
Din creierii
Capului,
Din spîrcul[2]
Nasului,
Din fața
Obrazului,
Din melciul[3]
Ochilor,
Din auzul
Urechilor,
Din rădicarea
Mîinilor,
Din umblarea
Picioarelor
O, voi, nouă fete,
Duceți-vă la fata craiului,
C-acolo vă așteaptă
Cu făclii de cear-aprinse,
Cu mese-ntinse.
Duceți-vă,
Că Maica Domnului
Acolo vă îndreaptă,
Iar faptul vostru rămîie
Cît un fir de mac
În nouă despicat,
În Marea Neagră aruncat,

[1] În loc de *mațe*.
[2] În loc de *sfîrcul*.
[3] *Melciul* (melcul) însemnează orbita ochiului, asemănată melcului.

Să fie lui (cutare) de leac,
Că (cutare) e botezat,
Încreştinat
Şi-n seamă
Lui Dumnezeu dat.
Voi să vă duceţi
La jidance,
Că acestea nici's botezate,
Nici încreştinate,
Nici în seama
Lui Dumnezeu date.

DESCÎNTEC DE DEOCHI

(Variantă scrisă la Vălenii-de-Munte, judeţul Prahova, în anul 1870.)

Fugi, deochi,
Dintre ochi,
Că te-ajunge, te sosește,
Şi amar te pedepsește
Sabie de foc cerească,
Pronie dumnezeiască.
Să te duci, să piei,
Cum pier negurile
Cînd bat vînturile,
Cum piere roua la soare,
Cum piere spuma de mare.
D-o fi dăochiat de fată-mare,
Să-i crape ţiţele,
Să-i curgă sîngele,
Ibovnicul să-şi urască.
D-o fi dăochiat de femeie măritată,
Să-i crape ţiţele,
Să-i curgă laptele,
Să-i moară Mărtin de foame,
S-o urască bărbatul.
D-o fi dăochiat de bărbat nensurat,
Să-i crape braţele,
Să-i curgă sîngele,
Să-şi urască ibovnica.
D-o fi dăochiat de fete mărunţele
Şi băieţi mărunţei,
Să le crape călcîiele,
Să le curgă sîngele,
Să nu mai dăoache.
Sai, dăochi
Dintre ochi,
Din faţa obrazului,
Din zgîrciul nasului,
Din creierii capului,
Din măduva osului,
Din ochi,
Dintre ochi,
Dintre gene
Şi sprîncene.
Să te duci, iar duci,
Unde popă
Nu toacă,
Unde fată
Nu joacă,
Unde cocoş
Nu cîntă,
Unde vacă

Nu zbiară,
Unde pisică
Nu miorlăie.
Să te duci la fata lui Ler
împărat,
Că ți-a pus masă întinsă
Cu făclie-aprinsă,
Cu pahare pline.
Pe (cutare) să-l lași
Curat,
Luminat,
De boală scăpat,
Cum Maica Precista l-a
lăsat,
Ca aurul de curat.

DESCÎNTEC DE DEOCHI[1]

(Scris în București, la 1871, după moașa Elena Constantinescu de la Oborul-Vechi.)

Pfff!
Ieși, dăochi,
Dintre ochi!
Picătura
Pică,
Peatra
Se despică:
Să plesnească ochii
Cui l-a dăochiat!
D-o fi (cutare) dăochiat
De bărbat,
Să iasă prin gard[2];
D-o fi de vînt,
Să iasă pe sub pămînt;
D-o fi de soare,
Să iasă prin zare;
D-o fi de muiere,
Să iasă prin nuiele;
D-o fi de copilă,
Să iasă printr-o pilă[3].
Ieși, dăochi,
Dintre ochi,
Din fața obrazului,
Din creierii capului,
Din rănichi,
Din bojoci,
Din mațe,
Din pept,
Din cap,
Din picioare,
Din toate mărunțaiele;
Din piele
Să se spele.
Să te duci la fata lui Ler
împărat
Că acolo ți-e ție dat,
Că te-așteaptă
Cu mese-ntinse,
Cu făclii aprinse
Și cu pahare pline.

[1] Descîntătoarea pune degetele ambelor mîni pe fruntea deochea-tului și, sufiîndu-i peste față, începe descîntecul.
[2] Să iasă deochiul.
[3] Aci suflă și scuipă în trei părți: în sus, la dreapta și la stînga.

Să rămîie (cutare) curat,
Luminat,
Ca-n ziua maica ce-a făpt,
Ca steaua din cer,
Ca roua din pămînt.
Pfff!
Ieși, dăochi,
Dintre ochi.
Iuda-și linge puiul ei,
Io-mi ling[1] puișorul meu
De dăochi,
Dintre ochi[2].
În numele tatălui,
Ș-al fiului,
Ș-al sfîntului duh.
Amin!
Leac,
Și babei colac.
De la mine descîntecul,
De la Dumnezeù leacul[3]!

DESCÎNTEC DE DEOCHI

(Variantă din notele d-lui V. Alecsandri la colecțiunea d-sale de *Poezii populare ale românilor*, București, 1866 [p. 10].)

Fugi, deochi,
Dintre ochi,
Că te-ajunge-o vacă neagră,
Cu coarnele să te spargă,
Să te-azvîrle peste mare,
În pustiu, în depărtare.
Acolo să pieri,
Ca ziua de ieri,
Ca roua de floare,
Ca spuma la soare;
Iar capul cel deochiat
Să rămîie luminat,
Curat,
De boală scăpat.
Ochii cei vătămători
Și de foc săgetători
Înveliți să fie cu perdele albe,
Să nu mai privească la obraze dalbe.

DESCÎNTEC DE DEOCHI

(Variantă scrisă, în 1881, după diferite descîntătoare din București.)

---

[1] După ce zice de 3 ori descîntecul, linge pe deochiat cu limba între sprîncene.

[2] Apoi mută pe deochiat din loc, ca să aibă leac și-i stinge în cap trei cărbuni în apă nencepută, zicînd aceste cuvinte la ficce cărbune. Cu apa, din care-i dă să soarbă de 3 ori, îl udă la tîmple, la nas, la buric, iar restul îl varsă pe un cîne, care, daca se scutură, ia cu dînsul deochiul.

[3] Astfel termină, în mod aproape invariabil, mai toate descîntătoarele.

Ieşi, deochi,
Dintre ochi!
D-o fi (cutare) deochiat de om,
Să-i crape sulacul,
Să-i curgă pişatul,
Să-l rîză tot satul.
D-o fi deochiat
De fată mare,
Să-i cază cosiţa,
Să rămîie cheală.
D-o fi deochiat
De nevastă,
Să-i crape ţiţele,
Să-i curgă laptele,
Să-i plesnească copilul
De foame.
Ieşi, deochi,
Dintre ochi,
Din zgîrciul nasului,
Din faţa obrazului,
Din creierii capului,
Din inimă,
Din bojoci,
Din toate mădulările.
Ieşi, deochi,
Dintre ochi.
Să te duci unde cocoş nu cîntă,
Unde fată mare nu se peaptănă,
Unde popă nu citeşte,
Unde cioban nu chiuieşte.
Să rămîie (cutare) curat,
Luminat,
Ca-n ziua maica ce-a fapt,
Ca argintul strecurat,
Ca steaua din cer,
Ca roua din pămînt,
Ca poala Maichii Precistii,
Pfff!
Ieşi, deochi,
Dintre ochi!
Ciuta-şi linge puişorul ei,
Io-mi ling puişorul meu
De deochi,
Dintre ochi!
De la mine descîntecul,
De la Dumnezeu leacul.

DESCÎNTEC DE DEOCHI

(Variantă după manuscriptul şi colecţiunea inedită a lui Aron Prejbeanu, reprodusă în *Rev. p. ist., arh. şi fil.*, an II, 1884, vol. I [III], fasc. II, p. 385. Începutul lipseşte. Reproducerea e făcută păstrîndu-se formele şi ortografia din epoca citată.)

De va fi deochiat (cutare)
De fată mare,
Să-i cază cosiţele
Din spinare;
De va fi deochiat
De muiere,
Să-i plesnească
Ţiţele,
Să-i curgă
Laptele;

De va fi deochiat
De bărbat,
Să-i plesnească
Pulpile,
Să-i curgă
Singile,
Să se mire lumea
Și norodul.
Dăs-ocule veninat,
Dăs-ocule, cline turbat,
Ieși, du-te din trupul
(cutare),
Din cap,
Inimă,
Borjoți[1],
Rinichi,
Ficat,
Să rămîie (cutare)
Vesel, sănătos, curat,
Cum Dumnezeu l-a lăsat[2].

DESCÎNTEC DE DEOCHI

(Variantă scrisă în București, la 1880, după Marin Stîngu, tăietor de lemne.)

Pfff!
Ieși, deochi,
Dintre ochi,
Ieși din zgîrciul nasului,
Din carnea obrazului,
Din rinichi,
Din ficat,
Din splină,
De oriunde ești băgat;
Din creierii capului,
Din fruntea bolnavului,
Din rădăcina perilor,
Din rărăocile ochilor.
Ieși din sînge și din piele,
De tine ca să se spele.
Pfff!
Ieși, deochi,
Dintre ochi,
Că d-o fi
Deochiat de fată mare,
Să-i cază cosița bălaie,
Să rămîie cheaie.
D-o fi de om deochiat,
Să-i rămîie ochiu-ntunecat.
D-o fi de nevastă,
Să-i crape țițele,
Să-i curgă laptele.
D-o fi de flăcău,
Să-i crape boașele,
Să-l rîză moașele,
Să nu-l ia fetele.
Pfff!
Ieși, deochi,
Dintre ochi!
Să te duci

[1] În loc de „bojoci", pulmoni sau plumoni, plămîni.
[2] „Trei cărbuni stinge în apă; bea apa bolnavul; se spală cu apă de aceea; ce a rămas o varsă pe țîțîna ușei de afară; suflă de 9 (ori) descîntătoarea în fața bolnavului și-i trece". Nota manuscriptului citat.

Şi să fugi
Unde cocoş nu cîntă,
Unde codrul nu-nverzeşte,
Unde cioban nu chiuieşte,
Unde popă nu citeşte;
Să rămîie curat,
Luminat,
Ca argintul strecurat,
Ca-n ziua maica ce-a fapt,
Ca steaua din cer,
Ca roua din pămînt.

DESCÎNTEC DE DEOCHI

(Variantă din colecţiunea manuscrisă a lui G. Săulescu, restabilită de d-l Sim. Fl. Marian şi publicată în *Analele Academiei Române* [1884], seria II, tom. VII [V], secţ. II, pag. 162—163.)

Pasăre albă
Cudalbă
Pe peatr-a sărit,
Peatra s-a clintit
Şi s-a răsturnat,
În patru-a crăpat!...
Fugi, deochi,
Dintre ochi,
Că eu te-oi sufla
Şi tu vei crăpa.
D-ei fi de la bărbat,
Fie blestemat;
De va fi pre jos,
Stea neputincios;
De va fi călare,
Calul i-ar crăpare!
Fugi, deochi,
Dintre ochi,
Că eu te-oi sufla
Şi tu vei crăpa.
D-ei fi de la femei
Cu ochii mirei,
Crape-le
Ţîţele,
Cură-le
Laptele.
Fugi, deochi,
Dintre ochi,
Că eu te-oi sufla
Şi tu vei crăpa.
D-ei fi de la fete
Pice a lor plete,
Treacă-le juneaţa,
Vie-le bătrîneaţa.
Fugi, deochi,
Dintre ochi,
Că eu te-oi sufla
Şi tu vei crăpa!

RUGĂCIUNE PENTRU DE DEOCHI

(„Scoasă după grecie" în *Aghiasmat r mic sau scurtare de molitvelnic*, Sibiu, 1851, pag. 171—172.)

Doamne, Dumnezeul nostru,
Împăratul veacurilor,
.....

Ţie ne rugăm
Şi ţie ne cucerim:
Depărtează,
Înstrăinează,
Goneşte
Toată lucrarea diavolească,
Toată calea Satanei
Şi toată vrăjmăşia;
Privirea cea rea,
Stricăciunea
Şi deochetura
Ochilor
Celor
Făcători de rele,
Şi pizmaşilor
De la robul tău (cutare);
Şi ori din frumuseţe,
Sau din putere,
Ori din norocire,
Sau din pizmă
Şi răutate,
Sau din deochi
I s-au întîmplat;
Însuţi, iubitorule de oameni,
Stăpîne,
Întinde mîna ta cea tare
Şi braţul tău
Cel atotputernic şi înalt,
Şi cercetează
Această zidire a ta,
Şi-i trămite
Îngeru de pace,
Stăpînitor
Şi păzitor
Sufletului
Şi trupului.,
Carele să blesteme
Şi să gonească
De la dînsa
Tot sfatul rău,
Toată otrăvirea
Şi deochiul
Făcătorilor de stricăciune
Şi a oamenilor pizmaşi,
Şi de la ochii robului tău
Dăruindu-i-se izbăvire
Cu mulţămire.

.....

Milostiveşte-te spre zidirea ta
Şi spre robul tău
De toată stricăciunea
Şi supărarea
Ce i s-au făcut
Din deochi:
Izbăveşte-l
Şi-l păzeşte pre dînsul
De toată ispita
Şi întîmplarea rea
Ce va să-i vie
Lui asupră!

.....

DESCÎNTEC DE DEOCHI[1]

(Variantă din Bucovina, culeasă de d-l Simion Fl. Marian. A se vedea *Traian*, anul II, 187, nr. 10 din 27 ianuariu, p. 40.)

La răchita înverzită,
Şade-o fată despletită.
La răchita rămurată,
Şade-o fată-ndordurată.
Şi s-aruncă de p-o peatră
Pînă-ntr-alta colţurată.
Ea-i c-un ochi de sînge,
Cu unul de foc:
Cel de sînge
Stinge
Pe ochiul de foc.
Ea-i c-un ochi de apă,
Cu unul de foc,
Stinge cel de apă
Pe ochiul de foc.
Aşa-mi se frîngă
Şi să mi se stingă
Deocheturile,
Săgetăturile,
Uităturile,
Şi pocitura
Şi toată rîvna.
Cum se potoleşte
Şi se liniştește
Vîntul pe pămînt,
Furiosul vînt,
Aşa să se potolească
Şi să mi se liniştească
Deocheturile,
Săgetăturile,
Şi uităturile,
Şi pocitura,
Şi toată rîvna;
Deocheturile,
Săgetăturile
Cele grele,
Măscăţele,
Cele rele.
Şi de este deochiat
De femeie cu băiat,
Crape-i ţîţele,
Curgă-i laptele,
Să mire noroadele.
De-i fi deochiat de vro fată
Mîndră şi-mpopoţonată,
Crape-i ţîţele,

[1] „Descîntătoarea descîntă de «deochi» cu ascuţitul unui cuţit de trei ori în cruciş, într-un pahar cu apă nemoepută, unde se aruncă şi nişte cărbuni aprinşi, de unde se naşte şi «a stinge cărbunii». După ce a descîntat, suflă de trei ori în cruciş, asupra apei. Descîntătoarea, după ce aruncă cărbunii în paharul cu apă, cunoaşte îndată (crede poporul) daca este cutare deochiat ori ba, căci, de este dăochiat, cărbunii se cufundă îndată în apă, iară de nu, plutesc pe deasupra. După ce «stinge cărbunii», apa aceea, în care fură stinşi, o dă blonavului s-o bea, rămăşiţa însă o aruncă pe un par sau pe un cîne".

Pice-i cositele.
De-i deochiat
De vrun băiat:
Crape-i pulpele,
Curgă-i sîngele.
De-i deochiat d-o vădană
A unui copil mic mamă,
Moară-i copilul
Mîndru ca crinul.
Codrul de l-a deochiat
Pice-i frunza de pe fag;
Cîmpul de l-a deochiat,
Pice-i foiele,
Ardă-i frunzele.
De l-au deochiat ochi verzi
Sau căprii,
Sau negri,
Şi albăstrii,
Ochii să-i plesnească,
Sîngele să-l năpădească,
Sîngele să-l năbuşească[1].
El să rămîie curat,
Să rămîie luminat
Ca şi roua florilor,
Ca lacrima ochilor,
Ca poala Sîntă-Măriei,
Sfînta Maic-a veciniciei,
Ca mă-sa cînd l-a născut,
Cînd s-a născut pe pămînt...
De la mine descîntecul
Şi de la Dumnezeu darul.

FARMEC DE DESFĂCUT

(Găsit între manuscriptele răpausatului G. Săulescu din Iaşi şi publicat de *Academia Română*, *loc. cit.*, pag. 169.)

— Voi, nouă ciute
Înciutate,
Din nouă vetre
De foc luate,
Arse şi pîrlite,
Unde-aţi purces
Aşa de iute:
Iute
Ca gîndul
Şi tare
Ca vîntul?
— Că noi am purces
Grîie
Să ardem,
Ogoare
Să uscăm,
Pîrîie
Să secăm!
— Voi, nouă ciute
Înciutate,
Din nouă vetre
De foc luate,
Nu purcedeţi
Aşa tare.
Staţi
De pe această cale,
Duceţi-vă la (cutare).

[1] Cînd îi dă cuiva sîngele pe gură, pe nas şi pe urechi deodată, atunci se cheamă „că-l năbuşeşte sîngele".

Acolo, intrînd,
Casa salutînd (?),
Luați faptul din casă,
Luați faptul din masă,
Și vă duceți
Asupra cui a dat
Un atare (?) fapt;
Mergeți
Din vad în vad
Pîn' la al nouălea vad;
Rămînă la acela
Care mi l-a dat,
Să fie în lume
Ca un ciung uscat.
Înapoi întornu-i
Faptul înfocat,
Încins de-a lui rele
Și-mpărat
Cu nouă ace
Împungătoare,
Cu nouă bice
Ce-s pălitoare;
Din casa mea
În casa ei,
Din viața mea
În viața ei,
Din ocolul meu
În ocolul ei,
Din ograda mea
În ograda ei;
Eu să știu bine
De azi înainte
Că m-am curățit
Și m-am izbîndit[1]
De toată înginătura
Și fărmecătura
De fapt de săteană,
De fapt de poporană,
De fapt de vecină,
De fapt de străină.
Eu m-am sinecat
Și m-am mînecat
De la zori de zori,
Pe la cîntători,
Pe iarbă
Necălcată,
Pe rouă
Nescuturată,
Și m-am dus
Pe aripi de vînt,
Pe sus de pămînt,
La apa de mir,
La izvor de vin;
M-am dus de m-am spălat
Și m-am curățat
De faptul legat
Cu duh necurat
Să meargă pe capul cui mi l-a dat[2].

DIN „CARTEA DE DESFĂCUT FARMECELE"

(În această broșură de 20 pagine, tipărită în Sibiu, pe la

[1] În loc de *izbăvit*.
[2] Fata, care-și desface farmecul de urît, ia busuioc și un inel sau mărgele, descîntînd cu ele la cap, la pept, la încheieturi etc.

1867, în tipografia eredei lui G. de Klosius, la fine se spune că „aceste sfinte rugăciuni pentru de desfăcut de farmec s-au găsit la monastirea Kif într-o carte la finitul ei, scrisă de Sfîntul Damaskin şi pînă acum n-a fost tipărită, ci s-a aflat numai în scris". Pe cît rezultă din cuvinte (unele greşite) această dezlegătură ar fi originară din Moldova. Textul este însemnat, pentru că enumeră mai toate obiectele şi substanţele în farmece.)

Cunună-se crai nou
Cu cunună de peatră scumpă
De mult preţ.
Lună luminată,
Ce eşti în cer
Şi pre pămînt,
Şi vezi toate ce sînt
Pre pămînt,
Eu nu mă pot odihni
În casa mea
Şi-n sălaşul meu
De răul vrăjmaşilor
Şi al pizmaşilor,
Carii s-au sculat
Cu multă răutate
Asupra mea
Şi asupra casei mele;
Iar tu, lună luminată,
Să nu ai odihnă, nici somn,
Ci să iei farmecii şi uritul
Din casa noastră,
Şi din masa noastră,
Şi din faţa mea,
Şi din faţa soţiei mele,
Şi din darul nostru,
Şi din sporul nostru.
Lună luminată,
De bărbat
Fapt,
De muieri
Fapt,
De băiat
Fapt;
Lună luminată,
Ia faptul din casa noastră,
Şi din sporul meu,
Şi din sălaşul meu,
Şi din toate dobitoacele mele,
Şi din grădina mea,
Şi din pomurile mele,
Şi din toate lucrurile noastre
Şi din prejurul casei noastre.
Lună luminată,
Fapt de 99 de chipuri
Şi de 99 de feluri,
Fapt cu lut de la topilă,
Fapt cu creier de broască,
Fapt cu păr de muieri,
Fapt cu ou de pui înăduşit,
Fapt cu cîrtiţă,
Fapt cu aruncat în vînt,
Fapt cu urinul înapoi,
Fapt cu rac,

Fapt cu talpă de guzgan orb,
Fapt cu peli de şerpi,
Fapt cu sînge şi cu maţe
De arici,
Fapt cu rugumătură de
sfredel,
Fapt cu ştreang de om
spînzurat
Fapt cu pui de rîndunică,
Fapt cu liliac,
Fapt cu ţărînă de cai,
Fapt cu seu de vacă crăpată,
Fapt cu sarea vitelor,
Fapt cu culcuş de iepuri,
Fapt cu mînă de om mort,
Fapt cu ţărînă de la mormînt
Fapt cu vine şi gîtlej de lup,
Fapt cu zgură de la coptor
părăsit,
Fapt cu praf de la ţîţîna
uşei,
Fapt cu scîrnă de lup,
Fapt cu cupag de car,
Fapt cu pedică de la mort,
Fapt cu păr de la mort,
Fapt cu creieri de la
coţofană,
Fapt cu resteu,
Fapt cu clocitură de la raţe,
Fapt cu lac,
Fapt din fîntînă părăsită,
Fapt din răspînturi de drum,
Fapt cu cărbuni,
Fapt cu luatul în anii vacilor
Şi a oilor
Şi împrejurul Sfîntului
Gheorghe.
Fapt cu luatul manei grîului
Şi al păpuşoilor
Şi a toate semănăturile
Şi din grădini,
Fapt cu usturoi
Descîntat la Sfîntul Andrei,
Fapt cu strehie,
Fapt cu prăzneală de miţă,
Fapt cu hărăşeală de cîni,
Fapt cu hîrburi
Din nouă tîrguri împroşcaţi,
Fapt cu apa de la roata
morii
Care împroaşcă,
Fapt cu praf
De la scuturătură de găină,
Fapt cu plisc de cioară,
Fapt cu cenuşă
Lepădată de la cămeşi,
Fapt cu mătură lepădată,
Fapt cu potlogi lepădaţi,
Fapt cu aramă,
Fapt cu marmură,
Fapt cu cremene,
Fapt cu hîrtie,
Fapt cu broască cusută la
gură,
Fapt cu făină,
Măcinată pe diudor,
Fapt cu turtă de grîu

Şi cu ţiţe de muieri,
Fapt cu legatul cununiei
Flăcăilor şi a fetelor,
Fapt cu făcutul pe ursită,
Fapt de adus cu farmeci
Pe carii-ţi drag,
Fapt cu mătrăgună
De a trăi rău în casă,
Şi de pagubă,
Şi de urît,
Şi de nebuneală,
Şi de desăpărţire de soţ,
Fapt aruncat în faţa casei,
Fapt aruncat în dosul casei,
Fapt aruncat în horn,
Fapt în aşternut.
Lună luminată,
Lună luminată,
Să vii, să vii,
Să iei faptul
Şi strigarea,
Şi cercarea,
Şi pîrîciunea,
Şi urîtul
De pe lume
Şi din casa noastră,
Şi din masa noastră,
Şi din sălaşul meu,
Şi din ţarina mea,
Şi din ţărîna mea,
Şi din grădina mea,
Şi din livada mea,
Şi din via mea,
Şi din meşteşugul meu,
Şi din negustoria mea,
Şi din sporul meu,
Şi din lenevirea mea,
Şi din trîndăvirea mea,
Şi din punga mea cu bani,
Şi din lada mea cu straiele,
Şi din cuptoarele casei mele,
Şi să-l treci
Din vad
În vad,
Şi să-l duci
Prin munţi
Şi codrii pustii,
Nelocuiţi
De nici o fiinţă
Omenească;
Iar pe noi
Şi pe copiii noştri
Şi pre cei ce s-ar naşte
Din noi,
Să ne laşi curaţi,
Luminaţi,
Ca argintul strecuraţi,
Şi ca aurul de curaţi,
Ca soarele-n senin
Ce luminează din cer,
Şi să ne laşi
După cum ne-a lăsat
Domnul nostru Is. Cr.
Nazarineanul
Pre pămînt,
Amin.

DIN DE-VÎNT[1]

(Scris în Bucureşti, la 1871, după moaşa Dumitra din comuna Rudeni).

Dor de vînt
Din de-vînt,
Să te duci de pe pămînt:
Cu vîntul ai venit,
Cu vîntul să te duci,
P-aici să nu mai ajungi!
Să rămîie (cutare),
Curat,
Luminat,
Ca argintul strecurat,
Ca poala Maichii Precistii.

Duminică dimineaţa,
Cînd ziua se aumează,
M-am sculat
Şi-am plecat
De la casă-mi,
De la masă-mi
Pe cale,
Pe cărare
Pînă la drum-ăl mare.
Oamenii, văzîndu-mă, au zis:
— Asta e (cutare) cea frumoasă!
— Nu e (cutare) cea frumoasă,
Ci-i (cutare) drăgăstoasă,
Cea diu toată lumea aleasă,
Cum a ales busuiocul
Dintre toate florile,
Din toate odoarele.
Cum nu poate intra popa
În biserică
Fără busuioc
Şi fără de isop,
Aşa făr' mine flăcăii
Să nu poată-n joc.

FARMEC DE DRAGOSTE[2]

(Aflat între manuscriptele rămase de la repausatul G. Săulescu şi apărut în *Analele Academiei Române* [1884], seria II, tom. VII [V], secţ. II, p. 171 [169—180].)

---

[1] E luat din de-vînt acela pe care îl doare capul şi simte fiori în tot corpul. După trei zile, îi ies băşicuţe la nas şi pe la buze, ca de friguri. În timpul boalei, se taie cu cuţitul cîte o aşchioară din cele patru colţuri ale uşei şi din cele patru colţuri ale unei icoane. Amestecate cu „flori de la Domnul Cristos" şi „de la Ziua Crucii", se pun pe cărbuni şi se afumă cel luat din de-vînt. Cărbunii se aruncă apoi în vînt, după care bolnavul e tras (masat) pe corp; i se dă ceai cald şi transpiră.

[2] Tînăra care-şi face de dragoste ia o steblă de busuioc, o leagă cu aţă de mătase roşie, anină şi o monedă, pune busuiocul într-o strachină cu apă nencepută şi rosteşte cuvintele descîntecului.

Toate celelalte fete
Să li se pară
Pe lîngă mine ca niște cioară
Ca niște cioară conofăite[1]
Peste gard ee-s azvîrlite.

DESCÎNTEC DE DRAGOSTE

(Publicat de d-l Gaster, *op. cit.*, p. 422).

Tu, șarpe bălaură,
Cu solză de aur,
Cu nouă limbe împungătoare
Cu nouă cozi izbătoare,
Să te duci la (cutare)
Și tu să o cauți
Unde vei afla-o.
D-ei afla-o-n casă,
D-ei afla-o afară,
D-ei afla-o vorovind
Cu tată-său
Sau cu maică-sa,
Cu frate-său,
Cu prietenul său
Sau cu ibovnicul;
Culcată
Sau sculată;
Tu să nu o lași,
Pînă ce ea cu mine
S-a întîlni
Și n-a vorbi,
Tu să nu-i dai stare,
Așezare
Ca unul păros de foc[2].

FACERE DE DRAGOSTE[3]

(Din manuscriptul lui Aron Prejbeanu, cumpărat de stat de la d-l locot. col. Papazolu și reprodus în *Rev. p. ist., arh. și fil.* anul II, 1884, vol. I [III], fasc. II, pag. 386.)

Frunză verde de alun,
Să vie (cutare) nebun[4].
Frunză verde lemn de fag,
(Cutare)[5] să moară d-al tău drag!

---

[1] Adică, explică Săulescu, *feștelite, colbăite* (derivat din κόνις și *factus*, ital. *fatto*).

[2] „Aceasta trebuie la cheotoarea casei să faci cu brîu într-o sară și să pui brîu supt cap". Nota colecț., *loc. cit.*

[3] „Pe fecior (sau fată), înainte de a cînta cocoșii, îl despoaie, îl pune gol (sau goală) în mijlocul casei spre ușe, îl împiedică la picioare". Baba strigă către cel împiedicat, rostind primele 2 versuri.

[4] Împiedicata sare de trei ori spre ușe, nechezînd ca caii.

[5] Sare spre ușe de trei ori, nechezînd ca caii.

Frunză verde lemn de sînger
Să vie (cutare) ca un înger![1]
(Cutare) nu zăbovi,
Scoală-te, nu mai dormi:
Vin' degrab' că te-oi iubi[2]
Frunză verde dirmotin
(Cutare) vin' să ne iubim;
Foaie verde mărgărit,
Pentru tine m-am gătit[3]!
Hai (cutare), pui boboc,
Nebun să vii la acest loc!
Nu scutur
Gardul,
Ci tulbur
Lacul
Să iasă dracul,
Să-mi aducă
Pe cel drag,
Ce l-am fermecat![4]

VRAJĂ DE URSITĂ[5]

(Variantă găsită iarăşi printre manuscriptele repausatului G. Săulescu şi inscrată *loc. cit.*, p. 168.)

Brîne[6], brînişorul meu,
Fă-te, şarpe laur,
Şarpe balaur,
Cu solzii de aur,
Cu totul de aur,
Cu 24 de picioare
Mergătoare,
Cu 24 limbi
Împungătoare,
Cu 24 aripi
Zburătoare.
Brîne, brînişorul meu,
Pas' la ursitorul meu;
De-a fi în sat aicea,
De-a fi la al doilea,
De-a fi la al treilea,
De-a fi la al patrulea,
De-a fi la al cincelea,
De-a fi la al şaselea,
De-a fi la al şaptelea,
De-a fi la al optulea,

[1] Sare spre uşe asemenea, pîn' la pragul uşei, unde cade jos. Baba sare, taie piedica cu toporul; se scoală despuiata, ocoleşte casa de trei ori şi strigă versurile ce urmează (7—9).

[2] Intră în casă, se îmbracă, se găteşte, ia un mosor în gură, se rădică în picioare pe coş şi zice, pe mosor, de trei ori versurile 10 şi 11.

[3] Apoi iese afară, leagă un par cu betele şi numără înainte 50 pari; pe cel d-al 50-lea îl strînge în braţe, îl sărută, zicînd versurile 14—23.

[4] „Prostimea crede că vine nebun şi cade la picioarele ei, şi moare după dînsa". Nota manuscriptului.

[5] Simbătă seara spre duminică, marţi spre miercuri şi joi spre vineri, fata care voieşte să-şi facă *de ursită*, cînd se culcă, ia brîul său în mînă, face nouă noduri într-însul şi rosteşte descîntecul.

[6] Săulescu alătură cuvîntul *brîn* (de unde apoi *brîu)* de italianul *brano*, fâşie de stofă.

De-a fi la al noulea,
De-ar fi orişiunde-ar fi,
Cu limbele
Să-l împungi
La inimă
Să-l străpungi
Şi la mine
Să-l aduci,
Şi cu solzi
Să-l solzeşti,
Şi la mine
Să-l porneşti[1].
Eu nu string aice
Brîul meu colac,
Ci-aduc ursitoru-mi
Cu cai de olac
Prin tîrg,
Fără de ruşine,
Prin codru
Fără de sine;
Eu nu-nfig aice
Acu-n brîul meu,
Ci o săgeată-n inima
Ursitorului meu.[2]

VRAJĂ DE URSITĂ

(După manuscriptul aflat între hîrtiile repausatului G. Săulescu, restabilite de S. Fl. Marian şi publicate în *Analele Academiei Române* [1884], seria II, tom. VII [V], sect. II, p. 167.)

Oski, oski,
Scaraoski,
Cu gura să te-nvăţ,
Cu ochii să nu te văz.
Dimone, spiriduş rău,
Mergi la ursitorul[3] meu:
Orişiunde l-ăi aflare,
Făr a-i da răgaz în cale,
De păr
Să-l apuci,
Călare
Să-l aduci
Tare
Ca vîntul,
Iute
Ca gîndul,
Peste codri, văi şi munţi,
Peste ape fără punţi
Şi, la vatra casei mele,
Gol să stea în a lui picle.
Fugi d-aici, dimone,
Fugi, piere!

[1] Zicînd acestea cu brîul întins pe mînă, îl strînge colac ca pe un şarpe, înfige într-însul un ac şi apoi urmează.

[2] Apoi pune brîul sub cap, se culcă şi în somn îşi pierde ursitul.

[3] Aci *ursitorul* e în loc de *ursitul*, tînărul care i-a fost destinat de ursitor. Săulescu explică că prin acest descîntec „babele cred că aduc pe sus ursitorul, călare pe băţ, cînd vor, aşa de tare, că, ajungînd în locul-menit, adeseori cade mort", de osteneală sau prin efectul vrajei.

DESCÎNTEC DE GÎLCI[1]

(După *Traian*, an. I, nr. 91 din 11 decembre 1869, pag. 368, cules de d-l Sim. Fl. Marian din Bucovina.)

O gîlcă
Ş-o modîlcă,
O molfă
Ş-o bolfă,
O babă
Ş-o fată,
O năgăiţă
Şopîrlăiţă.
Două gîlci,
Două modîlci,
Două molfe,
Două bolfe,
O babă
Ş-o fată,
O năgăiţă
Şopîrlăiţă.
Trei gîlci,
Trei modîlci,
Trei molfe,
Trei bolfe,
O babă
Ş-o fată,
O năgăiţă
Şopîrlăiţă.
Patru gîlci
Patru modîlci etc.
De la mine descîntecul,
De la Dumnezeu darul.

DESCÎNTEC DE GÎLCI

(Variantă după *Traian*, an. I, nr. 91 din 11 decembre 1869, pag. 368, cules de d-l Simeon Fl. Marian din Bucovina.)

A avut Samca nouă feciori,
Şi-ntr-o zi i-a botezat,
Şi-ntr-o zi i-a cununat,
Şi-ntr-o zi la oaste i-a luat,
Ş-au venit, din nouă opt,
Din opt şapte,
Din şapte şase,
Din şase cinci,
Din cinci patru,
Din patru trei,
Din trei doi,
Din doi unul,
Din unul nici unul.
Aşa să peară gîlcile
Năsîlnicele,
Gîlcile ca bobul,
Gîlcile ca macul,
Gîlcile ca fasolea,
Gîlcile ca mazărea,

[1] Descîntecul de gîlci se repetește pînă de 9 ori. Descîntătoarea unge gîlcile cu unt sau cu smîntînă și le trage cu degetele îndărăt. Se descîntă dimineaţa pe nespălate, la amiază-zi și seara. Acest descîntec îl descîntă și celor ce pătimesc de şopîrlăiţă.

Gîlcile ca lintea,
Ca roua din soare
În patru crăpată,
În mare-aruncată.
De la mine descîntecul,
De la Dumnezeu leacul.

DESCÎNTEC DE GÎNDURI RELE

(Anton Pann, *Spitalul Amorului*, broşura I, ed. II, 1852, Bucureşti, [p. 13—14.])

Fugiţi, gînduri blestemate
Şi cugete necurate.;
Mergeţi în pustietate,
Prin munţi, prin văi depărtate.
Fugiţi, gînduri
De descînturi,
Mergeţi în alte pămînturi,
Risipiţi-vă în vînturi,
În mări şi-n alte adîncuri.
Veniţi, gînduri uşurele,
Din grădini, din floricele;
Goniţi cugetele rele
Să se ducă, să se spele.
Fugi, pici dor, te prăpădeşte
Şi de petre te loveşte;
Sparge-te, te risipeşte,
Pe (cutare) linişteşte.
Ieşiţi voi, gînduri urîte,
În cap, în creieri vîrîte,
Negre şi posomorîte,
Fugiţi, mergeţi amărîte.
Veniţi voi, cugete bune,
De intraţi în acest june;
Nu-l lăsaţi, că se răpune
De al dorului cărbune.
Faceţi-vă alifie,
La rana lui doftorie.
Mptiu, leacul fie, nu fie,
Colacul babei să ştie!

DESCÎNTEC DE IELE

(Din notele d-lui V. Alecsandri la colecţiunea d-sale de *Poezii populare ale românilor*, pag. 10, ed. din 1866, Bucureşti.)

Voi, Ielelor,
Măiestrelor,
Duşmane oamenilor,
Stăpînele vînturilor,
Doamnele pămîntului,
Ce prin văzduh zburaţi,
Pe iarbă lunecaţi
Şi pe valuri călcaţi,
Vă duceţi în locuri depărtate,
În baltă, trestie, pustietate,
Unde popă nu toacă,
Unde fată nu joacă.
Vă duceţi în gura vîntului
Să vă loviţi de toarta pămîntului:
Ieşiţi din mînă, trup, picior
Şi să periţi sus într-un nor.

Dați omului sănătate,
Că sabie de foc vă bate!

DESCÎNTEC DE IELE[1]

(Găsit în manuscriptul lui Aron Prejbeanu, cumpărat de stat și, sub titlul „descîntec de dambla" publicat de d-l Gr. G. Tocilescu, într-a d-sale *Revistă pentru istorie, arheologie și filologie*, an. II, 1884, vol. I [III], p. 385.)

Voi, Ielilor,
Măiestrelor,
Stăpînele vîntului,
Doamnele pămîntului,
Ce prin văzduh umblați,
Pe valuri de mări călcați,
Vă duceți în locuri depărtate
În baltă, trestie, pustietate,
Unde popă nu toacă,
Fata nu joacă;
Vă duceți la vîntul turbat,
Unde ciocîrlia se dă peste cap,
La gura vîntului,
La toarta pămîntului
Ieșiți din mînă, trup, nas, picior,
Ridicați-vă și mergeți ușor;
Dați omului sănătate,
Că Mihail
Cu sabie de foc vă bate.

DESCÎNTEC DE IELE[2]

(După manuscriptele repausatului G. Săulescu, restabilite în forma-le populară și reproduse în *Analele Academiei Române*, seria II [1884], tom. VII [V], secț. II [p. 158] sub titlul: „Ua mănunchi din manuscrisele lui G. Săulescu".)

---

[1] „La om și dobitoace, cînd le vine dambla (paralizie) la o parte a corpului, zic locuitorii că e luat din iele. Iată și leacul în care cred: apă neîceptă luată pînă nu cîntă cocoșii, o pun în vas, iau leuștean și alte buruieni, cu ele amestecă apa și zice vorbele (de mai sus). De 9 ori descîntă în trei săptămîni: lunea, miercurea și vinerea, spălînd pe om cu apă zisă, pe partea trupului bolnav".

[2] Despre etimologia numirii *Iele*, să se consulte studiul d-lui B.P. Hasdeu din *Columna lui Traian*, în comparațiune cu *Vila*, divinitate analogă la slavi, și cu ἐλαι la greci. Asemenea etimologia susținută de d-l S. Fl. Marian în menționatele *Anale*, p. 156—158. În acest descîntec figurează numele *Dînsele* în loc de *Iele*, și se știe că d-l S. F. Marian a mai publicat un descîntec de *Dînsele*, cules în Bucovina. În Muntenia, numele *Dînsele* e necunoscut poporului.

Marți la mînec,
La sînec
M-am pornit
Pe cale,
Pe cărare
Grasă
Și frumoasă,
Cînd, la jumătat' de cale,
Pe cărare,
Iată că m-au întîlnit:
Savatina,
Mărgălina
Și, cu ele, Rujalina[1],
Gătițele
Îu prouorcle,
Cu betițe
Puchițele,
Cu șistori[2]
Roși cinsățele,
Mergînd
Iute
Ca gîndul,
Tare
Ca vîntul,
Neatingînd pămîntul,
La mărul tufos,
La măr rămuros
Să facă joc frumos.

Atunci pe (cutare)
Pe cale-au întîlnit,
La ea au răcnit;
Păru-n cap i l-a-nnodat,
Creirii i-au turburat;
De gură
O au mutit,
De urechi
O au surzit,
De mîni
O au mocit:
În bătaiă
Melițat-o,
Peste gard
Aruncat-o,
Nici d-o treabă
Au lăsat-o.
(Cutare) s-a sculat
Și-n dureri a strigat
Cu boci mare
Pîn' la cer,
Cu lacrămi
Pînă-n pămînt,
Olicăindu-se
Și văietîndu-se.
Nime din lumea aceasta
Pe dînsa n-a auzit.
Nimeni dintre oameni
Durerile sale n-a simțit.
Numai Maica Domnului

---

[1] Despre numele acestor ființe mitologice, să se vadă *De însemnătatea botanicii românești* de Simeon Mangiuca, *Familia*, Pesta, an X. 1874, pag. 573. *Rujalina* se pronunță în Banat și poate și în unele părți ale Moldovei.

[2] *Șistore* în loc de *cistore* (κεστός *cestus cingulum*) ar însemna *cingătoare*, după etimologia lui G. Săulescu, *ed. loc.*

Din poarta cerului
Țipătul
Și plînsetul ei
Auzit-a
Pe scară de aur
Scoborîtu-s-a
Și din gură
Întrebatu-o-a:
— (Cutare) ce olicăiezi,
Pentru ce te văierezi?
— Cum nu m-oi olicăi,
Cum nu mă voi văicări,
Că eu marți dimineața
Singurică m-am pornit
Pe cale,
Pe cărare,
Grasă
Și frumoasă;
Cînd, la jumătat' de cale
Și cărare,
Iată că m-au întîlnit
Savatina,
Mărgălina
Și cu ele Rujalina,
Gătițele
'N prouorele,
Cu betițe
Puchițele,
Cu șistori
Roși
Cinsețele,
Mergînd iute
Ca gîndul,
Tare
Ca vîntul,
Neatingînd
Pămîntul,
La mărul tufos,
La măr rămuros,
Să facă joc frumos,
Și cum m-au întîlnit
La mine au răcnit,
Părul în cap
Mi l-au-nnodat,
Creierii mi-au turburat,
De gură
M-au mutit,
De urechi
M-au asurzit,
De mîni
M-au mocit;
În bătaiă
Melițatu-m-au,
Peste gard
Aruncatu-m-au,
Nici d-o treabă
Lăsatu-m-au!
— (Cutare), taci, nu te-nspăimînta,
Nici în seamă nu băga,
Că eu pe Dînsele
Bine le-oi întreba:
— Voi, Savatină,
Margălină,
Rujalină,
În ziua de astăzi
Pe unde-ați umblat,
Și-n urgia voastră
Pe cine-ați stricat?
— Ce să umblăm,
Ce să stricăm?
Marți de dimineață,

Doamnă, ne-am sculat
Şi-n calea noastră
Răpede am plecat
Gătiţele
'N prouorele,
Cu betiţe
Puchiţele,
Cu şistori
Roşi cinseţele,
Mergînd
Iute ca gîndul,
Tare
Ca vîntul,
Neatingînd
Pămîntul,
La mărul tufos,
Măr rămuros,
Să facem joc frumos.
Atunci pe (cutare)
Pe cale-am întîlnit,
La dînsa am răcnit,
Păru-n cap
I-am nnodat,
Creierii
I-am turburat,
De gură
O am muţit,
De urechi
O am surzit,
De mîni
O am mocit;
De bătează
Am meliţat-o,
Peste gard
Am aruncat-o
Nici d-o treabă
Am lăsat-o!
— Voi, Savatină,
Margălină,
Rujalină,
În ziua de astăzi
La (cutare) vă duceţi,
Din cap
Păru-i deznodaţi,
Creierii
Să-i alinaţi,
Gura
Să i-o desmuţiţi,
Auzu-i
Dezasurziţi,
Mîni, picioare-i
Dezmociţi;
Dezmeliţaţi
Mădulările-i
Şi întreagă
S-o lăsaţi;
Că voi, în ziua de astăzi,
La ea de nu vă duceţi
De cu zi, pe ceea de ceea,
Pre voi eu v-oi lega;
Într-un fedeleş de apă
Cîte trele v-oi funda,
În munţii Garalivului
De-aici v-oi arunca,
Cu omăt
V-oi omăta,
Cu ploile
V-oi ploua,
De nici o treabă
V-oi lăsa!
— Doamnă, Maică
Preacurată,

De cu zi, pe ceea de ceea,
Te rugăm nu ne lega,
Într-un fedeleş cu apă
Te rugăm nu ne-nfunda,
În munţii Garalivului
Pe noi nu ne arunca,
Cu omăt
Nu ne-omăta,
Cu ploile
Nu ne ploua,
De nici o treabă
Nu ne lăsa,
Că noi, în ziua de astăzi,
La (cutare) ne-om duce,
Părul
I l-om deznoda,
Creierii
I-om alina;
De gură
Om dezmuţi-o,
De urechi
Om dezasurzi-o,
De mîni
Om dezmoci-o,
Mădulările
I-om dezmeliţa
De treabă
O vom lăsa![1]

DESCÎNTEC DE DÎNSELE (IELELE)[2]

(Publicat în *Foaia Societăţii Românismul* [an. II, 1871, mai-august, nr 2—5, p. 183—184],

[1] Descîntătoarea unge apoi pe bolnavă (sau bolnav) cu untură.

[2] „*De dînsele* este un morb în felul *reumatismului*, însă, după cum spune poporul, cu mult mai periculos, fiindcă se extinde peste tot corpul, şi mai cu seamă în picioare şi mîni, aşa că cel ce suferă de acest morb nu-şi sinteşte capul, mînele şi picioarele nicidecum, ca şi cînd ar fi tot amorţite, apoi iarăşi nu se poate mişca aşa cu înlesnire, ca cînd ar avea reumatism."

Descîntătoarea, înainte de-a începe a descînta de „dînsele", se duce la un rîu curgător c-o bucăţică de pîne, c-un drobuşor de sare şi c-o cofiţă sau oală nouă, ţiindu-le în mîna dreaptă. Ajungînd la rîu, face într-un loc pe mal, contra curgerii apei, trei mătănii, aruncă din pîne şi sare ceva în apă, apoi ia cu cofiţa sau oala cea nouă un pic din apa ce a curs peste pînea şi sarea aruncată. Pe cînd face cele trei mătanii zice următoarele cuvinte:

Apă curgătoare,
Eu te sorocesc
Tot cu pîne şi cu sare
Să lecuieşti pe (cutare)
Din cap şi pînă-n picioare:
Cu leac,
Sănătate şi cu veac!

culeș în Bucovina de d-l Sim. Fl. Marian.)

— Voi, harnicele de voi,
Voi, vitezele de voi,
Pe unde mi-ați mai umblat,
Spuneți-mi ce-ați mai
stricat?
Pe (cutare) l-ați
întîmpinat,
Puterea voi i-ați luat
Și viața i-ați scurtat;
Din om frumos,
Voi l-ați făcut ros
Și putregăios,
De tot urîcios:
Din voinic fecior
Ca pe un fuior
De cînepă; voi l-ați
biciulat,
D-o parte de drum l-ați
aruncat,
În nume de om mort l-ați
lăsat,
Voi, harnicelor de voi,
Voi, vitezelor de voi,
Strîngeți-vă toată vița
Și sămînța
Întru astă apă sîntă,
Care mi se cîntă,
Și mi se descîntă,
Să-i aduceți sănătate
Și viață, iar nu moarte.
De ochi să mi-l
descruntați,
De cap să mi-l deșteptați,
De picioare-l descurcați
Și de mîni îl dezlegați,
Puterea să i-o redați.
Iar de nu v-ăți strînge
Și de nu v-ăți stinge
În această apă sîntă,
Care mi se cîntă
Și mi se descîntă,
Toată vița
Și sămînța,
Cu mătură de busuioc
mătura-v-oi,
Și-ndată cu bani de argint
reteza-v-oi,
În gură de fedeleș
eu-nfunda-v-oi,
Și sub naltul cerului
sui-v-oi,
Să vă ploaie ploile,
Să vă-nghețe gerur'le,
Ca voi să periți,
Să vă izăriți
Ca scuipitul în cărare,
Ca roua la soare!
— Cu mătură de busuioc nu
se mătura,
Și-ndată cu bani de argint
nu ne reteza,
Sub naltul cerului nu ne
urca
Să ne ploaie ploile,
Să ne-nghețe gerur'le,
Ca noi să perim,

Să ne izărîm
Ca scuipitul în cărare,
Ca roua la soare;
Că noi ne vom strînge
Toată viţa
Şi sămînţa
În această apă sîntă,
Care mi se cîntă
Şi mi se descîntă,
Şi pe (cutare)
Mîndru fecioraş
De ochi noi l-om descrunta,
Şi de cap l-om deştepta,
Şi de mîni l-om dezlega,
Boala lui i-om alunga,
Sănătatea i-om reda;
Să rămîie sănătos,
Şi frumos,
Şi voios;
Să rămîie luminat
Ca argintul cel curat,
Cum Dumnezeu l-a lăsat!
De la mine descîntecul,
De la Dumnezeu darul.

DESCÎNTEC DE „DÎNSELE"

(Variantă culeasă de d-l Sim. Fl. Mărian din tîrgul Singeorge, districtul Năsăudului, în Transilvania.)

S-a luat nouă Irodiţele[1]
Pe toate mlădiţele,
Pe toate costiţele,
Pe toate costişele,
Peste toate iedele,
Peste toate coastele
Descîntînd de „dînsele".
Irodiţa cea mai mare
C-un pahar de-argint în poale,
Ea, cum a cîntat,
Cum a descîntat,
Ea cu mîna le-a luat
Şi le-a pus
Cap
La cap,
Frunte
La frunte,
Ochi
La ochi,
Nas
La nas,
Obraz
La obraz,
Gură
La gură,
Fălci
La fălci,
Grumaz
La grumaz,
Umere
La umere,
Coate
La coate,

[1] Adică vrăjitoarele, descîntătoarele.

Pălmi
La pălmi,
Nod
La nod,
Degete
La degete,
Unghii
La unghii,
Pept
La pept,
Spate
La spate,
Coaste
La coaste,
Pîntece
La pîntece,
Mijloc
La mijloc,
Spinare
La spinare,
Cruci
La cruci,
Buci
La buci,
Şolduri
La şolduri,
Spete
La spete,
Fluiere
La fluiere,
Pulpi
La pulpi,
Glezne
La glezne,
Căpută
La căpută,
Tălpi
La tălpi,
Noduri
La noduri,
Degete
La degete,
Unghii
La unghii.
Descîntecul de la mine,
Iar de la Dumnezeu bine!
.....

LEGĂTURA ŞI DEZLEGĂTURA[1]

(Scris, la 1865, după moaşa Nedelea, bătrînă din satul Maia, judeţul Ilfov.)

[1] Se zice *legat* flăcăul sau bărbatul care nu se mai uită la altă fată sau femeie, afară de aceea pe care va fi cunoscut-o sau iubit-o vreodată şi care se crede că l-a legat. Despre cei ce nu se însoară se zice că le sînt *legate cununiile*. Pentru legătura cuiva, se ia o aţă de cînepă şi se înnoadă nouă noduri, zicîndu-se primele şase versuri. Aţa se pune sub pragul uşei celui legat, ca să treacă peste dînsa fără să ştie. După ce a trecut şi „s-a legat", se ia de acolo, spre a nu păşi înapoi peste dînsa şi a se dezlega. Daca aţa se păstrează, farmecul are leac; daca însă e dată pe gîrlă sau aruncată în foc, nu mai e vindecare. Dezlegarea se face în mod contrariu: se deznoadă aţa, se pune sub prag, ca cel legat să treacă

Să fie (cutare) legat
Cum leg eu
Aste nouă noduri;
De toate să fie legat,
Numai de (cutare)
Să fie dezlegat.
Să fie (cutare) dezlegat
Cum dezleg eu
Aste nouă noduri:
De toate să fie dezlegat
Cum de la (cutare)
Nu mai e legat.
(Cutare) legat
Şi încleştat
Să fie descleştat,
De la (cutare) dezlegat,
Cum se descuie,
Se descleştează
Şi se dezleagă
Lacătul.

DESCÎNTEC DE MĂTRICE[1]

(Scris în Bucureşti, la 1869, după moaşa Elena Constantinescu, de la Oborul Vechi.)

Mătrice mătrăchină[2],
Capre negre se făcură,
Sus la munte se suiră,
Lupii că le întîlniră:
Fără cuţit le tăiară,
Fără sare le sărară,
Fără gură le mîncară,
Pe (cutare) de mătrice-l lăsară.
Eu cu mătura-l măturai,
Cu gura îl descîntai,
Pe (cutare) de mătrice-l curăţai
Din răgăocile ochilor,
Din talpele picioarelor,
Din inimă,
Din rinichi;
Să iasă mătricea
Din os,
Din carne,
Din piele
Să se spele;
Să rămîie (cutare) curat,
Luminat,
Ca steaua din cer,
Ca roua din cîmp,

---

peste dînsa fără să ştie, şi se ia de acolo, ca să n-o păşească înapoi, ceea ce i-ar lega din nou. La deznodarea aţei, se zic versurile 7—12. Cînd aţa a fost arsă sau dată pe gîrlă, şi dezlegarea nu se face de acea, care l-a legat, atunci se iau nouă lăcăte, se pun în apă neîncepută şi lăsată la stele, şi descîntătoarea, descuind fiecare lacăt, rosteşte versurile 13—20. În fine, apa se toarnă pe cel descîntat, care şade pe o aţă de cînepă, ale cărei 9 noduri au fost dezlegate noaptea la stele.

[1] Se numeşte *mătrice* durerea ce apucă pe copii în stomac sau în intestine. Mama mulge ţîţa într-o ceaşcă sau pahar, iar moaşa o descîntă c-un pai de mătură prin versurile de mai sus.

[2] În alte variante se zice „mătrice *mătrinichină*".

Ca Maica Precista cînd l-a făcut.

De la mine descînteccul,
De la Dumnezeu leacul!

LIPITURA[1] ŞI ZBURĂTORUL[2]

(Scris, la 1866, după baba Neaga, descîntătoare din strada Popa Tatu, Bucureşti.) În contra lipiturii şi zburătorului, se fac scăldături cu următoarele nouă feluri de plante:

Avrămeasă,
Cristineasă,
Drăgan,
Leuştean
Şi odolean,
Mătrăgună,
Sînge-de-nouă-fraţi,
Iarba ciutei
Şi muma pădurii[3].
Cum se sparge tîrgul
(Cum se sparge Oborul),
Aşa să se spargă faptul,
Şi lipitura,
Şi zburătorul,
Cum se sparg oalele,
Aşa să se spargă farmecele,
Şi lipitura,
Şi zburătorul.

---

[1] Bărbatul, femeia, flăcăul sau fata se zice că are *lipitură* atunci cînd dimineaţa se scoală cu vineţele pe corp, fără puteri, zdrobit de osteneală. Se crede că lipitura la femei vine din *zburător* şi anume din frică, după vro sperietură.

[2] *Zburătorul* e descris, după credinţa populară, ca un spirit rău, ca un zmeu care intră noaptea pe coş sub formă de şarpe şi cu aparinţa de flacăre. Zburătorul chinuieşte toată noaptea pe femeia sau fata care are lipitură, căci simte pe corp ca o mare greutate, muşcături, ciupeli, gîdilături. Femeia măritată naşte copilul mort: de aci însemnătatea şi căutarea celor ce ştiu să descînte şi să scalde de lipitură. Acum 45 sau 50 de ani, plata moaşelor cu această meserie consta din 2 rubiele, mai pe urmă din 12 lei vechi, în fine, dintr-un icosar. Această credinţă a inspirat lui Ion Eliade Rădulescu poezia intitulată *Zburătorul*.

[3] Aceste plante şi rădăcini sînt adunate de babe sau ţigance, în luna lui maiu, de prin păduri şi de pe cîmpuri. Cu apa neîncepută, în care sînt fierte într-o căldare, se scaldă bolnava în zilele de marţi şi vineri pe timpul cînd „se sparge tîrgul" (în Bucureşti, Oborul), iar scăldătura se aruncă la răspîntii, c-o mare oală nouă, în trei zile şi pronunţîndu-se versurile 1—13. Apoi se fac şi hapuri cu lucruri zise „sfinte", adică cu tămîie, smirnă, mir mare, tîrnoseală, praf de foi sfinţite; se pun la icoane pe timpul cît femeia e însărcinată, iar cînd naşte şi pînă „iese la molitfă", peste 40 de zile, ia cîte 2 hapuri, după ce se închină şi face cîte 15 mătanii.

Cum se răspîndesc
răspîntiile,
Așa să se răsipească vrajele,
Și lipitura,
Și zburătorul,

DESCÎNTEC DE NĂJIT[1]

(Scris în București, la 1869, după preoteasa Safta din Domnești, județul Ilfov.)

Ieși, năjite,
Pricăjite,
Din dinți,
Din măsele,
Din cap,
Din gură,
Din auzul urechilor,
Din mirosul nasului,
Din creierii capului,
Din răgăocile ochilor.
Să fugi,
Să te duci
La Maroga,
Că te-așteaptă
Cu mese-ntinse,
Cu făclii aprinse
Și cu pahare pline:
Să rămîie (cutare) curat,
Luminat,
Ca-n ziua maica ce-a fapt,
Ca steaua din cer,
Ca roua din pămînt[2].

DESCÎNTEC PENTRU NĂJIT[3]

(Variantă după manuscriptul monahului Porfirie, 1839, de la monastirea Bisericani, comunicată de sf. s. episcopul Melchisedec, *Rev. p. istor., areohl. și filol.* 1884, an. II, vol. I [III], fasc. II. pagina 383.)

[1] Se dă numele de *„năjit"* răcelii care produce durerea dinților, măselelor, urechilor și capului. Descîntecul se face cu pîne și sare, sau cu lemn de alun ori de corn. În cazul dintîi, se iau trei bucăți de pîne întinse în sare; într-al doilea, trei bețișoare de corn ori de alun, cu care se ocolește capul bolnavului.

[2] Acest descîntec se repetă de trei ori cu cele trei bețe de alun ori corn sau cu bucățile de pîne. Sarea se aruncă în apă, ca boala să se topească ca apa.

[3] Descîntecul de *năjit* este un rest din bogomilismul bulgar. Între scrierile apocrife bogomilice, adunate de popa Ieremia Bogomil, fondatorul bogomilismului în Bulgaria, se pomenește și exorcismul contra *Nejiților* (нежитовь), spirite rele, care nu lasă pe oameni a trăi (жити) în tihnă, ci în felurite chipuri caută a amărî și persecuta viața lor. (Irecek, Исторіа Болгарь, p. 560, Odesa, 1878). Notă episc. Melchisedec.

O, năjite,
Pricăjite,
Tu ieşi din creierii capului,
Din auzul urechilor,
Din faţa obrazului,
Din sfîrcul nasului,
Din vederea ochilor;
Te du şi te petreci
Prin genunchele lupului,
Prin cornul cerbului,
Iar (cutare) să rămîie curat
Şi luminat,
Ca argintul strecurat,
Ca Maica Domnului
Ce l-a făcut,
Şi ca maică-sa
Ce l-a născut[1];
Să nu rămîie năjit de leac,
Ca un fir de mac,
În patru despicat,
În mare aruncat[2].

DESCÎNTEC DE ORBALŢ[3]

(Scris în Bucovina de d-l Şim. Fl. Marian şi publicat în *Foaia Societăţii Românismul*, 1869—70 [an. II, 1871, mai-august, nr. 2—5, p. 186—187].)

S-au luat nouă fete curate
Cu poalele suflecate,
Cu armele toate,
Cu arme de-a umăr,
Cu secere de-a brîu,
Gîndind
Şi socotind
Că nimeni nu le aude
Şi nimeni nu le vede.
Maica sfîntă le-a auzit,
Înainte le-a ieşit
Şi din gură le-a vorbit:
— Unde treceţi,
Unde mergeţi,
Voi, nouă fete curate,
Cu poalele suflecate,
Cu armele toate,
Cu arme de-a umăr,
Cu secere de-a brîu?
— Ia, noi trecem
Şi ne ducem
În munţii Galileului,
Să clăim,
Să căpiţim,
C-am auzit
Ş-am simţit

[1] Atracţiune sintactică cu înţelesul următor: „ca în ziua cînd Dumnezeu l-a făcut şi maică-sa l-a născut".

[2] „Aceasta se descîntă ori în ce zi, de trei ori pe zi". Nota episc. Melchisedec.

[3] „De *orbalţ*" se descîntă o plantă numită *iarba orbalţului* sau tărîţe şi cu acelea se leagă apoi morbosul la locul unde-l doare. Poporul crede că orişice plantă descîntată are mai mare influienţă asupra cutărui morb, decît una nedescîntată."

Că-s oarzele coapte,
Grînele-n lapte.
— O, vă înturnaţi,
Nu vă depărtaţi,
Că-s clăiţe
Căpiţe;
Veniţi înapoi
La (cutare) la noi,
De-l căutaţi
Şi-l cercaţi
Din creierii capului,
Din nările nasului,
Din faţa obrazului,
Din auzul urechilor,
Din vederea ochilor;
Din cuibul măselelor,
Din rădăcina dinţilor;
Căutaţi,
Cercaţi,
Să nu rămînă
Cît un fir de mac
În patru despicat;
În găoace de nucă
înfundaţi,
Pe mare de mare aruncaţi,
(Cutare) să rămînă curat
Şi luminat,
Ca Dumnezeu cum l-a
lăsat,
De la mine descîntecul,
De la Dumnezeu darul.

OBRÎNTEALA[1]

(Descîntec din Bucovina cules de d-l Simeon Fl. Marian. A se vedea *Traian*, anul II, nr. 15 din 21 februariu 1870, p. 60.)

Ciobanul a stat
Azi de fluierat
Şi de buciumat.
Oile au stat
Toate de zbierat.
Aşa s-a sfîrşit
Azi de obrîntit
Obrîntirile,
Dogoririle[2].
Cum nu s-obrînteşte,
Nici se dogoreşte
Cerul şi pămîntul,
Nu se obrînteăscă
Nici se dogorească

[1] Daca are cineva o rană pe trup şi aceea se răceşte, se cheamă că „i s-a obrîntit rana". Poporul crede, însă mai ales babele, că daca are un om o rană pe trup şi aceea, obrînthndu-se oarecum prin răceală sau prin mare ferbinţeală, sau prin ochi rău, prin descîntecul acesta se va vindeca. Descîntătoarea ia o peticuţă de pînză curată, în peticuţă învăluieşte busuioc *(occinum basilicum)* şi, aprinzînd peticuţa, afumă rana învîrtind jur împrejuru-i de trei ori, şi apoi cu spuza busuiocului unge, rana.

[2] Daca cineva are o rană din ferbinţeală se zice că „s-a dogorit",

Rana de la vînă,
Rana de pe mînă;
Nu se obrîntească,
Nici se dogorească
Dogoritul
Ş-obrîntitul,
Nici prin deochi,
Nici prin părі de foc,
Nici prin răceală,
Nici prin ferbinţeală.
.....

DESFACERE DE PAGUBĂ[1]

(Această scăldătură a fost scrisă în Bucureşti, la august 1866, după moaşa Dumitra din Giuleşti.)

Cum silitra sparge
Cetăţile
Şi ţările,
Aşa să se spargă
Toate pagubele,
Daturile,
Fapturile,
Descîntecele,
Farmecele,
Şi vrajele
De la casa lui (cutare),
De la masa lui,
Şi de la trupul lui,
Şi de la toate treburile lui.
Cum plugul
Cu fierul,
Sparge pămîntul,
Ogoarele
Şi brazdele,
Aşa să se spargă
Toate pagubele,
Daturile,
Fapturile,
Descîntecele,
Farmecele
Şi vrajele
De la casa lui (cutare)
Şi de la masa lui,
Şi de la trupul lui,
Şi de la toate treburile lui.
Cum copilul ăsta,
E dintîi născut,
Aşa eu mai întîi
Să ies la toţi oamenii;
Şi cum fără ţîţă
Nu poate răbda,
Lumea fără mine

[1] Cînd unui om îi merge rău, încît i se pare că nu e lucru curat, că „e un făcut", atunci vrăjitorul sau vrăjitoarea îi prepară următoarea scăldătură. Se pun într-o albie cu apă caldă: ferul lîng al plugului, o mînă de silitră (nitru) şi *buricul unui copil întîi născut*. *Persoana* căreia-i merge rău e scăldată cu această apă, care se toarnă de sus în jos, ca astfel să se spele şi să se ducă farmecele şi pagubele. În timpul scăldării i se rosteşte descîntecul, versurile 1—38.

Să nu poată răbda
Cum s-a spart tîrgul
(Cum s-a spart Oborul),
Așa să se spargă
Toate pagubele,
Daturile,
Fapturile,
Descîntecele,
Farmecele
Și vrajele:
Ca răspîntia să se
răspîndească,
Pe vînt să se risipească,
Pe drumuri să călătorească.

DESCÎNTEC PENTRU CEL PERIT[2]

(Din manuscrisul monahului Porfirie de la monastirea Biserricani. 1839, comunicat de sf. s. episcop. Melchisedec *Rev. p. ist., arh. și fil.*, anul II, 1884, vol. I [III], fasc. II, p. 384.)

Sînecatu-s-a,
Mînecatu-s-a
(Cutare)[3],
Pe cale,
Pe cărare,
Cînd... la jumătat' de
cărare,
Cel perit întîmpinatu-l-a,
În gît iscatu-s-a,
În măsele,
În dinți,
În cap,
În față,
În creierii capului:
A junghia
'Njunghiatu-l-a,
A săpa
Săpatu-l-a,
A ustura
Usturatu-l-a.
Nimenea nu l-a auzit,
Numai Maica Domnului
Din poarta cerului:
— Ce te mișelești[4],

---

[1] *Scăldătura se repetă în două marți* și într-o vineri, zile de tîrg (în București, zile de Obor). Apa se aruncă în răspîntie, după-ameazi, rostindu-se de trei ori versurile 39—50.

[2] Manuscrisul nu explică ce însemnează *cel perit*, cînd și cum se face descîntecul: probabil că e vorba despre *peri răi*.

[3] Adică cel bolnav, căruia i se zice pe nume.

[4] „*Ce te mișelești, ce te văicărezi*": El zicea «vai mie, mișelul de mine», precum altul zicea *оле окаяннный:* acela se *olicărea*, acesta se *mișelește* și se *văicărează*". Nota episcop. Melchisedec. *Mișel, mișelame*, ca și *meser, meserătate*, se găsesc în tipăriturile secului XVI, derivate direct din *miserum, miserere, miseritatem. A se mișeli* însemnează dar a striga *me miserum*, sărmanul, nenorocitul de mine *(vae mihi*, vai mie!).

Ce te văicărezi?
— Cum nu m-oi mişela,
Cum nu m-oi văicăra,
Că am purces pe cale,
Pe cărare,
Astăzi marţi dimineaţa,
Curat şi proacurat;
Cînd a fost la mijloc de cale,
Cel perit întîmpnatu-m-a
În gît,
În faţă,
În dinţi,
În măsele,
În creierii capului
Iscatu-s-a!
— Nici te mişela,
Nici te văicăra,
Că (cutare) ţi-a descînta
Şi Maica Precista leac ţi-a
da.

Cu sapa
L-a săpa,
Cu lopata
L-a arunca,
Cu mătura
L-a mătura,
Cu mîna dreaptă
L-a lua,
În Marea Neagră
L-a arunca.
Acolo să cheie[1]
Să răscheie,
Să nu rămîie de leac
Cît un grăunte de mac,
Iar (cutare) să rămîie curat,
Luminat,
Ca soarele-nseninat,
Ca argintul strecurat,
După cum maică-sa l-a
făcut,
Şi după cum Dumnezeu
l-a zidit.

DESCÎNTEC DE POCITURĂ[2]

(Din colecţiunea d-lui V. Alecsandri de *Poezii populare*, ed. din 1866, notele de la p. 271.)

Păsărică dalbă,
Cu aripă albă,
Din peatr-ai crescut,
Cu nori te-ai bătut,
Trei picături din tine au
căzut:
Una de lapte,
Una de vin
Şi-una de venin.
Cel ce a băut laptele
S-a săturat,
Cel ce-a băut vinul
S-a îmbătat,
Iar cel cu veninul
A crăpat.
Aşa să peară pocitura din
pocit:

[1] *Să cheie* în loc de să *keaie*, să *peaie* din *să peară*.
[2] Prin pocitură pare-se că se înţelege damblaua, adică paralizia.

Pînă într-o clipă să fie
lecuit
Şi să rămîie ca pomul
înflorit!
.....

DESCÎNTEC DE ŞAMCĂ[1]
(AVESTIŢĂ)

(Scris în Bucovina de d-l Sim. Fl. Marian şi publicat în ziarul *Traian* de sub direcţiunea d-lui B. P. Hasdeu, an. I. nr. 87, 2 decembre 1869.)

(Cutare) a mînecat[2]
Şi a sinecat[3]
De la casă grasă,
Grasă şi frumoasă.
Cînd a fost în vale,
La mijloc de cale,
Iată-l întîlni
Şi mi ţi-l opri
Leul cu leoaica,
Zmeul cu zmeoaica,
Cînele cu căţeaua,
Zburătoarea cu Zburătorul,
Şamca cu Şamcoiul.
Şamca-n braţe prinsu-l-o,
De pămînt izbitu-l-o,
Carnea vîlcezitu-i-o[4],
Peptul rădicatu-i-o.
Vinele-ncordatu-i-o,
Rărunchii-ncuiatu-i-o,
Cătătura stricatu-i-o,
Plămîile leşinatu-i-o,
Ciolanele sfărîmatu-i-o,
Sfărîmatu-i-le-o-n două
Pîn' la nouăzeci şi nouă.
(Cutare) încă prinde
Şamca a şi-o plînge,
Şi se glăsuia;
Şi se frăsuia[5];
Glasul lui trecea,
La cer ajungea,
Lacrămа-i cădea,
În pămînt bătea
Şi mi ţi-l muia;
Nimeni nu-l vedea,
Nimeni l-auzea,
Numai preacinstita,
Maria preasfînta,
Ea mi-l auzea,
Ea mi şi-l vedea

---

[1] Şamca este, după credinţele din Bucovina, o boală ce apucă pe prunci pînă la 4 ani, încît îi face să tremure, să sară din somn, şşi ofteze cu greu.

[2] A se scula foarte de dimineaţă. Timpul între cîntători şi zori se numeşte „mînecate".

[3] A merge.

[4] I-a vineţit-o. Cine este vînăt de păliturî sau de bătaie pe trup, se zice că e vîlcel.

[5] Se văiera, se tînguia.

Şi la el striga,
Pe nume-l chema:
— (Cutare, cutăriţă)
Făt de bun plăiaş,
Ce te glăsuieşti,
Ce te frăsuieşti
De glasul tău trece,
Cerul de ajunge,
Lacrăma de-ţi curge,
Pe pămînt d-ajunge,
Pe pămînt de cade
Şi cu foc de-l arde
Şi mi ţi-l dezbate?
— Cum n-oi glăsui,
Cum n-oi frăsui,
Că m-am mînecat
Şi am sîneeat
De la casă grasă,
Grasă şi frumoasă.
Cînd am fost în vale
La mijloc de cale,
Iată, mă-ntîlni,
Pe loc mă opri
Leul cu leoaica,
Zmeul cu zmeoaica,
Cînele cu căţeaua,
Zburătoarea cu Zburătorul,
Şamca cu Şămcoiul.
Şamca-n braţe prinsu-m-o,
Pe pămînt izbitu-m-o,
Carnea vîlcezitu-mi-o,
Vinele-ncordatu-mi-o,
Plămîi încleştatu-mi-o,
Ciolanele frîntu-mi-o,
Frîntu-mi-le-o-n două
Pîn' la nouăzeci şi nouă.
— (Cutare, cutăriţă),
Făt de bun plăiaş,
Nu te glăsui,
Nu te frăsui,
Ci grăbeşte-acu
Iute de te du
La (cutare),
Că (cutare) leacul ţi-a da
Şi te-a descînta,
Trupul unge-ţi-a
Tot cu unt de vacă
Şută şi neleapcă[1].
Dară voi, canine,
Fiare mult străine,
Zmeu şi cu zmeoaică,
Leu şi cu leoaică,
Cîne cu căţeaua,
Zburătoare cu Zburătorul,
Şamcă cu Şămcoiul,
Nu întîrzieţi:
Pas' de vă duceţi,
Iute să mergeţi,
Peste munţi treceţi,
Marea ajungeţi,
Marea înotaţi
Ş-apoi îmi îmblaţi

[1] *Şută* însemnează fără coarne. Cînd vaca fată în întîiul an se numeşte, în Bucovina, *viţică*, al doilea an *mînzată*, al treilea an *neleapcă*. În Muntenia se zice *neleapcă* viţeaua care se goneşte mai nainte de timp, mai nainte de doi ani, astfel că atunci cînd împlineşte doi ani şi are viţel.

Pînă ce aflați
Cîmpi ierboși și lați
Și codri bogați,
Tot cu cerbi armați
Și cu corn în frunte,
Unde-s fiare multe.
Acolo mușcați,
Acolo săgetați,
Vinele-ncordați,
Rărunchii-neuiați,
Vederea stricați,
Plămînii-ncleștați,
Ciolane sfărîmați,
Ciolanele-n două,
Pîn' la nouăzeci și nouă.
Iar (cutare) rămîie,
Dumnezeu să-l ție
Ca soarele luminat,
Ca argintul strecurat,
Ca Dumnezeu ce l-a dat,
Ca Soarele-nseninat
În veci, amin!

.....

DESCÎNTEC DE MUȘCĂTURĂ DE ȘARPTE[1]

(Scris la 1868, după moașa Dumitra din satul Rudeni.)

(Cutare) s-a sculat,
La cîmp a plecat,
Pe șarpe-a călcat;
Șarpe-nveninat,
Șarpe blestemat
Pe el l-a mușcat
Și l-a topsicat.
Să iasă veninul,
Că-l iau cu alunul,
Să piară mușcătura
C-o iau cu zburătura,
Să fugă umflătura
C-o descînt cu gura.
Șarpe senin,
Plin de venin;
Șarpe solzos
Cu dinți de os,
Șarpe gălbui
Cu ochi crăpui,[2]
Io te-am descîntat,
Limba ți s-a uscat,
Capul ți-a secat,
Mușcătura
Și umflătura
Îndărăt au dat.
Cu alunul am descîntat,
Mușcătura s-a vindecat.
De la mine descîntecul,
De la Dumnezeu leacul.

DESCÎNTEC DE MUȘCATUL ȘERPILOR[3]

(Variantă din colecțiunea d-lui V. Alecsandri, *Poezii populare*

[1] Descîntecul se face c-o așchie de alun.

[2] De bună seamă că vorba *crăpui* este o metateză din *căpriu*.

[3] „Cu aceste cuvinte se descîntă o cofiță nouă cu apă nencepută, în vreme ce vrăjitoarea tulbură apa cu trei verguți de alun apoi se deșartă cofița descîntată pe rana mușcăturii."

cle românilor, Bucureşti, 1868, p. 271, în note.)

Sub o tufă-n poieniţă
Este-o fîntîniţă,
Şi-n fîntîn-o petricică
Rece, vineţică,
Şi sub peatr-un şerpurel
Cu dinţi de oţel.
Dinţi apuc de piele,
Pielea de carne,
Carnea de os
Şi prin trup trece
Fulger veninos.
Dar cum iese dintre nori
Fulgerii strălucitori,
Aşa iasă din os,
Din carne
Din piele,
Muşcăturile rele
Din dinţi de oţel
Celui şerpurel
Ce stă sub petricică
În fîntîna mică
Sub tufă sălbăţică.

DESCÎNTEC DE ŞARPE[1]

(Cules în Bucovina de d-l Simion Fl. Marian şi publicat în *Traian*, nr. 15, an. II pag. 60, 1870.)

Prinsu-s-a dihul[2] de păr,
Păru-i prins de piele,
Şi pielea de carne,
Şi carnea de os.
Osul sănătos
Dă veninul jos,
Şi şarpele dihul
Să-şi bea veninul.
Cine duce veste,
Veste şi poveste,
Să bea veninul
Dodată cu dihul.

DESCÎNTEC DE ŞERPOAICĂ

(Variantă tot din Bucovina, comunicată de d-l Simeon Fl. Marian ziarului *Traian*, an. II, nr. 15 din 21 februariu 1870, p. 60.)

Idiţă, idiţă[3],
Prinsă de peliţă,
Peliţa de carne,
Carnea de ciolane,
Carnea şi de os;
Osul sănătos

[1] De şarpe descîntă descîntătoarea într-o coşiţă sau o oală cu apă, nvîrtind prin apă cu o mlădiţă de alun *(coryllus avellana)* sau cu una. ldo bozi *(sambucus-sbulus)* şi cu apa aceea spală rana de pe cel muşcat

[2] Poporul zice la fiare sălbatice, la insecte şi la amfibii veninoase „dihănii".

[3] *Idiţa* e nume dat şerpoaicei.

Dă veninul jos.
Idița sau dihul
Să-și bea veninul.
Cine duce veste,
Veste sau poveste,
Să boa veninul
Dodată cu dihul.

DESCÎNTESC DE ȘARPE[1]

(Variantă găsită printre manuscriptele lui G. Săulescu și publicată în *Analele Academiei Române*, *loc. cit.*, *p.* 166.)

Sus tună, jos fulgeră,
Un șarpe te încunjură.
Iediță, iediță[2],
De peliță,
Pelița de carne,
Carnea de os,
Osul de măduvă,
Os veninos;
Măduva de venin,
Veninul cel șerpin
Șerpoaica l-a băut,
Șarpele a văzut,
Pe gard s-a suit
Și-n necazu-i a murit.
Dinți
Cîrpiți,
Iediță
Păstriță,
Leagă-te de peliță!

DESCÎNTEC DE ȘARPE

(Publicat de dr. M. Gaster într-a sa *Literatură populară română*, București, 1883, pag. 419, după un zapis din 1809, scris de „Iane Apostol Borănescu".)

Plecă-răură
Pe cără-răură
Și se întîlni
Cu șerpu-răură.
Șerpu-răură
Mușcă pă-răură;
Mult se văicără-ură.
Se întoarse îndărăt
Pe cără-ură;
Se întîlni
Cu Maica Sîntă-Măria.
Maica Sîntă-Maria
Din gură-și grăi:
— Ce te vaiți răură?
— Ce să mă vait,
Maică Sîntă-Mărie?
Am plecat

[1] Descîntecul se face cu trei smicele de alun în apă (necepută), care apoi e dată celui mușcat de șarpe ca să o bea.

[2] G. Săulescu crede că *iediță*, însemnînd „pelea șarpelui cea solzoasă", s-ar deriva din ἐνδετίς (de la ἐνδύω — ἐνδύω). În descîntecele din Bucovina se pronunță *Idiță și Iudiță*.

Pe cără-ură
Şi m-am întîlnit
Cu şerpu-răură;
Şerpu-răură
M-a muşcat pă mine.
— Dar nu şădea,
Ci te du
La fîntîna lui Iordan
Şi ia apă nencepută,
Şi descîntă
Cu un cuţit
De găsit,
Şi te udă,
Că acolo ţi-e leacul.

DESCÎNTEC PENTRU MUŞCATUL ŞARPELUI

(Scris la 1865, după baba Neaga, descîntătoare din strada Popa Tatu, Bucureşti.)

Soare-apune,
Şarpe răpune:
Cum apusul soarelui
Ia puterea şarpelui,
Aşa descîntecul meu
Să ia tot veninul rău[1].
Ieşi venin
Din mînă
Şi din pulpă,
Din palmă
Şi din talpă,
Din oscior
Şi din picior,
Să rămîie (cutare)
Curat,
Luminat,
Ca-n ziua maica ce-a fapt,
Ca steaua din cer,
Ca roua din pămînt.
De la mine descîntecul,
De la Dumnezeu leacul.

DESCÎNTEC DE ŞARPE

(Variantă scrisă la 1879, după un bătrîn din comuna Slănic, judeţul Prahova.)

Plecat-a (cutare)
Pe cale,
Pe cărare.
Prin livedea
Cu florile,
Prin lunca
Cu ierburile,
Prin pădurea
Cu frunzele.
Pe drum l-a-ntîlnit
Şarpele otrăvit,
Şarpele-ncolăcit,
Şarpele solzos,
Şarpe fioros.
Cu gura

[1] Descîntătoarea face semnul crucei pe locul muşcat şi zice de trei ori versurile ce urmează.

L-a muşcat,
Cu limba
L-a înţepat.
Cu dinţii
L-a veninat.
(Cutare) a plîns
Şi s-a văietat.
Vîrful alunului,
Rădăcina cornului
Şi rodul pămîntului
Pe (cutare) l-au auzit,
Înainte i-au ieşit:
— Ce plîngi (cutare)
Şi te vaieţi?
— Cum să nu plîng
Şi să nu mă vaiet,
Că io am plecat
Pe cale,
Pe cărare,
Prin livedea
Cu florile,
Prin lunca
Cu ierburile.
Prin pădurea
Cu frunzele.
Pe drum m-a-ntîlnit
Şarpele otrăvit,
Şarpele-ncolăcit,
Şarpele solzos,
Şarpe fioros;
Cu gura
M-a muşcat,
Cu limba
M-a înţepat,
Cu dinţii
M-a veninat.
— Taci, nu mai plînge,
Nu te mai văieta,
Că noi leacul ţi-om da.
De la mine descîntecul,
De la Dumnezeu leacul.

DESCÎNTEC DE SOARE-SEC[1]

(Scris la 1864, după preoteasa Safta din comuna Domneşti, judeţul Ilfov.)

Nouă surori
Cu nouă durori
Şi c-un bob de mac,
Să nu mai aibă (cutare)
Dor de cap,
Hici de leac![2]
Cu peatră le-am descîntat:

[1] Se numeşte „Soare-sec" durerea de cap provenită din insolaţiune iar nu emicrania. Boala se manifestă de la răsăritul pînă la apusul soarelui, începînd în timpul nopţii. Descîntecul se face ocolindu-se capul suferindului cu nouă petricele de gîrlă, de la dreapta spre stînga, pe cînd el se uită să vadă soarele într-un vas cu apă nencepută, în fîntînă sau într-o găleată scoasă din puţ. Descîntecul cu cele nouă petricele se roteşte în mod invers.

[2] „Hici de leac" în loc de „nici de leac", adică „niciodecum".

Doru-ndărăt a dat![1]
Opt sori
Cu opt dureri
Şi c-un bob de mac,
Să nu mai aibă (cutare)
Dor de cap
Hici de leac!
Cu peatra l-am descintat:
Doru-ndărăt a dat!
Şapte sori
Cu şapte dureri
Şi c-un bob de mac,
Să nu mai aibă (cutare)
Dor de cap,
Hici de leac!
Cu peatra l-am descintat:
Doru-ndărăt a dat!
Şase sori
Cu şase dureri
Şi c-un bob de mac,
Să nu mai aibă (cutare)
Dor de cap,
Hici de leac!
Cu peatra l-am descintat:
Doru-ndărăt a dat!
Cinci sori
Cu cinci dureri,
Şi c-un bob de mac,
Să nu mai aibă (cutare)
Dor de cap,
Hici de leac!
Cu peatra l-am descintat:
Doru-ndărăt a dat!
Patru sori
Cu patru dureri
Şi c-un bob de mac,
Să nu mai aibă (cutare)
Dor de cap,
Hici de leac!
Cu peatra l-am descintat:
Doru-ndărăt a dat!
Trei sori
Cu trei dureri
Şi c-un bob de mac,
Să nu mai aibă (cutare)
Dor de cap,
Hici de leac!
Cu peatra l-am descintat:
Doru-ndărăt a dat!
Doi sori
Cu două dureri
Şi c-un bob de mac,
Să nu mai aibă (cutare)
Dor de cap,
Hici de leac!
Cu peatra l-am descintat:
Doru-ndărăt a dat!
Un scare
C-o duroare
Şi c-un bob de mac,
Să nu mai aibă (cutare)
Dor de cap,
Hici de leac!
Cu peatra l-am descintat:
Doru-ndărăt a dat!
Leac

[1] Aci se aruncă petricica în vasul cu apă.

Şi babii colac!
De la mine descîntecul.
De la Dumnezeu leacul![1]

DESCÎNTEC ITALIAN PENTRU GONIREA FARMECULUI

(Acest descîntec intitulat *Malia*, e citat de J. Storm în articulul său *Remarques sur les voyelles atones du latin, des dialectes italiques et de l'italien*, în tom. II, fasc. 2, p. 116 din *Mémoires de la société de linguistique de Paris.)*

Mi succionno gli orci i sorci,
Mi becconno i poli i porri,
Mi mangionno gli agli i porci
Io gridava: corri, corri!
E' sorci, e' polli, e' porci
fuggir via.

Malia, Malia,
Succinti e sorci,
Becchinti i polli,
Manginti i porci,
Com' e' succionno,
Com' e' becconno,
Com' e' mangionno
Gli orci, e' porci e gli agli
mia!

Traducerea.

Îmi spuseseră şoimanele
sobolii,
Îmi ciuguliră puii spuzelile,
Îmi mîncară usturoiul porcii
Eu strigam: aleargă,
alergă!
Şi sobolii, şi puii, şi porcii
fugiră.
Farmec, farmec.
Suge sobolii,
Ciugule puii,
Mănîncă porcii,
Cum supseră,
Cum ciuguliră.
Cum mîncară
Şoimanele cu porcii şi
usturoiul meu.

ÎMBĂRBURAREA

(Notiţe scrise în Bucureşti, la 1871, după repausata mea mumă.)

Îmbărburarea nu este atît un descîntec, cît o credinţă religioasă, a cărei origine se poate

[1] Atunci bolnavul, după îndemnul descîntătoarei, zice, uitîndu-se la soare, pe care-l vede în apă:

— Hii! credeam că soarele mi-e-n cap. Dar el a fost în lac!

Cu aceleaşi petricele se descîntă trei zile d-a rîndul pînă nu răsare soarele, după care sînt aruncate cu apa la răspîntii „spre soare răsare", ca să se răspîndească dorul de cap.

urmări pînă la riturile vechilor popoare orientale. Ea consistă în datina practicată pînă astăzi, ca în ziua de 4 decembre, stil vechi — cînd se celebrează amintirea sfintei martire Barbara (Varvara), pronunțată și Barbura — părinții sau unchii să „îmbărbureze" pe copii, spre a le îndulci speciile variolei, cunoscute în popor sub numele de „vărsat mare, vărsat în cruci și pojar sau vărsat mic". Se iau călîne și, amestecîndu-se cu miere, se unge copilul în frunte, în cei doi obraji și la buric, cu următoarele cuvinte:

Să fie vărsatul
Dulce
Ca mierea
Și roșu
Ca călinele.
Să fie vărsatul
Dulce
Ca mierea
Și roșu
Ca călinele.

Semnele îmbărburării trebuiesc păstrate toată ziua. Copiii nu trebuie să mănînce porumb, fasole, măsline, prune. Mamele nu lucrează nimic în acea zi.

PROGNOSTICE POPULARE

(Apărute sub titlul de *Calendarul babelor* în *Calendarul* lui Anton Pann pe anul 1848, pag. 32.)

Cocoșii cîntînd de vreme
Seara, la culcușul lor,
N-avem de alt a ne teme,
Decît de ploaie sau nor.
Pisica cînd se va pune
Cu spatele lîngă foc,
Frig sau ninsoare ne spune
Peste puțin sau pe loc.
Pasările-n bătătură
Cînd or sări ș-or juca,
Ca cînd ne spun făr' de gură
Că timpul se va schimba.
Vrabiile cînd s-adună
Pe garduri și se sfădesc,
Timpul sau vremea cea bună
Că se va strica vestesc.
Ciorile strînse grămadă
Cînd pe sus ciuind zbor,
Iarna ne vestesc zăpadă,
Iar vara ploaie sau nor.
Soarele cînd prea pripește
Și muștele mușcă-nghimp,
Ploaia negreșit sosește
Peste cît de puțin timp.

15.

VERSURI DIN BASME

(TOAMNA ŞI IARNA LA ŞEZĂTORI.)

Basmele sau *poveştile*, împreună cu micile *anecdote* şi *glume*, constituiesc partea în proză a literaturii populare nescrise.

Basmele sînt lungi naraţiuni, ademenitoare pentru imaginaţiunile tinere şi aprinse. Prin miraculosul ce coprind, prin descrierile lor vii şi patetice, prin fiinţele extraordinare ce introduc, prin peripeţiile la care le supun, se poate zice că sînt nişte epopei romantice în proză, izvorîte cu abundenţă în junia limbilor neolatine, dintr-al XI pînă într-al XV secul.

Amestecul mitologiei greco-latine cu legendele creştinismului, cu superstiţiile şamanice şi camitice, cu credinţa în puterea magiei, dau basmelor româneşti o însemnătate deosebită în istoria literaturilor populare neolatine.

Tipurile eroilor din basme sînt *Feţi-Frumoşi*, aflaţi în luptă continuă cu *zmeii*, ajutaţi aci de *scorpii* şi de *balauri*, aci de *cai năzdrăvani*, de paseri şi de animale devotate.

Limba în care li se povestesc izbînzile şi vitejiile e împodobită cu toate figurile cuvîntării, cugetării şi pasiunii, iar

în dulcea lor dezvăluire se intercalează niște versuri d-o frumusețe și d-o frăgezime necomparabile, devenite proverbiale. Aceste versuri le-am inserat mai la vale, luîndu-le mai mult din colecția mea inedită, decît din cele publicate de diferiți culegători, dar mai cu seamă de d-l P. Ispirescu.

ÎNCEPUTUL BASMELOR

A fost odată
Ca niciodată:
Cînd n-ar fi[1],
Nu s-ar povesti.

*

A fost odată.
Ca niciodată:
Cînd se potcovea
Puricele
Cu nouăzeci și nouă
De oca de fier
Și tot îi sta
Călciiul gol.

*

A fost odată
Ca niciodată:
Cînd se potcovea
Puricele
Cu nouăzeci și nouă
De oca de fier
Și se suia
În slava cerului
De ne-aducea
Povești.

*

A fost odată
Ca niciodată:
Pe cînd era lupul căței
Și leul se făcuse miel
De se jucau copiii cu el.

DIN NARAȚIUNEA BASMELOR

Mai nainte de a porni în vro expediție, eroii cer sau iau:

Parale de cheltuială
Și haine de premeneală.

Despre călătoriile lor, basmele se exprimă astfel:

[1] Elipsă sintactică, în loc de „cînd n-ar fi fost", daca nu s-ar fi întîmplat.

Merse, merse,
Şi iar merse
Cale lungă
Să-i ajungă.

*

Merse trei zile de vară
Şi-alte trei de primăvară.

*

Se duse
Peste nouă ţări
Şi peste nouă mări.

DIN DESCRIERILE BASMELOR

Despre o fiinţă frumoasă, în basme se zice:

La soare
Te puteai uita,
Dar la dînsa
Ba.

*

Ileana
Cosinzeana:
Din cosiţă
Floarea-i cîntă
Nouă-mpărăţii
Ascultă[1].

I

DIN BASMUL CU „FATA DIN DAFIN"

În Dafinul verde trăiau trei fete surori. Cele două mai mari ies pe rînd, pun sare în bucatele unui fecior de împărat, care vine în apropiere, şi se întorc. Cea mai mică e prinsă, sărutată, nemaiprimită în Dafin. Feciorul de împărat o lasă adormită c-o perină de calofir şi de rozmarin. Ea se face călugăr, merge la nuntă, pe cînd tînărul se însoţea cu alta, e recunoscută şi devine soţia lui legitimă.

— Deschide-te, dafin verde,
Să iasă fată curată,
De soare
Nevăzută,
De vînt
Nebătută,
Pe pămînt
Neumblată,
De voinic
Nesărutată!

Dafinul se deschide şi una din fete iese.

[1] A se vedea [Arsenie, Th. M.,] *Noua colecţiune de basme sau istorii populare*, part. I. ed. II, Bucureşti, 1874, tipograf-editor Th. Michăescu, pag. 6.

— Deschide-te, dafin verde,
Să intre fată curată,
De soare
Văzută,
De vînt
Bătută;
Pe pămînt
Umblată,
De voinic
Nesărutată!

Dafinul se deschide și fata intră

— Deschide-te, dafin verde,
Să intre fată frumoasă,
De soare
Văzută,
De vînt
Bătută,
Pe pămînt
Umblată
Și de voinic
Sărutată!

Dafinul nu se mai deschide și sora mai mică rămîne afară.

Cîntecul fetei părăsite

Rozmarine,
Calofire,
Cum m-ai aromit
Și m-ai adormit,
De drag domn
M-ai despărțit!

II

DIN BASMUL CU „ȚUGULEA FECIORUL MĂTUȘII"

Dintre trei frați, cel mai mic, Țugunea, e ologit de muma a trei zmei, ca să nu-i poată omorî. Plecînd cîteșitrei, el se roagă la Dumnezeu:

Să-l fac-o albină
Să treacă pe mare
Ca printr-o grădină

Țugunea fură vinele din casa zmeilor și pleacă ca să-i întîmpine. Fiecare zmeu, ajungînd la podul sub care era ascuns viteazul, vede că i se poticnește calul și zice:

Zmeul

(către cal)

— Hii, cal de zmeu,
De paraleu,
Ce sai
Și-ndărăt te dai?
Dă cine ți-e ție frică,
Că mie nu mi-e de nimeni,
Decît numai de Țugunea,
Feciorul moale al mătușii;
Și nici de el nu mi-e frică
Că vinele-i sînt acasă,
Și doar nu i-o fi adus
p-aicea

Cioara osciorul
Şi vîntul perişorul!

Ţugunea

(arătîndu-se)

— Ba am venit io,
Ca un viteaz ce sînt.
Cum vrei să ne măsurăm?
În săbii să ne tăiem,
Ori în luptă să ne luptăm?

Zmeul

— Mie totuna-mi face!

Ţugunea

— În luptă,
Că e mai dreaptă,
De la Dumnezeu lăsată.
Se luptară,
Se luptară,
Zi de vară
Pînă-n seară.

Zmeul

(către un corb)

— Corbule, corbule,
Adu niţel seu în unghişoară
Şi-n cioc niţică apşoară:
Cu seul să ungi
Şi cu apa să uzi
Flacăr-asta
Albastra,
Ca s-o îmmoi,
Şi s-o stingi,
Că ţi-oi da să mănînci
Un stîrv de om!

Ţugunea

(către corb)

— Corbule, corbule,
Adu niţel seu în unghişoară
Şi-n cioc niţică apşoară:
Cu seul să ungi,
Cu apa să uzi
Flacăr-asta
Roşia,
Ca s-o îmmoi
Şi s-o stingi,
Că ţi-oi da să mănînci
Două stîrvuri de cai paralei
Şi trei stîrvuri de zmei!

Femeia zmeului mai în vîrstă se face:

O vie mănoasă
La struguri frumoasă:
Unii-nfloresc,
Alţii rodesc,
Alţii se pîrguiesc,
Altora le cad boabele de coapte.

Cea mijlocie dintre femeile zmeilor face:

O livede de peri:
Perii înfloresc,
Unii rodesc,
Perele se pîrguiesc,
Multe se coc,
Multe se răscoc.

Cea mai mică se face asemenea

O fîntînă
Lină
Cu apă puţină,
Apă limpejoară
Ca o lăcrămioară.

În călătoria ce face, Ţugunea se întîlneşte cu:

O droaie de ţînţari
Unii mai mici,
Alţii mai mari;

apoi cu un năzdrăvan de om, care

Alerga pe cîmp
Cu nouă pietre de moară
Şi nouă de rîjnicioară,
Şi fugea aşa de iute
C-ajungea iepurele la noadă
Şi-l apuca de coadă.

III

DIN BASMUL „ÎMPĂRATUL ŞI CRIVĂŢUL"

Un împărat avea o fată pe care voia s-o răpească Crivăţul. Ea însă iubea pe Făt-Frumos, căruia împăratul îi dă diferite însărcinări foarte grele, dar pe care el le îndeplineşte cu ajutorul fetei.

— Făt-Frumos, Făt-Frumos,
Cît te-ai urcat de voios
Şi ce trist te scobori jos!

Zgripţorii, paseri mitologice, sînt astfel chemaţi în ajutor:

— Zgripţorii taichii,
— Zgripţorii maichii!

Între alte metamorfoze, ordonate spre a se arăta pericolul, este şi prefacerea în

O fîntînă
Lină
Cu apă puţină,
Cu apă sărcie
Cum îmi place mie!

IV

DIN BASMUL „CRUCE, CRUCIULIŢA MEA" sau „STANCA A FRUMOASĂ"

Un moş are o fată frumoasă (Stanca). Însurîndu-se a doua oară, ia o babă, care avea o fată urîtă (Măriuţa). De aci persecutarea fetei frumoase, slutirea ei prin scoaterea ochilor, prin furarea crucei credincioase etc.

Baba

(către soare)

— Soare,
Soare frăţioare,
Care este mai frumoasă?
Stăncuţa
Ori Mariuţa?

Soarele

(răspunzînd)

— Mult frumoasă
E Stăncuţa
Şi urîtă
Mariuţa.

Stăncuţa, trimeasă după foc noaptea, găseşte pe Dumnezeu, pe Crăciun şi pe Sfîntul Petre:

— Bună vremea,
Oameni buni!
— Bună să-ţi fie inima,
Fată mare!

Transformată în pasăre, se duce noaptea la fereastră şi, cu crucea pe care i-o luase vitrega-i mumă, ţine dialogul următor:

— Cruce,
Cruciuliţa mea!
— Auz, doamnă,
Stăpîn-a mea!
— Domnul doarme?
— Doarme!
— Să doarmă
Somn dulce
Şi mai dulce,
De la pămînt
Să se rădice!
Dar doamna[1] doarme?
— Doarme!
— Să doarmă
Somn dulce
Şi mai dulce,
De la pămînt
Să nu se mai rădice!
Dar mama vitregă doarme?
— Doarme!
— Să doarmă
Somn dulce
Şi mai dulce,
De la pămînt
Să nu se mai rădice!

După ce crimele vitregei se descoperiră, ea şi fiică-sa fură legate pe patru armăsari cu patru saci de nuci, iar basmul spune că:

Armăsarii fugiră
Prin gloduri,
Prin smîrcuri
Şi prin văgăune,
De le făcură

[1] Mariuţa, devenită soţia împăratului.

Mici fărîme,
Şi unde pica nuca
Pica şi bucăţica[1].

În genere, nunţile epice durează cîte trei zile. Mai toate basmele zic:

Şi ţinu nunta trei zile,
După legea domnilor
Ş-a-npăraţilor!

V

DIN BASMUL „POTECA CU DORUL"

Stătu pe loc,
Ca turta-n foc.

*

Smiceşte-mă Făt-Frumos
Că ţi-oi fi de vrun folos.

VI

DIN BASMUL „PĂPUŞICĂ LICĂREA"

O fată de împărat e predestinată a se mărita după un tînăr împărat, care nouă ani are să stea în letargie. De la început ni se arată cum fata se duce dimineaţa la fîntînă.

La fîntînă
Lină
Dete peste un călugăr
Cu cartea-ntr-o mînă
Şi-ntr-alta c-o pîine[2].
În fîntînă.
'Muind
Şi din pîine
'Mbucînd

Tînăra, mirîndu-se, intră în vorbă cu dînsul şi schimbă aceste cuvinte:

— Moş călugăraş,
Moş călugăraş,
Ce ai mîncat la fîntînă
Cu codrul de pîine-n mînă.
În apă —
'Muind,
Din codru
'Nghiţind?
— Fată mare, fată mare,
Nu te mira de mine,
Ci mir'te de tine,
Că s-a speriat mă-ta şi tat-tău
Că nu te mai mărită.
Ş-o să iei de bărbat

[1] Acest fel de pedeapsă se întîlneşte la vechii romani. Titu Liviu narează că s-a aplicat lui Metu Fufeţiu, pentru crima de trădare.
[2] Unele variante zic: „Într-o mînă cu cartea. Şi cu pîinea-ntr-alta".

P-un împărat
Mort și răposat:
Șapte ai o să-l jelești
Pîn' să-l înviezi!

Introdusă în curtea împăratului, unde servitori și animale erau de asemenea amorțite, fata citește nouă ani fără trei zile la capul mortului, cînd aude strigînd pe la poarta palatului:

— Robi și roabe de vînzare:
De tot robul cinci parale
Și de roabă trei parale.

Cumpărînd o roabă și adormind de oboseală, o lasă pe dînsa să vegheze. La trei zile se deșteaptă împăratul și, găsind-o la capul lui, o ia de soție, iar pe fata de împărat o face găinăreasă. După mai multe întîmplări, nenorocita se hotărăște a se sinucide, jeluindu-se astfel darurilor pe care i le cumpărase împăratul, ca unei servitoare:

— Păpușică licărea,
Mă jelui la dumneata
Ca la Maica Precista;
Petricică de răbdare,
Și cuțit de junghietoare.
Și ștreang de spînzurătoare,
Săriți și-mi faceți dreptate,
De mă găsiți în păcate!

VII

DIN BASMUL „NARAMZA CEA FRUMOASĂ"

O împărătească are o oglindă vorbitoare cu care ține următorul dialog:

— Oglind', oglinjoara mea!
— Auz, doamnă, stăpîna mea!
— Cine e mai frumoasă
Și mai drăgăstoasă?
Eu, luna, ori soarele?
— Și tu ești dintre frumoase,
Și luna cu soarele-s drăgăstoase,
Dar fii-ta vitregă Naramza
Seamăn pe lume n-are
Nici sub lună, nici sub soare!

Naramza, după diferite întîmplări, ajunge la palatul unor zmei.

Zmeii pe nimeni n-aveau:
Singuri de mîncare-și găteau,
Singuri prin casă-și măturau,
Singuri hainele-și scuturau
Și singuri rufele-și spălau.

Naramza mătură, scutură, gătește mîncare și se ascunde

înainte de sosirea zmeilor care, nedomiriți, se întreabă unii pe alții:

Cin' ne-a făcut nouă ăst bine?

D-o fi tînăr,
Să ne fie frate;
D-o fi bătrîn,
Să ne fie tată;
D-o fi bătrînă,
Să ne fie mumă;
D-o fi tînără
Să ne fie soră.

VIII

DIN BASMUL „CAPRA CU TREI IEZI ȘI LUPUL"

Capra, plecînd după merinde, zice iezilor să nu descuie ușa la nimeni, decît numai cînd o veni dînsa să le zică:

Trei iezi
Cucuieți,
Ușa mamei deschideți,
Că mama v-aduce:
Lapte
'N țîțe,
Mugur
În cornițe,
Iarbă
'N barbă,
Frunză
'N buză,
Grunji de sare
Pe spinare!

Lupul, care ascultase la fereastră, repetă aceleași cuvinte, iezii îi deschid ușa, sînt mîncați, etc.

IX

DIN BASMUL „NOUĂ VITEJI"

Eroul principal se întîlnește pe drum cu diferiți năzdrăvani. Spre a-i decide să-l însoțească, îi amenință pe rînd, spuindu-le că după urmă:

Vin Ciuci
Cu măciuci;
Dă-n cap,
După cap:
Curge sînge
Roșior
Ca puzderea
Din fuior.

X

DIN BASMUL „FEMEIA LENEVOASĂ"

Femeia lenevoasă, în loc să-și termine treburile casei și să se culce, moțăia de somn, repetînd mereu:

O să mă scoool
Să-nvelesc fooocul,
Să leg cotooocul,
Şi să mă culc să dooorm!

XI

DIN BASMUL CU „ŞOIMEII ŞI OGĂREII"

Stăpînul şoimeilor şi ogărcilor, aflîndu-se în pericol, strigă:

Uuu n-aude, na vede,
Na greul pămîntului
Că moare stăpînu-tu!

XII

DIN BASMUL CU „DOI ÎMPĂRAŢI"

(Noua colecţiune de istorii populare sau *Basme şi ghicitori*, culese şi prelucrate de Theodor M. Arsenie. Partea II, ed. I,T. Măgurele. Tipograf editor Theodor Michăiescu, 1874.)

— Împărate, împărate,
Tu ai trei fete
Ca nişte pietre,
Iar eu am trei feciori
Ca nişte bujori.
— Iar bine c-am trei feto
Ca nişte pietre
Şi cea mai mică
O să zdrobească
Pe fiu-tău mai mic
Cu trei bulgări de sare.

XIII

DIN BASMUL CU „CARAKIŞ VITEAZUL"

Tipul fometosului

După ce plecară,
Deteră peste-un om
Căruia 99 de plugari îi arau,
99 de oameni îi semănau;
În 9 zile grîul se cocea,
99 de oameni îl coseau,
99 de cai îl treierau
Şi la mori îl dedeau
Şi toate nouă mori îl măcinau;
În 99 de cuptoare pîine coceau
Şi le dau lui de le mînca,
Dar el mereu striga:

„Mor de foame, mor de foame!“

SFÎRŞITUL BASMELOR

Încălicai p-o şa
Şi vă spusei aşa.

*

Încălicai pe-o lingură scurtă,
Să fie-n gura cui n-ascultă.

*

Acum s-auzim de bine,
Şi mai frumoase pe mîine.

16.

CÎNTECE VECHI (LEGENDE ŞI BALADE)

(TOTDEAUNA ŞI MAI CU SEAMĂ LA NUNŢI.)

Cîntecele vechi (zise şi *bătrîneşti* pentru că celebrează faptele şi viaţa generaţiunilor de mai mulţi seculi în urmă) coprind legende despre forţele şi lucrurile din natură; povestiri poetice despre persoanele, acţiunile şi monumintele istorice; balade romantice şi descrieri colorate despre întreprinderile vitejilor şi haiducilor; în fine, zugrăvirea cu de-amănuntul a datinelor practicate de strămoşi, în viaţa lor publică şi privată.

Mai toate aparţin genului epic, nu numai prin lungime, dar şi prin eroii ce ne reprezintă, prin admiraţiunea ce ne excită către dînşii, prin dialog, prin caractere, prin miraculos, prin peripeţii, prin alternarea părţilor vesele cu cele patetice.

Ele sînt cîntate la ospeţe şi la festivităţi însemnate, precum la cumetrii, la logodne, la sărbători, cu deosebire la nunţi şi în special la masa cea mare de duminică seara. În acele ocaziuni, mesenii sînt desfătaţi nu atît de aria melodioasă a cîntecului sau de vocea dulce şi puternică a cîntăreţului, cît de fidelitatea memoriei lui, de talentul ce-ar avea de a zice, adică de a rosti, declama şi modula nesfîrşitele „cîntece de

la moşi strămoşi", constînd ficcare din mai multe sute de versuri.

Spre a ne forma o justă idee despre aezii vechilor eleni, despre Demodocul lui Omer, despre cîntările intonate la solemnităţile domestice ale romanilor, prin care — după mărturia bătrînului Catone[1] — se celebrau faptele străbunilor, trebuie să întîlnim unul din acei lăutari octogenari, a căror memorie necomparabilă e un nemăsurat depozit de cîntece bătrîne. Ei le iubesc mai mult decît orice alt pe lume, căci au trăit cu dînsele şi printr-însele, căci sînt unica lor fală. Cu cît naraţiunea mergea nainte, cu atît aria e nesocotită şi lăutarul, coprins d-o căldură interioară, dă preponderenţă versurilor declamate în cadenţă. Ascultătorii, magnetizaţi de figura, de gesturile şi de privirea-i entuziastă, ascultă în nemişcare şi cu gîndul se duc la acele locuri, la acele persoane, la acele fapte pe care le descrie sau le povesteşte lăutarul.

Cîntecele vechi, după natura şi coprinsul lor, după aluziunile ce fac, după fiinţele despre care tratează, se subîmpart în următoarele patru categorii:

A. *Solare şi superstiţioase*, cele dintîi poetizînd legenda soarelui şi lunei (Apoline şi Diana), conform credinţei populare că soarele, voind să ia de soţie pe soră-sa luna, aceasta a preferit să rămînă fecioară, s-a aruncat în mare, a fost metamorfozată şi amîndoi meniţi a se urmări neîncetat, fără-a se putea ajunge vrodată; cele de al doilea dezvoltînd legende creştine, credinţe superstiţioase despre personificarea holerei despre profetizarea animalelor domestice, despre efectele nenorocite ale blestemului părintesc, despre lupta cu monştrii (şerpi şi balauri), legendele anotimpilor, paserilor şi plantelor.

B. *Istorice*, relative la fapte şi lucrări cunoscute, la persoane istorice. În această clasă am grupat tot ce priveşte fazele mişcării naţionale de la 1821.

[1] În fragmentele operei *De originibus, cit. pass.*

C. *Haiducești*, coprinzînd descrieri de lupte eroice, expediţiuni şi fapte de curaj, drame petrecute aci pe Dunăre, aci în fundul codrilor şi în văile Carpaţilor. Multe dintr-însele citează nume sau fapte istorice şi fac aluziune la evenimente cunoscute prin tradiţiune.

D. *Domestice*, care poetizează instituţiunile, modul de a trăi şi fazele vieţii. În ele găsim, alături cu veselia nunţilor, adevărate tragedii sîngeroase, produse de pasiuni puternice.

Pentru studieri comparative, să se consulte următoarele colecţiuni de vechi cîntece populare:

1. *Balade*, culese şi corese de d-l At. Marian Marienescu, Viena [Pesta], 1859, broşura I (ediţiunea autorului).

2. *Poezii populare ale românilor*, culese şi întocmite de d-l V. Alecsandri. Bucureşti, 1866 (coprinzînd 55 de balade şi 10 variante, în 6378 versuri).

3. *Balade*, culese şi corese de d-l At. Marian Marienescu, Viena, 1867, broşura II (ediţiunea autorului).

4. *Balade populare române*, adunate de d-l Miron Pompiliu. Iaşi, 1870 (broşură de 94 pagine cu 23 balade).

5. *Poezii poporale române*, adunate şi întocmite de d-l Simeon Fl. Marian. Cernăuţi, 1873, tom. I (format mic de 220 pagine, coprinzînd 34 balade).

6. *O călătorie în Dobrogea*, culegere de d-l Teodor T. Burada. Iaşi, 1880.

Afară de aceste publicaţiuni, multe poezii populare au fost inserate în calendare, reviste şi ziare literare, dar mai cu seamă în *Traian şi Columna lui Traian* (sub direcţiunea d-lui B.P. Hasdeu, în Bucureşti); *Familia* (sub direcţiunea d-lui Iosif Vulcan, în Buda-Pesta); *Convorbiri literare* (sub

direcțiunea d-lui Iacob Negruzzi, în Iași); *Revista pentru istorie, arheologie și filologie* (sub direcțiunea d-lui Gr. G. Tocilescu, în București).

Despre formarea și propagarea legendelor, să se consulte *Cuvente din bătrâni*, de d-l B.P. Hasdeu și *Literatura populară română* de d-l dr. M. Gaster. În special, despre cîteva cîntece vechi din această colecțiune, alăturate cu cele corespunzătoare din colecțiunea d-lui V. Alecsandri, să se vadă broșura mea intitulată *Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei.*

A.

SOLARE ŞI SUPERSTIŢIOASE

SOARELE ŞI LUNA

(Scris la 6 august 1883, după lăutarul Petrea Creţul Şolcan, la Lacul-Sărat. Afară de varianta ce se află în colecţiunea d-lui V. Alecsandri, pag. 27—29, ca variante modificate se pot considera: *Ion Bradu şi soro-sa* din solecţiunea d-lui Miron Pompiliu, Iaşi, 1870, pag. 32—43, precum şi *Craiul şi soră-sa*, de la pag. 152—160, în culegerea d-lui Sim. Fl. Marian. O altă variantă prescurtată a acestui cîntec, sub acelaşi titlu, figurează şi în cartea d-lui Teodor T. Burada, la pag. 165—173. Descrierea raiului şi-a iadului, conform legendelor creştine, să se compare cu cea din cîntarea de stea, care începe cu versul „Acum ceasul mi-a sosit".)

Foaie de cicoare,
În prunduţ de mare
Iată că-mi răsare
Puternicul Soare.
Dar el nu-mi răsare,
Ci va să se-nsoare;
Că mi-a tot umblat
Lumea-n lung şi-n lat,
Ţara românească
Şi moldovenească
Lungiş,
Curmeziş,
Măre, nouă ai,
Tot pe nouă cai;
Patru-a ciumpăvit,
Cinci a omorît
Şi tot n-a găsit
Potrivă să-i fie
Vro dalbă soţie;

Făr' de mi-a găsit
Şi mi-a nemerit,
La nouă argele,
Nouă feciorele,
În prunduţ de mare,
Pe unde răsare,
A mai mititică,
Ca o floricică,
În mijloc şedea,
La lucru-lucra,
Pe toate-ntrecea;
Că ea tot ţesea,
Ţesea, 'nchindisea,
Şi ea se numea
Ileana
Simzeana,
Doamna florilor
Ş-a garoafelor,
Sora Soarelui,
Spuma laptelui.
Soare răsărea,
Şi Soare-mi venea
L-a gură d-argea,
Cu dinsa vorbea,
Frumos c-o-ntreba,
Din gură-i zicea:
— Ileană, Ileană,
Ileană Simzeană,
Doamna florilor
Ş-a garoafelor,
Sora Soarelui,
Spuma laptelui,
Ţeşi şi-nchindiseşti,
Fir verde-mpleteşti
Şi mi te zoreşti
Cămăşi să-mi găteşti,
Şi mi te grăbeşti
Să te logodeşti;
Că io mi-am umblat
Lumea-n lung şi-n lat,
Ţara românească
Şi moldovenească
Lungiş,
Curmeziş,
Mare, nouă ai,
Tot pe nouă'cai;
Patru-am ciumpăvit,
Cinci am omorît
Şi nu mi-am găsit
Potrivă prin lume
Afară de tine,
Ileana
Simzeana,
Doamna florilor
Ş-a garoafelor,
Sora Soarelui,
Spuma laptelui,
Ea, dac-auzea,
Din gură-i grăia:
— Puternice Soare,
Eşti puternic mare,
Dar ia spune-mi: Oare
Und' s-a mai văzut
Şi s-a cunoscut,
Und' s-a auzit
Şi s-a pomenit
Să ia sor' pe frate
Şi frate pe sor'?
De mi-ei arăta,
Atunci te-oi lua,
Atunci, nici atunci!
Unde-o auzea,

Soarele-mi ofta
Şi iar o-ntreba,
Şi iar o ruga,
Şi iar o-mbiia,
Pîn' ce Ileana
Din gură-i grăia:
— Io că te-oi lua,
Cum zici dumneata,
Viteaz dac-ăi fi
Şi t-ei bizui
De mi-ei isprăvi:
Pod pe Marea Neagră,
De fier
Şi oţel,
Iar la cap de pod,
Cam d-o mînăstire,
Chip de pomenire,
Chip de cunună,
Să-mi placă şi mie,
C-o scară de fier
Pîn' la naltul cer!
Puternicul Soare,
Ca puternic mare,
Unde-o auzea,
Bine că-i părea.
În palme-mi bătea
Şi pod se făcea;
La cap mînăstire,
Chip de pomenire;
Şi iar mai bătea,
Scară se-ntindea,
O scară
Uşoară,
De fier
Şi oţel,
Pîn' la naltul cer.
Dar el ce-mi făcea?
Pe pod că-mi trecea,
Pe scară suia,
Pe scară
Uşoară,
Pe scară de fier,
În cuie d-oţel,
Pîn' la naltul cer.
Şi, de-mi ajungea,
Unde se ducea?
Tot la moş[1] Adam
Şi la maica Iova[2]
Ei, de mi-l vedeau,
Nainte-i ieşeau,
Din gură-i grăiau:
— O preasfinte Soare,
Puternice mare,
Ce-mi călătoreşti,
De ne ispiteşti?
La ce te gîndeşti
Şi la ce pofteşti?
Şi el răspundea
Din gură zicea:
— Iaca, moş Adam
Şi cu maică Iovo,
Mie mi-a venit
Vremea de-nsoţit,
Şi eu c-am umblat
Lumea-n lung şi-n lat,
Ţara românească

[1] *Moş* e aci o aferezare din *strămoş*.
[2] Pronunţie populară în loc de *Eva*.

Şi moldovenească
Lungiş,
Curmeziş,
Şi tot n-am găsit
Potrivă să-mi fie
Vro dalbă soţie;
Făr' de mi-am găsit
L-a gură d-argea
Numai pe sor'mea,
Sor'mea Ileana,
Ileana Simzeana,
Doamna florilor
Ş-a garoafelor!
Atunci moş Adam
Şi cu moaşa Iova,
Unde-l auzea,
Rău că le părea,
Soarelui zicea:
— Preasfinţite Soare,
Puternice mare.
Unde-ai auzit
Ş-ai mai pomenit,
Unde-ai cunoscut,
Unde-ai mai văzut
Să ia sor' pe frate
Şi frate pe sor',
Că cin' n-o lua
Raiul c-o d-avea,
Iar cine-o lua
În iad c-o intra.
Soar'le se uita,
Din ochi căuta,
Nimic nu grăia;
Iar moşul Adam
Şi cu moaşa Iova
De mînă-l luau,
La rai mi-l duceau,
Rai că-i arătau,
Şi de ce vedea,
Bine că-i părea:
Numai mese-ntinse,
Cu făclii aprinse,
Cu pahare pline,
În cîntece line;
Jur-prejur de mese
Stau în cete dese
Sfinţi şi mucenici,
Mai mari şi mai mici
O sută şi cinci;
Iar mai jos de ei,
Sfinţi mai mărunţei,
O sută şi trei.
Şi tot mai era,
Şi tot mai vedea:
Femei cuvioase,
Măicuţe duioase,
Fecioare curate,
Ucişi în dreptate,
Oşti de biruinţă,
Şi soţi cu credinţă.
Dar tot mai era
Şi tot mai vedea,
Puţin de mergea:
Printre rămurele,
Dalbe păsărele
Cînta-n versurele,
Şi nu prea cînta,
Ci se gongănea,
Din gură-mi zicea:
„Ferice, ferice,
Ferice de noi,
De părinţii noştri

Care ne-au făcut,
Care ne-au născut
Şi ne-au botezat
Şi ne-au creştinat,
Că dac-or trăi,
Săraci n-or mai fi!"
De tot ce vedea
Bine că-i părea
Şi se mulţămea.
Afar' de-mi ieşea,
Iarăşi moş Adam
Şi cu moaşa Iova
Cheile lua,
La iad îl ducea,
Iadul descuia,
În iad îl băga
Şi de ce-mi vedea
Păr i se zbîrlea:
Că-n focuri ardea,
Greu se văieta
Hoţi şi călcători,
Răi cîrmuitori,
Şi nurori pizmaşe,
Şi soacre teufaşe,
Fii necuvioşi,
Preoţi mincinoşi.
Afar' cînd ieşea,
Soar'le ce-mi vedea?
Un pom ofilit,
Un pom cătrănit;
Printre rămurele,
Nişte păsărele
Cînta-n versurele,
Dar nu prea cînta,
Ci se văieta,
Din gură grăia:
„Vai şi vai de noi,
De părinţii noştri
Care ne-au făcut,
Care ne-au născut,
Că ei ne-au lăsat,
Nu ne-au botezat,
Nu ne-au creştinat,
Şi d-or mai trăi,
Tot săraci c-or fi,
Greu s-or pedepsi!"
De tot ce vedea
Mult rău că-i părea,
Nu se mulţămea.
Foaie, foicea,
Soar'le ce-mi făcea?
De cîte vedea
Nu se-ndupleca,
Ci, măre,-mi pleca,
Ci, măre,-mi zbura
L-a gură d-argea,
Tot la sorâ-sea,
Şi iar o-ntreba,
Şi iar o ruga,
Şi iar o-mbiia
Pe dînsa s-o ia.
Ileana
Simzeana,
Doamna florilor,
Şa garoafelor,
Sora Soarelui,
Spuma laptelui,
Daca-l auzea
Şi daca-mi vedea
Că tot nu scăpa,
Ea tot mai cerca,

Din gură-i zicea:
— Frate, frățioare,
Puternice Soare,
Spune-mi mie: Oare
Cine-a cunoscut,
Cine-a mai văzut,
Cine-a auzit,
Cine-a pomenit
Să ia sor' pe frate
Și frate pe sor'?
Dar io te-oi lua
Viteaz dac-ăi fi
Și t-ei hizui
Pînă-n zori de zi
Mie să-mi croiești
Și să-mi isprăvești
Peste Marea Neagră
Un pod de aramă,
Să nu-l bagi în seamă,
Iar la cap de pod,
Cam d-o mînăstire,
Chip de pomenire,
Chip de cununie
Să-mi placă și mie.
Puternicul Soare,
Ca puternic mare,
Unde-o auzea,
Bine că-i părea,
'N palme că-mi bătea,
Podul se-ntindea,
Un pod de aramă
De nu-l bagi în seamă,
Și d-o mînăstire
Chip de pomenire.
Cînd le isprăvea,
La ea se ducea,
De mîn-o lua,
La pod c-o ducea,
La pod c-ajungea,
La pod de aramă,
De nu-l bagi în seamă,
Și, pod cînd trecea,
Pod că zornăia,
Pod se cletina,
Că n-a mai văzut,
Nici n-a cunoscut,
Că n-a auzit,
Nici n-a pomenit
Să ia sor' pe frate
Și frate pe sor'.
Floare și-o laloa,
Podul cînd trecea,
Pe pod cînd mergea
Către mînăstire
Pentru pomenire
Și la cununie
Să-i fie soție,
Ileana
Șimzeana,
Doamna florilor
Și-a garoafelor,
Sora-Soarelui,
Spuma laptelui,
Din gură-i zicea
Și-astfel îi grăia:
— Frate, frățioare,
Puternice Soare,
Ia mai spune-mi: Oare
Und' s-a mai văzut
Și s-a cunoscut,
Und' s-a auzit
Și s-a pomenit

Mirele d-a dreapta,
Mireasa-nainte?
Ci mi-a fost s-o fi
Şi s-o pomeni
Mirele-nainte,
Mireasa d-a stînga!
Puternicul Soare,
Puternic şi mare,
De mîn-o lăsa,
Nainte-i trecea,
Iar ea, vai de ea,
Aşa de-mi vedea,
Cruce că-şi făcea,
În mare sărea
Şi mi se-neca.
Domnul se-ndura:
Mreană c-o făcea.
Soarele-mi vedea,
Şi înmărmurea,
Şi se văieta,
Năvodari chema,
Năvod aducea
Şi-n mare-l băga;
Mulţi galbeni oă da
Să-i scoată dalba.
Luptă ce-mi lupta
În deşert era,
Că ei n-o găsea
Şi n-o mai prindea;
Făr' de... ce-mi scotea
Şi-n năvod trăgea?
O mreană de mare
Cu solzii de zare.
Pe mal d-o scotea,
Pe mal d-o zvîrlea,
Sfinţi din cer vedea,
Jos se scobora,
'N' palme c-o lua
Şi mi-o curăţa,
Şi mi-o tot freca,
Solzii de-i cădea,
Şi-n cer mi-o zvîrlea.
Colo, moş Adam
Şi cu moaşa Iova,
Unde mi-o vedea,
Ei, măre, că-mi sta
De mi-o sclivisea,
Nume că-i dedea,
Lună mi-o chema.
Iar ea, vai de ea,
Măre,-ngenuchea,
Lacrămi că vărsa,
Pe Domnul ruga.
Domn c-o auzea,
Domn c-o asculta,
Din gură-mi grăia
Şi mi-i osîndea:
— Lumea cît o fi
Şi s-o pomeni,
Nu v-ăţi întîlni
Nici noapte, nici zi;
Soare cînd o sta
Către răsărit,
Luna s-o vedea
Tot către sfinţit;
Luna d-o luci
Către răsărit,
Soarele mi-o fi
Tot către sfinţit!
Şi d-atunci se trase,
Şi d-atunci rămase,
Lumea cît o fi

Şi 's-o pomeni,
Că ei se gonesc
Şi nu se-ntîlnesc:
Lună cînd luceşte,
Soarele sfinţeşte;
Soare cînd răsare
Luna intră-n mare.

IOVAN IORGOVAN[1]

(Scris în Bucureşti, la 7 mai 1884, după moş Petrea Creţul Şolcan, adus într-adins din Brăila. Această legendă seamănă în parte cu *Erculean*, nr. V. pag. 14—15, din colecţiunea d-lui V. Alecsandri. A se confrunta legendele similare publicate de Pisone şi dr. Popovici, dar mai cu seamă pe cea intitulată *Iovan Iorgovan şi şarpele* din colecţiunea d-lui At. Marian Marienescu, *Balade*, broşura II, Viena, 1867, pag. 9—22.)

Sus, pe Cerna-n sus,
Mulţi voinici s-au dus,
Dar care s-au dus
Cernei nu i-au spus
Şi toţi s-au răpus.
Foaie de lipan,
Iovan
Iorgovan,
Fecior de mocan,
Mîndru căpitan,
Joi de dimineaţă,
Pe nor şi pe ceaţă,
El mi s-a sculat
Şi mi-a mînecat
Tot pentru vînat,
Şi el mi-a plecat
Călare
Pe cale
Cu ogari pe vale.
Cu Vija[2]-nainte
Ca să-i ia aminte,
Şi el s-a tot dus
Tot pe Cerna-n sus
După vînătoare
De păsări uşoare,
După-nsurătoare
De mîndre fecioare.
Dar ce-mi tot vîna
Şi ce-mi căuta?
Fată sălbăţică,
Mîndră şi voinică.

[1] În acest cîntec unii au văzut o legendă, cînd a lui Ercule de la băile Mehadia, cînd a rîului Cerna; alţii, o aluziune la cucerirea Daciei mai întîi de către Traian şi apoi de către unguri. În realitate însă este un mit solar, alterat în partea-i finală, precum rezultă din asemănările de fond, ce ofere, cu cîntecul precedinte.

[2] Nume de căţea. Cîntăreţul pronunţa cînd *Vija*, cînd *Vişa*. A se vedea varianta următoare.

Foaie ş-o lalea,
El mi se ducea,
Şi el că-mi umbla
Trei zile de vară,
Trei de primăvară,
Tot pe Cerna-n sus,
Unde mulţi s-au dus
Şi toţi s-au răpus.
După ce mergea,
După ce umbla,
După ce căta
Şi vad nu găsea
Să treacă Cerna,
El mi se oprea
Seama ca să-i ia,
Şi mi se gîndea
Că mare-i Cerna,
Că neagră-i apa,
Şi că s-o-neca
Înot dac-o da,
Daca n-o-ntreba.
Şi, daca mai sta
De se mai gîndea,
Pe Cerna striga,
Pe Cerna chema
S-auză ruga,
Cerna-l auzea,
Cerna s-arăta,
Iar el o-ntreba,
Din gură-i zicea:
— Cernă fugătoare,
Apă curgătoare,
Să nu mă răpui,
Ci-adevăr să-mi spui
Pe unde să trec
Drumul să-mi aleg?
'Nceteazâ-ţi valul,
Să-ţi cunosc vadul
Să trec cu calul,
Că eu am pornit
Şi eu am venit,
Cum am fost ursit,
Să găsesc la tine
Şi să iau cu mine
Fată sălbăţică,
Mîndră şi voinică!
Daca-l asculta,
Cerna ce-mi făcea?
În loc se oprea,
Cu Iova vorbea
Şi mi-l învăţa,
Din gură-i zicea:
— Iovane, Iovane,
Iane Iorgovane,
Fecior de mocan
Călare pe cal
Pe mine în sus
Mulţi voinici s-au dus,
Dar care s-au dus
Mie nu mi-au spus
Şi toţi s-au răpus.
Tu, mai înţelept
Şi mai priceput,
Tu te-ai îndemnat
De m-ai întrebat,
Frumos m-ai rugat
Să nu te răpui,
Ci-adevăr să-ţi spui
Pe unde să treci,

Drumul să-ți alegi
Pentru vînătoare,
Pentru-nsurătoare,
Să găsești la mine
Și să iei cu tine
Fată sălbățică,
Mîndră și voinică.
Nu-mi opresc valul
Să-mi cunoști vadul,
Să treci cu calul,
Dar te-oi învăța,
Drum ți-oi arăta,
Adevăr ți-oi da.
Ia tu să-mi apuci
Și să mi te duci
Tot pe mine-n sus,
Potrivă d-apus,
Că sînt curgătoare
De la deal la vale:
Și daca-i sui,
Pîn' te-i osteni,
Cal ți-o poticni:
La trei
Păltinei
Tu seama să iei,
C-o să te oprești
Ș-o să nemerești
D-o stană de piatră
Cu mușchiul d-o șchioapă,
În sus rădicată,
Pustiia s-o bată;
Acolo să stai
Și ocol să-i dai,
C-acolo e dusă
Ș-acolo-i ascunsă
Fata sălbățică,
Mîndră și voinică.
Foaie ș-o lalea,
Cerna cum zicea
Iorgovan făcea.
Drumul apuca
Și drumul urca
Fecior de mocan,
Călare pe cal,
Cu Vija-nainte,
Ca să-i ia aminte;
Și mi se ducea,
Și mi se urca
Tot pe Cerna-n sus
Unde mulți s-au dus
De mi s-au răpus.
Și daca suia,
Pîn' se ostenea,
Calu-i poticnea.
La trei
Păltinei
El mi se oprea
Și seama lua
Că el nemerea
D-o stană de piatră
Cu mușchiul d-o șchioapă,
În sus rădicată,
Pustiia s-o bată,
O stană cu muchie
Mai pîn' la genuchie.
Iovan Iorgovan
Sta
Și se uita,
Cu ochii căta
Și mi-o măsura.
Vija,
Căţeaua,

Ea că-mi cunoştea
Şi că-mi mirosea,
Mirosea urma,
Şi ea că-mi trecea
Dincea de Cerna,
Tot din stîncă
'N stîncă
Şi din piatră
'N piatră,
Pînă d-aia parte.
Iari daca-mi trecea,
Vija mirosea,
Fată că simţea
Şi se repezea,
Şi unde-mi lătra,
Şi tot rîcîia,
Piatra dezgropa
Şi se repezea
Să scoată fata.
Dar ea, vai de ea,
Pe Vija simţea,
Pe Vija vedea
Şi se sperla,
Să plîngă-ncepea,
Din gură zicea:
— Iovane, Iovane,
Iane Iorgovane,
Frate, frăţioare,
Cheamă-ţi căţeaua,
Ţine-ţi pe Vija,
Că s-a-nfuriat
Şi mi-a zgîriat,
Zgîriat faţa
Şi rupt cosiţa;
Ţine-ţi ogărei
Şi cheamă-ţi şoimeii
Că ei, cu dulăii,
Mi-au rupt obrăjeii.
Iovan Iorgovan,
Fecior de mocan,
Călare pe cal,
Dac-o auzea
Şi dac-o vedea
Bine că-i părea,
Că-i înţelegea
Glasul şi vorba.
Şi el ce-mi făcea?
Ogari asmuţea,
Pe Vija-ndemna
Să sape piatra,
Să scoată fata,
Fata sălbăţică,
Mîndră şi voinică.
Apoi ce-mi făcea?
Cal desoălica,
Căpăstru-i scotea
Şi s-apropia,
De mîn-o lua,
De braţ o prindea
Şi mi-o apuca,
Afar' o scotea.
Fata că-mi ţipa,
Fata că-mi striga
Şi se văieta,
Că el se silea
Cu frîu d-o lega.
Iar cînd o lega,
Din gură-i zicea,
Sărmana de ea:
— Iovane, Iovane,
Iane Iorgovane,
Frate frăţioare,

Faci un păcat mare,
Că știi, au nu știi
Că-mi ești mic frate
Și eu ție sor'?
Ceas cînd s-a-mplinit,
Nouă ne-a murit
Și taică,
Și maică,
Și dragi frățiori,
Rude și surori,
Iar noi am slujit
Pînă ne-am mărit.
Nu ții minte, frate,
Că făceam bucate,
Iar tu le cărai
La masă de crai,
Tînăr cînd erai?
Iovane, Iovane,
Iane Iorgovane,
Cu a lui surioară
Cin' se mai însoară,
Că e păcat mare,
Frate, frățioare!
Foaie de lipan,
Tînărul Iovan,
Fecior de mocan,
Unde mi-o vedea,
Und' mi-o auzea,
Ochii că-i lua,
Mințile-i fura:
Nimic n-auzea,
Nimic nu gîndea,
Ci mi-o săruta
Și mi-o apuca,
Frumos c-o lega,
Pe cal o punea
Și cu ea pleca
În jos de Cerna,
Cu ăi ogărei
Și cu ăi dulăi,
Cu Vija-nainte
Să le ia aminte,
Că Vija știa,
Bine cunoștea
Locul și urma,
Și ea că-mi sărea
Tot din stîncă
'N stîncă
Și din piatră
'N piatră
Pîn' d-alaltă parte.
Foaie de ciolpan,
Fir de leuștean,
Iovan
Iorgovan,
Fecior de mocan
Călare pe cal,
El, daca pleca
Călare cu ea,
Nici că mai vorbea,
Nici că mai gîndea,
Ci la ea privea.
Nainte mergea,
De Cerna-și uita,
Drumul că greșea
Și se rătăcea;
Iar cînd se uita,
În apă sărea,
Calu-n not își da.
Iovan ce-mi făcea?
De pe cal sărea,

La-not se-ncerca
Şi mi se-neca,
Că Domnul nu va
Frate ca să ia,
Frate pe sor'sa.
Calul se zbătea,
La mal că ieşea,
Iar ea, sărmana,
Ea că-mi înota
Trei zile broşteşte
Şi trei voinicește,
Notat ca de peşte,
Şi se strecura,
Şi ea că-mi trecea
Tot din stîncă
'N stîncă
Şi din piatră
'N piatră
Pin' de ceea parte.
La mal d-ajungea,
Pe mal s-aşeza:
Lume c-o vedea,
În braţe-o lua
Şi-n sat o ducea.
Fata sălbăţică,
Mîndră şi voinică,
Vecini că-ntreba,
Lumea cerceta,
Rude de-şi găsea,
Şi rude-mi venea,
De mi-o-mbrăţişa;
Acas-o lua,
La curţi o ducea,
Frumos mi-o scălda,
Frumos mi-o-mbăia,
Cămaşe că-i da,
Bine c-o-mbrăca
Cu haine de fir
Şi de îbrişin,
Cu aur d-ăl bun.
Apoi ce-mi făcea?
Vreme nu pierdea,
Ci mi-o logodea
Şi mi-o mărita
C-un fecior de crai,
Tot de peste plai,
Că Domnul nu vrea,
Domnul nu ierta
Fratele să ia,
Frate pe sor'sa,
Că-s grele păcate
Să ia sor' pe frate.

IOVAN IORGOVAN

(Variantă scrisă la 2 ianuariu 1885, după Ioniţă Nicolae Pantelimoneanul, cobzar de 65 ani, locuitor la Crucea-de-Piatră, în Bucureşti.)

Sus, pe Cerna-n sus,
Mulţi voinici s-au dus,
Dar oîţi mi s-au dus
Toţi mi s-au răpus.
Dintr-atîţi voinici,
De cinci mii ori cinci,
Iovan Iorgovan,
Fecior de rîmlean,
Frumos se gătea,
Bine se-narma

Şi singur pleca
Pentru vînătoare,
Pentru-nsurătoare.
Şi cu el lua,
Şi cu el purta
Boldei
Şi dulăi,
Şoimei
Şi ogărei,
Şoimi de la Bogaz,
Ogari din Provaz,
Boldei de la munte
Şi dulăi de frunte,
Cu Viila-nainte,
Să le ia aminte.
Pe Cerna pornea,
În sus se suia
Şi mult nu mergea
Pînă se-ntîmpla
De îmi-şi întîlnea,
Sub stană de piatră,
La umbră băgată,
Fată sălbătică,
La faţă groaznică:
Lungi, cosiţele
'I bat călciîele;
Şi sprîncenele
I-ajung genele;
Iară braţele
I' ascund ţiţele.
Iovan Iorgovan,
Fecior de rîmlean,
Călare pe cal,
Din arc săgeta,
Pasări că vîna,
Seamă nu băga.
Viila, boldeica,
Ea-mi se oprea
Piatră de-mi lătra
Şi ocol îi da.
Iovan se oprea,
Săgeată scotea,
Arcu-şi întindea,
Dar ce-mi auzea?
Un grai îi grăîa,
Din gură-i zicea:
— Iovan' Iorgovane,
Ţine-ţi şoimeii
Şi ogăreii,
Că m-au apucat
Şi mi-au zgîriat
Faţă
Cu albeaţă,
De vînt nebătută,
De om nevăzută!
Iovan se oprea,
La piatră mergea,
Sus mi-o ridica,
Din gură-i grăia:
— Am încălecat
Şi io am plecat
Pentru vînătoare,
Pentru-nsurătoare:
Soarta ce mi-o dă
Soaţă c-oi lua!
Fata, d-auzea,
Mi se rîdica,
Faţa-şi arăta,
Faţa ca luna,
Şi-i grăia frumos,

Cu glas mîngîios:
— Iovan' Iorgovane,
Tinerel călare,
Nu te prea grăbi,
Nici nu te pripi,
Că ştii, au nu ştii
C-am fost amîndoi
D-am slujit în casă
De mîndră crăiasă?
Eu slujeam în casă,
Tu slujeai la masă,
Cu faţă voioasă,
Vorbă cuviosă;
Tu că m-ai peţit,
Io că n-am primit
Şi, de focul meu,
De urîtul tău,
Eu m-am pedepsit
Şi am pribegit
Pe potecă strimtă,
Prin vale adîncă,
În singurătate,
Sub lespezi de piatră,
De vînt nebătută,
De nimeni văzută;
Aici m-am pitit,
M-am sălbătăcit
Şi m-am pedepsit.
Iovan Iorgovan,
Fecior de rîmlean,
Nu mi-o asculta,
Ci-n braţe-o lua
Şi mi-o săruta,
Din gură-i grăia:
— Amar pe pămînt
Tu m-ai pedepsit,
Că io te-am căutat
Lumea-n lung şi-n lat,
Şi nici c-am aflat
Să-ţi semene ţie
Ca s-o iau soţie!
Iată, d-auzea,
Lui Iovan zicea:
— Ba nu m-ăi lua
Cît o fi lumea,
Că-mi eşti frăţior
Şi io-ţi sînt suror.
Toarce-te-napoi,
C-o fi rău de noi;
Soarele-mi răsare
Şi lese din mare,
Genele-mi pîrleşte,
Faţa-mi înnegreşte,
Trupu-mi îngrozeşte!
Iovan, d-auzea,
Tot nu mi-o credea:
Frumos o lega,
Pe cal o punea
Şi cu ea pleca,
Mergînd de folos
Tot pe Cerna-n jos.
El o săruta,
Ea să văieta
Şi daca vedea,
Sărmana de ea,
De pe cal sărea,
În Cerna că da,
Puţin înota
Şi mi se-neca.
Iovan o plîngea
Şi mi-o căuta,

Dar n-o mai găsea,
Că ea se făcea
Mîndră floricea[1],
Mîndră
Ca ziua,
Fragă
Ca roua,
Sub lespezi de piatră,
La umbră băgată,
De nimeni călcată.

TREI LEBEDE

(Scris în București, la 2 ianuariu 1885, după Ioniță Nicolae Pantelimoneanul, cobzar la Crucea-de-Piatră.)

Foaie verde de năut,
De cînd maica m-a făcut
Tîrg frumos că n-am văzut,
Tîrg frumos ca-n Tîrnova,
Vestit pînă-n Cladova;
Că e Tîrnova cetate
Cu trei turnuri ferecate
Și cu trei cruci de argint,
Cum n-am văzut de cînd sînt.
Pe cruciță cine-mi șade?
Ședu-mi trei lebede albe,
Albe-n pene și frumoase,
La privire cuvioase,
Cu capul
De diamant
Și cu ochiul
De smarand,
Iar cu unghiile late
Și pe cruci cam încleștate.
Iată, măre, trei coconi,
Trei coconi, feciori de domni,
Pînă-n ziuă s-au sculat,
S-au sculat,
S-au mîncat
Din curtea-mpăratului,
Domnul Țarigradului,
Să se ducă
'N vînătoare
Și să facă
D-o plimbare.
Ei în tîrg a poposit
Și-n crucițele d-argint
Lebejoarele-a zărit:
Săgețile
Și-a-nțăglat,
Arcurile
Și-a-ncordat,
Iar, cînd fuse la vînat,
Lebedele i-au zărit
Și din gură le-au grăit:
— D-alei, măre, trei coconi,
Trei coconi, feciori de domni,
Săgețile
Nu-nțăglați,

[1] Alte variante diferă de aceasta prin metamorfozarea fetei în mreană.

Arcurile
Nu-ncordați,
Pe noi nu ne săgetați,
Că nu stem lebede albe,
Ci trei fete de-mpărat
Și tăicuța ne-a mînat
Să măsurăm pămîntul,
Pămîntul
Cu umbletul,
Și cerul
Cu cugetul,
Iar ce țară ne-o plăcea
Cu dînsa ne-o înzestra.
Noi silirăm
De zburarăm,
Cu trei nori
Ne-amestecarăm,
Și pămîntul
Măsurarăm;
Mai în sus
Ne ridicarăm,
Mai în jos
Că ne lăsarăm
Și pe cruci ne așezarăm,
Pe cruciță de argint,
Că-s minune pre pămînt
Cum n-am văzut de demult,
De cînd maica ne-a făcut.
Iată, măre, trei coconi,
Trei coconi, feciori de
domni,
Că nici vorba le-asculta,
Nici în vorba lor credea,
Ci săgețile-nțăgla
Și în arcuri le punea,
Și pe lebede ochea.
Atunci lebăda mai mică,
Că, de-i mică-i mai voinică,
Vreme multă nu pierdea,
Ci din gură le grăia:
— Feți-frumoși și trei
coconi,
Feți-frumoși, feciori de
domni,
Arcurile
Nu-ncordați,
Săgețile
Nu-nțăglați,
Pe noi nu ne săgetați,
Că nu stem lebede albe
Cu capul
De diamant
Și cu ochiul
De smarand,
Nici trei fete de-mpărat
Ce-au plecat
La măsurat,
Ci noi sîntem zile mari:
Una este Vinerea,
A doilea Simbăta,
A treia Duminica.
Stați pe loc, că nu știți voi
Ce am aflat și ce știm noi:
C-o veni vremea d-apoi
D-o fi anul ca luna,
Luna
Ca săptămîna,
Săptămîna
Ca ziua,
Și ziua ca ceasul scurt,
Iar ceasul ca un minut.
Daca voi ne-ți săgeta,

Domnul greu s-o supăra
Şi pe toţi v-o pedepsi:
Pământul e-o pîrjoli,
Ierburile e-o-nnegri
Şi v-o lua florile,
Florile şi apele
C-aţi omorît zilele.
Atunci, mâre, trei coconi,
Trei coconi, feciori de
domni,
Săgeţile
Că-şi lua,
Arcurile
Că-şi strîngea,
Cruce sfîntă că-şi făcea.
La vînat de se ducea,
Domnul bine le-ajuta,
Că vînau numa-n tr-o seară
Ce vînau alţii-ntr-o vară,
De se ducea pomina
De la Dii la Cladova
Şi d-acolo-n Tîrnova.

HOLERA[1]

(Scris, parte la Giuleşti, după un bătrîn lăutar, în iuniu 1870, parte în Bucureşti, la 28 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan din Brăila. Ca variantă să se confrunte balada XIII, *Holera*, pag. 38—39, din colecţiunea d-lui V. Alecsandri.)

[1] Există mulţime de basme şi de legende, privitoare la ciumă şi la holeră, care, sub forma omenească, vin să pună în executare hotărîrile sorţii. La evrei, moartea şi ciuma secerâ pe osîndiţi sub forma de îngeri exterminatori *(Regii, XIX*, v. 35; *Sam. XXIV*, v. 16.). Despre ciuma din epoca lui Iustinian, se povesteşte că pe mare se văzuseră nişte luntre de foc, cu oameni negri şi fără capete: oriunde se opreau la ţărm, flagelul izbucnea îndată *(Biblioteca orientalis*, G.S. Assemanni, vol. II, p. 86). Cînd ciuma pustii Roma, pe timpul Sfîntului Grigorie, se spune că acest papă văzuse pe arhangelul Mihail, ţinînd în mînă sabia plină de sînge şi stînd pe mausoleul lui Adrian. În amintirea acestui miracul, se turnă un arhangel de bronz, şi mausoleul, devenit castel, poartă încă numele de Sant-Angelo. Dar dintre toate naraţiunile despre ciumă şi holeră, cea mai importantă e legenda slavă, reportată de Hanusch (Hanusch, *Slav. Mythues*, p. 322.) şi din care putem zice că s-a derivat cîntecul nostru popular, reprezentînd Rusia ca ţară de proveniinţă a ciumei şi a holerei. Iată conţinutul legendei ruse:

Un rus sta culcat subt un molift, şi soarele strălucea ca focul. În depărtare zări ceva şi se uită mai cu luare-aminte: fecioara Ciumă înainta cu paşi pripiţi spre dînsul, înaltă şi învăluită în giulgiu-i alb, care o înfăşa de la cap pîn' la picioare. Rusul voi să fugă, dar stafia

Colo-n ţara muscălească,
Pe uliţa armencască,
Este-o şandră ţigănească.
Cu ciocane,
Cu bocane,
Cu potcoave de picioare.
Foaie verde ş-o lalea,
Vîlcul, măre, se scula,
Pe ochi negri se spăla,
'N grajd de piatră că intra
Şi pe murgul că-nşeua.
L-nşeua, nu-l înşeua,
Că la el de se uita,
La picioare de-l privea,
Nici potcoavă nu-i găsea.
Vîlcul, măre, de-mi vedea,
Vreme multă nu pierdea:
Cal afară că-şi scotea,
Deşeuat l-încălica,
Cărăruia apuca
Şi mergea, măre, mergea,
Pîn' la Nistru c-ajungea;
Iar la Nistru d-ajungea,
De pe cal descălica,
Frîu din gură că-i scotea,
Cu căpăstrul mi-l lăsa
Ş-amîndoi se arunca,
Nistrul mare că-nota
Şi d-a parte că-mi ieşea.
Foicică ş-o zorea,
De mergea ce mai mergea,
Vîlcul, măre, ajungea,
Cu murgul alăturea,
Colo-n ţara muscălească,
Pe uliţa armenească,
Tot la şandra ţigănească

îl apucă, întinzîndu-şi mîna cea lungă. — „Cunoşti tu Ciuma? îi zise dînsa. Eu sînt. Ia-mă în spinare şi du-mă prin toată Rusia; nu uita nici oraş, nici sat, căci trebuie să dau pretutindeni: cît despre tine, de nimic să n-ai teamă; în mijlocul celor ce vor muri, te vei afla în siguranţă!" Şi, înhăţîndu-l cu mîinile-i cele lungi, Ciuma i se-ncleştă în circă, iar ţăranul porni. Vedea stafia pe dasupra capului, dar nu simţea nici o zreutate. Mai întîi o duse prin oraşe. Acolo răsunau cîntece de veselie, însoţite de jocuri, dar Ciuma îşi scutură cutele giulgiului, şi veselii şi petreceri periră. Orîncotro nenorocitul îşi îndrepta privirea, pretutindeni în juru-i vedea numai durere. Clopotele îşi trămiteau tristul bătăngăit; alaiurile funebre urmau unul după altul fără de încetare; mormintele nu mai puteau încăpea pe toţi morţii... În fiecare sat pe care îl străbătea, se iveau noi ţipete: feţele erau galbene, casele pustiite. Dar colo sus, pe deal, se rădică propriul lui sătuc: acolo-i este femeia, acolo copilaşii, acolo bătrînii lui părinţi. Fiecare pas ce face înainte îi sporeşte mîhnirea. Dodată însă, înclestînd mîna, apucă pe înfiorătoarea fecioară şi s-aruncă cu dînsa în valuri. El peri, ea scăpă, dar, învinsă d-o inimă aşa de vitează, fugi în pădure şi în munte. (Torquemada, *Monarquia Indiana*, t. I, c. XIX, Mexico; Bastian, *Psychologie*, p. 197, cit. *apud* M. Edward B. Tylor, *Civilizaţiunea primitivă*, ed., fr., Paris, 1876, tom. I, pagina 338—339.)

Cu ciocane,
Cu bocane,
Cu potcoave de picioare,
Covăiate și ușoare.
Iată, măre, se-ntîmpla
Că, cu Vîlcul, îmi sosea,
Îmi sosea și holera,
Bat-o Maica Precista.
De sosit daca sosea,
Vreme multă nu pierdea,
Ci lui Vîlcu-i tot zicea:
— Vîlculĕ,
Voinicule,
Dă calul și-l potcovește,
De drum mare te gătește
Că holera te poftește,
Ș-a venit ca să te ia
Să te ducă-n Valea-Rea,
Unde-i scurtă durerea.
Vîlcul, dac-o auzea,
De holeră se ruga
Și din gură-i tot zicea:
— Daca tu ești holera,
Ai milă de maică-mea,
Că m-așteaptă, sărmana!
Dar holera ce făcea?
Nici o vorbă nu zicea.
Vîlcul iarăși se ruga,
Vîlcul iarăși îi zicea:
— Daca tu ești holera,
Ai milă de surioare,
Că-mi sînt mici și
plîngătoare,
Numai pe mine mă are.
Dar holera ce făcea?
Nici o vorbă nu zicea.
Vîlcul iarăși se ruga,
Vîlcul iarăși îi zicea:
— Daca tu ești holera,
Mai așteaptă puținteł
Ca să scriu d-un răvășel,
Răvășel cu viața mea,
Să-l citească puicuța,
C-am lăsat-o la izvor
Numa-n chin și numa-n dor,
Tot cu lacrăme plîngînd,
După mine suspinînd!
Dar holera ce făcea?
Dac-așa mi-l auzea,
Milă i se cam făcea
Și din gură-i răspundea:
— Ia de scrie răvașul
Pîn' ți-o potcovi calul,
Că amar i-o fi dorul.
Colo-n țara muscălească,
Pe ulița armenească,
La a șandră[1] țigănească,
Meșterul că se gătește
Și potcoave zîngănește,
Murgului că potrivește
Tot potcoave de picioare,
Covoiate și ușoare.
Apoi, măre, ciocănește,
Ciocănește, bocănește,
Murguleț-u-i potcovește:
Stă holera și-l privește.

[1] *Șondră* și *șandrama*, prăvălioară, dugheană de fierărie și potcovărie.

Foicică ș-o lalea,
Pină calul
Potcovea,
Răvășelul
Se scria.
Vîlcul, mâre, că-l scria
Și pe vînt îl trimetea
Peste Nistru, la puica,
Ca să-l vadă, să-l citească,
Dorul să i se mărească.
Vîlcul daca isprăvea,
Pe holeră
N-o vedea,
De holeră
Nu-ntreba,
Ci pe cal se azvîrlea,
Către Nistru se ducea.
Dar holera, pustia,
Bat-o Maica Precista,
După dînsul
Se lua,
După dînsul
Se ținea
Și la Nistru cînd sosea,
De pe murg îl apuca
Și cu el în brați fugea.

OAIA NĂZDRĂVANĂ

(Scris după moș Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei, în ziua de 6 august 1883, la Lacul-Sărat, și la 8 mai 1884, în București. Balada I, intitulată *Miorița* în colecțiunea d-lui V. Alecsandri, pag. 1—3, e o variantă înfrumusețată și completată a acestui cîntec. A se vedea mai sus *Colindele.*)

La Picior-de-Munte[1],
Pe dealuri mărunte,
Prin plaiuri tăcute,
De vînturi bătute,
Urcă și scoboară
Și drumul măsoară
Trei turme de oi,
De oi tot țigăi,
Cu harnici dulăi,
Ș-un mîndru cioban,
Tînăr moldovean,
Cu trei dorojani,
Feciori de mocani.
Sub poale de munte,
Pe dealuri mărunte,
Prin crînguri tăcute,
Apa-i răcoroasă,
Frunza e umbroasă
Și iarba pletoasă;
Apa de băut,
Frunza de șezut,
Iarba de păscut.
Foaie ș-o lalea,
Cioban, d-ajungea,

[1] Comună Picior-de-Munte se află în plasa Cobia, județul Dîmbovița. În apropiere de dînsa au fost păduri seculare, dintre care unele există și pînă astăzi.

Cîngul de vedea,
Știn-apropia,
Semn i se făcea
Și-n loc se oprea:
Dulăi odihnea,
Pe gînduri cădea.
Dar pe cînd ședea
De se tot gîndea,
O oaie bîrsană,
Oaie năzdrăvană,
Nici iarbă păștea,
Nici apă nu bea,
Nici umbra-i plăcea,
Ci mereu umbla
Și mereu zbiera.
Cioban, d-o vedea,
Lîngă ea se da
Și mi-o cerceta,
Și mi-o întreba:
— Oiță, oiță,
Oiță plăviță,
Oiță bălană,
Cu lînă bîrsană,
De trei zile-ncoace
Gurița nu-ți tace:
Apa rău îți face,
Ori iarba nu-ți place,
Ori nu-ți vine bine
Să mai fii cu mine?
Oița bîrsană,
Oaie năzdrăvană,
Daca-l auzea,
Din gură-i zicea:
— Stăpîne, stăpîne,
Stăpîne jupîne,
Drag stăpîn al meu,
Dat de Dumnezeu,
Iarba mie-mi place,
Apa rău nu-mi face,
Și mult îmi e bine
Să fiu tot cu tine,
Dar gura nu-mi tace
De trei zile-ncoace,
Că semn mi se face:
Că ai dorojani,
Feciori de mocani,
Sînt trei veri primari,
Și ei mi s-au dus,
S-au dus în ascuns
De s-au domuit,
Și mi s-au vorbit,
Și mi s-au șoptit
La apus de soare
Să mi te omoare,
Subt poale de munte,
Prin cînguri tăcute,
Oi cînd aromesc
Și clini ostenesc.
Cioban, d-auzea,
Cu oaia vorbea,
Din gură-i grăia:
— Oiță, oiță,
Oiță plăviță,
Oiță bălană
Cu lînă bîrsană,
De ești năzdrăvană
Și dac-ai văzut
Semn că-ț' s-a făcut,
Și d-ai auzit
Cum s-au domuit,
Și cum s-au vorbit,

Şi cum s-au şoptit
Ai trei dorojani,
Feciori de mocani,
Slugi de nouă ani,
Daca m-or urî
Şi m-or omorî,
Vina lor o fi,
Păcat şi-or plăti;
Iar tu, oaia mea,
Să le spui aşa,
De te-or asculta:
Io, cît am trăit,
Oi am îngrijit,
Cîinii am hrănit,
Pe ei i-am plătit;
Să le mai spui iar,
De n-o fi-n zadar,
Ca să mă îngroape
De stînă aproape,
Oi ca să-mi privesc,
Dor să-mi potolesc,
Spre partea de luncă,
Aproape de strungă,
Strunga oilor,
Jocul mieilor,
Dorul bacilor,
În dosul stînii
Să-mi auz cîinii,
Că ei, d-or lătra,
Stăpîn c-or chema;
Să le mai spui iar,
De n-o fi-n zadar,
Să le spui aşa,
De te-or asculta;
Cînd m-or îngropa
Şi m-or astupa,
Să-mi puie la cap
Ce mi-a fost mai drag:
Căvălaş de soc,
Mult zice cu foc;
Căvălaş de os,
Mult zice duios;
Căvălaş cu fire,
Mult zice subţire;
Vînt cînd o sufla,
Fluier o cînta,
Oile-or sălta
Şi s-or aduna,
Cîini-or auzi,
La mine-or veni,
La mine s-or strînge,
Pe mine m-or plînge
Cu lacrămi de sînge.
Şi tu, oaia mea,
Tu dac-ăi vedea
O mîndră fetiţă
Cu neagră cosiţă
Prin crînguri umblînd,
Din gură cîntînd,
Din ochi lăcrămînd,
De mine-ntrebînd
Să nu-i spui că sînt
Culcat subt pămînt,
Ci că m-am tot dus,
Dus pe munte-n sus,
Prin vîrfuri cărunte,
Dincolo de munte,
Căvălaş să-mi dreg,
Flori ca să-i culeg

Pentru nunta mea
Ce-o să fac cu ea.

. . . . . .

Vorba nu sfîrşea,
Dorojani venea
Şi se repezea
Şi mi-l răpunea,
Turmele să-i ia.
Iar de-l omora,
Ei mi-l îngropa
La brîu de perdea,
'N strunga oilor,
Jocul mieilor,
Dorul bacilor;
În dosul stînii,
Unde dorm cîinii.
Ei, de-l îngropa,
La cap îi punea
Căvălaş de soc,
Mult zice cu foc;
Căvălaş de os,
Mult zice frumos;
Căvălaş cu fire,
Mult zice subţire.
Vîntul, cînd bătea,
În caval sufla,
De jale-mi cînta:
Oi că se strîngea,
Cîini că s-aduna,
Oile plîngînd,
Cîinii tot lătrînd,
Pe stăpîn chemînd.
Aşa, tot aşa,
Vremea vremuia,
Dar oaia bîrsană,
Oaia năzdrăvană,
Ea se tot uita,
Şi nu mai vedea
Pe mîndra fetiţă,
Cu neagră cosiţă,
Prin crînguri umblînd,
Din gură cîntînd,
De el întrebînd,
Să-i spuie că-i dus,
Dus pe munte-n sus,
Dincolo de munte
Prin vîrfuri cărunte,
Căvălaş să-şi dreagă
Şi flori să-i culeagă.

BLESTEMUL

(Scris după lăutarul Petrea Creţul Şolcan, în ziua de 14 august 1883, la Lacul-Sărat.)

La vale de Prut
Zace-ntins pe lut,
De vînturi bătut,
De om nevăzut,
Plutaşul Mihai
De treizeci de ai.
Şerpi că l-au muşcat,
Viaţa i-au scurtat;
Lupi l-au încolţit,
Viaţa i-au topit.
Măiculiţa lui,
Prada dorului,
Ea mi-l tot căta

Şi mi-l tot striga,
Dar nu mi-l găsea
Pîn' nu-mi ajungea
În vale de Prut,
Pe malul de lut.
Şi cînd îl găsea,
Şi cînd îl vedea
De lupi încolţit,
La faţă slăbit,
De şarpe muşcat,
La trup veninat,
Părul că-şi smulgea,
Peptul că-şi bătea,
Moartea că-şi ruga.
Mihai ce să făcea?
Sufletu-şi trăgea,
Iar, cînd şi-l trăgea,
Din gură zicea:
— Măicuţă, măicuţă,
Măicuţă drăguţă,
Ci taci-ţi gura,
Nu mai blestema;
Că tu, cînd m-ai fapt
Şi ţîţa mi-ai dat,
Greu m-ai blestemat
Blestem cu păcat:
„Sugi, suge-mi-te-ar,
Şerpi mînca-mi-te-ar!"
Daca m-ai scăldat
Şi dac-am ţipat,
Iar m-ai blestemat,
Blestem cu păcat:
„Taci, că te-am scăldat
Cu apă de Prut
Să fii tot urît,
Cu apă de lunca
Să fii tot de ducă!"
Tu m-ai blestemat
Şi m-ai înfăşat,
Iar daca mi-am plins,
Cu faşa m-ai strins
Şi m-ai legănat,
Şi m-ai blestemat:
„Taci, nu mai ţipa,
Lupii te-ar mînca!"
Din gură ce-ai zis
Cu foc mi s-a prins:
Lupi că m-au mîncat,
Şerpi că m-au muşcat,
Viaţa mi-au secat!
Vorba nu sfîrşea,
Sufletul că-şi da;
Iar biată mă-sa,
Sărmana de ea,
Mult se pedepsea:
La Prut că-l ducea,
Frumos că-l spăla,
Cu părul ştergea
Cu lacrămi-l uda;
Cu mîna săpa,
Mormînt că-i făcea
Şi mi-l aşeza;
Apoi lung plîngea
Şi mereu zicea:
„Blestemul de mumă
Ca fiara de ciumă,
Blestemul de tată
Ca stana de piatră,
Pustiul le bată;
Oricînd n-ăi gîndi

Şi n-ăi socoti,
Blestem s-o-mplini,
Greu te-o pedepsi!"

BLESTEMUL

(Variantă scrisă şi comunicată de repausatul meu amic Nic. Scurtescu din comuna Valea-Lungă, judeţul Dîmboviţa. A se vedea doina II, *Fratele răulăţ*, pag. 379 din colecţiunea d-lui V. Alecsandri.)

Foaie verde ş-o smicea,
Voinicelul pribegea:
Nouă ţări
Cutreiera,
Nouă mări
Că răzbătea,
Cu străini i se ura,
Şi el, măre, se-ntorcea,
Să-şi vadă pe maică-sa.
De mergea ce mai mergea,
Greu zăduf îl apuca,
Osteneala-l ajungea
Şi el măre, se culca
În marginea drumului,
La umbra stejarului,
La fîntîna Dicului.
Îmi dormea, ori nu dormea,
Că iată se pomenea
C-un balaur veninos,
Ce-l muşca pînă la os,
Trupul de i-l băşica,
Sîngele de îl sorbea.
Voinicelul se-ntorcea,
Dar puterea-l părăsea,
Cînd iacă şi maică-sa
La fîntînă că venea.
Vai de dînsul, vai de ea!
Părul din cap îşi smulgea,
Hainele şi le rupea
Şi pe şarpe-l blestema.
Dar voinicul, d-o vedea,
Atît numai îi zicea:
— Tacă-ţi, maică, guriţa,
Taci şi nu mai blestema,
Că blestemul de la tine
M-a ajuns cu foc pe mine;
Că tu, maică, cînd m-ai fapt,
În albie m-ai scăldat,
În scutece m-ai făşat,
Scutecele că mi-ai strîns,
De durere eu am plîns;
Iară tu mă legănai,
În braţe nu mă luai,
Nici lăptuţ că nu-mi dedeai,
Ci-ntruna mă blestemai
Să scapi de mine prin ducă
Şi toţi şerpii să mă sugă!

ŞARPELE

(Scris în ziua de 6 august 1883, după lăutarul Petrea Creţul Şalcan, la Lacul-Sărat. D-l T.

T. Burada, în culegerea d-sale *O călătorie în Dobrogea* dă o variantă a acestei balade la pag. 188—194, sub titlul de *Zmeul și Zmeoaica*. În colecțiunea d-lui V. Alecsandri, balada IV, pag. 11—12, sub titlul de *Balaurul*, pare o variantă prescurtată. dintr-însa.)

Foicică trei granate,
Departe, mărc, departe.
Departe și nu prea foarte,
Colo-n sat la Cătrunești
Și colo la Andrășești,[1]
Sîntu-mi trei feciori de popă,
Citeșitrei citesc la carte.
Citi[2] vineri și sîmbătă,
Iar cînd fu duminică,
Ei mi se sculau din zori,
După glas de cîntători,
Cînd dorm toate apele,
Cînd tac toate frunzele.
Și daca mi se sculau,
Față albă că-și spălau,
Cruce la Domnu-și făceau,
La icoane se-nchinau,
Din cas-afară ieșeau,
'N grajd de piatră că intrau,
Caii de frîu că-și luau,
La fîntînă că-i duceau,
Cu apșoară-i adăpau;
Iar acas' de se-ntorceau,
Fîn tocat că le dedeau,
De căpestre că-i legau,
La biserică mergeau
Sfînta rugă d-ascultau:
Ascultau
Și se-nchinau
Pînă slujba se citea,
Pînă slujba se sfîrșea.
Din biserică cînd ieșeau,
Ei mîncau,
Se săturau,
Toale pe mînă luau,
Cu ele-n graj că intrau
Și pe cai le așezau.
După nimiezi înspre seară,
Frații citetrei plecară,
Îmi plecară de vînară:
Vînară toată ziua
Pînă-n vale la Piua[3],
Zi de vară
Pînă-n seară.
Foaie verde de trifoi,
Cînd era soarele-n toi,
Frățiorul ăl mai mic,
Ăl mai mic
Și mai voinic.
Că-i cu statul
De copil,
Cu sfatul

[1] Cătrunești și Andrășești se află în județul Ialomița, plasa Ialomița.
[2] Singularul *citi* se reportă la fiecare dintr-însii.
[3] *Piua Pietrei* se află în județul Ialomița, plasa Balta.

De om bătrîn,
El, măre, că-mi ostenea
Şi cu gîndul se gîndea.
Daca vedea şi vedea
Că vînaturi nu-ntîlnea,
Că şi drumul se-nchidea,
Că-n deşert se obosea
Şi căldura-i năbuşea,
Calu-n drum că mi-şi
oprea
Şi din gură că-mi vorbea,
Frăţiorilor grăia:
— D-alei, neică, frăţiori,
D-alei, neică, vînători,
Ce grea sete m-a coprins,
Inimioara că mi-a-ncins!
Foicică salbă moale,
Frăţiorul ăl mai mare,
Îmbrăcat, măre, ca domn,
Dar cu minte nici d-un
om,
Merişor că-i întindea,
Spre mîncare i-l dedea
Să-şi potolească setea.
Dar el, măre, de-l mînca,
Mai rău setea-l coprindea
Şi din gură iar vorbea,
Frăţiorilor zicea:
— D-alei, neică, frăţiori,
D-alei, neică, vînători,
Ce grea sete m-a coprins,
Inimioara că mi-a-ncins,
Limba-n gură mi-a aprins,
Buzele că mi le-a fript.
Frunzuliţă măr sălciu,
Frăţiorul mijlociu
Şi de fire cam zglobiu
El pe loc că nu-mi şedea,
Ochii roată că-şi făcea,
Jur-prejur că se uita
Ş-o fîntînă că-mi zărea
La sfîrşitul cîmpului
Spre apusul soarelui.
Daca fraţii mi-o vedeau,
Într-acolo se-ndreptau.
Drumul cailor că-mi dau
Şi-ntr-o clipă mi-ajungeau:
Sete mare că-i silea,
Sete mare-i încingea.
Pîn' să scoată ce să-şi bea,
Pîn' ce setea şi-or tăia,
Ochii-şi negri d-arunca
Şi... cînd colo, ce-mi
vedea?
Între furcă şi-ntre puţ
D-un voinic, cu chip
drăguţ,
Lung îmi şade tolănit
Cu faţa spre răsărit,
Tot cu haine verzi pe
trup,
Tot cu nasturi mici la pept,
P-un covor din fîn ţesut
Şi sub dînsul aşternut.
Lui din gură
Sînge-i cură
Şi din nas
Venine vars'.
Frăţiorul ăl mai mic,
Ăl mai mic
Şi mai voinic,
Că-i cu statul

De copil,
Cu sfatul
De om bătrîn,
El spre dînsul se-ndrepta
Şi din gură-l întreba:
— D-alei, neică, neiculiţă,
Cu ochi mici de şarpe criţă,
Voinicel cu chip drăguţ,
Dintre furcă, dintre puţ,
Ce-mi stai, neică, tolănit
Cu faţa spre răsărit?
Foicică ş-o lalea,
Procletul, cum auzea,
Capu-n sus că rădica
Şi din gură mi-i zicea:
— D-alei, tineri de voinici,
Bine c-aţi venit p-aici:
Parcă bunul Dumnezeu
V-a trimes pe gîndul meu.
Ascultaţi ce-am păţit eu
De mă dau de ceasul rău:
Sete grea că m-a copríns,
Inimioara că mi-a-ncins;
La fîntîn-am alergat,
Iar în puţ de m-am uitat,
Măre,-n puţ că mi-a scăpat,
Măre,-n puţ că mi-a picat
Ghiozdănaş
Cu cărţile,
Fermenaş
Cu găitănaş,
Chimiraş
Cu gălbenaşi.
Care, mări, o să-mi intraţi,
Să-mi intraţi
Să mă scăpaţi,
Să-mi intraţi
Să mă-mpăcaţi?
Gălbenaşii să-i luaţi
Împărţindu-i ca trei fraţi,
Ghiozdănaşul să-mi căutaţi,
Cărţişoarele să-mi daţi,
Că sînt de la-mpărăţie,
Cărţi scrise pentru domnie!
Atunci fratele mai mare,
Că, de-i mare,
Minte n-are;
Că-mbrăcat e ca un domn,
Minte n-are nici d-un om,
El, pe loc ce-a ascultat,
Jumătate e-mbrăcat,
Jumătate dezbrăcat.
Ba căpestre mi-a-nnădit,
Frîu de frîu a tot lungit,
Ca un lanţ a-nchipuit,
Şi cum, măre, le-unădea,
Înăuntru se lăsa:
Se lăsa cît se lăsa,
Dar, în puţ daca intra,
O zmeoaică-l îmbuca.
Trecu un ceas, trecu două,
Trecură pînă la nouă,
Cînd frăţînul ăl mai mic,
Ăl mai mic
Şi mai voinic,
Ce-i cu statul
De copil,
Iar cu sfatul
De bătrîn,
La un loc că nu-mi şedea,
Ci mereu se întorcea

Şi din gură-mi întreba:
— Măi, voinicule drăguţ,
Dintre furcă, dintre puţ,
Ce e nu-mi prea pare bine
Că, văz, neica nu mai vine!
Procletul, cînd auzea,
Procletul, măre, zîmbea,
Că lui bine că-i părea:
Faţa i se-nveselea,
Ochii-n cap îi strălucea,
Limba i se dezlega,
Vorbă dulce-i răspundea
Şi din gură mi-i zicea:
— Măi copile, mic de stat,
Dar la minte înţepat,
Lucrul nu-ţi pară ciudat:
Cărţile s-or fi udat,
Chimirul s-o fi vărsat,
Banii s-or fi-mprăştiat,
Şi el cărţile-mi citeşte,
După chimir scotoceşte,
Gălbenaşii socoteşte,
D-aia, vere, zăboveşte.
Care din voi vă-ndemnaţi
În fîntînă să intraţi,
Cărţişoarele să-mi daţi,
Gălbenaşii să-i luaţi
Împărţindu-i ca-ntre
frăţi?
Frunză verde măr sălciu,
Frăţiorul mijlociu
Şi de fire cam zglobiu,
Cam zglobiu
Şi cam deliu,
Daca-mi sta
De-mi asculta,
Şi el, măre, se-nşela:
Jumătate e-mbrăcat,
Jumătate dezbrăcat
Şi-n fîntînă a intrat;
Dar,-năuntru cum intra
Scorpia că-l îmbuca,
Lîngă frate-l aşeza.
Trecu un ceas, trecu două,
Trecură pînă la nouă,
Cînd frăţînul ăl mai mic,
Ăl mai mic
Şi mai voinic,
Ce-i cu statul
De copil,
Dar cu sfatul
De bătrîn,
La un loc că nu-mi şedea,
Ci cu mintea se gîndea,
La voinic se întorcea
Şi din gură-l întreba:
— Măi, vericule drăguţ,
Dintre furcă, dintre puţ,
Ce e nu-mi prea pare bine,
Că nici ăsta nu mai vine!
Procletul, cînd l-auzea,
Procletul, măre, zîmbea,
Şi mai bine că-i părea.
Faţa i se-nveselea,
Ochii-n cap îi strălucea.
Limba i se dezlega,
Vorbă dulce-i răspundea
Şi din gură mi-i grăia:
— Măi copile, mic de stat
Dar la minte înţepat,
Ţie, vere, pară-ţi bine
Că nici ăsta nu mai vine!

Ghiozdănaşul
Mi-au găsit,
Chimiraşul
Mi-au brodit,
Şi ei cărţile-mi citesc,
Gălbenaşii-mi socotesc,
Pe-mpărţeală se tocmesc
Şi-ntre dînşii se sfădesc
Pe felu-mpărţitului,
Pe partea cîştigului;
Că-n fundul ghiozdanului
Era ochiul dracului,
Cam d-o piatră nestimată
Ce-mi plăteşte ţara toată.
Intră tu ca să-i împaci,
Împărţeala să le faci,
Pietricica tu s-o iei,
Iar pustiii galbinei
Să-i împărţiţi cîtetrei!
Frăţiorul ăl mai mic,
Ăl mai mic,
Dar mai voinic,
Ce-i cu statul
De copil,
Iar cu sfatul
De bătrîn,
Dac-aşa mi-l auzea,
El pe gînduri se punea:
Se gîndea,
Se socotea
Să intre şi el, au ba?
Şi pe cînd se socotea,
Mîneca cînd dezbrăca,
Înspre Domnul se uita,
Către Domnul se ruga,
Iară Domnu-l asculta
Şi din ceruri că-l vedea,
Şi simţirea-i deştepta.
Ochişori de-şi arunca
Pe negarea
Cîmpului
Spre răzarea
Soarelui,
Într-acolo ce-mi vedea?
Că venea, măre, venea
Voinic mîndru, ortoman,
P-un cal ager, dobrogean,
Cu căciula semn făcînd
De departe tot strigînd:
— Vere, stai şi-ăi aştepta,
În fîntînă nu intra,
C-ăl jurat cu chip drăguţ,
Dintre furcă, dintre puţ,
Nu e om, nu e băiat,
Ci e şarpe-nveninat
Şi de mame blestemat.
De cînd eu cu el mă bat,
Tot pustia mi l-ar bate,
Sînt opt ai şi jumătate,
Trei săptămîni scăpătate.
Io-l băteam, marca-l lua,
Nimenea nu biruia,
Nimenea nu dovedea,
Că zmeoaica-l tot scăpa,
Zmeoaica de mînă-sa,
Bat-o Maica Precista,
Ce-mi stă-n fundul puţului,
Peire voinicului,
Moarte călătorului.
Fost-am şi noi nouă fraţi,
Nouă fraţi ca nouă brazi,
Dar pe opt ne-a înşelat

Şi pe opt că ne-a mîncat:
Numai eu am mai scăpat.
Poate-acuma Dumnezeu
Vru şi el pe gîndul meu:
Ori că murim la un loc,
Ori scăpăm ţara de foc.
Na la tine cîrligul
Ş-adu la mine ştreangul,
Ca s-apucăm procletul
La ghizdeaua puţului,
Unde-i păsul şarpelui.
Bine vorba nu sfîrşea,
Paloşele c-apuca,
Către proclet năvălea
Şi cu dînsul se bătea
D-a stînga şi d-a dreapta.
Procletul se zvîrcolea,
Capul îşi încovoia,
Coada că şi-o răsucea,
Sfîrc de bici că şi-o făcea,
Şi cu dînsa biciuia
D-a stînga şi d-a dreapta.
Voinicii să răpezea,
Cu paloşe-l ajungea,
Dar paloşul luneca,
Că procletul se schimba,
În şarpe se prefăcea.
Voinicii iar se pleca,
Unul îi, altul colea:
Ăl din dreapta se ferea,
Ăl din stînga-l înţepa.
Patru ceasuri se lupta,
Patru ceasuri se-ntrecea,
Pînă soare-mi scăpăta;
Iar, cînd soare-mi scăpăta,
Cînd din toi se domolea,
Procletul se înmuia
Şi din gură se ruga:
— Măi Dănilă
Mănăilă,
Vezi că mă apăr în silă:
Ai şi tu niţică milă,
Că toţi fraţii ţi i-oi da
Şi comori oricît-ăi vrea.
Dar voinicul n-asculta,
Pe tovarăş îndemna
Şi-nainte se lupta
D-a dreapta şi d-a stînga.
Se vorbiră,
Se-ndîrjiră
Şi la cap se răpeziră,
Iar pe cînd se răpezea,
Tocma-n guşă-l ajungea,
Cu paloşe-l străpungea.
Şarpele se zvîrcolea,
Şarpele se-ncovoia,
Şi pe loc se-mpleticea.
Şi d-a lungul se lungea.
Atunci ei mi-l tăbăra,
Bucăţele că-l făcea.
Iată, măre, se-ntîmpla
Că, pe cînd îl dobora
Şi pe cînd îl bucăţea,
Scorpioana c-auzea
Şi din puţ se azvîrlea.
S-azvîrlea, nu s-azvîrlea,
Drept în paloşe că da,
Drept în două se tăia:
Trupul greu în puţ căda,
Capu-n paloş rămînea.
Dănilă
Mănăilă

La un loc el nu şedea,
Nici o clipă nu pierdea,
Ci pe loc se dezbrăca,
În fîntînă de intra,
Trupul mare că-i scotea
Şi, cînd burta-i despica,
Frăţiorii că-şi găsea:
Zece inşi din ea scotea.
Foaie verde ş-o smicea,
Frăţiorii, de-i vedea,
Numa-n lacrămi îi scălda,
Apoi în braţe-i lua
Şi la Dunăre-i ducea,
Şi în Dunăre-i spăla;
Cosciuge că le făcea
Şi frumos mi-i îngropa
În grădina-mpărătească,
Vestea-n lume să pornească
Şi s-ajungă pîn-aici,
Tot la cruce de voinici.

BALAURUL

(Scris în Bucureşti, la 12 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan.)

Foaie d-alunică,
Cine se-ntunică
Joi de dimineaţă
Pe nor şi pe ceaţă?
Voinic tinerel,
Nalt şi subţirel,
El mi s-a sculat
Noaptea pe-nnoptat,
Şoimi că şi-a chemat
Şi i-a adunat,
Ogari a chemat
Şi mi i-a legat,
În grajd c-a intrat,
Cal şi-a înfrînat,
Cal şi-a-ncălicat
Şi el mi-a plecat
Tot la vînătoare
Pentru-nsurătoare,
Vînat să găsească,
Masa să-şi gătească.
El că mi-a plecat
Joi de dimineaţă,
Pe nor şi pe ceaţă
Ca să-mi tot vîneze
Cu arme viteze
Dealul Piscului,
Codrii Nistrului,
Cîmpii Leşiei[1]
Ş-ai Şovedriei.
El, daca umbla
Mai toată ziua,
Zi mare de vară
Pînă despre seară,
Nimic nu găsea,
Nimic nu vîna,
Fără că-mi prindea
Mică turturea.
Daca mi-o-ntîlnea
Şi dac-o vedea,
Şoimi
Că-şi trimetea,
Ogari

[1] Adică Lehia, ţara leh îlor.

Asmuțea,
Laţuri că-i punea,
Arcul că-ntindea.
Mica turturea
De veste prindea,
Din gură-i zicea:
— Voinice, voinice,
Nu-mi face price;
Nu mă apuca,
Nu mă săgeta,
Că, de m-ăi lăsa,
Bine ţi-o părea:
Drum ţi-oi arăta,
Viaţa ţi-oi scăpa!
Voinic tinerel,
Nalt şi subţirel,
Nici că se oprea,
Nici c-o asculta:
Şoimi
Că-şi trimetea,
Ogari
Asmuțea,
Laţuri că-i punea,
Arcul că-ntindea,
Săgeat' aşeza
Şi drumul că-i da
De mi-o săgeta.
Apoi ce-mi făcea?
Cal descălica,
Focul aprindea
Şi mi-o opărea,
Şi mi-o jumulea;
Nuia că-mi tăia,
Frigare făcea,
În sac le punea,
Pe cal s-arunca
Şi la drum pornea.
Foaie ş-o lalea,
Voinic, de-mi pleca,
Mult că nu mergea;
Vremea vremuia,
Soare scăpăta,
Foamea-l ajungea,
Dar nu se oprea,
Ci mereu zicea:
— Hai, murgule, hai,
Pe coaste, pe plai,
Că noi am văzut
Ş-am mai cunoscut
Dealul Pisculuí,
Codrii Nistrului,
Cîmpii Leşiei
Ş-ai Şovedriei!
Murgul, d-auzea,
Coama-şi resfira,
Vîntul despica
Şi mereu zbura
La Nistru pe mal,
La Piscul din deal;
Iar, cînd ajungea,
Cînd apropia
Cîmpii Leşiei
Ş-ai Şovedriei,
Zi că se făcea:
Murgului păsa,
Semn i s-arăta,
Pasu-şi înmuia.
Voinic tinerel,
Nalt şi subţirel,
Calul că-şi oprea,
Foamea că-l zorea;

În dăsagi căta,
Frigare găsea,
Pasărea scotea,
Iar, cînd se gătea
S-o-nfigă în ea,
Semn i se făcea,
Semn i s-arăta:
Pasărea mişca,
Frigarea-i scăpa,
Din mină-i cădea,
Semn să se-mplinească,
Voinic să cunoască.
Voinic tinerel,
Nalt şi subţirel,
Seamă nu băga,
Semn nu cunoştea,
C-aşa Domnul va.
El, daca vedea,
De pe cal sărea,
Frigarea lua,
Pasărea-nfigea
Şi, de-ncălica.
Iată că-mi zărea.
Departe-ntr-un loc
O zare de foc.
Unde mi-o vedea,
Foamea-l coprindea
Şi-n gînd se gîndea
Iute să pornească,
Iute să sosească
Şi să poposească,
Vînat să gătească,
Foamea să-mblînzească.
Zarea de-mi vedea,
Vreme nu pierdea:
Murgu-şi repezea
Şi mi-l tot mina
Nainte şi-n silă,
Pe vîrf de movilă
Cu ageri şoimei
Şi cu ogărei.
Daca-mi ajungea,
Movila urca,
Cal descălica
Şi seamă lua,
Că el îmi vedea
Focul cum ardea,
Para cum lucea.
Focul de-mi zărea;
Frigarea lua,
La foc că mergea
Şi s-apropia,
Dar, cînd ajungea,
Ce groază vedea?
Mai colo pe loc
Nu-i zare de foc,
Ci mare balaur
Cu solzii de aur,
La soare sclipind,
Ca focul lucind.
Voinic, de-l vedea,
La el năvălea,
Şoimi
Că trimetea,
Ogari
Asmuţea,
Iar şarpele sta
Gura de-şi căsca
Şi vorbe-i vorbea:
— Voinic tinerel,
Nalt şi subţirel,
Ce te socoteşti

Şi mă tot priveşti,
Ţiind frigăruică
De fript păsăruică?
Nu-s zare de foc
Aprinsă pe loc,
Ci-s mare balaur
Cu solzii de aur,
La soare sclipind,
Ca focul lucind!
Voinic, de-l vedea,
Pe loc se oprea,
Fiorii-l lua,
Iar proclet de şarpe,
Pustia l-ar bate,
Din gură-i zicea
Şi vorbe-i vorbea:
— Voinic tinerel,
Nalţ şi subţirel,
Străin şi bogat,
De arme-nţesat,
Ce-asmuţi şoimeii
Şi ogăreii?
Lasă-ţi armele
Şi săgeţile,
Şi vin' lîngă mine,
Că ţi-o fi mai bine!
Voinic n-asculta,
Călare şedea,
Arme nu-şi lăsa.
Balaurul sta
Şi iar îi zicea:
— Voinic tinerel,
Nalt şi subţirel,
De nu vrei să vii,
Spune-mi daca ştii
Ce s-a întîmplat
Mă-ta cînd te-a fapt?
Ea, cînd te-a făcut,
Ea, cînd te-a născut,
Mi te-a înfăşat,
Mi te-a legănat,
Şi mi te-a culcat,
Ţîţă nu ţi-a dat.
Tu n-ai adormit
Ş-ai orăcăit,
Iar ea s-a sculat,
Şi te-a blestemat.
Lapte cînd ţi-a dat,
Iar te-a blestemat:
„Sugi, măicuţă, sugi,
Sugi să nu mai plîngi,
Suge-te-ar cîinii,
Cîinii, şi şerpii,
Şi balaurii;
Cîinii Nistrului
Ş-ai pustiiului,
Şerpii Leşiei
Ş-ai Şovedriei!"
Cînd te-a blestemat,
Eu m-am întîmplat,
Subt talpă de pat,
Şi eu te-am luat,
Că mie te-a dat.
Vremea c-a trecut,
Mare c-ai crescut,
Voinic te-ai făcut.
Tu că mi-ai plecat
Şi ai mînecat
Tot la vînătoare
Pentru-nsurătoare,

Vînat să-ţi găseşti,
Masă să-ţi găteşti.
Nimic n-ai găsit,
Făr' d-ai întîlnit
Sus pe rămurea
Mică turturea,
Dalbă viaţa ta.
Ea ţi-a tot cîntat
Şi mi te-a rugat
Să n-o săgetezi
Şi să n-o vînezi,
Că te-o ajuta,
Viaţa ţi-o scăpa.
Tu n-ai ascultat,
Cu săgeţi ai dat
Ş-ai venit aici
La zare s-o frigi.
Mica turturea
E chiar viaţa ta,
Pîrlită la zare
De balaur mare.
Vremea c-a sosit
Şi te-a poticnit;
La mine-ai venit
Că-mi eşti dăruit
Chiar de maică-ta,
Cînd te adăpa
Şi te blestema.
Dar, de mila ta,
Eu nu te-oi mînca,
Că greu te-o durea,
Ci m-oi îndura
De te-oi îmbuca!
Voinic, d-auzea,
Voinic tremura,
Apoi mărmurea:
Iar şarpe cum sta,
Vorba-şi isprăvea
Şi se arunca
Cal de-mpiedica
Şi jos îl trîntea:
Cal so scutura
Şi-ndată scăpa,
Iar voinic cădea,
Şarpe-l colăcea,
Gura-şi deschidea
Şi mi-l îmbuca.
Şarpele ţivea
Şi mi-l îmbuca
Pîn' la jumătate,
Că mai mult nu poate
De arme-ncărcate,
La brîu întesate.
Voinicul ţipa
Şi so văieta
Din gură de şarpe
Cu răcori de moarte.
Ţipa, şi striga,
Şi se văieta
Trei zile de vară
Din zori pînă-n seară,
Iar, pe cînd ţipa
Şi se văieta,
Şarpele ţivea,
Din gură-i zicea:
— Voinic tinerel,
Nalt şi subţirel,
Scoate-ţi armele
Cu păcatele,
În gură-mi să-ncapi,
De dureri să scapi!
Foaie de lipan,

Un tînăr huşean,
Pui de moldovean,
La gazdă şedea
Ş-afară-mi dormea
De se odihnea,
Iar, cît îmi şedea,
Trei zile-auzea,
Trei zile de vară
Din zori pînă-n seară,
Un glas tînguios,
Un vaiet duios,
Un glas de voinic
Cu ţipetul mic.
Tînărul huşean,
Pui de moldovean,
Trei zile-asculta
Pin' l-înţelegea,
Pin' se domirea,
Ş-atunci ce-mi făcea?
Pe gazd' îl chema,
Din gură-i zicea:
— Gazdule, gazdule.
Măi bătrînule.
D-acum de trei zile
De cînd stau la tine
Din zori, cînd mă scol
Şi pe ochi mă spăl,
Pînă mai spre seară,
Cît ziua de vară,
Am tot ascultat
Ş-am tot apucat
Un nichez de cal
Spre movilă-n deal,
Zgomot de şoimei,
Gură d-ogărei,
Ş-un glas tînguios,
Un vaiet duios,
Un glas de voinic
Cu ţipetul mic,
De ţipă cît poate
Ca-n gură de şarpe
Cu vaiet de moarte!
Gazdul, d-auzea,
Şi el asculta
Şi cum cunoştea
Glasul tînguios,
Vaietul duios,
Şi mi-l învăţa,
Din gură-i zicea:
— Voinice huşean,
Tînăr moldovean,
Pas', măre de-l scoate
Din gură de şarpe,
Din răcori de moarte,
Că te-o prinde frate!
Tînărul huşean,
Pui de moldovean,
Unde-l auzea,
Vreme nu pierdea:
Pe ochi se spăla,
Arcul că-şi lua,
Paloş c-apuca,
Sulița-şi lega
Şi pe cal sărea;
Iar, daca pleca,
Drumul că tăia
Şi calea ţinea
Pin' s-apropia,
Ş-acolo-mi vedea
D-un mare balaur
Cu solzii de aur.
La soare sclipind.

Ca focul lucind.
Din gură ţiind
Şi-n gură ţiind
Voinic tinerel,
Nalt şi subţirel,
Pîn' la jumătate,
Că mai mult nu poate
De arme bogate,
La brîu înţesate.
Voinicul ţipa
Şi se văieta
În gură de şarpe
Cu sudori de moarte,
Iar, nu prea departe,
Calul nîncheza,
Ogarii urla,
Şoimeii ţipa
De foame,
De sete,
Şi de codru verde.
Foaie ş-o lalea,
Voinic, de-l vedea,
Cu vorba-l ruga,
Din gură-i grăia:
— Tinere huşean,
Viteaz moldovean,
Pasă de mă scoate
Din gură de şarpe,
În sudori de moarte,
Că te-oi prinde frate.
Şarpele-auzea,
Din gură-i zicea:
— Tinere huşean,
Viteaz moldovean,
Ia ţine-ţi drumul,
N-apuca cîmpul
S-ajuţi voinicul,
Că l-a blestemat,
Mie mi l-a dat
Mă-sa, ce l-a fapt!
Voînic iar zicea
Şi mi se ruga:
— Tinere huşean,
Viteaz moldovean,
Vino de mă scoate
Din gură de şarpe,
Din răcori de moarte,
Că ţi-oi fi ca frate
Şi ţi-oi ţine parte
D-acum pîn' la moarte!
Şarpele-asculta
Şi iar îi zicea:
— Tinere huşean,
Viteaz moldovean,
Dac-ăi alerga
Şi l-ăi ajuta,
Zău, pre legea mea,
Pe el l-oi lăsa
Şi te-oi alerga
De te-oi îmbuca.
Viteaz dac-ăi fi,
La el ăi sări
Şi l-ăi ajuta,
Paloşu-i l-ăi lua,
Că greu mă răneşte.
Rău mă răcoreşte,
Şi soare sfinţeşte.
De m-ăi ajuta,
Bine ţi-o părea,
Că ţi-oi mulţămi
Şi ţi-oi dărui

Şoimei,
Ogărei,
Şi arme cu zale,
Şi murgul din vale!
Voinicul ţipa
Şi se tînguia,
Şi iar se ruga:
— Tinere huşean,
Viteaz moldovean,
Ia lasă drumul
Ş-apucă cîmpul;
La mine te-abate
Şi vin' de mă scoate
Din gură de şarpe,
Că te-oi lua frate
Şi ţi-oi ţinea parte
D-acum pîn' la moarte.
Procletul spurcat
Trupul mi-a-mbucat
Pîn' la jumătate;
Mai mult nu mai poate
De arme bogate,
La brîu înţesate,
De paloşul lat,
Lat şi ferecat.
Ia taie pe şarpe
Şi vin' de mă scoate,
Ca să scap de moarte
Că te-oi prinde frate,
Şi ţi-oi mulţămi,
Şi ţi-oi dărui
O sută şoimei,
Cincizeci ogărei,
Şi arme bogate,
Cu mînere late
Pe muchi ferecate.
Şarpe d-ăi tăia,
Seama c-ăi lua:
Pe unde-i umflat
Trupul mi-a-mbucat,
Pe unde-i subţire,
E şarpele-n fire,
Bun de spintecat
Şi bun de tăiat!
Şarpele ţivea,
Din greu răsufla,
Dar tot mai zicea:
— Tinere huşean,
Viteaz moldovean,
Să nu-mi fii duşman,
Că ţi-oi mulţămi,
Şi ţi-oi dărui
Şoimei,
Ogărei,
Şi arme cu zale,
Şi murgul din vale,
Pietre nestemate,
Şi comori bogate
Sub mine-ngropate!
Foaie ş-o lalea,
Soarele sfinţea,
Roşu ce era,
De sînge părea,
Cînd tînăr huşean,
Pui de moldovean,
Viteaz şi hiclean,
Paloşul scotea,
Pe amnar îl da
De şi-l ascuţea.
Vorbă nu vorbea,
Nici le răspundea,
Ci s-apropia

Şi seama lua,
Şi mi se uita
La mîndrul balaur
Cu solzii de aur;
Iar, de se uita,
Şi de-mi cunoştea
Unde e umflat
De trup îmbucat,
Unde e subţire
Ca şarpele-n fire,
Paloş aducea,
Paloş răsucea,
Şi-n două-l tăia;
Paloş că scotea,
Solzii-i spinteca,
Pe voinic scăpa
Din gură de şarpe,
Din sudori de moarte.
După ce-l scăpa,
În braţe-l lua
Şi-n fugă pleca,
La Nistru-l ducea,
La vadul de apă
Ce vitele-adapă.
La vad d-ajungea,
În apă-l băga,
De bale-l scălda,
Şi unde-l spăla,
Nistrul se-nchega
De bale de şarpe,
Pustia l-ar bate.
După ce-l scălda,
După ce-l spăla,
În braţe-l lua,
La gazd-alerga
Ş-acolo-l ducea,
Iar cine-l vedea,
Spaimă că-şi făcea,
Că, pîn' l-aducea,
Pe drum se umfla
Şi negru era.
Gazdul, de-l vedea.
El mi-l cunoştea;
Cu lacrămi plîngea,
În lapte-l scălda,
Dar nu folosea.
Că tot se umfla.
Negru se făcea.
Atunci, de vedea
Că sufletu-şi da,
Coşciug îi făcea
Şi mi-l îngropa
Devale la cruce,
La mărul ăl dulce,
'N grădina crăiască
Să se pomenească,
Io mă-nchin cu cîntecul
Ca codrul cu freamătul.

BRUMĂRELUL

(Scris la 14 august 1883, după lăutarul Petrea Creţul Şolcan, la la Lacul-Sărat. Balada XI, sub titlul *Brumărelul*, din colecţiunea d-lui V. Alecsandri, pag. 33, e o variantă prescurtată din acest cîntec.)

Foicică izmă creață,
Într-o joi de dimineață
Tuturor le-i cu dulceață,
Numai unul are greață,
Voinicel bălai la față.
Foicică vinețea,
Voinicelul se scula,
Năstrăpioara-n mîini lua,
Pe ochi negri se spăla,
Fața albă-și limpezea,
La icoane se-nchina,
Tot la Domnul se ruga,
Murgului șeaua-i punea
Și pe murgu-nălica,
Drum d-a lungul apuca,
Potecuța că-mi tinea.
Foaie verde peliniță,
Sus pe verdea moviliță
Voinicelul se urca.
'N toate părțile căta,
Ochii roată că-și făcea.
Foicică de lăptucă,
Cînd privea în jos pe luncă,
Colo-n verdea lunculiță
La mijloc de poieniță
El vedea d-o grădiniță
Cu tot felul de sămînță.
Subt o mîndră garofiță
Îmi dormea d-o copiliță,
Lin întinsă pe răzor
Și cu brațul plin de flori,
Și cu brațul
Și cu sînul.
Voinicelul mi-o privea
Somnul dulce cum
dormea,
Și mereu se tot gîndea,
Și mereu se socotea:
S-o deștepte-n grab', au
ba?
S-o deștepte nu-ndrăznea,
S-o scoale nu cutcza,
Gîndu-n cumpănă-i era.
Foicică trei norele,
Gîndu-i zice: „Voinicele,
Bagă mîna-n sîn la piele".
Și voinicu-l asculta,
Mîna-n sîn degrab' băga,
Cutioară că-și scotea,
Cutioară deschidea
Și, tabac daca lua,
Murgului la nas îi da.
Murgul, daca mirosea,
Începea a strănuta,
Începea a strănuta,
Copilița-mi deștepta.
Și ea, măre, ce-mi făcea?
Din ochi negri lăcrăma,
Mîna-n cap că aducea,
Păr din cap dărăpăna,
Fir cu fir că și-l smulgea,
Singură se blestema
Și din gură-și tot zicea:
„Vai de mine, ce pății!
Cum făcui de aromii,
Singură mă logodii!
Ce făcui de mă culcai,
Singură mă măritai,
Singurea
Cu voia mea!"
Voinicelul, d-auzea,
Și mai mult s-apropia

Şi copilei răspundea,
Şi din gură mi-i grăia:
— Nu mai plînge şi ofta
Că e vina toat-a mea.
Ticălos e voinicul,
Cînd îşi pierde cumpătul,
Că nu pleacă p-o cărare
Ca să-l ducă-n drumul mare,
Ci-mi aleargă pînă-n zori
Ca un fluture prin flori.
Nu mai plînge şi ofta,
Ci te scoală d-acolea
Şi dă neichii guriţa,
Că e toată vin-a mea.
Copiliţa mi-l privea
Şi cu vorba-i răspundea:
— Nu-mi mai cere guriţa,
Că eu nu sînt fată mare
Să dau gura la oricare
Şi voinicului călare,
Ci sînt floare
De pe mare,
Cine mă miroase moare!
Iar voinicu-i răspundea
Şi cu drag mi-o tot ruga:
— Nu mai plînge şi ofta,
Ci te scoală d-acolea
Şi dă neichii guriţa,
Că nici eu, măre, nu sînt
Vrun ăl lup să te mănînc,
Ci voinic să te sărut.
Copiliţa iar zicea
Şi cu vorba-i răspundea:
— Nu-mi mai cere guriţa,
Că ţi-o părea rău de ea.
Eu nu sînt d-o fată mare
Să dau gura la oricare
Şi voinicului călare,
Ci sînt floare
De pe mare,
Cine mă miroase moare.
Voinicelul, d-auzea,
Copiliţei-i răspundea:
— Nu mai plînge şi ofta.
Ci te scoală d-acolea
Şi dă neichii guriţa,
Că nici eu nu-s voinicel,
Ci sînt mîndru Brumărel,
Mor florile tot cu el.
Astăzi sînt Brumarul mic,
Florilor mirosul stric,
Mîine sînt Brumarul mare.
Iau cu mine orice floare.
Seara peste ele pic,
În prînz mare mă ridic,
Feţele la toate stric.
Nu mai plînge şi ofta,
Acum poţi să-mi dai gura.
Copiliţa-l asculta
Şi din gură-i răspundea:
— Bată-mi-te căldura,
Tu ai fost ursita mea:
Cu tine m-am logodit,
Cu tine m-am îndrăgit!
Brumărelul se grăbea,
De pe murg descălica,
La copilă năvălea,
Pe guriţ-o săruta,
Pe cosiţe-o mînglia,
Cu dreapta o-mbrăţişa,

Cu d' pe cal o lua,
Din grădină că ieşea,
Poieniţa
Părăsea,
Potecuţa
Apuca,
Cu copila se ducea
Departe la maică-sa,
La maică-sa Tomnica.
Mă-sa, unde mi-i vedea,
P-amîndoi i-mbrăţişa,
P-amîndoi îi cununa:
Mîndră nuntă că făcea,
Bine la toţi le părea.
Nunta unde mi-o făcea,
Dora unde mi-o-nvîrtea?
Tot în grădina crăiască
P-aici să se pomenească,
Şi la cruce de voinici,
Ca boierilor d-aici.

BRUMĂREL

(Variantă inserată de Anton Pann în *Spitalul Amorului*, broşura IV, ed. II, nr. 5, pag. 11—12.)

Într-o verde grădiniţă
Şade-o dalbă copiliţă[1]
P-aşternut de calofir
La umbră de trandafir.
Trece un voinic în grabă
Şi cu suspin o întreabă:
— Spune-mi, dragă copiliţă.
Cu-a ta singură guriţă!
Ce eşti, fată ori nevastă,
Ori zînă din cer picată?
Zise dalba copiliţă
Cu-a ei singură guriţă:
— Nu sînt nevastă, nici fată,
Nici zînă din cer picată,
Ci sînt floare garofiţă,
Răsărită-n grădiniţă;
Dar tu, voinicele, spune,
De eşti însurat or june.
Îi răspunse voinicelul:
— Io sînt, dragă Brumărelul[2],
Care seara, pe răcoare,
Unde caz stric orice floare;
Mă culc după scăpătare,
Mă scol soare cînd răsare.

BRUMARUL

(Scris în Bucureşti, la 23 decembre 1884, după Şerban Muşat, fost soldat în artilerie.)

[1] Termenul de „coconiţă", care figurează în unele ediţiuni, e o expresiune mai nouă.

[2] „Luna lui octovrie", notează Anton Pann.

Subt umbră de rozmarin,
Pe scaun de calonfir,
Şade-o tînără domniţă,
Cu flori galbene-n cosiţă.
Pînă soarele-mi răsare,
Iată d-un voinic călare,
Alb ca fulgul de ninsoare.
— D-alei, tînără domniţă
Cu flori galbene-n cosiţă,
Fir-ei fată,
Ori nevastă,
Ori zînă
Din cer picată?
— Ba nu-s fată,
Nici nevastă,
Nici zînă
Din cer picată,
Ci sînt Floarea
Soarelui:
Şez în poarta
Raiului
Ca să judec
Florile
Ce-au făcut
Miroasele.
Mi-au răspuns, sărmanele:
„A dat o ploaie cu vînt
Şi ne-a culcat la pămînt;
A bătut un vînt turbat
Şi mirosul ne-a luat!“
Dar tu, cine să fii oare,
Voinicelule călare,
Alb ca fulgul de ninsoare?
— Cine sînt? Brumarul mare:
De cad ziua-n prînzul mare
Iau mirosul de la floare,
Şi cînd iau miroasele,
Vestejesc şi florile.

MIERLA ŞI STURZUL

(Scris la 9 mai 1884, în Bucureşti, după moş Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei. Acest cîntec se aseamănă cu a III-a baladă, *Cucul şi turturica*, pag. 7—9, din colecţiunea d-lui V. Alecsandri. În colecţiunea d-lui Miron Pompiliu, *Todoriţa şi moşneagul* de la pag. 16—19 şi *Pasărea străină* de la pag. 31—36, au puţine asemănări cu acest cîntec. Ca parte izolată, Anton Pann a publicat cîntecul intitulat *Merliţa* în *Spitalul Amorului*, broşura III, pag. 32.)

Foaie trei lalele,
Două păsărele
Stau pe rămurele:
Mierla prin stufiş,
Sturzu-n cărpeniş,
Şi se cicălesc,
Şi mi se sfădesc.
Sturzul de colea
Mierlei că-i vorbea,
Din gură-i grăia:
— Mierliţă, Mierliţă,
Pasăre pestriţă,
Pestriţă şi sură.

Farfara de gură,
La pene uşoară,
La bot rotunjoară,
Io ţi-am tot zis ţie,
Plin de bucurie
Ca să-mi fii soţie
Vara
Pe cîmpie,
Iarna
'N pribegie.
Ţi-am mai zis, ţi-am zis,
Ţi-am zis într-adins
Să nu-ţi faci aiure
Cuibul prin pădure,
Să nu ţi-l ia cucul
Că ţ-ei pierde lucrul,
Ci să-l faci mai bine
Aproape de mine,
Să ţi-l încălzesc
Şi să ţi-l păzesc.
Ţi-am mai zis, ţi-am zis,
Ţi-am zis înadins
Cuibul să nu-ţi pui
Şi să nu scoţi pui
În coji de alun
La margini de drum,
Călători c-or trece,
Cu ei c-or petrece,
Că tot merg în cale
Vînători pe vale
Din jos de Ploieşti
Tot spre Bucureşti,
Cu gloanţe leşeşti
Şi cai mocăneşti;
Ei c-or desjuga,
Boii c-or lăsa,
Cuibul ţi-or călca;
Ei că mi-or tăia
Resteie
Bulfeie,
Dalbe strămurări,
Pari pentru căldări;
Peste cuib c-or da,
Puii ţi-or lua.
Io ţi le-am cîntat,
Dar n-ai ascultat;
N-ai vrut, pentru tine,
Să m-asculţi pe mine,
Ci tu, ca neroadă,
Tot mişcai din coadă
Şi-ţi deschideai
Ciocul
De răsunai
Locul,
De-mi aprindeai
Focul.
Cuibul ţi-au stricat
Puii ţi-au luat,
Ş-acum, singurică,
Cînţi pe rămurică.
Mierliţă, Mierliţă,
Pasăre pestriţă,
Pestriţă şi sură,
Plăcută la gură,
Hai să ne iubim,
Hai să ne-nsoţim,
Că-i iarba
Pletoasă,
Şi frunza
Umbroasă.
Iar daca n-ăi vrea
Şi n-ăi asculta,

Să știi de la mine
Că mă țiu de tine
Pîn' te-i învoi,
Pîn' ne-om însoți.
Mierla, d-auzea,
Sturzului grăia,
Din gură-i zicea:
— Ba, Sturzule, ba,
Io nu te-oi lua,
Măcar d-ăi crăpa!
Și Sturzul ofta,
Mierliței zicea:
— D-aș ști c-oi crăpa,
Io tot te-oi lua
Și te-oi săruta,
Că bine ți-am vrut,
Rău nu ți-am făcut.
Mierla-i răspundea.
Sturzului zicea:
— Așa e, așa,
Dar nu te-oi lua,
C-am dat de necaz,
Singur-am rămas,
Fără cuibușor,
Fără puișor,
Sturzul iar zicea,
Mierliței vorbea:
— Cuibușorul tău
Ți l-oi face eu,
Copilașii tăi
Fir-or puii mei.
Și Mierla cînta,
Iar îi răspundea:
— Ba, Sturzule, ba,
Io nu te-oi lua,
Nu te-oi săruta,
Că ești farfara,
Baș-marghiol de gură,
Care inimi fură.
Sturzul iar vorbea,
Mierlei iar zicea:
— Ba io te-oi lua
Și te-oi săruta,
Măcar d-aș crăpa.
D-ăi fugi de mine,
Mă țiu după tine,
Și und' te-oi ajunge,
În brațe te-oi strînge,
Și te-oi săruta
Noaptea și ziua.
Foaie ș-o lalea,
Mierla, d-auzea,
Din aripi
Sălta,
Prin crînguri
Zbura,
În sus se-nălța
Și mi se ducea
Prin codri, prin munți
Și prin văi adînci.
Sturzul o vedea,
După ea se lua
Și mi-o ajungea,
Iar ea, de-l vedea
Și mi-l cunoștea,
Peste cap se da
În baltă cădea
Și mi se făcea
Trestică
Pitică,
Cu foaia-nverzită,
La vîrf înflorită.

Sturzul, d-o vedea
Mi-o şi cunoştea,
Din gură-i zicea:
— Mierliţă, Mierliţă,
Pasăre pestriţă,
Io te-oi săruta,
Io te-oi apuca!
Şi el, cum zicea,
Peste cap se da
De mi se făcea
Mică păsărea,
Uşoară şi mică,
De stat pe trestică,
Şi la ea zbura,
Pe vîrf se punea,
Dar nici n-apuca
Pe vîrfu-i să stea,
Şi n-o săruta,
Că mi se schimba
Iar în păsărea,
Cu aripi zbura.
Sturzul se lua
În zbor după ea
Şi mereu zicea:
— Mierlică, Mierlică,
Nu fi sălbăţică,
Că io te-oi lua
Şi te-oi săruta.
Mierla iar zbura,
În sus
Se-nălţa,
Jos
Că se lăsa,
Peste cap se da
Şi mi se făcea,
Se făcea d-o baltă
Cu papură naltă,
Cu papură groasă,
Naltă şi stufoasă.
Sturzul o vedea
Şi mi-o cunoştea,
Peste cap se da
Şi mi se făcea
Salcie pletoasă,
Verde şi umbroasă,
Ce pe mal creştea,
Pletele-şi lăsa,
Apa c-ajungea,
Doar d-o săruta.
Dar el n-apuca,
Că balta
Seca,
Şi Mierla zbura,
Din gură-i zicea:
— Ba, Sturzule, ba,
N-o să fiu a ta,
Nici m-ăi apuca,
Nici m-ăi săruta!
Mierla iar zbura,
Peste cap se da,
Floare se făcea,
Pe cîmpuri creştea.
Sturzul o vedea,
Iar o cunoştea
Şi se prefăcea:
Rouă că-mi cădea,
Doar d-o săruta.
Dar iar nu putea,
Că floarea
Pierea,

Mierliţa
Zbura
Şi se prefăcea
D-o turtă
Pe vatră,
La casă
Bogată,
D-o turtă
Dospită,
Cu spuză
'Nvelită.
Sturzul o vedea,
Sturzul o ştia
Şi mi-o cunoştea:
În sus că
Zbura,
În jos
Se lăsa,
Peste cap se da,
Vătrai se făcea,
Pe vatră şedea
Şi turta păzea.
Gazda, cînd venea,
Gazda, stăpîna,
Vătraiul lua,
Spuza ridia,
Turta că-ntorcea,
Iar Sturzul zicea
Şi bine-i părea:
— Mierliţă, Mierliţă,
Pasăre pestriţă;
Sic, Mierliţă, sic,
Că nu poci nimic;
Io, cum am putut,
Vătrai m-am făcut,
Şi te-am apucat,
Şi te-am sărutat.
Mierla, d-auzea,
Mai rău suspina,
Din vatră zbura
Şi mi se ducea
Prin munţi, prin cîmpii,
Prin locuri pustii;
Şi iar se ducea
Pînă-mi ajungea
La o mînăstire,
Loc de pomenire,
Veche şi uitată,
Cu muşchiul d-o şchioapă.
Şi, dac-ajungea,
Peste cap se da
Şi mi se făcea
D-o cruce
Răscruce,
Sus pe mînăstire
Pentru pomenire.
Sturzul rămînea,
Urma că-i pierdea.
Trei zile-o striga,
Trei se învîrtea
Şi trei ocolea
Ţara românească
Şi moldovenească,
Mierla să-şi găsească.
Iar daca vedea,
Sturzul apuca
Prin munţi, prin cîmpii,
Prin locuri pustii
Către mînăstire,
Loc de pomenire.
Cînd s-apropia,
Mierla mi-l vedea

Şi mi-l cunoştea,
Sărmaña de ea.
Peste cap se da
Şi se prefăcea,
Şi zbura, zbura,
Pînă-mi ostenea.
Unde se punea,
Ramuri se frîngea,
Frunza se golea,
Sturzul mi-o vedea,
Mai s-apropia.
Dar ea, vai de eă,
Aşa de-mi vedea,
La cer se uita,
Pe Domnul ruga.
Domnul se-ndura.
Ruga-i asculta,
Şi ea, cînd cădea
De pe rămurea,
Vînător ieşea,
De coad-o prindea,
Acas-o ducea
Lumea
D-o privea,
Jalea
'I-asculta,
Şi aşa scăpa,
De Sturzul, Mierla.

MIERLA ŞI STURZUL

(Variantă scrisă, la 27 decembre 1884, după Şerban Muşat, locuitor la Crucea-de-Piatră, în Bucureşti.)

Sus pe rămurele
Două păsărele
Ceartă, mi se ceartă,
Vorbele-şi înnoadă:
Sturzul din păduri,
Mierla d-arături.
Sturzul ce vorbea,
Mierlei ce-i zicea?
— Mierliţă, Mierliţă,
Pasăre pestriţă,
La coadă
Lătiţă,
La cioc porumbiţă,
La gură
Plăviţă,
Eu m-am înşelat
De mi-am aşezat
Cuibuleţul meu
La margini de drum
Că-s singur, străin.
Cine s-a-ntîmplat
Puii mi-a furat,
Cuibul mi-a călcat,
Şi io m-am gîndit
Şi m-am plănuit
Să te iau soţie,
Că-mi eşti dragă mie.
Mierla, d-auzea,
Din gură-i grăia:
— Sturzuleţule,
Cîntăreţule,
Eu n-aş zice ba,
Bucuros te-aş lua,
D-ai fi numai tu
Şi cu taică-tu;
Dar oi zice ba

Pentru maică-ta,
Că e vrăjitoare
Şi fermecătoare:
Casa
Ne-o strica,
Viaţa
Ne-o scurta.
— Mierliţă, Mierliţă,
Pasăre pestriţă,
La gură
Plăviţă,
La coadă
Lătiţă,
De vrei, de nu vrei,
Tot o să mă iei,
Că nu te-oi lăsa,
Oriunde-i pleca.
— Io o să mă duc
Şi o să mă fac
Vie lîngă mare
Cu nouă răzoare,
Pe la căpătîi
Gutui
Şi lămîi.
— Io o să mă fac
Ş-o să mă prefac
Un mic pîndăraş,
Din fluier doinaş,
Viei lîngă mare
Cu nouă răzoare,
Via să păzesc
Şi să te gătesc,
Că măicuţă-ta,
De pe cînd trăia,
Din copilărie
Te dedese mie
Ca să-mi fii soţie.
Mierliţa pleca
Şi mi se făcea
Vie lîngă mare
Cu nouă răzoare,
Pe la căpătîi
Gutui
Şi lămîi;
Iar Sturzul pleca,
Pîndar se făcea,
Un mic pîndăraş,
Din fluier doinaş,
Viei lîngă mare
Cu nouă răzoare:
Pe mierlă căta,
Dar nu mi-o găsea
Soţie s-o ia.
Mierla, cînd pleca,
Din gură-i zicea:
— Sturzuleţule,
Cîntăreţule,
Drum o să-mi apuc
Şi o să mă duc
În ţara turcească
Din a românească,
Şi o să mă fac,
Ş-o să mă prefac
Marfă
Femeiască,
Pînză
Ţărănească,
Aţă şi mătase
Că sînt mai frumoase;
Că, d-oi fi a ta,
Mi-e de maică-ta,

Care-i vrăjitoare
Şi fermecătoare.
— Mierliţă, Mierliţă,
Pasăre pestriţă,
La gură
Plăviţă,
La coadă
Lătiţă,
Tu de t-ei preface,
Şi eu că m-oi face
Ca un chirigiu,
Cu tine să fiu,
În braţ' să te ţiu,
Ş-ei fi tot a mea,
Că te-a dat mă-ta
Din copilărie
Ca să-mi fii soţie.
Mierla, de zbura,
Marfă se făcea:
Sturzul, după ea,
Mi se prefăcea.
Şi ea, vai de ea,
Dac-aşa-mi vedea,
Din gură-i grăia:
— Sturzuleţule,
Cîntăreţule,
Daca nu-mi dai pace,
Io că m-oi preface
În lină fîntînă
La colţ de grădină;
De tine-oi scăpa
Şi de maică-ta.
— Nu te las în pace,
Că şi io m-oi face
Mică ciuturea:
'N fîntîn-oi intra,
Apă c-oi lua
Şi te-oi săruta.
Mă-ta te-a dat mie
Din copilărie
Ca să-mi fii soţie.
Mierla, de-mi vedea,
Rugă se ruga
Şi mi se făcea
Paltin înfoiat,
Subţire şi nalt.
Sturzul rămînea,
Sturz precum era
Şi tot ciripind,
Mierliţa căţînd,
Pe paltin că sta
Şi cu dor cînta:
— Mierliţă, Mierliţă,
Pasăre pestriţă,
La gură plăviţă,
La coadă lătiţă,
Unde mi-ai zburat,
Singur m-ai lăsat,
Singur cu cringul
Şi trist cu dorul!

CICOAREA

(Scris de d-l L. Puşcariu de la elevul său Ion al Anei, în orăşelul Sadu din Transilvania, la 8 mai 1858.)

Pe părîu de rouă
Plimbă-mi-se, plimbă,
Tînără mlădiţă

Prin rouă desculţă,
Zîna florilor,
Floarea zorilor,
Rouă adunîndu-şi,
Paharul umplîndu-şi,
Şi ea mi se crede
Că nimeni n-o vede.
Dar o a văzut
Drăguţ sfîntul Soare
Şi, cum o a văzut,
Mult că i-a plăcut
Şi-n grab-a mînat
Doi luceferei,
Peţitorii ei.
În cas' d-au intrat,
Ea i-a-ntîmpinat
Şi mi i-a-ntrebat:
— Doi luceferei,
Ospeţiorii mei,
Treceţi d-odihniţi
Şi vă veseliţi!
Dar ei răspundeau,
Din gură-i ziceau:
— N-am vent[1] s-odihnim,
Să ne veselim,
Ci-am vent să peţim
Şi să logodim:
Vrei pe sfîntul Soare,
Că el e mai mare?
Ea, de-i auzi,
Din grai le grăi:
— Ba eu n-oi voi
Soare soţior,
Că-i tot călător
Ziua
Peste sate
Şi noaptea
Pe apel
Doi luceferei,
Peţitorii ei,
Se-ntorcînd la Soare
I-au spus de urmare.
Soarele s-aprinse
De necaz şi zise:
— Lăsaţi-mi-o-n pace,
Că mi-o voi preface
În fragedă floare,
Floare de cicoare,
Cu ochi după Soare.
Cînd oi răsări,
Ea s-o-nveseli;
Cînd oi asfinţi,
Ea s-o ofili;
Cînd oi scăpăta,
Ea s-o aduna!

[1] Sincopare în loc de *venit*, ca şi *găst*, *văzt*, în loc de *găsit*, *văzut*.

B.

ISTORICE

MEȘTERUL MANOLE

(Scris în ziua de 9 august 1883, la Lacul-Sărat, după Petrea Crețul Șolcan, lăutaru[1] Brăilei. Legenda XLVIII, intitulată *Monastirea Argeșului*, la pag. 186—192 din colecțiunea d-lui V. Alecsandri, e o variantă mai scurtă a acestui vechi cîntec.)

I

În sus pe Argiș,
Prin ăl cărpeniș,
Prin ăl aluniș,
Plimbă-mi-se, plimbă
Domnul Negru-vodă[1]
Pe dalba-i moșie
C-o verde cocie,
Verde zugrăvită
'Ntr-aur poleită,
Cu opt telegari,
Cu nouă zidari,
Nouă meșteri mari
Și Manole zece,
Care mi-i întrece,
Stă inima-i rece.
El că mi-a umblat
Țara-n lung și-n lat,

[1] Lăutarii care *zic* această legendă, rostesc numele lui *Negru-vodă*, ca în colecțiunea d-lui V. Alecsandri. Pre cît rezultă din coprinsul poemei, zidirea celebrului monument de arhitectură al mînăstirii de la Curtea-de-Argeș s-ar fi început pe la finele secului XIII (în epoca lui. Radu Negru Basarab?) fără se fi putut termina. Între 1512 și 1521, *Neagu* sau Neagoie-vodă Basarab, la care se reportă legenda, fi continuă și

Prin ăl cărpeniș,
Prin ăl aluniș,
Lungiș,
Curmeziș,
Dar tot n-au găsit
Un zid învechit,
Un zid părăsit,
Rămas de demult.
Pe Argiș în jos,
Pe plaiul frumos,
Negru-vodă vine
Pe dalba-i moșie
C-o verde cocie,
Verde zugrăvită,
'N aur poleită,
Cu opt telegari,
Cu nouă zidari,
Nouă meșteri mari
Și Manole zece,
Care mi-i întrece,
Stă inima-i rece.
Ei că-mi tot cătau,
Dar nu nemereau,
Ăl zid învechit
Și neisprăvit,
De mult părăsit:
Fără că-mi găsea
Și îmi întîlnea
Noiaș[1]
Purcăraș,
Porcii tot păzind,
Marmură-ntorcînd.
Bună ziua-i da;
El le mulțămea.
Domnul, de-l vedea,
Vreme nu pierdea,
Ci mi-l întreba,
Din gură-i zicea:
— Noiaș
Purcăraș,
Porcii tot păzind,
Marmura-ntorcînd,
Nu cumv-ai văzut
Pe unde-ai trecut

---

termină atît clădirea și învelișul, „împestrițînd cărămizile și scobind flori în piatră" după cum se exprimă d-l Al. Odobescu (*Mihnea-Vodă cel Rău*, București, 1857, p. 11), cît și împodobirea ei pe dinăuntru, dotarea cu vase și candele prețioase.

Credința care constituie fondul poemei, zidirea unei ființe vii pentru întărirea edificiilor, se păstrează pînă astăzi în popor. Se zice că unora se ia unui om măsură pe la spate, fără să știe, că măsura se pune în zid și că, după 40 de zile, acel om moare, prefăcîndu-se în stafie. Această superstițiune se mai întîlnește în poema populară sîrbească, tradusă în versuri albe și inserată mai la vale, apoi într-altă redacțiune din Epir și Corfu, narînd construcțiunea Podului de la Arta. (A se vedea colecțiunea Pasov, nr. 512—13 și *Poeziile sîrbe*. versiunea lui Auguste Dozon, pag. 189.) În Grecia, și în special la Leucade, zidarii nu încep temelia unei case pînă nu sacrifică un cocoș, spre a depărta spiritele și elementele care ar putea compromite soliditatea edificiului.

[1] Poate că *noiaș* e o corupțiune din *doinaș*.

Un zid învechit
Şi neisprăvit,
De mult părăsit?
Daca l-ai văzut
Şi l-ai cunoscut,
Hai cu noi îndată,
Hai de ni-l arată,
Că te-oi răsplăti
Şi te-oi milui
Cu milă de domn,
Ca de Dumnezeu.
Noiaş
Purcăraş,
Daca-l auzea,
El se tot gîndea,
Şi se socotea,
Şi mi-i răspundea:
— Ba, Doamne,-am văzut
Şi am cunoscut,
Pe unde-am trecut
Turma d-am păscut,
Un zid de demult,
Un zid părăsit
Şi neisprăvit,
Vechi şi mucczit:
Colo, unde-mi creşte,
Unde se-ndeseşte
Trestică
Pitică,
Răchită
'Nflorită,
Papură
'Nverzită.
Domnul, d-auzea,
Bine că-i părea,
Vesel că-i zicea:
— Hai cu noi îndată,
Hai de ni-l arată!
Noiaş
Purcăraş
Ce mi-i răspundea,
Vorbe ce-i vorbea?
— Doamne, Negru-vodă,
Nu pot, vai de mine,
Io să merg cu tine.
Porcii d-oi lăsa,
De necaz oi da:
Lupii c-or veni,
Turma mi-or răzni,
Stăpînul m-o bate
Bătaie de moarte.
Domnul, d-auzea,
Iar se întorcea
Şi, măre,-i zicea:
— Noiaş
Purcăraş,
Io mi te-oi cinsti,
Io te-oi milui,
Porcii ţi-oi plăti:
Scroafa cu purcei
O sută cinci lei;
De tot mascurul
Ţi-oi da galbenul!
Noiaş, d-auzea,
Noiaş se-ndemna
Şi se-ndupleca;
Cu vodă pleca,
Cu nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
Cu Manole zece,
Care mi-i întrece.
Stă inima-i rece!

Domnul, de-mi pleca,
Mult că nu mergea
Şi iată-mi vedea
Al zid învechit,
Vechi şi mucezit,
De mult părăsit.
Iar de-mi ajungea,
Şi daca-l vedea,
Bine le părea.
Domn descălica,
Pe jos că mergea,
Cruce că-şi făcea
Şi se închina;
Zidul ocolea,
Zidul că-mi privea;
Iar daca-l vedea,
Manole striga
Şi-n palme bătea,
Din gură zicea:
— Doamne, Negru-vodă,
Iată c-am găsit
Şi am nemerit
Loc de mînăstire
Pentru pomenire.
Var şi cărămidă,
Că-i pustie multă,
Că-i lucrare lungă!
Domnul, de vedea,
Bine că-i părea,
Din gură zicea:
— Iată c-am găsit
Şi am nemerit
Zidul învechit
Şi neisprăvit,
Rămas de demult;
Locul de zidire
Pentru mînăstire,
Chip de pomenire!
Şi precum zicea,
Domnul poruncea,
Domnu-i ajuta
Şi le aducea
Var şi cărămidă,
Că-i pustie multă,
Că-i lucrare lungă.
Foaie ş-o lalea,
Manole-ncepea:
Sforile-ntindea,
Lucrul că-mi zorea,
Zidul că-mi zidea.
Dar ce se-ntîmpla?
Ziua ce-mi zidea
Noaptea se surpa,
C-aşa Domnul va.
Aşa, tot aşa,
Ei se tot cerca,
Zidul că-ndrepta,
Zidul că-ntărea.
Trei ani că lucra,
Dar geaba era:
Ziua ce-mi zidea,
Noaptea se surpa.
Foaie ş-o lalea,
Manole-mi vedea,
Pe gînduri că-mi sta,
Din adînc ofta;
Iar daca-mi vedea
Că nu folosea
Şi nu-nainta,
El mi se scula
Zori cînd se ivea
Lucra, nu lucra,

Că toată ziua
Din ochi măsura,
Gîndu-şi frămînta,
Soare cînd sfinţea,
Lucrul cînd lăsa,
Acas' nu-mi pleca,
La zid că mînea.
Noaptea cînd sosea,
Pe zid se culca
Ş-abia aţipea.
Dormea, nu dormea,
Un vis că visa,
Un vis aievea,
Şi visu-i spunea
Că-n deşert lucra,
Pînă n-o clădi,
Pînă n-o zidi
Chiar în temelie,
Tînără şi vie,
D-o dalbă soţie.
Zi cînd se făcea,
El mi se scula,
Zidul jos vedea,
Şi iar se gîndea
Ziua cît ţinea.
Seara cînd sosea,
Lucrul cînd lăsa,
El că mi-şi chema
Nouă meşteri mari,
Calfe de zidari.
Icoana-mi lua,
Pe mas-o punea,
Din gură zicea:
— Nouă meşteri mari,
Calfe de zidari,
Şi cu mine, zece,
Stă inima-mi rece.
Io că v-am chemat
Şi v-am adunat
Vorbă să vorbim,
Sfat
Să sfătuim,
Plan
Să plănuim,
Că zid ce zidim
Surpat îl găsim.
Şi io am visat
Vis adevărat
Că-n zadar muncim,
Că-n zadar trudim
Pînă n-om clădi,
Pînă n-om zidi
Chiar în temelie,
Tînără şi vie,
D-o dalbă soţie.
Hai să ne-nchinăm,
Hai să ne legăm
Şi hai să jurăm
Jurămîntul mare
Pe pîine, pe sare,
Pe sfinte icoane:
Care mîndrişoară,
Care soţioară
Întîi c-o veni
Joi de dimineaţă,
Pe nor şi pe ceaţă,
Aici în departe
S-aducă bucate,
Voi s-o apucaţi,
'N braţe s-o luaţi,

'N zid s-o aruncați,
Cu cap să scăpați.
Și el, cum zicea,
Cu toți se lega,
Cu toți se jura
Pe pîine, pe sare,
Pe sfinte icoane,
Pe dulci soțioare.
Cei nouă zidari,
Nouă meșteri mari,
Ei, măre, că-mi sta
Pînă se-nsera.
Acas' cînd mergea,
Pe drum se vorbea,
Și cînd ajungea,
Neveste-și chema,
Neveste-nvăța
Și mi le zicea:
— Ia voi ca să-mi știți
Și să nu-mi veniți
Joi de dimineață,
Pe nor și pe ceață,
La zid în departe,
S-aduceți bucate!
Manole că-mi sta,
La zid că mînea
Ș-acolo dormea
Cu capul p-o piatră,
Pustia s-o bată.
Și noaptea trecea,
Și zid se surpa,
C-așa Domnul va.
Iar cînd se scula
În cap cu ziua,
Hîrtie-mi lua,
Scrisoare-mi scria
Ș-acas-o mîna:
Scrisoare pe vînt,
Răspuns pe pămînt.
La slugă c-o da
Ș-acas-o ducea,
La dalba Caplea.
Iar dalba Caplea,
Ea, dac-o vedea,
Ea, dac-o primea,
Scrisu-i cunoștea,
Mult se bucura.
Cartea că-mi lua,
Cartea-mi desfăcea,
Frumos mi-o citea.
Manole-i scria:
„Drăguță Caplea,
Soțioara mea,
Ai un bou bălan
Ce-i pierdut d-un an.
Ia să mi te scoli,
Crînguri să-mi răscoli.
De l-ăi nemeri,
Și, de l-ăi găsi,
Ia să mi te-apuci
La tăiat să-l duci
Și din carnea lui
Bucate să-mi faci,
La zid să-mi aduci,
Pe nor și pe ceață,
Joi de dimineață".
Mîndra de Caplea,
Ea mi se scula
Joi de dimineață,
Pe nor și pe ceață,
Cu roua

'N spinare,
Cu bruma
'N picioare.
Boul căuta,
Boul că găsea,
Boul că-mi tăia,
Bucate-mi gătea
Şi la zid pleca,
La zid în departe
Să ducă bucate.
Soare cînd lucea,
Caplea că-mi zorea
Şi s-apropia.
Manole, cum sta
Şi de sus privea
Şi pe cîmp căta,
El că mi-o vedea,
Şi mi-o cunoştea.
Din adînc ofta,
Din gură-şi zicea:
„Iacăt-o că-mi vine,
Sărmanul de mine!"
Şi cruce-şi făcea,
Din ochi lăcrăma,
La cer se ruga:
„Doamne, Doamne sfinte,
Doamne milostive,
Orice te-am rugat,
Toate mi le-ai dat;
Dă, Doamne, şacum
Ca să crească-n drum
Un verde hăţiş,
Un mare stufiş,
Şun rug curmeziş,
Doar s-o speria,
Doar s-o-mpiedica,
Bucate-o vărsa,
'Napoi c-o pleca,
Altele să ia,
D-o întîrzia!"
Rugă se ruga,
Lacrămi că vărsa.
Domnul l-auzea,
Domnul l-asculta,
Că, măre, creştea
D-un verde hăţiş,
D-un mare stufiş,
D-un rug curmeziş.
Ea se speria,
Ea se-mpiedica,
Bucata vărsa
Şi-napoi pleca.
Dar, daca-mi pleca
Ş-acas-ajungea,
Altele-mi lua,
La zid că-mi pornea,
La drum că-mi zorea
Pîn' s-apropia.
Manole, cum sta
Pe cîmp de căta,
De sus că-mi privea,
Pe Caplea vedea
Că s-apropia;
Din suflet ofta,
La cer că privea,
Şi cruce-şi făcea,
Şi iar se ruga:
„Doamne minunate,
Doamne îndurate,
Orice te-am rugat
Toate mi le-ai dat;
Dă, Doamne, ş-acum

Să-i iasă pe drum
Lupoaică turbată,
Cu gura
Căscată,
Cu limba
'Nfocată,
Doar s-o sperie,
Doar s-o-mpiedica,
Bucate-o vărsa.
'Napoi c-o pleca
Ş-o întîrzia!"
El cum se ruga,
Domnul l-asculta.
Lupoaică-i ieşea,
Ea se sperie
Şi se-mpiedica,
Bucate vărsa.
'Napoi se-ntorcea
Ş-altele lua,
La zid că-mi pleca,
La drum că-mi zorea,
Mai s-apropia.
Meşterul Manole
De sus, de pe şchele,
Unde mi-o vedea,
Din suflet ofta,
Cruce că-şi făcea
Şi iar se ruga,
Lacrămi că-i curgeă,
Din gură zicea:
„Doamne minunate,
Sfinte şi-ndurate,
Cîte te-am rugat,
Toate mi le-ai dat;
Dă, Doamne, ş-acum
Să-i iasă pe drum,
Să-i iasă-n cărare
D-o scorpie mare,
Cu gura căscată,
Cu limba-nfocată,
Doar s-o-mpiedica,
Doar s-o sperie,
Bucate-o vărsa,
Acas' c-o pleca,
D-o întîrzia!"
Şi cum se ruga,
Domnul l-asculta
Şi Domnul că-i da.
Scorpie-i ieşea,
În cale-o oprea.
Dar ea, vai de ea,
Daca-mi tot vedea
Că-mi întîrzia,
Nu se sperie,
Nici se-mpiedica,
Şi nici se-ntorcea,
Ci drumul
Cotea,
Şi cîmpul
Tăia;
La mers că zorea,
Pîn' s-apropia,
La zid c-ajungea.
Caplea cînd sosea,
Zidari d-o vedea,
Să rîză-ncepea,
Bine le părea.
Manole că-mi sta,
La cer se uita,
Din suflet ofta,
Din gură zicea:
— Ştiţi rămăşagul,

Ştiţi jurămîntul:
Care mi-o veni
Mai de dimineaţă.
Pe nor şi pe ceaţă,
Voi s-o apucaţi,
'N braţe s-o luaţi,
'N zid s-o aruncaţi.
Vorba nu sfîrşea,
Plîns că-l îneca,
Iar ei îmi lua
Pe dalba Caplea,
La zid c-o ducea,
În zid c-o punea
Şi zidul zidea,
Din gură-mi striga:
— Var şi cărămidă,
Că-i pustie multă
Că-i lucrare lungă!
Caplea, de-mi vedea,
Zîmbet că-mi zîmbea;
Dar ei mi-o zidea.
Zid că se-nălţa,
Zid că se-ntărea
Şi mi-o coprindea.
Nici prea mult trecea
Şi ea se-ngrijea,
Din ochi căuta,
Din gură-mi zicea:
— De vă e de glumă,
Gluma nu e bună!
Dar ei n-asculta
Cum se văieta:
Varul că-mi vărsa,
Cărămîzi punea,
Zidul că-nălţa
Şi mereu striga:
— Var şi cărămidă
Că-i pustie multă,
Că-i lucrare lungă!
Caplea, de-mi vedea,
Şi mai greu oftа,
Plînset
Că plîngea,
Văiet
Că-mi scotea
Şi mereu zicea:
— Manole, Manole.
Meştere Manole,
Dac-o fi vro glumă,
Gluma nu e bună;
Ziduî că mă stringe,
Ţîţişoara-mi curge,
Copilaşu-mi plînge!
Iar Manole sta,
Nimic nu zicea,
Cu amar plîngea.
Şi zidări zidea,
Zidul înălţa,
Zidul întărea
Şi mi-o coprindea
Şi mereu striga:
— Var şi cărămidă,
Că-i pustie multă,
Că-i lucrare lungă!
Şi ea, vai de ea,
Abia mai putea,
Abia mai suflа,
Dar tot se ruga
Şi tot mai zicea:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Zidul rău mă stringe,

Țițișoara-mi curge,
Copilașu-mi plînge.
Zidul se zidea,
Zidul se-nălța,
Zidul se-ntărea
Și mi-o coprindea,
Glasu-i astupa;
Și cînd se-nălța,
Și cînd se-nchega,
Manole-mi ofta.
Din plîns
Înceta,
Răspuns
Că-i dedea,
Din gură-i zicea:
— Copilașul tău,
Pruncușorul meu.
Vază-l Dumnezeu.
Tu cum l-ai lăsat
În pat
Desfășat,
Zînele c-or trece.
La el s-or întrece.
Și l-or apleca,
Țiță că i-or da;
Ninsoare d-o ninge,
Pe el mi l-o unge;
Ploi cînd or ploua,
Pe el l-or scălda;
Vînt cînd o sufla.
Mi l-o legăna
Dulce legănare,
Pîn' s-o face mare!
Vorba nu sfîrșea,
Plînsu-l îneca
Și se depărta;
Iar nouă zidari,
Nouă meșteri mari,
Ei mereu lucra
Și mereu striga:
— Var și cărămidă,
Că-i pustie multă,
Că-i lucrare lungă!
Zidul se-nălța,
Zidul se-nchega,
Și ce se lucra,
Noaptea nu cădea.
Pîn' se isprăvea
Sfînta mînăstire
Pentru pomenire;
Dar, pe cînd lucra,
Tot mai auzea
Un glas răgușit,
Un vaiet topit:
„Manole, Manole,
Meștere Manole,
Zidul rău mă strînge,
Țițișoara-mi curge,
Copilașu-mi plînge!"
Foaie de aglică,
Într-o duminică,
Într-o zi cu soare,
Într-o sărbătoare,
De la vînătoare,
Vodă, de-mi venea,
Departe-mi vedea
Pe Argiș în jos,
Pe plaiul frumos,
Sfînta mînăstire.
Pentru pomenire.
Și cum o vedea,
Bine că-i părea;

Calu-şi repezea
Pîn' s-apropia.
Şi cînd ajungea,
Şi cînd se oprea,
De pe cal sărea,
Jur-prejur umbla,
Sus că se uita,
Bine că-i părea,
Mult să mulţămea,
Din gură zicea:
— Aferim, Manole,
Meştere Manole,
Meşter învăţat,
Meşter lăudat;
Aferim, zidari,
Nouă meşteri mari,
Cu Manole, zece,
Care mi-vă-ntrece.
Tot ce mi-aţi cerut
Io v-am împlinit,
Dar bine-aţi lucrat,
Bun lucru mi-aţi fapt,
C-astă mînăstire
O fi pomenire
Şi nu s-o vedea
În lume alta,
Alta ca dînsa!
Manole, cum sta
Sus, pe învĕliş
Şi pe coperiş,
Din cap cletina,
Din suflet ofta,
Din gură-i zicea
Şi mi-i răspundea:
— Doamne, Negru-vodă,
Mare-i şi frumoasă,
Mîndră şi-arătoasă,
Sfînta mînăstire,
Chip de pomenire,
Dar, cum este ea,
Zău, pre legea mea,
C-aşa lucrătură
Şi fercătură
Mi-e de-nvăţătură.
De m-oi bizui
Altele-oi croi,
Mult mai arătoase
Şi mult mai frumoase!
Domnul Negru-vodă
Sta
Şi-l asculta
Cum se lăuda.
În sus se uita,
La meşteri căta
Şi dac-auzea
Cum se lăuda,
Pe gînduri cădea,
Adînc se gîndea.
Mult că nu trecea.
Vodă ce-mi făcea?
Porunci poruncea,
Schele că rupea,
Scări că le tăia
Şi sus mi-apuca,
Şi sus că-mi lăsa
P-ăi nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
Cu Manole, zece,
Care mi-i întrece.
Foaie şi-o lalea,
Ei, daca vedea,
Mult se văieta

Şi mult se ruga,
Dar vodă zicea:
— Nu voi să mai fie,
Nici să se mai ştie
D-altă mînăstire
Chip de pomenire,
Nici să vă siliţi,
Să vă bizuiţi
Ca ea să clădiţi!
Şi daca zicea,
Acolo-i lăsa,
Sus, pe înveliş,
Sus, pe coperiş,
Zidul
Ca să-i ţie,
Vîntul
Să-i adie,
Ploaia
Să-i înmoaie,
Foamea
Să-i îndoaie.
Frunză de măciş,
Sus, pe înveliş,
Sus, pe coperiş,
La a mînăstire
Chip de pomenire,
Nouă meşteri mari,
Calfe de zidari,
Cu Manole, zece,
Care mi-i întrece,
Stau şi tot privesc,
Planuri plănuiesc
Şi mereu pestesc
Trei zile de vară,
Trei de primăvară
Ş-alte nouă iară,
Din zori pînă-n seară;
Că vodă-i ţinea
Şi vodă-i muncea,
Şi vodă zicea:
— Nici voi să mai fie,
Nici voi să se ştie
C-o mai fi pe lume,
Cu faimă şi nume,
Aşa mînăstire
Chip de pomenire;
Nici voi v-ăţi sili,
Nici v-ăţi ispiti
Să vă bizuiţi
Ca ea să clădiţi!
Şi daca-mi şedeau,
Şi daca-mi vedeau,
Cei nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
Mi se sfătuiau
Şi tot întrebau:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Ce să ne mai facem,
Unde să ne-ntoarcem?
După ce zicea,
După ce-ntreba,
Ei că-mi asculta
Ce mi-i învăţa.
Nouă meşteri mari,
Calfe de zidari,
Scînduri că lua,
Scînduri că cioplea:
Patru le făcea,
Aripi că-şi croia
Şi le potrivea,
Şi mi se lega,

Cu ele sălta,
Cu ele zbura;
Dar, daca zbura,
Care cum cădea
Stană se făcea.
Manole, Manole,
Meşterul Manole,
Singur rămînea
De se tot gîndea
Şi tot plănuia.
Cinci zile-mplinea
Şi daca-mi vedea,
El mi se scula,
Şiţă că-mi lua,
Bine c-o cioplca,
Şase muchi venea;
Cu ţinte-o bătea,
Cu cuie de fier,
Cu ţinte d-oţel:
Şi unde-o bătea,
Singe că ţîşnea,
Nimic nu-i păsa,
C-aşa Domnul va.

Daca le bătea
Şi se ţîntuia,
Cu aripi sălta,
Cu aripi zbura,
Dar, cînd îmi sălta
Şi cînd îmi zbura,
Domnu-l pedepsea,
Că se-mpiedica
De a mînăstire,
Chip de pomenire,
Şi el îmi cădea
Pe Argeş în jos,
Pe plaiul frumos,
Lîngă mînăstire
Chip de pomenire,
Iar unde-mi cădea
Cruce se făcea
Şi d-alăturea
Cişmea izvora
Cu apă curată,
Trecută prin piatră,
Cu lacrămi sărate,
De Caplea vărsate.

Relativ la tradiţiunea că Manole şi tovarăşii lui s-ar fi încercat să zboare cu aripe de şiţă (parte nemenţionată do legenda sîrbească) se ştie că mai toţi poeţii antichităţii au vorbit despre cutezanţa omului de a zbura. Pe lîngă legendele lui Icar şi Prometeu, Pindar în ode şi Sofocle în *Antigona* amintesc despre năzuinţa omului de a pluti prin aer. Mai tîrziu o regăsim din secolul XV pînă într-al XIX. Astfel, foaia *La Ville de Paris*, în septembre 1884, vorbind despre experimentele aerostatice, anume despre cîrma şi direcţiunea balonului, reproduce seria încercărilor făcute de „oamenii zburători".

În anul 1462, italianul Dante, punîndu-şi aripe mecanice, zbură dintr un turn înalt de 200 picioare şi se ţinu cîtva timp în aer: dar, voind să se urce mai sus, trebui să lupte în contra vîntului, şi în opintirile ce făcu, se frînse ferul cu care se servea spre a-şi dirige aripile şi căzu pe prispa unei biserici, unde-şi rupse picioarele. După cîtva ani, la 1469, un muzicant din Nürenberg reînnoi încercarea lui Dante, perfec-

ZIDIREA CETĂȚII SCADARU[1]

(Tradusă în versuri albe la Paris, în august 1875, după versiunea franceză făcută de d-ra Tereza Iacob (Talvy) și d-ra Eliza Voïart, culegerii de *Cînturi populare ale sîrbilor* a lui Vuk Stefanovici.)

Clădeau o cetate frumoasă
Cei trei frați, trei
Merliavcevici.

Întîiul e craiul Vucașin,
Al doilea voievod Ugleșa,
Al treilea tînărul Goico.
Clădeau de trei ani
cetățuia
Scadarul, pe țărmii
Boianei.
Trei sute de meșteri
întruna
Lucrau de trei ani, făr' să
poată
Să puie la zid temelia,

ționînd aparatul zburător de care se servise. De pe o clopotniță, el se aruncă în aer c-o încredere extraordinară, dar căzu îndată și fu rădicat mort. Aceste două experiențe, deși cu un sfîrșit atît de tragic, nu descurajară cîtuși de puțin pe un italian, Buratini, care și construi aparatul după un nou model și, în anul 1491, se încercă să zboare. Această experiență se făcu în orașul Neapole în fața unui numeros public. Sărmanul Buratini avu soarta celorlalți: căzu și muri îndată.

La 1502, Bolori, tot italian, stabilit la Troyes în Francia, se aruncă în aer de pe turla catedralei acelui oraș și căzu pe o piatră, de unde fu rădicat mort.

La 1651, Bernier, lăcătuș francez, inventă o pereche de aripe după un nou model; dar, ca om cu minte, le puse în vînzare. Acele aripe fură cumpărate de un spaniol, Almero de Malameria, care plecă să le experimenteze la Bath (Englitera), unde se omorî.

La 1775, d-l de Bacqueville, puindu-și niște aripe, care-l costase 3500 livre, se aruncă liniștit de pe acoperișul unei case de pe cheiul Malaquais din Paris, se susținu mai multe secunde în aer, apoi căzu în Sena, de unde fu scos viu, cu mare greutate, din cauza aripelor. Cu toate că aerostatele erau acum descoperite, ardoarea „oamenilor zburători" nu se micșoră cîtuși de puțin. Astfel, tot la Paris, în 1797, un anume Calais, care adăugase aripelor o coadă în formă de apărătoare, căzu și muri.

În fine, la 1813, germanul Degen plecă de la Tivoli și zbură pînă la Sceaux, fără să se rădice la o înălțime mai mare de 60 metri. Trebuie să spunem că el simplificase aparatul lui Calais, înlocuind coada în formă de apărătoare cu un balon capabil să rădice doi oameni.

[1] Adică orașul Scutari.

Căci lucrul din ziua trecută
D-o Vilă[1] surpat era noaptea.
Al patrulea an începuse,
Cînd Vila pădurii din munte
Se puse-a striga:
— Vucașine,
Degeaba dai zor la lucrare,
Degeaba versi banii-ți aicea.
Tu nu poți să pui temelia,
Și vrei să zidești o cetate?
Găsind pe Stoian și Stoiana,
Aflînd tu pe frații cei gemeni,
Zidește-i aci-n temelie
C-atunci va fi tare pămîntul,
Ș-atunci poți zidi și cetatea!
Cînd craiul Vucașin aude,
Pe Deșimir cheamă și-i zice:
— Ascultă-mă, Deșimir dragă:
Mi-ai fost pînă azi slugă dreaptă,
De azi ca copil să-mi fii mie.
Înhamă la car telegarii,
Ia zece din sacii-mi cu aur
Și mergi de cutreieră lumea.
Găsește-mi doi oameni c-un nume,
Găsește-mi pe cei doi frați gemeni
Ce-i cheamă Stoian și Stoiana.
Îi ia ori îi cumpără-n aur
Și-i adu-n Scadar pe Boiana
Să-i punem în zidu temeliei,
C-atunci va fi tare pămîntul,
Clădirea să țină dasupra.
Cînd Deșimir vorba-i aude,
Aleargă la cai și căruță,
O-ncarcă cu sacii de aur
Și pleacă prin lumea cea largă,
Cătînd pe doi oameni c-un nume,
Cătînd pe Stoian și Stoiana.
Trei ani îi cată sluga dreaptă,
Dar nici că putu să găsească
Doi oameni avînd o numire,
Stoian și Stoiana-mpreună.
Atunci la stăpîn se întoarse,
I-aduse căruța și caii
Și sacii cu banii de aur.
— Poftim telegarii, și carul,
Și sacii cu banii de aur,

[1] Zînă măiastră, după credințele slave.

Că n-am întîlnit nicăirea
Un nume să poarte doi oameni,
Că nu e Stoian şi Stoiana.
Vucaşin aude şi cheamă
Pe Radul, mai marele meşter,
La Radul trei sute de calfe,
Şi-ncep a zidi cetăţuia.
Dar tot ce zidesc se dărîmă,
Căci Vila nu-i lasă s-aşeze
Nici baza, necum zidăria,
Şi strigă din fundul pădurii:
— Vucaşin, m-ascultă, m-ascultă!
Pe lîngă tot chinu-ţi cel mare
Degeaba-ţi mai verşi şi averea,
Că tu nu poţi nici temelia,
Necum să poţi face clădirea.
Din trei frăţiori, ciţi şi sînteţi,
Nici unul n-aveţi vro soţie?
P-aceia din trei, care mîine
Întîi va veni pe Boiana,
S-aducă bucate la meşteri,
Ziditi-o aci-n temelie:
Atunci s-o-ntări şi pămîntul,
Atunci s-o-nchega şi zidirea,
Atunci s-o clădi şi cetatea!
Cînd craiul aude povaţa,
Pe fraţii ceilalţi îi adună:
— O fraţilor, Vila pădurii
Îmi spuse curat adineaori
Că geaba vărsam noi averea,
Cătînd s-aşezăm temelie
La zidul cetăţii frumoase.
Şi Vila pădurii din munte
Aflaţi ce-mi mai spune din gură
Că noi, cîtetrei frăţiori,
Avînd cîte-o dalbă soţie,
P-aceea ce-ntîi dimineaţa
Veni-va aci la Boiana
S-aducă mîncare la meşteri,
În zid s-o zidească de vie,
C-atunci temelia să-ncheagă,
C-atunci se zideşte cetatea.
Cu toţi să jurăm întru Domnul
Ca nimeni din noi să nu spuie
Nevestei o taină ca asta,
Ci singuri să dăm ursitorii
P-aceea din soaţele noastre
Ce-ntîi o veni la Boiana!
Atuncea jură ficeare
Pe Domnul din cer preaputernic
Că nimeni din ei să nu spuie
Soţiei o taină ca asta.
Cînd noaptea se-ntinse pe lume.
Plecară cu toţii spre casă,
Spre casa cu turle albite,
Mîncă şi bău ficeare

Şi-n patul de somn se retrase.
Dar iată-ntîmplare ciudată!
Yucaşin, călcînd jurămîntul,
Soţiei îi zise din gură:
— Fereşte-te, dragă, ca mîine
Să nu vii în zori la Boiana,
Să n-aduci la meşteri bucate,
Că-ntr-altfel ţi-e viaţa-n peire:
Vei fi-n temelie zidită.
Asemenea şi Ugleşa
Călcă jurămîntu-n picioare,
Zicînd credincioasei neveste:
— Drăguţă, ia seama ca mîine
Să nu vii deloc la Boiana,
La meşteri să n-aduci merinde,
Că-ntr-altfel, aşa tinerică,
Vei fi-n temelie zidită,
Pierdută de veci pentru mine!
Al treilea, Goico, el singur,
El singur păzi jurămîntul,
Căci dalbei nimica nu-i spuse.
Cînd zorile vin dimineaţa,
Cu grijă toţi fraţii se scoală
Şi pleacă spre zid la Boiana.
Dar iată: din trei cumnăţele
Ies două d'n casă şi pleacă.
Întîia se duce cu pînza,
Cu pînza ca să şi-o-nălbească,
Dar stă, şi acolo rămîne.
A doua înhaţă urciorul,
Frumosul urcior cu mănuşă,
Şi pleacă cu el la fîntînă,
La apă curată şi rece.
Găseşte pe una, pe alta,
S-aşcază cu ele la vorbă,
Dar pas nu mai face-nainte.
Soţia lui Goico e-acasă,
Căci are copilul în leagăn
Şi pruncu-i e numai d-o lună.
Dar vremea gustării soseşte,
Şi muma lui Goico se scoală
Să cheme pe slugi şi cu ele
Să ducă mîncări la Boiana,
Cînd dalba lui Goico îi zice:
— Să stai, măiculiţă bătrînă,
Că duce-voi eu de mîncare.
Păcat mi-ar fi mie la Domnul,
Ruşine mi-ar fi şi de oameni
Ca tu, o bătrînă slăbită,
S-o duci, cînd ai trei tinerele.
Atuncea bătrîna rămase
Să legene acasă copilul,

Iar mîndra lui Goico soție,
Chemîndu-și argatele toate,
Plecă cu merinde la
meșteri.
Cînd mai-mai sosea la
Boiana,
Merliavcevici Goico o vede
Ș-alergă să-i iasă-nainte.
Cu dreapta-i coprinde
mijlocul,
De-o mie de ori o sărută
Și lacrămi fierbinți varsă
ochii-i
Zicîndu-i acestea din gură:
— Soție și dorul meu
dulce,
Nu vezi că moartea
te-așteaptă?
Ah! cui ai lăsat copilașul?
Azi cine să-l scalde,
drăguțul?
Și cine la pept să-l
hrănească?
El vrea ca să-i zică mai
multe,
Dar iată Vucașin nu-l lasă,
Ci ia pe femeia de mînă
Ș-o duce la meșterul Radul,
Iar Radul pe trei sute
cheamă.
Zimbind, de curînd
măritata
Se uită și crede că-i glumă.
Dar vorba-i de zidul cetății,
Și meșterii-n grabă aruncă
Cînd pietre, cînd
lemne-mprejuru-i
Ș-o-ngroapă mai pîn' la
genuche.
Zimbind, de curînd
măritata
Tot crede că-i glumă-ntre
dînșii.
Dar, iată, trei sute tovarăși
Aruncă cu grabă în juru-i
Cînd pietre, cînd lemne
mulțime,
Și pînă la briu o coprinde.
Atuncea, sărmana, pricepe
Ce soartă cumplit-o
așteaptă
Și strigă duios din guriță,
Cumnații își roagă și zice:
— Voi nu m-ăți lăsa ca
aicea
De vie în zid să
mă-ngroape,
D-aveți vro frică de
Domnul!
Dar cine-i ascultă oftatul?
Cumnații-și întorc ochișorii!
Atunci, ca înfruntă rușinea
— Și teama de orice
mustrare
Și zice lui Goico din gură:
— Bărbate iubite, tu oare
Lăsa-vei pe tînăra-ți soață
Să fie-ngropată de vie?
Să mergem acasă la mama,
Că are destulă avere
Să cumpere robi sau o
roabă

De pus în această zidire!
Dar plînsul, și jalea-i, și vorba
De nimeni nu-i sînt auzite.
În urmă cînd vede că nimeni
N-ascultă ruga-i fierbinte,
Ea zice din gură lui Radul:
— Atunci, frățioare d-o lege,
O meștere Radule, lasă-mi
Măcar o micuță fereastră
La peptu-mi de mamă duioasă,
Să dau lui Ion țîțișoară,
Drăguțului mamei de hrană!
Jurîndu-l p-al Domnului nume,
Îl moaie pe Radul, și-l face
Să-i lase o mică fereastră
La peptu-i de mamă duioasă,
Prin care ea sînul își scoase
Să poată da pruncului țîță.
Și iarăși mai zise lui Radul:
— Te jur și pe cer, și pe Domnul,
La ochi să-mi mai lași o fereastră,
Departe să-mi văd locuința
Și cînd mi-or aduce copilul,
Și cînd mi l-or duce acasă!
Și meșterul, tocmai ca frate,
Se-nduplecă iarăși, și-i lasă
O mică fereastră, prin care
Să-și poată vedea locuința,
Și cînd i-or duce copilul,
Și cînd i l-or duce acasă,
Așa fu clădită Scadarul!
S-aduse copilul la ziduri,
Și muma duioasă îi dete
Iubire și țîță opt zile.
Opt zile, și glasu-i se stinse,
Dar lapte rămase în sînu-i,
Și-un an pe deplin copilașul
Sugea de la mă-sa duioasă.
Și cum era, este și astăzi.
Cînd mamelor laptele piere
Se duc acolo, d-a minune,
Spre singura lor vindecare,
Se duc să-și adape copiii!

DOBRIȘEAN[1]

(Scris la 14 august 1883, după Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei, la Lacul-Sărat. Spre comparațiune să se confrunte *Mihai Viteazul și boierul Dobrician* din colecțiunea d-lui At. Marian Marienescu, *Balade*, broșura II, paginele 23—30. Balada L, intitulată *Oprișanul*, în colecțiunea d-lui V. Alecsandri, pag. 201—205,e o variantă a

[1] *Dobrișean* pare a fi o prefacere a numelui *Dobrogean* (Dobrijean, Dobrișean).

acestui cîntec. O variantă trunchiată figurează şi în colecţiunea d-lui Teodor T. Burada, la pag. 184—187.)

Foicică trei sulfine,
Ascultaţi, boieri, la mine
Să vă spun un cîntec bine!
În oraş, în Bucureşti,
La casele mari, domneşti,
În curte la Mihnea-vodă,
Nemerit-a,
Poposit-a,
Măre, trei moşnegi bătrîni,
Cu barbele pîn' la brîni[1],
Cu căciuli la subţioare,
Cu vîslele la spinare.
Unul e din Burdușani,
Altul e de la Cegani,
Al treilea, din Lupşani[2].
Şi pîrăsc pe Dobrişean
Naintea lui Mihnea-vodă,
Şi din gură ce-i spunea,
Pîra cum îşi aşternea?
— D-alei, doamne
Mihnea-vodă,
Unde s-a mai cunoscut,
Unde boieri s-au văzut
Şi boieri s-au pomenit
Să se ţie de domnit?
Ce-ar fi cerul cu doi sori,
Aşa-i ţara cu doi domni:
Două paloşe-ntr-o teacă,
Doi domni în ţară săracă.
Măria-ta-n Bucureşti,
Dobrişean în Stoieneşti[3].
Şi ce e la Dobrişean
E doar numai la sultan,
Necum la măria-ta,
Necum în toată ţara.
Casele lui Dobrişean
Nu-s case ca casele,
Ci zăresc ca soarele.
Măria-ta, de judici,
Măria-ta nu spînzuri!
Dobrişean el judică,
Dobrişean el spînzură.
Tot mai are Dobrişean
Cum ar avea un sultan,
Cum n-are măria-ta,
Cum n-are toată ţara:
Cîţi boieri au pribegit,
Dobrişean că i-a oprit
Şi la el i-a poposit,
Şi-n ciobani i-a străvestit;
Dar nu-i poartă ciobăneşte,
Ci mi-i poartă chip
domneşte,
Cu caftane de pambriu,
Cu cizme de irmiziu,
Cu obiele de bumbac,
Mestecat cu păr din cap,
Că ţine la ger mai cald.
Tot mai are Dobrişean

[1] În loc de *brîne*.

[2] Burdușani şi Cegani sînt comune în jud. Ialomiţa, plasa Balta, pe riul Ialomiţa. Lupşani e în acelaşi judeţ, plasa Borcea.

[3] Stoienest' de peste Dunăre, în Dobrogea, sau poate Stăiineştii

Cum ar avea un sultan,
Cum n-are măria-ta,
Cum nu e-n toată țara:
Vro cinci sute de berbeci,
Vro cinci sute de pribeci,
Tot berbeci de coade berci,
Cu coarnele răsucite
Și la vîrfuri poleite,
Și-i berbecul de la coadă,
De la coadă pîn' la coarne
Lung pe cîte șapte palme.
Ciobanii lui Dobrișean
Sînt boieri ca de divan,
În toiege rezimați,
Și-n caftane îmbrăcați.
Bacii lui poartă cîrlige,
Tot cîrlige de argint,
Cum n-am văzut pe pămînt,
Nici în lume de cînd sînt.
În capul
Cîrligelor,
În josul
Belciugelor,
Cîte-o piatră nestimată,
De plătește țara toată,
Și pietre de diamant —
Strălucește noaptea-n sat.
Tot mai are Dobrișean
Cum ar avea un sultan,
Cum n-are măria-ta,
Cum nu e-n toată țara:
Vro cinci sute de mioare,
Ce ies vara fătătoare,
Buți cu vin
Și stupi cu miere,
Mult bănet
Și grea avere.
Mihnea-vodă, d-auzea,
Sta puțin și se gîndea;
D-o poruncă că-mi scria
Și zicea din gură tare:
— Savai, Ghineo, armaș-
mare,
De cînd io te-am armășit,
Nici o slujbă n-ai plinit,
Dar acuma, să te scoli
Tina Vlășcii[1] să-mi răscoli[2],
Mare, pe la miez de noapte,
Mare, cu sudori de moarte.
Iute, Ghineo, să te duci
Și la noi să ni-l aduci
Cam cu oi,
Cam cu oăi[3],
Cam cu odalicul[4] lui.
Unde Ghinea se ducea,
La Dobrișean c-ajungea
Și ferman în mînă-i da.
Dobrișan îi mulțămea,
În mînă ferman lua,
Și din gură de-l citea,
Lacrămile-l podidea.
Să n-asculte nu-i venea,

[1] Tina și norodul din Vlașca erau renumite pentru dificultatea ce opuneau călătoriei.
[2] În loc de „răscolești", să calci în picioare.
[3] „Odaia" era, la turci, vila unde se hrăneau turmele și cirezile.
[4] *Odalik*, tot ce se află la o fermă, toată averea unei „odăi" (vile).

Să nu meargă nu putea,
Că porunca e domnească,
Urgie dumnezeiască.
Deci el, măre, se scula,
Bucium în mînă lua,
În trei cornuri buciuma,
Ciobănaşi că-şi aduna.
Ciobănaşii toţi venea,
Oişoarele-nşira,
Cadalicul[1] tot strîngea,
Drumul, măre, c-apuca,
Drumul Stoieneştilor
Către-al Bucureştilor.
Drumul coardă că-şi ţinea
Şi mergea, măre, mergea,
Noaptea-n codri i-apuca,
Pîn' la Mihnea c-ajungea.
Dar mocanul,
Ca ţăranul,
Nu ştie ce e şofranul,
Că, de-l vede pe tarabă,
El zice că e tot iarbă,
Bună pentru nici o treabă.
Cînd la curte-mi ajungea,
Cînd la curte că-mi intra,
Iă pe iarbă se culca
Şi cîrlige-şi rezima,
Pe la ziduri le lăsa,
Tot cîrlige de argint
Cum în lume nu mai sînt,
Şi-n capul
Cîrligelor,
În josul
Belciugelor,
Cîte-o piatră preţioasă,
De pătrunde zarea-n casă.
Mihnea-vodă ce-mi visa,
Mihnea-vodă se scula,
Măre, pe la miez de noapte,
Măre, cu sudori de moarte,
Şi cînd ochii deschidea,
Zare-n case că-mi vedea,
Lumina şi zarele
Cum răsare soarele.
El în palme că-şi bătea,
Sluguliţa că-şi chema
Şi din gură că-i zicea,
Şi cu vorba c-o mustra:
— Iaca, ziua s-a ivit,
Şi divan n-am întocmit!
Sluga-i dreaptă
Şi-nţeleaptă,
Ea din gură-i răspundea,
Răspundea şi mi-i zicea:
— Stai, Doamne, nu mă certa,
Că cu păcat ăi avea;
Că ziua nu s-a ivit,
Făr' de numai mi-a sosit
Ciobanii lui Dobrişean:
Ici cioban,
Colo mocan.
Şi ei, măre, s-au culcat
Şi de zid au răzimat
Tot cîrlige de argint,
Cum nici n-am mai pomenit
P-astă lume de cînd sînt,

[1] Cîrzile de vite.

Că-n capul cîrligelor
Sînt tot pietre prețioase
De pătrunde zarea-n case.
Mihnea-vodă, d-auzea,
Mihnea-vodă nu-l credea,
Ci de geam s-alătura.
La cîrlige se uita,
Pe ciobani că număra,
La oi seama că lua.
Pînă seama să le ia,
Soare mîndru-mi răsărea,
Mihnea curtea-și aduna,
Toți boierii că-și chema,
La divan că mi-i strîngea.
Cîți boieri că mi-și venea
Și ciobanii că-mi vedea
Și cîrligele privea,
La averi seama lua,
Cu mirare se mira
Și de frică tremura,
Parc-ar fi fost gealatul
Cu paloș să le ia capul.
Dobrișean, daca venea,
Cu mocani
S-alătura,
Cu ciobani
S-amesteca,
Seama turmelor lua.
Nimenea nu-l cunoștea,
Tot de mocan
Îl lua,
Tot cioban
Îl socotea.
Mihnea-vodă, de-l chema,
În divan că-l aducea
Și din gură ce-i zicea?
Pe nedrept îl osîndea
Și de muică-l suduia.
Dobrișean ce mi-și făcea?
Dobrișean ce-i răspundea?
— D-alei, Doamne
Mihneo-vodă,
Nu prea-ndesi la-njurat,
Că e lucru cu păcat.
Daca tu m-ăi întreba,
Adevărul io ți-oi da,
Adevărul c-ăi afla,
Zicu-ți „zău, pre legea
mea".
D-alei, Doamne
Mihneo-vodă,
Spuiu-ți, Doamne, un
cuvînt:
Știi tu frate al cui sînt?
Am avut un tătĭculiță
Cu milă și cu credință,
Ce mi-l chema Pipar[1]-crai.
Și mai am d-un frățior
Ce mi-l cheamă
Mihnea-vodă,
Numele domniei tale,
Urgia frăției mele!
Atunci Mihnea, d-auzea,
De pe scaun se scula
Și de mumă-l suduia,
Și din gură-mi tot striga:
— De cînd maica m-a făcut
Cioban frate n-am avut!

[1] Cîntărețul pronunța *Kipar*, cu accentul pe întîia silabă.

Dobrișean mi se ruga,
Se ruga și mi-i vorbea,
Cu glas dulce-l îmblînzea,
Lîngă dînsul căci ședea,
Ședea, măre, gealatul
Cu paloș să-i ia capul.
Dobrișean cum se ruga
Și din gură ce-i zicea?
— O Mihneo, măria-ta,
Nu sili la cap tăiat,
Că e lucru cu păcat;
Nu grăbi
Pîn' mi-o sosi
Caftanul
Și baltacul!
Pînă vorba-și isprăvea,
Ochii-și negri d-arunca
Înspre lungul drumului,
La răzarea soarelui,
Și-ntr-acolo ce-mi vedea?
Ce-mi vedea mi-l bucura:
Fuga mare că-mi venea
D-o cocie făurită,
Numa-n verde zugrăvită,
Numa-n aur poleită,
Iar într-însa că-mi era
O dalbă călugăriță,
Albă, albă la peliță,
Neagră, neagră la cosiță,
Sor' cu vodă Ștefăniță[1].
Cînd boierii mi-o vedea,
La pămînt se ploconea.
Daca, măre, ajungea,
Din cocie jos se da
Și pe scară se urca.
Sus în case d-ajungea,
Palma bici că mi-și făcea,
Frumușel mi-o aducea,
Pe gealat cu ea lovea:
Pe gealat cînd îl izbea,
Sîngele îl podidea,
Cu păreți l-amesteca,
Toți boierii-ncremenea.
Apoi călugărița
Mîna-n rasă că băga,
Un ferman că mi-și scotea
Și pe masă mi-l punea,
Și la toți îl arăta,
La citire-i îmbia.
Cine, măre, că-l citea
Drumul fugii
Mi-apuca,
Semnul crucii
Că-și făcea.
Mihnea-vodă, de-mi vedea,
De pe scaun se scula,
La ferman că se ducea,
Și cu mîna-l apuca
Și cu ochii mi-l citea.
De-l citea cît îl citea,
Lacrămile-l podidea
Și din gură ce-mi zicea?
— Zău, boieri, pe legea mea,
De cînd maica m-a făcut,
Cioban frate n-am avut;

[1] Alte variante dau numirile de *Mihăiță*, *Negoiță*, etc.

Dar acum mi l-am găsit,
Că e lucru dovedit:
Am găsit pe ăst mocan,
Am găsit pe Dobrișean!
Vorba, măre, nu sfîrșea
Și el, măre, ce-mi făcea?
Pe atît nu se lăsa,
Ci de mînă-l apuca
Și la baie mi-l ducea,
De sarică-l dezbrăca,
Fără haine mi-l lăsa
Și pe dînsul ce găsea?
Îi găsea, măre, la brîu
Scris prejur un spic de grîu;
Și la piept de se uita,
Scris pe dînsul ce găsea?
Îi găsea domnești odoare:
Sfînta lună, sfîntul soare,
Iar în cei doi umerei
Găsea doi luceferei.
Mihnea-vodă, de-mi vedea,
El de mînă că-l lua,
Înăuntru că-l ducea,
Toți boierii că-și chema,
Mîna maicei săruta
Și domnia-și împărțea,
Și din gură ce-mi zicea?
— Iaca, frate, să domnești,
Slujbe mari să împărțești,
Boierii să rînduiești.

RADU CALOMFIRESCU

(Fragment scris în București, la 11 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan din Brăila, care n-a știut decît aceste versuri. A se confrunta legenda XLIX, pag. 196—199, intitulată *Radu Calomfirescu*, în colecțiunea d-lui V. Alecsandri.)

În susul Piteștilor,
Dasupra Petreștilor,
'N lunca Călinești lor
Ș-a Călimăneștilor,
Soare mîndru-a răsărit,
Ori florile-au înflorit?
Soarele
N-a răsărit,
Florile
N-au înflorit,
Ci oștile-au tăbărît,
Mîndre cete-au poposit
De plăieși
Și de panduri,
Ca de șoimi
Și de vulturi.
Multe corturi sînt întinse,
De pămînt cu lanțuri prinse,
Iar dasupra țintuite,
Cu burci negre învelite,
Cu burci negre tătărești
Și cu steaguri românești.
Printre corturi mărunțele,
La mijloc de corturele,
Este-un cort mare, rotat,
Cu creștetul nărîmzat,
Cu țărușe
De aramă,
Cu cîrlige

De alamă,
Şi cu steagul sus în vînt,
Cu pripoane de argint
Toate-nfipte în pămînt.
Foicică trei smicele,
La mijloc de corturele,
Printre corturi mărunţele,
Masă mare mi-e întinsă,
Tot de căpitani coprinsă;
Iar la masă cine-mi şade,
Cu bărbile
Resfirate
Şi cu pletele
Lăsate,
Cu armele
Lustruite,
Cu platoşe
Zugrăvite?
Banii
Severinului,
Caimacanii
Oltului,
Şi boierii
Tîrgului
Stau la dreapta domnului,
Cam din faţa cortului;
Iar la stînga domnului,
Domnului şi banului,
Şed Buzeştii
Şi Căpleştii,
Căpitanii oştilor
Şi groază păginilor.
Mai la urmă cine-mi şade
Cu trupul plecat pe coate?
Şade un bătrîn vestit,
Cu chip aspru şi smolit,
De care s-a pomenit:
La pomană
Dă năvală,
De la război
Dă-napoi!

. . . . . .

RADU ŞERBAN BASARAB

(Acest „cîntec al lui Şerban-vodă" — Radu Şerban Basarab, următorul lui Mihai Viteazul, între anii 1601 şi 1610 — a fost scris după un bătrîn lăutar din Comarnic de către repausatul Aron Prejbeanul şi reprodus de d-l Gr. G. Tocilescu, după manuscriptul cumpărat de stat, într-a d-sale *Revistă p. ist., arheol. şi filolog.*, an. II [1884], vol. I [III], fasc. II, p. 390.)

Frunză verde lemn pirlit,
Şerban-vodă s-a pornit
Pe cel deal, pe cel colnic.
De ostaşi e ocolit,
De ostaşi ţepeni, vîrtoşi
Români tineri şi vinoşi,
Şi urcă la munţii nalţi
Printre pietre, printre brazi,
Pe plaiuri, muchie şi deal,
Să sosească în Ardeal.
Frunză verde ş-o lalea,

Sus în vîrf, la Pietricea[1],
Stătea de se odihnea
Cu mîndră oştirea sa.
— Frunză verde arţăraş
Vino-ncoace, ciobănaş:
Ale cui oiţe paşti?
— Hei, Doamne, măria-ta,
Oile sînt româneşti
Din sat de la Zărneşti:
Ori voieşti
Să le robeşti?
— Frunză verde arţăraş,
Ia ascultă, flăcăiaş,
Dacă eşti
Din Zărneşti,
Spune-ne mai multe veşti!
— Oleo leo, măria-ta,
Ce potop în ţara mea!
Ungurii
Ne necăjesc,
Turcii
Vitele răpesc,
Tătarii
Ne jefuiesc;
Vai de neamul românesc!
Frunză verde micşunea,
Hai, Doamne, măria-ta,
Ştiu ascunsă cărarea
Printre stînci strimtă vălcea
Să nu simţă pasărea:
Te tulesc în ţara mea.
Hai, Doamne, s-o stăpîneşti,
De păgîni s-o izbăveşti.

Frunză verde lemn clinesc,
Păgînii la Bran păzesc,
Nu visează, nu gîndesc:
Vă duc, Doamne,-ncetişor
Printre stîncă pe izvor,
De la spate să-i luăm,
Să-i batem, să-i ciopărţim,
Ţara să o izbăvim
De amărîtul suspin.
Frunză verde lemn pucios,
Românul e om vînos,
Merge noaptea şi pe jos;
Românul e furios,
Pe ungur răstoarnă jos;
Lancea ştie s-o-nvîrtească
Pe tătari să-i potopească;
Cu flinta ştie să dea,
Turcii grămezi va cădea,
Să se ducă pomina
De bătaia lui Şerban
Ce-a făcut din jos de Bran.
— Frunză verde arţăraş,
Ia ascultă, ciobănaş,
Te văz român cu coraj:
Să mergem, să o tulim,
În păduri să odihnim,
Pe vrăjmaşi să ocolim,
Mîine noapte să-i lovim.
D-o fi biruinţa mea,
O să-ţi dau pe soră-mea.
Lasă-ţi oiţele tale,
Să te fac căpitan mare.
Domnul

[1] Acest munte e deasupra Branului, la fruntaria de lîngă izvorul Dîmbovicioarei.

Stă și iscodește,
Ciobanul
Le-aduce veste:
Păgănii-s dați la beție,
La jafuri, la tîlhărie.
Oștirea și-o rînduiește,
Noaptea-n patru părți
lovește;
Omor, junghie turci, tătari,
P-ai creștinilor tirani,
De pe Bîrsa mai la vale
Tăind cetele ungare;
Îi bate, măcelărește,
Avuția le răpește,
Pînă-n Hodova-i gonește.
Frunză verde de pelin,
La Brașov sașii se-nchin
Cu sare, pîine și vin;
Lui Șerban cetatea-nchin,
Armele lor dăruiesc
Către Făgăraș pornesc.

MATEI VODĂ BASARAB

(Acest cîntec, scris de egumenul Brebeanul după un bătrîn lăutar, s-a publicat de d-l Gr. G. Tocilescu într-a d-sale *Revistă p. ist., arh. și fil.*, an. II, 1884 vol. I[III], p. 351, după manuscriptul lui Aron Prejbeanul, cumpărat de stat.)

— Frunză verde matostat,
Hei, Doamne,
Să nu mergi în Țarigrad[1],
Că sultanu-i supărat
De jalba ce-a căpătat.
Boierii ce-au pribegit
Ei cu grecii s-au unit,
Cu grecii, grecoaicele
Și toate turcoaicele;
La sultanul te-au pîrît
Că țara ai sărăcit;
C-ai pus biruri mari și grele
Încît toată țara geme.
Frunză verde creț de tei,
Frică-mi este să nu pici:
Oi-leo-leo, Doamne Matei,
Ești nevinovat și pici,
Sau domnia că ți-o ia
Grecilor ca să le-o dea.
Grecul e vidră spurcată,
Este fiară-nveninată.
— Căpitane Constandine,
Tu cunoști țara mai bine,
Tu cunoști domnia mea,
Cum a înflorit țara.
— Hei, Doamne, măria-ta,
Ascultă povața mea.
Frunză verde stirigoi,
Să ne-ntoarcem înapoi,
Toată țara s-adunăm
Și bine să înarmăm,
Să ne gătim de război

[1] Se știe că Matei Basarab a plecat la Constantinopole cu mitropolitul Grigorie I și cu episcopul Teofil, la 16 decembre 1632, și că s-a întors la 10 martiu 1633, lăsînd ca regentă pe doamna sa Elena.

Că sînt mulți voinici la noi,
Ce doresc moartea mai bine
Decît domn grec să le fie.
Frunză verde ș-o lalea,
Hai, Doamne, măria-ta,
Grecii dă-i pe mîna mea
Să-i joc ca p-o brebenea,
Să-i joc bine borița,
Zgița-zgița iepura;
Să le arăt domnia
Tot la gît cu sabia.
Pîn-oi trece Dunărea,
Toată țara va sălta
Și atuncea vei vedea
Binele în țara ta:
Pacea și cu liniștea
Va avea domnia ta.

IANCUL MARE

(Scrisă, la 28 decembre 1884, după Șerban Mușat, fost soldat în regimentul VI de artilerie, azi muncitor la Crucea-de-Piatră, în București. Ca variantă să se confrunte *Iancu-vodă*, la pag. 60—63, în broșura II, *Balade*, culese și corese de d-l At. M. Marienescu, care vede în această legendă o aluziune la Ioan-Vodă cel Cumplit, despre care consulte-se interesanta monografie cu acest titlu a d-lui B. P. Hasdeu.)

Foaie verde-a briiului[1],
Strigă pașea-al Diiului
Din vîrful mecetului[2]:
— Turcește-te, Iancule,
Turcește-te, beiule,
Beiule, creștinule;
Lasă-ți legea românească[3]
Și dă-te-n legea turcească,
Că-i de Dumnezeu lăsată
Și mai mult îndestulată
De aur, și de argint,
Și de miere, și de unt.
Turcește-te, Iancule,
Turcește-te, beiule,
Beiule, creștinule.
Iancul, măre, d-auzea,
Pașii din gură-i grăia:
— De, pașe, să mă turcesc,
D-oi putea să mă-nvoiesc.
Ia să-mi dați, daca mă vreți
Turc ca voi să mă vedeți,
Vro cincizeci
De berbeci,

[1] Plantă din care poporul prepară un extras pentru creșterea părului.

[2] *Mecet* însemnează cimitir.

[3] Să se amintească confuziunea ce face poporul între adjectivele *creștin* și *român*, care denotă identificarea naționalităților cu religiunea și viceversa.

Berci
Cu coarnele răsucite,
La gîturi cu pietre scumpe
Şi-n vîrful cornițelor,
În chipul boldurilor,
Cîte-o piatră nestemată
De plăteşte lumea toată.
Paşea, daca-l asculta,
La vizirul că vestea,
La-mpăratul că scria,
Toate că ,i le dedea:
Iancu tot nu se turcea.
Atunci paşea se suia
În vîrful mecetului,
În mijlocul Diiului,
Şi din gură iar striga,
Şi din gură se ruga:
— Turceşte-te, Iancule,
Turceşte-te, beiule,
Beiule, creştinule;
Lasă-ți legea românească
Şi dă-te-n legea turcească,
Că e turcul omenos,
Viteazului de folos.
Iancul, măre l-asculta
Şi din gură-i cuvînta:
— De turcit eu m-aş turci,
Cînd cu voi m-aş învoi.
Ia, voi, turcilor, să-mi dați
Vro cincizeci de boi bălțați
Cu vărgi negre pe spinare,
Rotogoale
Pe subt poale
Şi-n vîrful cornițelor
Smarandul hasnalelor
Din darul cadînelor.
Paşa bine-l asculta,
Paşa toate i le da:
Iancul tot nu se turcea.
A treia oară-l ruga,
A treia oară-i cerea,
Şi Iancul, daca vedea
Din gură le răspundea:
— Bucuros eu m-aş turci,
Cu voi de m-aş învoi:
Ia să-mi dați cincizeci de iepe,
Iepe tinere, sirepe,
Cu dungi negre pe spinare,
Strănutînd de cîte-o nare;
Cu frînele
Zugrăvite,
Cu şelele
'Mpodobite,
Din grajdu'
'Mpăratului,
Din fundu'
Buccagului.
Făcea paşa ce făcea,
'Toate că i le-mplinea,
Şi Iancul, daca vedea
Că-ncotro nu mai avea,
Din gură le poruncea:
— D-alei, paşe, daca vreți
Turc ca voi să mă vedeți;
Ia faceți de-mi trimeteți
Cam vro cincizeci de agale,
Cam vro cincizeci de paşale:
Cît agaua,
Şi cealmaua,

Ca s-astup ferestrele
Numai cu cealmalele
Şi cu iataganele,
Că nu voi să mă vădesc
Cînd o fi să mă turcesc!
Iată cincizeci de agale,
Iată cincizeci de paşale
Că veneau la Iancul Mare
Să-l treacă-n legea
turcească
Dintr-a lui, a creştinească.
Dar Iancu ce mi-şi făcea?
La porcari că poruncea,
Cincizeci de porci că frigea,
La conac că-i aducea,
La conac lîngă geamie,
Fripţi d-a-ntregul pe tipsie.
În geamie de intra,
Iancul din gură zicea:
— Ia-ncepeţi, agalelor,
Ia-ncepeţi, paşalelor;
Descingeţi
Sabiele,
Dezlegaţi
Cealmalele
Ş-astupaţi
Ferestrele,
Că cine mi se turceşte
Cu greu se mai româneşte!
Turcii sabii descingeau
Şi cealmale-şi dezlegau,
Slugile că le căraŭ.
Apoi Iancul ce făcea?
La argaţi că poruncea,
Purceluşii c-aducea
Din conac pîn' la geamie
Fripţi de-a-ntregul pe tipsie.
Cînd frumos îi aşeza,
Iată sabie scotea,
Spatele-n uşe punea
Şi din gură mi-şi striga:
— Cărui n-o mînca purcelul
I se duce sufleţelul!
Daca vedeau şi vedeau,
Turcii din purcei mîncau,
De lege se lepădau.
Iancul sta
De mi-i privea,
Cu hartane-i îmbia:
La cîţi carne n-ajungea
Oase-n gură le punea,
Şi de lege-i lepăda.
Din geamie cînd ieşea,
La-mpăratul se ducea,
Cu toţii se jeluia.
Împăraţul, de-i vedea,
Din gură că-i întreba:
— Dintre cincizeci de agale,
Dintre cincizeci de paşale,
Care-mi este Iancul Mare?
Iară paşa-al Diiului,
Din vîrful mecetului,
Greu oftat din pept scotea,
Temeneaua că-şi făcea,
Poala, mîna-i săruta,
Şi din gură scurt grăia:
— Să trăieşti, măria-ta;
Noi pe el nu l-am turcit,
El pe noi ne-a românit!

KARA-GHIORGHE[1]

(Scris în Bucureşti, la 1865, după repausata mea mamă.)

Frunză verde lemn uscat,
Kara-Ghiorghe s-a jurat
Pe sabie, pe măsrac,
Să lase Giurgiul sărac:
Nici oădînă cu bărbat,
Nici picior de turc burlac.
Kara-Ghiorghe s-a jurat
Pe sabie, pe măsrac,
Să lase Giurgiul sărac:
Nici un turc de însurat,
Nici fete de măritat,
Nici ocalmale de purtat.

CÎNTECUL BRĂILEI[2]

(Scris după Petrea Creţul Şolcan în ziua de 9 august 1883, la Lacul-Sărat.)

Foaie verde siminoc,
Multe schele-s cu noroc,
Dar Brăila arde-n foc
Şi cu paşa la un loc.
Frunzuliţă salbă moale,
De la Panduri[3] mai la vale,

[1] Acest faimos erou sîrb de la începutul secolului XIX se numea George Petrovici, dar e mai cunoscut sub porecla de *Kara* — sau *Czerni* (Krni), cel *Negru*. Fiu al ţăranului Petroni, el se născuse, între anii 1760—1770, în satul Wichewzi, districtul Kragujevaz. Participînd la mişcarea din 1787, fu silit să părăsească Serbia şi, fiindcă tatăl său nu voia să-l urmeze, el îl omorî cu pistolul. Se întoarse apoi, ca sergent, într-un corp de voluntari, dar, certîndu-se cu comandantul, deveni haiduc în munţi. După ce trecu în Austria şi iarăşi se reîntoarse, după ce se îmbogăţi cu comerţul porcilor, el (împreună cu Iancu Catici şi Vasso Ciarapici) formă un corp de armată, răsculă mai toată Serbia şi, încredinţîndu-i-se puterea, îşi salvă patria la 1806 şi 1809, inspirînd turcilor o adevărată teroare. Generalul rus Kamensky, în proclamaţiunea-i din mai 1810, îl recunoştea ca conducător al sîrbilor şi, după învingerea competitorului Miloş, Kara-Ghiorghe fu domnitorul de fapt al ţării. Abia se aliase însă cu ruşii în 1811, şi pacea din Bucureşti (încheiată în mai 1812), puse capăt speranţelor ce concepuse. Cînd turcii bîntuiră din nou Serbia, el, din diferite cauze, nu se mai semnală prin nimica; astfel insurecţiunea din 1815 şi 1817 alese ca conducător pe principele Miloş. Aceste puţine versuri fac aluziunea la vitejiile lui Kara-Ghiorghe şi la frica ce inspirase tuturor turcilor, prin urmare şi celor ce ocupau pe atunci Giurgiul şi Brăila.

[2] Acest cîntec comemorează luarea Brăilei din stăpînirea turcilor şi gonirea din oraş a ultimei garnizoane turceşti.

[3] *Panduri* era, sub turci, o localitate care servea drept cimitir, în afară de întăririle cetăţii. Azi e cuprinsă în raza oraşului Brăila.

Cît e vara ziua mare
Şade paşa tot călare
Şi-mi tot strigă-n gura mare:
— Săriţi, turci, săriţi, agale,
Cu tunuri, cu bumbarale
Că muscalii ne-mpresoară
Şi ne pune la opreală
Şi la mare chinuială.
.. ..
Săracă Brăil' a noastră,
Cine-o să te stăpînească?
Rusul
Din ţara rusească,
Neamţul
Din ţara nemţească,
Că Costandin[1] împărat
La cruce s-a închinat,
La icoane s-a rugat
Şi el, măre, s-a jurat,
Pe sabie, pe mazdrac,
Că, d-o prinde turc în ţară,
Să-i dea purcel de mîncare;
Foiţică de măr dulce,
Să-l puie să-şi facă cruce,
Din Brăila toţi s-ar duce.

IANCU MORUZI

(Scris, între anii 1865—1872, după diferiţi lăutari din Bucureşti)

În oraş în Bucureşti,
Despre curţile
Domneşti,
Spre casele
Boiereşti
Se întinde, se lăţeşte
Veste mare, tristă veste,
C-arde Podul Mogoşoaiei[2]
Şi casele Moruzoaiei.
Toată lumea se-ngrijeşte
Numai una nu jeleşte:
— Las' să arză
Că nu-mi pasă,
Că Iencuţul
Nu-i acasă,
Ci mi-e dus
La vînătoare,
Să vîneze căprioare.
Frunză verde lemn uscat,
Ce-ntîmplare s-a-ntîmplat!
Căprioare n-a vînat,
Iancu singur s-a-mpuşcat.

---

[1] Constantin Pavlovici, ţarul Rusiei.

[2] Arderea Podului Mogoşoaiei, actuală Calea Victoriei din Bucureşti, s-a întîmplat între anii 1714 şi 1821, cînd arse şi palatul domnesc din Dealul Spirei, care, după mărturiile scriitorilor contimpurani, era un adevărat monument de arhitectură şi înfrumuseţare a oraşului Bucureşti. Cînd arse Podul Mogoşoaiei, fu distrusă şi frumoasa arhitectură a palatului lui Moruzi, care — prin frumuseţile-i artistice — rămase atît de întipărit în memoria poporului, încît dete naştere acestui cîntec.

La Puțul-cu-Zalele[1]
Răsărit-a soarele?
Nu e soare răsărit,
Ci mi-e Iancu-mpodobit.
Săriți, frați, săriți, surori,
De-l împodobiți cu flori,
Și vedeți pe Iancul mort,
Numa-n aur subt un cort.
Iancu stă lungit pe masă
Și gătit ca o mireasă;
Frați, surori lacrămе varsă,
Mă-sa-l plinge ori nu-l plinge,
Ibovnica-i varsă sînge
În oraș în București,
Sus în casele domnești,
Despre Podul Mogoșoaiei
La casele Moruzoaiei.

CÎNTEC FANARIOTIC DE LA 1821

(Citat de Ioan Eliade Rădulescu în *Echilibrul între antiteze* [p. 102].)

Haideți, frați, să trăim bine,
Să trăim tot pentru noi,
Că, iată, vremea ne vine,
Cea-ncărcată de nevoi!

CÎNTECUL ZAVERGHILOR LUI IPSILANTE LA 1821

(A se vedea *Poezia română în diverse epoce* de Dimitrie Bolintineanu, în *Albina Pindului*, 1868, nr. 1, p. 13.)

Vai, săracii arnăuții,
Cum îi kesăgesc turcii!
Haideți, frați, să trăim bine,
Să trăim tot pentru noi,
Căci curînd vremea ne vine
Încărcată de nevoi!

CÎNTEC DIN EPOCA DE LA 1821

(A se vedea *Spitalul Amorului* de Anton Pann, broșura VI, ed. II, București, 1852, nr. 41, pag. 117—118.)

Bine este totdeauna
Să bem, să ne ospătăm,
Și cu toții dimpreună
Să rîdem și să cîntăm.
Lasă lumea să vorbească,
Strige, zbiere cît o vrea,
Gluma, jocul să trăiască,
Voi cu el a mă-ngropa.

[1] În vechiul București, se numea „Puțul-cu-Zalele" localitatea din fața palatului regal, unde se afla corpul de gardă și acum grădina. Aci se rădică o casă solidă, în curtea căreia se afla un puț cu lanțuri sau cu zale.

Veniți, frați, să trăim bine,
Veselindu-ne-ntre noi,
Căci curînd vremea ne vine,
Cea-ncărcată de nevoi.
Ne apasă, ne-ncovoaie
Cu mînia ei cea rea,
Și de jocuri ne despoaie:
Ne-mbracă cu haina grea.
De bătrîni să ne ascundem
Și să fugim cît putem,
Și necontenit să facem
Ce ne place și ce vrem.

CÎNTECUL PANDURILOR DE LA 1821

(Citat de Ioan Eliade Rădulescu în *Echilibrul între antiteze* [p. 102]. Despre Tudor Vladimirescu, să se citească legenda LIV, *Visul lui Tudor Vladimirescu*, la pag. 216—217 și doina LV, *Mehedințeanul*, la pag. 292, în colecțiunea d-lui V. Alecsandri.)

Toate plugurile umblă,
Numai pluguleț̦ul meu
L-a-nț̦elenit Dumnezeu.
Dar o da și Dumnezeu
D-o umbla și plugul meu:
Să trag brazda dracului
La ușa spurcatului,
O brăzduță d-ale sfinte,
Să ț̦ie ciocoiul minte;
Să-ț̦i arunc un semănat
Cu sîngele meu udat,
Ploaie, mare, d-apă vie,
Ce sămînța ț̦i-o învie;
Să mi-ț̦i dau un semănat
Cum de mult nu s-a mai dat,
Semănat de potecași,
Să răsaie românași;
Semincioară d-aia, nene,
Tot cu ochi și cu sprîncene.
Sămînță de plumb, de fier,
Ce mi-ț̦i creș̦te pîn' la cer.
Mi-am vîndut și cămeșoara
Și-mi cumpărai săbioara!
Pluguleț̦ul meu nebun,
Cum te prefăcuși în tun!
Vezi, așa mai poț̦i ara,
Și mă scapi de angara!
Nu mai plînge Mărioară,
Vezi d-Ion și de căsuță,
Și de bietele copile,
C-am ajuns în rele zile.
Să nu plîngeț̦i moartea mea,
Că-i pe țară piază rea.
Uite, mergem să arăm,
Ț̦elina să despicăm,
Că avem să semănăm.
Voi aveț̦i să ne urmați
Și-nsutit să seceraț̦i.
Nu plîngeț̦i, nu vă-ntristați;
Domnul Tudor e cu noi,
Dumnezeŭ fie cu voi!

BIMBAŞA SAVA[1]

(Scris în Bucureşti, la 9 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, lăutar din Brăila.)

Foaie, ş-o lalea,
Ceauş că-i venea
Bimbaşii Sava;
Ceauş că-i venea,
Temenea-i făcea,
Din gură-i zicea:
— Paşa Kihaia
Cheamă pe Sava,
Cu delibaşa,
Căpitan Ghencea,
Ca să bea, să bea
Ciubuc şi cafea.
Bimbaşa Sava,
Unde-mi auzea,
Bine se-mbrăca
'N arme se arma,
Şi cu el lua
Pe delibaşa,
Căpitan Ghencea,
Şi mi se ducea
Ca să-i dea, să-i dea
Paşa Kihaia
Ciubuc şi cafea.
Daca se ducea
Colo la paşa,
Kihaia-l poftea
Ciubucul să-şi bea,
Şi cafea îi da
Bimbaşii Sava.

---

[1] Devotat domnului fanariot Calimaki şi crescut în şcoala Fanarului, bimbaşa Sava rămâsese simplu spectator pînă se asigură că turcii vor învinge pe Ipsilante şi vor năbuşi mişcarea lui Tudor Vladimirescu. Astfel, mergînd la Tîrgovişte, în tabăra lui Kihaia-bei, îi jură credinţă împreună cu alte căpetenii. Spre a-şi arăta devotamentul, îndată ce află despre fuga lui Ipsilante în Transilvania (15 iuniu 1821) ceru 2000 de călăreţi turci şi, împreună cu arnăuţii lui, se luară în goană-i. În judeţul Muscel, la Cîrciuma-de-Piatră, întîlnind o trupă de greci, care ou puteau trece Dîmboviţa, înecă o parte, iar la vreo 20 le tăie capetele, le trămise lui Kihaia-paşa, la Tîrgovişte, şi d-aci plecă la mînăstirea Cozia, amăgi pe cei 600 arnăuţi, care se fortificaseră într-însa, şi-i trădă lui Kihaia-paşa (care-i trămise, spre a fi măcelăriţi, în Constantinopole). După aceste fapte, ei se aştepta la mari răsplătiri, visînd spătăria Tării Româneşti. Dar turcii, considerîndu-l ca un trădător, îi pregăteau o moarte tragică. În ziua de 6 august 1821, Kihaia-paşa, care se afla în fosta locuinţă a familiei Văcăreşti, azi casa lui Barbu Bolu, îl pofti să vină la dînsul, împreună cu delibaşa Mihai, cu Ghencea şi alţi căpitani de arnăuţi, spre a li se arăta meritate mulţămiri din partea Porţii. Îmbrăcaţi strălucit, urmaţi de vro 25 arnăuţi, ei se prezintău pe la 10 ore din zi la palatul turcului. În curte, erau înşiraţi 300 delii, alţi 60 în

Sava c-o lua,
La gur-o ducea
Cafeaua să bea,
Dar o bea, n-o bea
Că paşa-i zicea
Şi mi-l întreba:
— Bimbaşo Sava,
Ce-ai făcut oastea?
Bimbaşa Sava,
Daca-l auzea,
Cafeaua lăsa,
Paşii răspundea:
— Oastea de la Dii
A perit întîi:
O sută cinci mii
De voinici delii!
Oastea de la munte,
Cu arme mărunte,
A perit în frunte,
Ş-acolo se-mpute.
Oastea ceailaltă,
Oastea de la baltă,
Izbîndi îndată,
Pustia s-o bată!
Aşa d-auzea,
Kihaia paşa
Gealat că chema.
Gealat că venea,
Sabia scotea,
Capul că tăia
Bimbaşii Sava,
Lui delibaşa,
Căpitan Ghencea,
Şi cînd li-l tăia,
Din gură zicea:
— Bimbaşo Sava,
Căpitan Ghencea,
Vă cheamă paşa
Ca şă vă tot dea
Ciubuc şi cafea,
C-aţi perdut oastea.

POVESTEA UNUI GÎNGAV
despre
ZAVERA DE LA 1821

(Inserată de Anton Pann în prima-i broşură intitulată *Poezii populare*, Bucureşti, 1846, pag.

---

casele de sus. Cînd Sava voi să intre, delii traseră cu pistoalele şi-l culcară la pămînt, ca şi pe ceilalţi tovarăşi. După ce le tăiară capetele, turcii tăbărîră pe arnăuţi, din care abia trei scăpaseră spre a vesti pe ceilalţi tovarăşi. Între acestea, vro 30 dintr-înşii (după alţii 250), sub conducerea lui Anastasie Himariotul, fugiră şi se închiseră în biserica Olteni. Turcii înconjurară biserica. Lupta ţinu mai multe ore, pînă cînd turcii puseră foc învelişului şi îi siliră să iasă. Copleşiţi de număr, arnăuţii pieriră pînă la unul. A se vedea Mihai Cioranu, *Revoluţia lui Tudor Vladimirescu*, p. 112—115; colonel Ion Voinescu, *Evenimentele de la 1821* D. Berindei, *Bucureştii*, în *Revista română*. G. Missail, *Evenimentele de la 1821*, *ibidem*; *Revista Carpaţilor* pe mai 1860, pag. 152—154; C. D. Aricescu, *Revoluţia lui Tudor Vladimirescu*.

84—97. Cîntecul următor completează finalul acestei povestiri.)

Fost-a în puterea
primă-*ve-ve-ve*rii
Cînd se ivi-n ţară **steagul**
za-ve-ve-(rii).
*Vc*ra-*za-vc*ra striga
Şi boii îţi desjuga!
Zavera'narmată cocea
pa-pa-para
Să zguduie lumea
primă-*va-va-va*(ra):
Vai, de jafuri ce făcea,
Toată lumea sărăcea!
Fugeau pămîntenii ca de
*ciu-ciu-ciu*mă:
Trecuser' otarul boieri
su-su-su(mă);
*Su*flete spre a-şi scăpa,
Moşii şi averi uita!
Vai, sărmana ţară cum
ajun-*se-se-se*;
Belşugul lăcuste parcă-i
ro-*se-se*(se).
*Se*cerişul te uitai
Că-l dau de verde la cai!
Ipsilant şi Tudor erau
vo-vo-voda;
Şi vai! cînd ajunge a fi cap
coa-voa(da)
*Coa*da cioantă, bîzoi sus,
Cerea capul de supus!
De pretutindeni fie-*ca-ca-*
*ca*re
Ridicară oaste foarte
ma-ma-ma(-re):
*Ma*lai mare, unde eşti,
De război să te găteşti?
Şedeau să se-ngraşe cu
mînca-*ca-ca*re
Că aveau să zboare peste
ma-ma-ma(re):
Marş cu pistoalele-n mîini,
Şi-mpuşcau mereu la cîini!
Pe turcul să-l bată Gugul şi
Vla-vla-dul
Şi să-i ia din mînă
Ţarigar-*gar-gar*(dul):
*Gar*duri, uluci prăpădeau,
Ferestre şi uşi ardeau!
Căpitani, biulukbaşi, binbaşi
*su-su-su*mă,
Arnăuţi, răi foarte, înjur' de
mu-mu(mă):
*Mu*şcau pe cine-ntîlneau,
Cîini turbaţi parcă porneau!
Îţi da mare groază tot
arnă-*u-u*tul:
Cînd îţi lua toate, tăceai ca
mu-mu(tul):
*Mu*cea de frunte era
Şi arma-i te-nfiora!
Viermuiau prin cîrciumi şi
ca*fe-fe-e*-le
Cu rugini la brîie fără
plă-*se-se*(le):
*Se*leam unui altu-şi dau
Şi gîtlejul îşi udau.
În tot Bucureştii prin
ma*ha-ha-la*le

Vedeai numai oaste de
hai*ma-na-na*(le):
N-aveai capul să-ți iveşti,
Că-ți lua tot, cît clipeşti!
Zalanga, zalanga, dura,
*bu-bu-bu*ra,
Zbierau soitarii, nu-şi
ținеau
gu-gu(ra):
*Gu*stau rachiul din buți
Ca să se facă mai iuți!
Cu poftă să verse sînge
*ro-ro-ro*şu,
La pușcă tot gata eta tras
co-co-co(şu):
*Coco*şi, găini împuşcau,
Cloşca de pe ou mîncau!
Aşteptau d-a-gata numai
*să sa-sa*ie,
Cu sabia goală ca să
ta-ta-ta(ie);
*Ta*tă, mamă, unde eşti,
Să-i priveşti şi să-i jeleşti?
Aveau gînd să facă multe
*re-re-re*le,
Pe duşman să lase numa-n
pie-pie-pie(le):
*Pie*trele îl blestemau
Ori pe unde ei călcau!
Vitejii grozave erau să
*fa-fa*că,
Dar, văzînd zavera că se
ca-ca-ca(ră),
*Ca*ră-te la cring, în stuf,
Că la cîmp e prea zăduf!
La munți prin pădure fuga
du-du-du-te,
Că despre Silistra rău miros
pu-pu(te):
*Pu*şcă, sabie, pistol,
Nădejdea-i fuga-n nămol!
Fugeau ardicîndu-şi sus
potu-tu-turii;
Ca să stea-mpotrivă nu-i
ținеau *tu-tu*-(rii);
*Tur*cii vin? Curînd la Olt,
Ca gîştele toți în'not!
La graniță-ndată toți se
*spri-ji-ji*nă,
Că li se-nfundase urît
prişi-şi(nă):
Şi la Ciineni, şi la Bran,
Zece erau la un ban!
La vămile toate dase
*năva-va*lă,
Nu-i încăpea locul de
îmbul*zea-zea*(lă):
*Zea*mă de terci, codr-uscat,
Acum cum ar fi mîncat!
Cîți avură vreme din ei
*scăpa-pa*ră,
Că-s oameni de treabă
*min*tind in*tra-tra*(ră):
Trag la Braşov, la Sibii,
Galbeni, ca morții, de vii!
La cîți se'muiase pe cale
*vî-vî*na,
Puseră pe dînşii turcii
mî-mî-mî(na):

Mîndrii zavergii prin munți
Zăceau d-o palmă mai scurți!
Cei ce rămăseșe, trași în *pădu-dure*,
Acu-ncepu zavera să-și *înjur-ju-ju*(re):
Jură p-armele lor toți
Să nu se lase nici morți!
Dar, de zorul foamei ș-al *nevo-voii*,
Cad pe brînci la munte și pasc ca *bo-bo*(ii):
Bob, mazăre cu miel gras,
Fripturi, unde ați rămas?
Iar mai viteji care se *alese-se*-se,
Și-n mînăstiri cete se *închi-se-se*(se);
*Se*tea și foamea-i scoteau,
Că, altfel, ei mult puteau!
Turcii îi înșeală cerînd *pa-pa-pace*,
D-or lepăda arma, rău nu le *fa-fa*(ce):
Fac pace, se unesc toți
Și pleacă dup-ăilalți hoți.
Turcii pun pe dînșii-n fruntea *nevo-voii*
Și vînează p-alții ca cu *copo-po*(ii):
Pogor văi și dealuri urc,
Dau și strîmb și drept la turc.
Mulți fără de vină creștini per-*du-dură*.
Cînd vedeau că turcii le dau *bracu-cu*(ră):
Vur! dar și pe ei apoi
I-au kesăgit ca pe boi!
Astfel dar zaverii îi fu *moși-și*tul,
Astfel începutul ș-astfel *sfîrși-și*(tul);
Și sufletul cînd și-a dat,
Ăst cîntecel ne-a lăsat:
„Pom, pom, pom eram eu, pom,
Pom eram cu frunza verde
Și verdeața mi se perde,
Pom, pom, pom, pom eram eu, pom.
Om, om, om eram eu, om,
Om eram eu mai nainte,
Om de treabă și cu minte,
Om, om, om, om eram eu, om.
Dar, dar, dar acuma, dar,
Dar, de cînd vorbii cu tine,
Au intrat fiori în mine,
Dar, dar, dar, dar acuma, dar.
Nu-i, nu-i, nu-i nădejde, nu-i,
Nu-i nădejde de scăpare,
C-am intrat în cursă tare,
Nu-i, nu-i, nu-i, nu-i nădejde, nu-i!
Joc, joc, joc își bate, joc,
Joc își bate Afrodita

Cu săgeata şi ispita,
Joc, joc, joc, joc îşi bate,
joc!“ (şi celelalte).

CÎNTECUL ZAVEREI
sau
al zavergiilor lui Ipsilante de la 1821—1822

(Scris în Bucureşti, la 8 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei.)

Pom, pom, pom,
Pom eram eu, pom,
Pom eram cu frunza verde,
Dar verdeaţa mi se perde:
Pom, pom, pom,
Pom eram eu, pom!
Om, om, om,
Om eram eu, om,
Om eram eu mai nainte,
Om de treabă şi cu minte:
Om, om, om,
Om eram eu, om.
Om, om, om,
Om eram eu, om,
Că mergeam în ziua mare
Şi cîntam din gură tare:
Om, om, om,
Om eram eu, om!
Om, om, om,
Om eram eu, om:
Hai inimă mai departe
Să scăpăm de strîmbătate!
Om, om, om,
Om eram eu, om.
Om, om, om,
Om eram eu, om:
Hai inimă mai nainte,
Să scăpăm dintre cuţite!
Om, om, om,
Om eram eu, om.
Pom, pom, pom,
Pom eram eu, pom:
De frica lui Tudorică
Nu vezi boierii prin sticlă!
Pom, pom, pom,
Pom eram eu, pom.
Dar, dar, dar,
Dar acuma, dar,
Aseară băui cu tine
Ş-acum mă faci porc de cîine:
Dar, dar, dar,
Dar acuma, dar!
Pom, pom, pom,
Pom eram eu, pom,
Acum inimă te baţi
De coaste şi de ficaţi:
Pom, pom, pom,
Pom eram eu, pom!
Iar, iar, iar,
Iar acuma, iar,
Mîncăm pîinea cu amar
Şi ne pare tot zahar:
Iar, iar, iar,
Iar acuma, iar,
Joi, joi, joi,
Săracii de noi,
Că ne duce ca pe boi

Şi ne taie ca pe oi:
Joi, joi, joi,
Săracii de noi!
Pom, pom, pom,
Pom eram eu, om,
Om eram eu mai nainte,
Om de treabă şi cu minte:
Pom, pom, pom,
Pom eram eu, om.
Dar, dar, dar,
Dar acuma, dar,
Dar acum m-am prăpădit,
C-am ajuns sărac lipit:
Dar, dar, dar,
Dar acuma, dar!

ARDEREA IAŞILOR[1]

(Cîntec popular, cules şi publicat de d-l G. Missail. A se vedea *România* nr. 12, din 31 martiu 1884.)

Frunză verde de cireş,
Arde-un foc în sus la Ieşi:
Arde, arde, nu se stinge
Şi norodul jalnic plînge.
Unde tîrg' era mai bun
Tragi cu coasa să faci fin;
Unde tîrg' era mai des
Să pui plugul să brăzdezi;
Unde tîrg' era mai rar
Să pui plugul ca să-l ari.
La al Domnilor palat
Mare foc s-a ridicat.
Moldov-a ajuns la sapă:
Vor s-o duc-acum la groapă!
Fete româneşti
Roabe ovreieşti,
Cele boiereşti
Tot ca slugi greceşti!

---

[1] Incendiul care a dat naştere cîntecului s-a întîmplat în ziua de 19 iuliu 1827, ora 1 după amiazi. Focul, izbucnind la casele spătarului Ilie Burchi, în cîteva ore consumă a treia parte a oraşului Iaşi, împreună cu curţile domneşti, arhivele, antichităţile şi parte însemnată din averea domnului Alexandru Moruzi, care, începînd rezidirea vechiului palat în anul 1803, sub privegherea vîstiernicului Sandu Sturza şi a vornicului Iordache Drăghici, îl terminase în vara anului 1806. Mutarea lui Al. Moruzi se hotărîse pentru ziua de 30 august, cînd la 29 primi ştirea despre declararea rezbelului dintre Turcia şi Rusia şi ordinul de a trece peste Dunăre, împreună cu Ipsilante al Munteniei. Moruzi părăsi Iaşii pentru totdeauna, iar clădirea servi ca reşedinţă domnească pînă la anul 1827.

C.

HAIDUCEŞTI

MIUL COBIUL[1]

(Scris după lăutarul Petrea Creţul Şolcan, în ziua de 6 august 1883, la Lacul-Sărat. Balada XXIII, sub titlul de *Mihu Copilul* din colecţiunea d-lui V. Alecsandri, pag. 62—68, este o variantă a acestui cîntec.)

Frunză d-alunică,
Cine se-ntunică
Şi nu mai mănîncă
Sfînta duminică?
Miul
Cobiul,
Ăla zglobiul.
Foicică creaţă,
Joi de dimineaţă,
Pe nor şi pe ceaţă,
El mi s-a sculat,
Faţa şi-a spălat,
Murgul şi-a nşeuat,
Tot pentru vînat,
Şi el mi-a plecat
Pe murgul călare,
Cu durda-n spinare,
'N codrii Mielului
Ş-ai Muscelului.
Şi el mi-a vînat,
Codrii-n lung şi-n lat,
Zi mare de vară

[1] Această legendă pare că e originară din judeţul Dîmboviţa. Miul se numeşte Cobiul după numele satului Cobia (plasa Cobia, judeţul Dîmboviţa) sau mai bine după imensa pădure Cobia, cuib al haiducilor legendari. Astăzi pădurea e proprietatea Eforiei spitalelor civile din Bucureşti.

Pînă în deseară
După ce-mi umbla,
După ce-mi vina,
Soare scăpăta,
Murgului păsa;
Voinic aromea,
Friul
Că slăbea,
Pe cal
Adormea,
Greu somn
Că-l fura.
Murgului păsa,
Semn i se făcea
Şi drumul cotea,
Drumul că lăsa,
Cîmpul apuca,
Cîmpul
D-a lungul.
Foaie ș-o lalea,
Miul ce-mi făcea,
Miul ce-mi dregea,
Că se deștepta,
Din gură-mi grăia:
— Călișorul meu,
Becherașul meu,
Ce ție că-ți pasă?
Au șeaua
Te-apasă,
Au iarba
Nu-i grasă,
Pajiștea
Frumoasă?

Cînd te-am cumpărat,
Mulți galbeni am dat;
Galbeni venetici[1],
D-o sută și cinci.
De nu te luam,
De nu te-ngrijeam,
Furi te-ar fi furat,
Cîini te-ar fi mîncat;
Ş-acum, fătul meu,
Mergi pe placul tău,
Nu cum te mîn eu,
C-ai lăsat
Drumul
Ş-ai luat
Cîmpul,
Cîmpul
D-a lungul.
Murgul ce-i vorbea,
Murgul ce-i zicea?
— Stăpîne, stăpîne,
Drag stăpîn al meu
Dat de Dumnezeu,
Şeaua
Nu m-apasă,
Iarba
'Mi este grasă,
Pajiștea
Frumoasă,
Dar știi, au nu știi
Drum că se-nfunda
Şi-n codru intra,
Soare scăpăta?
Miul ce-mi făcea?
Miul că-i vorbea,

[1] Adică veneţiani.

Iar mi-l întreba:
— Murgule, ce-ți pasă?
Ori șeaua,
Ori zeaua,
Ori dalbii podlînci,
Ori armele mele
Ți se par cam grele,
Ori trupșorul meu
Îți pare prea greu
Că e nensurat,
De nimic stricat?
Murgu-i răspundea
Și iar îi zicea:
— Stăpîne, stăpîne,
Drag stăpîn al meu
Dat de Dumnezeu,
Măre, nu m-apasă
Nici șeaua,
Nici zeaua,
Nici dalbii podlînci,
Nici armele tele
Nu mi se par grele,
Nici trupșorul tău,
Nu-mi pare prea greu
Că e nensurat,
De nimic stricat,
Dar soare sfințește,
Umbra se-ndesește,
Drumul se oprește,
Prin codru cotește
Și-aici se numește
La Vadul
Săpat,
La Malul
Surpat,
La Teiul
Plecat,
De arme-ncărcat.
Și p-aici s-ațin,
Calea că mi-ți țin
Patruzeci și cinci,
Cincizeci fără cinci
De voinici
Levinți,
Străini de părinți
De cînd erau mici.
Și e-n capul lor,
Pornit pe omor,
Ianoș Ungurul,
Ianoș bătrînul.
Barba cît brîul,
Bată-l tunetul!
Miul
Cobiul,
Ăla zglobiul,
Dacă-mi auzea,
Murgului vorbea,
Din gură-i zicea:
— Hai, murgule, hai,
Grija mea să n-ai!
Și dacă-i vorbea,
Pinteni că-i dedea,
Frîul că-i lăsa.
Murgul că-mi pornea,
Murgul că-mi zbura,
Pasul ca vîntul,
Fuga ca gîndul,
Iar Miul striga,
Din gură-i zicea:
— Hai, murgule, hai,
Grija mea să n-ai;

Hai la Malul
Spart,
La Vadul
Săpat,
Din ciocane fapt;
La Teiul plecat
De arme-ncărcat;
La poteca strimtă,
Strimtă și cotită,
Cu frunză boltită,
Unde mi s-aține,
Calea că mi-și ține,
Ianoș Ungurul,
Ianoș bătrînul,
Barba cît brîul,
Cu cincizeci voinici,
Cincizeci fără cinci,
Patruzeci și cinci,
Tot voinici
Levinți,
Străini de părinți
De cînd erau mici,
Mult mai buni
De gură,
Mult mai lungi
De mînă,
Buni tot de pricină!
Miul nu-mi sfîrșea,
Murgul că-mi sosea
Și-n loc se oprea,
Iar Miul striga:
— Hai, murgule, hai,
Grija mea să n-ai!
Miul
Cobiul,
Ăla zglobiul,
Măre, ce-mi făcea,
Dacă-mi ajungea?
Bine se-ncingea,
Bine se-narma,
'N mînă
Că-mi lua.
'N gură
Că-mi punea
Ăl cobuz de soc,
Mult zice cu foc;
Ăl cobuz de os,
Mult zice duios;
Ăl cobuz cu fire,
Mult zice subțire.
Lin pe cal mergea,
Dulce că-mi cînta,
Frunza țiuind,
Codrul ispitind.
Ianoș Ungurul,
Ianoș bătrînul,
El se deștepta
Și mi-l auzea
Pe la miez de noapte
Cu sudori de moarte,
Și mi se ducea
De mi-și deștepta
Patruzeci și cinci,
Cincizeci fără cinci,
De copii levinți,
Străini de părinți
De cînd erau mici..
El mi-i deștepta
Și mi-i judeca:
— Voi, d-ascară-ncoace,
Toți dorniți în pace,
De nimic grijiți,

La nimic gîndiți.
Ia vă deșteptați
Și mi vă sculați,
Că d-o vreme-ncoa,
Zău, pre legea mea,
Eu nu pot dormi,
Nici pot ațipi
D-un nichez de cal,
Dincoace de mal,
D-un mîndru cîntic,
Cîntic de voinic:
Din cobuz de soc,
Mult zice cu foc;
Din cobuz de os,
Mult zice duios;
Din cobuz cu fire,
Mult zice subțire,
Frunza țiuind,
Codrul ispitind.
Doi-trei să-mi plecați,
Drum să-i astupați,
Calea să-i tăiați
Și să-l întrebați,
Și să-l cercetați.
D-o fi vrun drumeț
Prost și nătăfleț,
O palmă să-i dați,
Drum să-i arătați,
Slobod să-l lăsați.
D-o fi vrun bețiv
Sec și guraliv,
Palmă să mi-i dați,
Drum să-i arătați,
Slobod să-l lăsați.
D-o fi vrun holtei,
Capiu de femei,
Ori vrun fermecat
De vinuri stricat,
De babe vrăjit,
De duhuri muncit,
Drum să-i arătați
Și să mi-l lăsați.
D-o fi vrun viteaz
Chipeș, viu și treaz,
Palmă să nu-i dați,
Ci să mi-l legați
Frumușel și bine
Pîn-aici la mine!
Ianoș cît vorbea,
Toți se deștepta
Și toți se scula:
Patruzeci și cinci,
Cincizeci fără cinci,
Toți voinici levinți,
Străini de părinți
De cînd erau mici.
Doi-trei s-alegea,
Doi-trei că-mi pornea,
Caii-și repezea,
Iute c-ajungea,
Drumul că-i tăia.
Ei, dac-ajungea,
Ei mi-l cunoaștea,
Vorbe că-i vorbea:
— D-alei, Miule,
Măi Cobiule,
Știi cin' ne-a-ndemnat,
Știi cin' ne-a mînat?
Ianoș Ungurul,
Ăla bătrînul,
Barba cît brîul:

Iute să venim,
Calea să-ți oprim;
D-ăi fi vrun stricat
Ori vrun fermecat,
Vrun sec de drumeț,
Vrun bețiv semeț,
O palmă să-ți dăm,
Drumul să-ți lăsăm;
D-ăi fi vrun viteaz
Chipeș, viu și treaz,
Noi să te legăm
Bine, frumușel,
D-aici pîn' la el!
Unde-i auzea
Și unde-i privea,
Miul le zicea:
— Voi, măre, de-mi vreți,
Măre, de-mi puteți,
Voi să vă-ncercați
Durda să-mi luați
Și s-o ridicați,
Că-i greu murgului
Drumul codrului!
Ei că mi-și rîdea
Și s-apropia
S-apuce durda,
Dar geaba-ncerca,
Că nici n-o mișca.
Miul, de-mi vedea,
Miul ce-mi făcea?
Cal descălica,
Frîu-i apuca,
La levinți că-l da
Și pe jos pleca
'N spate cu durda.
Iar de-mi ajungea,
Jos că mi-și ședea.
Ianoș se-ncrunta
Și mi-l întreba
Cine e, ce va?
Și Miu-i vorbea,
Din gură-i grăia:
— Iaca, sînt Miul,
Miul Cobiul,
Ăla zglobiul,
Ș-am venit p-aici
Să-mi găsesc voinici
Mîndri și spătoși,
Nu moșnegi fricoși.
D-aud cobuzul,
I-apucă plînsul;
De mișcă frunza,
Își lasă buza:
D-aud ninchezul
Le trece somnul!
Ianoș Ungurul,
Ăla bătrînul,
Barba cît brîul,
Bată-l tunetul,
Unde-l auzea,
Din barbă-și rodea
Și se necăjea,
Și mi-i răspundea:
— Nu te lăuda
Tu cu gura ta,
Că viteji mai sînt
Ș-alții pe pămînt
Ce nici știu să plîrgă,
Ce nici știu să fugă,
De nimeni n-au frică.
Și Miu-i zicea,

Din gură-i grăia:
— Frică de n-aveai,
Singur tu veneai;
Nu mai trimeteai
Copii făr' de minte
Să-mi iasă-nainte
Cu proaste cuvinte!
Ianoș, d-auzea,
Iar se necăjea
Și mi-l suduia.
În grab' se ducea,
Brîul că-ncingea,
Buzdugan lua
Și mi-l opintea,
Și mi-l învîrtea,
Și mi-l azvîrlea;
Și din grai zicea:
— D-alei, Miule,
Măi Cobiule,
Măi zglobiule,
Na, și ține bine
Ăst dar de la mine!
Și cînd l-azvîrlea.
Vîntul vijîia,
Frunza șuiera,
Codrul răsuna;
Iar Miul rîdea,
Mîna că-ntindea,
Buzdugan prindea,
'N palmă-l sprijinea
Și, unde-l sălta,
Sus că-l zvîrlea,
Pe Ianoș lovea:
Nu știu, mi-l lovea
Ori mi-l ameța,
Că Ianoș cădea,
Barba-i tremura,
Greu se văieta.
Miul ce-mi făcea?
El s-apropia,
Cu apă-l uda,
Cu vin că-l stropea
Pînă mi-l trezea;
Iar, daca-l trezea,
Lîngă el ședea
La vorbă se da
Mai toată noaptea.
Vorbe ce-și vorbea
Glume ce-și spunea,
Că iată-nspre zori,
După cîntători,
Miul aromea,
Miul adormea,
Somnul că-l fura.
Ianoș Ungurul,
Ăla bătrînul,
Barba cît brîul,
Bată-l păcatul,
El, daca-mi vedea
Că Miul dormea,
Pe brînci se tîra,
Paloș c-apuca
Și s-apropia
Să-i ia suflarea,
Să-i curme viața.
Măre, se-ntîmpla
Că murgul păștea,
Și murgul vedea
Ce Ianoș făcea.
Murgul că sărea,
Murgul sforăia,
Murgul nîncheza,

Miul se trezea,
Şi, de se trezea,
Miul ce-mi făcea?
Vorbă nu zicea,
Pe Ianoş lua,
În sus l-azvîrlea,
În mîini îl prindea
Şi, cînd îl trîntea,
Zobit că-l lăsa;
Paloş că scotea,
Capul că-i tăia,
Trup bucăţi făcea,
Pe foc le-arunca:
Voinici speria,
Pădurea-mi umplea.
Foaie ş-o lalea,
Miul se scula,
Ăl cobuz lua
Şi din el cînta.
Levinţi că-mi chema,
Din gură vorbea,
Pe toţi întreba:
— D-alei, măi levinţi,
Cincizeci fără cinci,
Patruzeci şi cinci,
Străini de părinţi,
De cînd eraţi mici;
D-alei, măi voinici,
Duşi pe la potici
De cînd eraţi mici,
Care v-ăţi găsi
Şi v-ăţi bizui
Ca să-mi ajutaţi
Şea să-mi ridicaţi,
Că cine-o putea,
Zău, pre legea mea,
Cu mine-o plăcea!
Vorba nu sfîrşea,
Şeaua c-apuca,
Jos că mi-o punea,
Şi toţi se-ncerca
Doar d-o ridica.
Geaba se-ncerca
Că nici n-o mişca.
Patruzeci şi cinci,
Cincizeci fără cinci
De voinici levinţi,
Toţi se încerca
Şi nimeni putea
Să mişte şeaua.
Unul rămînea
Să-ncerce ş-ala.
Dar cine-mi era?
Un fost bucătar,
Negru şi pîrlit,
De pirostrii fript!
El mîna punea
Şeaua că mişca,
Şeaua că muta,
Dar n-o ridica,
Că nu mi-şi putea.
Miul, de-mi vedea,
Bine că-i părea
Şi de atîta.
Cal îi dăruia,
Cu el îl lua
Şi mi se-ntorcea,
La ăilalţi zicea:
— Voi, neputincioşi
Şi nepricopsiţi,
Codrul părăsiţi,
Vii ca să pliviţi,

Porumb să prăşiţi,
Fin ca să cosiţi,
Iarna
Să-mi tuşiţi,
Vara
Să-mi ihniţi!
Şi, daca zicea,
Murgu-ncălica,
Durda şi-apuca,
Cobuz îşi lua,
Drumu-şi îndrepta,
Iar, în urma lui,
Frunza codrului
Dulce-mi răsuna
D-un dulce cîntic,
Cîntic de voinic,
Din cobuz de soc,
Mult zice cu foc;
Din cobuz de os,
Mult zice duios;
Din cobuz cu fire,
Mult zice subţire.

MIUL ZGLOBIUL

(Variantă scrisă, în ziua de 27 decembre 1884, după Şerban Muşat, fost artilerist în regimentul I, locuitor la Crucea-de-Piatră, în Bucureşti.)

Pe la miez de noapte
Ce frunză se bate
Cu fiori de moarte?
Frunza codrului
Ş-a molotrului,
Şi cu-a bradului,
Mişcată uşor
D-un cîntec de dor,
D-un mîndru cîntic,
Cîntic de voinic;
Din căpuş[1] de os
Mult zice frumos,
Cu cuie de tufă
Inima-ţi răsuflă,
Cu fundul de sticlă
Inima-ţi despică,
Cu fire de sîrmă
Inima-ţi fărîmă.
Iată că Miul,
Miul Zglobiul,
Miul haiducul,
Miul voinicul,
La munte suia,
Pe cal dormita,
Iar murgul cotea,
Şi se poticnea,
Din somn îl trezea
La Valea
Adîncă,
La Poteca
Strimtă.
Miul se trezea
Şi ce mi-i zicea?
— Murguleţul meu,
Călişorul meu,

[1] Să se compare *căpuş* cu *cobuz* şi *caval* din cîntecele precedinte şi din colecţiunea d-lui V. Alecsandri.

De ce mi-ai cotit
Şi te-ai poticnit?
Ia spune-mi: ce-ţi pasă
Şi ce mi te-apasă?
Au şeaua,
Ori zaua,
Ori dalbe plocate,
Ori scumpele arme,
Ori trupşorul meu
Ţi se pare greu,
Că-i necununat,
De nimic stricat?
Murgul se opreşte,
În preajmă priveşte,
Din gură-i grăieşte:
— Drag stăpîn al meu,
Dat de Dumnezeu,
De nimic nu-mi pasă,
Deloc nu m-apasă
Nici şeaua,
Nici zaua,
Nici dalbe zarpale,
Nici scumpele arme,
Iar trupşorul tău
Nu e deloc greu,
Că-i necununat,
De nimic stricat:
Mult mi-e uşurel
D-aş zbura cu el
Pîn' la naltul cer.
Dar calea coteşte,
Codrul
Se-ndeseşte,
Drumul
Se-nrăieşte;
Nu-s fîntîni, nici ape
Lumea să s-adape;
Pe margini de drum
Nu e fir de fîn,
Nici de iarbă verde;
De foame,
De sete,
Rod zăbalele
Şi-mi beau balele!
Miul, d-auzea,
Mi se necăjea,
Murgului grăia:
— Furii
Te-ar fura,
Lupii
Te-ar mînca,
Că te-ai pociltit
Şi te-ai schilodit;
Pe plîns te-ai pornit,
Ca muierile
Ce-şi beau mînţile.
Calul
Miului,
Fiul
Codrului,
Să moară de sete
Şi de iarbă verde?
Murgul, d-auzea,
Se cam ruşina
Şi ce mi-i zicea:
— Drag stăpîn al meu,
Dat de Dumnezeu,
Gluma ce-am glumit
Nu s-a potrivit,
Că foame
Nu-mi este,
Iarbă

Nu-mi lipsește,
Dar poteca duce
Tocmai la răscruce,
Unde-mi sălășește[1]
Și mi te pîndește
Ianoș Ungurul,
Bată-l tunetul,
Tot cu voinicei,
Voinici levinței.
Cincizeci fără cinci,
Patruzeci și cinci,
Străini de părinți
De cînd erau mici,
Voinici rași la falcă,
Ce mustăți înnoadă
Împletite-n coadă
Tocmai după ceafă,
Cu paloșe-n bolduri
Lăsate pe șolduri,
Cu căciuli moțate,
Cu moțuri vărgate,
Lăsate pe spate.
Miul, d-auzea,
Murgului grăia:
— Hai, cal făr' de minte,
Hai de mergi nainte.
Nu știi că-i unul
Miul
Zglobiul,
Frate cu leul
Și văr cu șoimul?
Hai, murgule, hai,
Grija mea să n-ai,
Că-s necununat,
De nimic stricat!
Și cum îi zicea,
Murgul că pornea,
Iar frunza sălta
Și se cletina
D-un mîndru cîntic,
Cîntic de voinic,
Din căpuș de os
Ce-mi cîntă duios;
Cu cuie de tufă
Inima-ți răsuflă,
Cu fundul de sticlă
Inima-ți despică,
Cu fire de sîrmă
Inima-ți fărîmă.
Ianoș Ungurul,
Bată-l tunetul,
Pe la miez de noapte
Cu sudori de moarte
Mi se deștepta
Și mi se răstea:
— Voi, voinicilor,
Voi, levinților,
Cincizeci fără cinci,
Patruzeci și cinci,
Străini de părinți
Și-n codru veniți
De cînd erați mici,
Voi mereu dormiți
Și nu-mi auziți,
La margini de crîng,
Rînchez de cal murg,
Ș-un mîndru cîntic,

[1] Unde își are *sălașul*. Cu ***sălășire*** să se compare forma *sălășluire*

Cîntat de voinic?
Voi să vă sculați
Și să-mi alergați,
La Valea
Adîncă,
La poteca
Strîmtă,
La răscruce
'N deal,
La muche
De mal;
Căpuș
Să-i luați,
Drum să mi-i tăiați.
D-o fi vreun om beat,
De femei stricat,
O palmă să-i dați,
Calul să-i luați,
Drum să-i arătați;
D-o fi vrun viteaz
Și la minte treaz,
Călare să-l puneți,
La min' să-l aduceți!
Patruzeci și cinci,
Cincizeci fără cinci
De voinici levinți,
Străini de părinți,
Duși pe la potici
De cînd erau mici,
Ei mi se sculau,
Acolo-mi plecau,
Nainte-i ieșeau,
Și, cînd îl vedeau,
Din gură-i grăiau:
D-alei, Miule,
Și Zglobiule,
Cam zglobiu de minte,
Dar plin de virtute,
În noi să nu dai,
Nici să nu ne tai,
Nici să nu ne strici,
Nimic să ne zici,
Sîntem vinovați!
C-am prea fost plecați.
La baș-bătrînul,
Ianoș Ungurul.
Miul, d-auzea,
Din gură grăia:
— Voiniceilor,
Levinților,
Levinciori de minți,
Străini de părinți,
Aste spete late
Și-aste mîini curmate,
'N sîrmă-nfășurate,
N-au cu cin' se bate,
Că voi, și d-ați vrea,
Să fiți n-ăți putea
Nici de firea mea,
Nici de seama mea.
Hai la bătrînul,
Ianoș Ungurul!
Și, daca-mi grăia,
Voinici nu strica,
Cap nu le tăia,
Ci cu toți pleca
La baș-bătrînul,
Barba cît brîul,
Ianoș Ungurul,
Bată-l tunetul.
Iar, de-mi ajungea
Și mi-l întîlnea,

Zi bună nu-i da,
Ci mi-l întreba
S-aleagă ce va:
Paloș să-și încrunte
Au lupte să lupte?
Ianoș ce-mi făcea?
Paloș arunca,
Lupta c-alegea.
Și ci se lupta,
Și ci se smîcea,
Și nu se lăsa.
Zori se revărsa
Cînd pe Ungurul,
Miul
Zglobiul
Bine-l aducea,
Cu sete-l trîntea,
'N pămînt îl băga,
De viu l-îngropa.
Apoi ce-mi făcea?
Palașul scotea
Și capu-i lua.
Levinți, de vedea,
Mi se sperla
Și i se ruga:
— D-alei, Miule,
Și Zglobiule,
Zglobior de minte
Și plin de virtute,
Ție să-ți slujim
Și să-ți haiducim,
Ca tu să ne porți
Prin codruții verzi
Din țara Moldovei
Pînă-n susul Vrancei,
Mai sus
La Cobia,
Mai jos
La Vlășia!
Miul, d-asculta,
La ei se uita
Și ce le grăia?
— Cincizeci fără cinci,
Patruzeci și cinci
De flăcăi levinți,
Levinciori de minți,
Străini de părinți
Și duși la potici
De cînd erați mici,
Voi știți
Să hoțiți,
Nu să haiduciți,
Nu să biruiți.
Ia să vă-ncercați
Și să-mi ridicați
Buzduganul meu,
Că nu-i așa greu,
Durdulița mea,
Că nu-i grea
Nici ea,
Ș-ăști doi dăsăgei,
Plini cu gălbenei!
Cincizeci fără cinci
De flăcăi levinți
Pe rînd se-ncerca,
Dar care-ncerca
Cu ele cădea.
Nimeni nu putea,
Făr' d-un Ciupăgel
La chip ocheșel,
La cap blegoșat,
La piept găvănat.

El se opintea,
Puterea-şi punea:
Buzdugan mişca,
Durda ridica,
Dăsagi nu putea,
Miul, de-mi vedea,
Pe el l-alegea:
Mai mare-l punea,
Pe levinţi că-i da
Ca să-i vătăşească
Şi să-i haiducească
Mai sus
La Cobia,
Mai jos
La Vlăsia,
Şi din ţara Vrancei
Pînă-ntr-a Moldovei.
Iar Miul pleca,
Drumu-şi alegea
Şi mi se ducea
Dincolo de plai,
La fata de crai[1],
Şi se logodea,
Şi nuntă făcea
De se pomenea.

ŞTEFAN-VODĂ

(Scris la 27 decembre 1884, după Şerban Muşat, fost artilerist, actualmente muncitor la Crucea-de-Piatră, în Bucureşti. În colecţiunea d-lui V. Alecsandri, să se confrunte legenda LI, pag. 206—209, intitulată *Ştefăniţă-vcdă.*)

În oraş, în Bucureşti,
La casele mari, domneşti,
În curte la Ştefan-vodă,
Mare masă mi-e întinsă
Şi de mari boieri coprinsă,
De boierii
Sfatului,
Stîlpii
Ţarigradului,
Sfetnicii
'Mpăratului.
Ei la masă ce mănîncă?
Numai ştiucă
Şi păstrugă[2],
Şi galbenă caracudă,
Cu peşte d-ăl mărunţel,
Mor boierii după el.
Din pahare ce-mi înghit?
Vinul alb şi rumenit
De la vii
Moldoveneşti,
Din podgorii
Munteneşti
Şi din pivniţe domneşti.
Şi din pivniţe domneşti.
Daca vorba
Contenească,
Foamea
Se mai potolească

[1] Alţi cîntăreţi zic „la Cornul lui crai", iar alţii „la Piatra lui crai".
[2] O varietate de cegă, un păstrăv mare.

Şi mîncarea
Se sfîrşeşte,
Iară vodă ce-mi grăieşte?
— Beţi, boieri, vă ospătaţi!
Mîine-n zori să vă sculaţi
Şi frumos să vă armaţi,
Pe la brîne cu pistoale,
După mîini cu iatagane,
La picior cu sulicioare,
C-o să facem vînătoare
D-un voinic ce seamăn n-are:
Pîn' la fagul Miului
Din codrii Cobiului,
Să-i vedem fagu-ncărcat,
Şi de arme-mbrebenat,
Cu suliţi şi cu pistoale
Ce lucesc frumos la soare,
Iar pe Miul spînzurat
Unde-o fi fagul mai nalt,
Că-mi bate poterile
Şi-mi scurtează zilele.
Beţi, boieri, vă ospătaţi:
Mîine-aici să vă aflaţi!
Foicică salbă moale,
Iată Calea, fată mare,
Surioara Miului,
Ce slujeşte domnului,
Ea, pe dată ce-auzea,
Printre slugi se furişa,
La picior că mi-o lua
Şi din fugă potrivea
Cîte-un deal, cîte-o vălcea,
Pîn' la codru d-ajungea;
Iar în codru cînd intra,
Mîna dreaptă ridica,
Frunză de la fag rupea
Şi-n guriţă c-o punea
De şuiera voinicește,
Ca s-o-nţeleagă frăţeşte.
Miul, unde-o auzea,
Înainte că-i ieşea
Şi din gură mi-i grăia:
— Dar tu, surioara mea?
Neica nu te aştepta!
La mine de ce-ai venit?
Au haine ţi-ai ponosit,
Au vodă mi te-a gonit,
Au ţie ţi-o fi sosit
Vremea de căsătorit?
Calea vremea nu pierdea:
Ci din gură mi-i grăia:
— Nici haine n-am ponosit,
Nici vodă nu m-a gonit,
Nici mie nu mi-a sosit
Vremea de căsătorit.
Ascultă de ce-am venit:
Aseară, la Ştefan-vodă,
Fost-a sfat cu mare vorbă.
Masa mare-a fost întinsă
Şi de mari boieri coprinsă,
De boierii
Sfatului,
Stîlpii
Ţarigradului,
Sfetnicii
'Mpăratului,
Trimeşi la domn cu solie
De la nalta-mpărăţie;
Ş-au să facă vînătoare
Pîn' la fagul dumitale,

D-un voinic ce seamăn n-are,
Să-ţi vază fagu-ncărcat
Şi de arme-mbrebenat,
Iar pe tine spînzurat
Unde-o fi fagul mai nalt!
Miul, unde-o auzea,
Din guriţă-i răspundea:
— D-alei, surioara mea,
Nu ştii că-s boală de drac
Şi viu domnilor de hac?
Potecuţa să-ţi apuci,
Îndărăt să mi te duci
Şi-n curte de mi-ei intra,
Să te faci a mătura:
Nimeni seama să nu-ţi ia
C-ai lipsit pe undeva,
Şi... las' că sîntem ştiuţi
Pentru turci şi arnăuţi!
Calea drumu-şi apuca,
La domnie se-ntorcea,
Iar Miul se-mpodobea,
Cărăruia c-apuca,
Ciobănaş că-mi întîlnea
Şi din gură mi-i grăia:
— Ferice de cin' te-a făpt
Şi de cin'-te-a legănat,
Că mult o să-ţi fie bine,
D-ăi asculta tu de mine.
Să-mi dai gluga
Ciobănească
Ca să-ţi dau saia
Domnească;
Să-mi mai dai cioarecii tei,
Ca să-ţi dau şalvarii mei,
Verzui ca floarea de tei
De nu trece glonţ prin ei;
Dă-mi opinca
Ţărănească,
Cu tîrsîna
Mocănească,
Şi na-ţi cizmele-mi de ţap,
De ţap de la capră stearpă
Ce la apă mult mai rabdă;
Dă-mi căciula
Ţurcănească
Ca să-ţi dau cuca
Domnească;
Şi mai dă-mi caţa
Pîrlită,
Să-ţi dau puşca
Ghintuită,
Că mi-am pus în gînd şi eu
Să-nvăţ meşteşugul tău.
Ciobănaşul, d-auzea,
Din guriţă mi-i grăia:
— D-alei, Doamne, Miule,
Miule voinicule,
Da-ţi-oi da toate ţoalele,
Ţoalele şi oile,
Să nu-mi scurtezi zilele!
Foaie verde ş-o lalea,
Miul mi se ciobănea,
Cu oiţele-mi pornea
Şi-n păşune le mîna,
Tot prin albă
Colilie,
Unde fir de iarbă
Nu e.
Ştefan-vodă, cînd sosea.
Cu oastea,
Cu liota,

Pe voinic îl întîlnea
Şi din gură-i cuvînta:
— Bună ziua, flăcăiaş,
Bună ziua, ciobănaş!
Ciobanul, cu blîndă vorbă:
— Mulţumescu-ţi,
Ştefan-vodă!
— De unde ştii cum mă
cheamă?
— După oaste luai seamă
Că eşti domn la Bucureşti,
În mulţi ani să-l stăpîneşti;
Numele-ţi l-am auzit
La biserică pomenit,
Că m-am dus la-nchinătoare
În zile de sărbătoare!
Vodă-n Miul se-ncredea,
De cioban îl socotea
Şi frumos îl întreba:
— Spune-mi mie, flăcăiaş,
Spune-mi mie, ciobănaş,
Ştii tu drumul
Codrului
Pîn' la fagul
Miului,
Miului
Zglobiului,
Miului
Haiducului?
Iar ciobanu-i răspundea:
— Îl cunosc, măria-ta,
Dar să merg
N-oi cam putea,
Că nu-mi pot
Lăsa turma.
Ştefan-vodă-i poruncea,
Dar ciobanu-i răspundea:
— Daca vrei, lasă-ţi oastea
Să-mi păzească-aci turma,
Că sînt oile turceşti,
Cu nimic nu le plăteşti,
Şi-apoi codrul se-ndeseşte,
Oastea nu-ţi mai trebuieşte,
Că prin codru nu răzbeşte!
Ştefan-vodă s-amăgea,
Pe cioban că-l asculta,
După dînsul se lua:
El pe jos, vodă călare,
Pe potecă la strimtoare.
De mergea ce mai mergea,
Pîn' de oaste-l depărta,
Prin rărişe
Mi-l sucea,
Prin cotişe
Mi-l cotea,
Prin răchite
Mi-l băga,
Şi din gură
Mi-i grăia:
— D-alei, Doamne,
Ştefan-vodă,
Să mai ridici
Scările,
Să nu baţi
Smicelele,
Că, d-or simţi cetele,
Ne scurtează zilele!...
Ştefan-vodă, d-auzea,
De groază se îngrozea;
Limba-n gură că-şi muşca,
Sînge roşu că-mi curgea,
Pe caftan verde pica.

La fag, măre, d-ajungea,
Fagul de i-l arăta,
Ce vedea se spăimînta,
Că Miul ce mi-şi făcea?
Mîna dreaptă
Că punea,
Din tulpină
Că-l scotea,
Cu tulpina din pămînt
Să-i fie de şezămînt,
Apoi sta cu el de vorbă:
— D-alei, Doamne,
Ştefan-vodă,
Asear-ai fost la beţie,
Acuma eşti la trezie.
Ai plecat la vînătoare
D-un voinic ce seamăn
n-are
Ca să-l arăţi spînzurat
Unde-o fi fagul mai nalt.
Că sînt voinic ai văzut,
Că sînt Miul n-ai ştiut,
Dar la mînă mi-ai căzut!
Apoi Miul ce-mi făcea?
Numai o palmă că-i da,
Paloş din teacă scotea,
Bucăţele-l bucăţea,
În dăsagi le aşeza,
Dăsagii pe cal punea,
Una bună că-i dedea
Şi din gură mi-şi grăia:
— Poartă-l şi mort, bidiviu,
Pe unde l-ai purtat viu:
La slugile turcilor
Ş-ale arnăuţilor,
Nu-n calea voinicilor
Şi-n codrul haiducilor!
Calul fuga c-apuca,
Pe potecă se-ntorcea,
Şi la oaste cînd ieşea,
Boierii
Se minuna,
Sfetnicii
Se îngrozea,
Solii
Se cutremura,
Şi din gură ce-mi zicea?
— Lucrul nu prea e curat:
Calul lui vod-a scăpat!
Ia căutaţi în desăgiori,
C-or fi plini cu gălbiori...
În dăsagi de se uita,
Ciozvîrţi de carne vedea,
Şi pe fugă se pornea,
Dunărea de nemerea,
Peste Dunăre trecea,
Vestea-n Ţarigrad ducea.

FAGUL MIULUI

(Variantă scrisă, la 2 ianuariu 1885, după cobzarul Ioniţă Niculaie Pantelimoneanul, bătrîn de 65 ani, actualminte locuitor la Crucea-de-Piatră, în Bucureşti.)

La curţile mari, domneşti,
Ce se văd în Bucureşti,
Masă mare mi-e întinsă
Şi de mari boieri coprinsă,
De boierii

Sfatului,
Sfatului și domnului,
Caimacanii
Tîrgului,
Sfetnicii
Divanului.
Dar cu ce se ospăta,
De mîncare ce mînca?
Numai cegă
Și păstrungă,
Și galbenă caracudă,
Și pește d-ăl mărunțel,
Mor boierii după el.
Bea boierii și mînca,
Din pahare închina
Și frumos se ospăta,
Grijă de nimic n-avea.
Foicică ș-o lalea,
Ștefan-vodă ce zicea?
— Beți, boieri, vă veseliți;
Dimineaț' aici să fiți
Și frumos să vă gătiți:
Pe la brîu cu iatagane,
În mîini cu șapte pistoale,
La picior cu sulicioare.
Pînă-n zori să vă aflați
Toți pe cai încălicați,
Ca să facem vînătoare,
Vînătoare de plimbare
Pîn' la fagul Miului,
Miului
Zglobiului
Din codrii Cobiului,
Să-i vedem fagu-ncărcat,
Încărcat și-nzorzonat,
Tot cu arme ferecate
Și pe ramuri așezate:
Iatagane și pistoale,
Cu săgeți și sulicioare.
Dac-om face vînătoare,
Vînătoare de plimbare
Pîn' la fagul Miului,
Miului haiducului,
Dar-ar Domnul ce-am visat:
Să-i văz fagul dărîmat,
Dărîmat și răsturnat,
Iar pe Miul spînzurat
La Pod'-Tîrgului d'Afară,
'N două furci ș-o
cumpeoară,
Ca să-l bată vînt de vară,
Să-l privească multă țară!
Boierimea l-asculta,
Iar la masă de-mi ședea,
Vorba de cin' le era?
Tot de Miul voinicul,
Tot de Miul haiducul.
Iară Calea,
Fată mare,
Cu cosița
Pe spinare,
Surioara
Miului,
Slujitoarea
Domnului,
Ea pe vodă d-auzea,
Ochii-n lacrămi că-și
scălda,
Dar nimica nu zicea,
Nimenea n-o pricepea,
Ci boierilor turna,

Din pahare-i îmbia,
Mai degrab' de s-o-mbăta.
La răvărsul
Zorilor,
Cîntatul
Cocoşilor,
Toţi boierii se-mbăta,
Coate pe masă punea,
În greu somn se cufunda.
Atunci Calea ce-mi făcea?
Roche-n brîu că sumetea,
Pe talpă papuci lua,
Din curte se furişa,
Şi pleca, măre, pleca
Peste vale şi vălcea
Pînă-n codru d-ajungea,
În codrul
Cobiului,
La conacul
Miului.
Unde-n codru că intra,
În călcîie se-nălţa,
Frunză de platin rupea
Şi-n guriţă d-o punea,
Începea, măre,-ncepea
Cu frunza de şuiera,
Codrii se cutremura,
Paltinii că se clătea.
Nimenea n-o auzea,
Numai Miul' pricepea.
Al doilea şuiera,
Miul seama că băga.
Al treilea şuiera,
Miul bine-nţelegea
Şi-ntru sine se gîndea:
„Aia parc-ar fi sor-mea,
Surioara mea Calea!
În belea o fi-ncăput,
Ori vrun rău o fi văzut?"
Şi-apoi Miul ce-mi făcea?
Potecuţa
C-apuca,
Pîn' la dînsa
Se ducea
Şi-nainte de-i ieşea,
În braţe c-o-mbrăţişa,
Pe faţă c-o săruta
Şi din gură mi-i grăia:
— Ce e, surioara mea?
Ori ai dat de vreo belea,
Ori vodă te-o fi gonit,
Ori haine-i fi ponosit,
Ori vremea ţi-o fi venit
Ţie de căsătorit,
Ori simbria nu ţi-a dat,
La mine d-ai mînecat?
Calea, măre, l-asculta
Şi din gură mi-i zicea:
— Frăţioare Miule,
Miule haiducule,
Nici vodă nu m-a gonit,
Nici haine n-am ponosit,
Nici vremea nu mi-a sosit
Mie de căsătorit,
Dar la tine-am mînecat
Pentru-o faptă cu păcat.
Aseară, la Ştefan-vodă,
S-au prins boierii la vorbă
Să facă d-o vînătoare,
Vînătoarea de plimbare
Pîn' la fagul Miului,
Miului

Cobiului,
Miului
Zglobiului,
Miului
Voinicului,
Miului
Haiducului,
Să ți-l vază dărîmat,
Dărîmat și răsturnat,
Iar pe tine spînzurat
La Pod'-Tîrgului d-Afară
'N două furci ș-o cumpeoară,
Să te bată
Vînt de vară,
Să te vadă
Multă țară.
Nu e, neică, cu păcat
Să te facă vinovat?
Sare, pîini nu le-ai mîncat,
Domnițe
Nu le-ai luat,
Avere
Nu le-ai furat!...
Atunci Miul ce-i zicea?
— Lasă, soră-mea Calea,
Întoarce-te înapoi
Să nu rîză ei de noi.
Drumu-n grabă să-ți apuci,
La domnie să te duci,
Treaba
Să nu zăbăvească
Și vină
Să nu-ți găsească.
În casă dac-ăi intra,
Să te faci a mătura
Și cafea
A răsturna,
Că ei seama
N-or băga.
Pîn' ce altele-i găti,
Boierii c-or zăbăvi;
Pîn' ce cai or înșeua,
Vremea c-o înainta
Ș-oi vedea
Ce-oi mai lucra.
Dar tu să n-ai grija mea,
Că eu sînt boală de drac,
De viu domnilor de hac!
Apoi Miul ce-mi făcea?
Surioara-și petrecea
Pîn' la gură de vălcea;
Frumos drumu-i arăta
Și-ndărăt nu se-ntorcea:
Cam pe muche se lăsa,
P-un cioban că întîlnea
Și din gură mi-i grăia:
— D-alei, măre, ciobănaș,
D-alei, măre, flăcăiaș,
Ia dă-mi tu hainele tale
Și să-ți dau io p-ale mele,
Ia dă-mi oi și mielușei
Să-ți dau zece mii de lei.
Astăzi ți-a ieșit cu plin,
C-ăi fi sărac și străin!
Ciobănașul se uita
Și din gură ce-i zicea?
— D-alei, Doamne, Miule,
Cum să-ți dau eu oile,
Că sînt toate stăpînești,
Cu pielea nu le plătești!

Miul nici că-l auzea,
Ci din gură-i mai grăia:
— Ia să-mi dai tu ipingeaua,
Io să-ți dau ție saiaua;
Să-mi dai gluga
Ciobănească,
Io ție haina
Domnească,
Verde ca frunza de tei,
Face multe mii de lei!
Ciobanul
Se dezbrăca
Și Miul
Se îmbrăca
Tot cu haine ciobănești,
În loc de haine domnești.
Cînd să plece i mai zicea:
— Ia să-mi dai și măciuca
Și na buzdugan domnesc,
Suflat cu aur turcesc!
Ciobănașul le lua,
Cu banii se-mbogățea,
Drumulețu-și apuca,
Iar Miul că rămînea
Mielușele de păștea.
Foicică mieșunea,
Multă vreme nu trecea,
Și iată, măre, sosea
Ștefan-vodă cu oastea,
Ca frunza
Și ca iarba,
Cu boierii
Sfatului,
Caimacamii
Tîrgului,
Veliții
Divanu ui.
De cioban s-apropia,
Bună ziua că-i dedea
Și din gură mi-i grăia:
— Spune-mi mie, flăcăiaș,
Spune-mi mie, ciobănaș,
Cunoști fagul Miului,
Miului
Zglobiului,
Din codrii Cobiului,
Miului
Voinicului,
Miului
Haiducului?
Ciobănașul l-asculta
Și din gură-i răspundea:
— D-alei, Doamne
Ștefan-vodă,
Ba de el am auzit,
Cu ochii nu l-am zărit.
Ștefan-vodă se mira
Și cu vorba l ispitea:
— Hei, voinicule, cum bag
seamă,
Ai știut și cum mă cheamă.
— Auzi-te-am, auzit,
La biserică pomenit,
Și mai știu de la părinți
Cum sînt domnii-mpodobiți.
— Știi tu fagul Miului,
Miului,
Haiducului
Din adîncul codrului?
— De zărit nu l-am zărit,
Dar calea i-am nemerit.
— De știi, calea să apuci

Şi cu oastea să ne duci!
— D-alei, Doamne, mult aş vrea,
Teamă mi-e că n-oi putea
Cu oştire ca frunza,
Ca frunza şi ca iarba.
Oile că mi-or lua,
Mieluşeii mi-or mînca,
Şi sînt toate stăpîneşti,
Cu capul nu le plăteşti.
Dar, ca să-ţi fac poftele,
Mai lasă-ţi oştirile
Să-mi păzească oile,
Mai lasă boierimea
Să păzească turma mea.
Ştefan-vodă se-nşela,
Oastea toată şi-o lăsa,
Oastea şi boierimea,
Iar el, măre,-ncălica
Şi cu dînsul se ducea
P-o strimtată potecea,
Înstrimtată şi boltită,
Cu troscot verde-nvelită:
Piciorușul und' călca
Urma nu se cunoştea.
În desişuri de intra,
Soare nu se mai zărea;
Ş-înc-o milă de mergea,
Ciobănaşul ce-i zicea?
— D-alei, Doamne Ştefan-vodă,
Mai rădică-ţi scările
Că s-ating
Smicelele
Şi ne-aud
Poterele
Ce scurtează zilele,
Că nu-s potere curate,
De voinici cu spete late,
Ci-s cu turci
Amestecate
Şi cu unguri
Pestriţate!
Ştefan-vodă, d-auzea,
Inimioara-n el zvîcnea,
De necaz se turbura
Şi de frică tremura.
Şapte paşi de mai mergea,
Miul iar îi mai zicea:
— D-alei, Doamne

Ştefan-vodă,
Ci rădică-ţi scările,
Că s-ating smicelele.
Aici nu e-n Bucureşti
Cu cai să te fudulești;
Aici sîntem la hăţiş,
La hăţiş de cărpeniş:
Nu mai e loc de cîrmiş!
Ştefan-vodă l-auzea:
Să grăiască
Nu putea,
Să oprească
Nu-ndrăznea.
Şapte paşi de mai făcea,
Lîngă fag că ajungea,
Iar ciobanul se oprea
Şi cu deştiu-i arăta:
— Iată fagul Miului,
Miului
Zglobiului,
Din codrii

Cobiului,
Miului
Voinicului,
Miului
Haiducului!
Ştefan-vodă se uita,
Cu privirea-neremenca,
Iar Miul se-nfurişa,
Printre frunze că intra,
La conac mi se ducea,
Ca un domn mi se-mbrăca,
Iataganul că-şi lua
Şi,-nainte-i cînd ieşea,
Domnului i se-nchina.
El p-atit nu se lăsa:
Sceaun
D-aur
Că scotea,
Lui vodă i-l arăta
Şi pe sceaun mi-l punea
Ca să-i vază odina
Pin' i-o face cafeaua,
Şi-l judeca
Cu vorba:
— D-alei, Doamne
Ştefan-vodă,
Te-ai pus cu boieri la vorbă
Ca să faci o vînătoare,
Vînătoare de plimbare,
Să-mi vezi fagul încărcat,
Încărcat şi zorzonat,
Cu pistoale
Ghintuite
Şi cu spade
Ascuţite;
Să-mi vezi fagul încărcat,
Mai pe urmă răsturnat,
Iar pe mine spînzurat
La Pod'Tîrgului d-Afară
'N două furci ş-o cumpeoară,
Să mă bată
Vînt de vară,
Să mă vadă
Multă ţară.
Acum pofta ţi-ai făcut:
Fagul
Că mi l-ai văzut,
Pe Miul
L-ai cunoscut,
Dar de una n-ai ştiut,
Că, ospătînd voi la masă,
Io ascultam la fereastră,
Ş-am gătit d-o vînătoare
Pentru domni cu minţi
uşoare!
Cuvîntul
Nu săvîrşea,
Iataganul
Că-şi scotea,
Şi la el se repezea,
Dar de dat în el nu da,
Ci cu palma mi-l lovea
Şi scăpat că mi-l făcea.
Ştefan-vodă,
De vedea,
La fugă
Că mi-o tulea,
Dar în fugă
N-o brodea:
De măceşi
Se încurca,
Mărăcini

Îl înțepa,
Hainele
Îi sfâșia,
Zarpalele
Îi rupea,
Iar haiducul, cît colea,
Se făcea,
Măre, făcea
Că vrea
Sufletul să-i ia.
Ștefan-vodă se silea,
Cînd... iată că se-ntîlnea
Cu mîndruța de Calea.
Și cînd vodă
Mi-o vedea,
Inimă
Că-i mai venea:
Cu mirare se oprea.
Iar cînd Miul ajungea,
Paloșul că arunca,
Pe față
Mi-o săruta,
C-o mînă
Mi-o mîngîia.
Fata mare ce-mi făcea?
În genuche-ngenuchea
Și din gură mi-i grăia:
— D-alei, neică Miule,
Miule voinicule,
Nu omorî domnia,
C-o să-ți scazi vitejia,
N-a știut măria-sa
Cine-i Miu, ce-o putea;
Daca d-ast-ar fi știut,
Prieten l-ar fi făcut,
Stîlp să-i fie la domnie
Și oștean de vitejie.
Atunci Miul, d-auzea:
— Facă-se pe voia ta,
Că m-a dat la spînzurat
Și eu viața i-am iertat.
Ștefan-vodă, de vedea,
Calea viața că-i scăpa,
Calea viața că-i scăpa,
Inima-și înviora,
Inel din degți că scotea,
De soție c-o peția
Și-napoi mi se-ntorcea,
De nuntă se pregătea,
Scris la Miul trimitea
Și la nuntă mi-l poftea,
La nuntă,
La cununie,
La domnească
Cumnăție,
C-așa este datina,
Bună isprăvenia.
La oraș, în București,
Sus în curțile domnești,
Nuntă mare se-ntocmește,
Vestea-n lume se lățește
C-a fost vodă-n vînătoare
Și-a vînat o căprioară,
Căprioară
Bălăioară,
Ce-a luat-o de soțioară:
Pe surora Miului
Din codrii Cobiului.
Nuntă mare se lățește,
Horă mîndră se-nvîrtește,
Danțul lung se dănțuiește,

Iar în capul dantului
E cumnatul domnului,
E stăpînul fagului.

FULGA

(Scris la 12 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan. A se confrunta, ca variantă, legenda XXI, intitulată *Dolca*, pag. 51—66 din colecţiunea d-lui V. Alecsandri.)

Într-o joi de dimineaţă,
Mult e ceaţă
Negureaţă.
Foaie verde izmă creaţă,
Nu mi-e ceaţă,
Negureaţă,
Ci mi-e numai d-o albeaţă,
Că-n cornul
Buzăului
Şi-n susul
Călnăului[1]
Scoş-a Costea oile,
Oile, odăile,
D-a umplut cîmpiile
Să le pască florile,
Şi şi-a pus perdelele
Pe toate vălcelele
Să le vază soarele.
Aşezat-a Costea stîna
Pe movila,
Pe scursura
Ca să tunză toată lîna
Pîn-o trece săptămîna.
Azi e luni şi mîine marţi,
Pleacă Costea la Galaţi
Să ia sare
La mieoare,
Bolovani
Pentru cîrlani,
Şi opinci
Pentru ciobani.
Frunzuliţă lemn uscat,
Iată, măre, s-a-ntîmplat
Că pe drum l-a-ntîmpinat
Fulga moşul, fulg bătrîn,
Moş cu barba pîn' la brîu,
Cu mustaţa
Resfirată
Şi cu ghioaga
'Mbăierată.
După Fulga se ţinea,
Şi cu Fulga-mi tot venea
Tocmai patruzeci şi cinci.
Cincizeci, măre, fără cinci,
Tot voinici
Şi tot levinţi,
Străiori, făr' de părinţi,
Cu mustaţa-n barbaric
Cum stă bine la voinic.
Fulga, măre, de-l vedea,
Drumu-n două că tăia
Şi spre Costea se-ndrepta,
Iar din gură ce-i zicea?
— Cale bună, Costeo, frate

[1] Adesea lăutarii alternează această numire cu a Cislăului.

Und' te duci așa departe?
Costea, măre,-i răspundea
Și din gură mi-i zicea:
— Am plecat și io-ntr-o marți
Colo-n schelă la Galați
Să iau sare
La mieoare,
Bolovani
Pe la cîrlani
Și opinci
Pe la ciobani!
Fulga, măre, d-auzea,
Iar lui Costea-i mai zicea:
— Rău îmi pare, Costeo frate,
Că te duci așa departe,
C-ai plecat tocma-ntr-o marți
Colo-n schelă la Galați,
Că la tine m-am gîndit
Ș-alt conac nu mi-am gătit.
Costea, măre, d-auzea,
Lui moș Fulga răspundea:
— Du-te, neică,-n stîna mea
C-am un miel de opt oca
Numai pentru seama ta,
Și am lapte, și am caș
De mîncat pentru drumaș.
Cale bună de-și zicea,
Costea drumul că-și lua,
Iar moș Fulga ce-mi făcea?
El la stînă se ducea,
Prin perdele se-ntorcea,
Oișoarele-aduna,
De pe urmă le mîna
Și din toate că-mi răpea
Jumătate,
Treia parte.
Fulga, măre, le răpea
Ș-apuca
De le ducea
Tocmai colo la ceardac[1]
Ca să-și facă d-un conac,
La ceardac de acioaie[2],
Că-i bună
Carnea de oaie,
Mămăliga
Din pîrnaie,
Și picior de oaie
Laie[3].
Azi e luni și mîine marți,
Vine Costea din Galați,
Cărînd sare,
La mieoare,
Bolovani
Pentru cîrlani.
Sarice
Pentru mocani
Și opinci
Pentru ciobani.
El, la stînă d-ajungea,

[1] *Ceardac* însemnează, peste Milcov, ceea ce în Muntenia se numește *pridvor* (kiosk, pavilion).

[2] Învelit cu metal, cu alamă lucioasă (acioaie).

[3] *Laie* însemnează *neagră*. Românii din Macedonia zic Marea *Laie* (Marea Neagră), ochiul *lai* (ochiul negru).

Prin perdele de umbla,
Seama bine
Cînd lua,
Pradă mare
Cunoștea.
Toți ciobanii că-ntreba.
Dar nici unul nu știa
Seama lui Costea să-i dea.
Costea, măre, se uita
Și pe ce mi-o cunoștea?
Că nu-i lăptuț
La mulsoare,
Nici cășuț
La-nchegătoare,
Nici felii la tăietoare.
Costea, măre, ce făcea?
Toți ciobanii cercetă,
Dar nici unul nu știa,
Nimeni seamă nu-i dedea.
Atunci Costea fluiera
Și dulăii-și aduna,
Iar din toți își alegea
Pe Dolfa,
Cățea bătrînă,
Ce știa
Seama la stînă.
El pe Dolfa alegea,
Tocma-n stînă c-o băga,
Din guriț-o judeca,
Cu năpîrca mi-o bătea
Și din gură-i tot zicea:
— Aferim, cățea bătrînă,
Tu știai seama la stînă,
Unde-mi sînt mieoarele,
Unde-mi dînt odoarele?
Dolfa rău chelălăia
Și lui Costea-i răspundea:
— D-alelei, stăpînul meu,
Nu sînt, nu, de vină eu!
Eu pe Fulg-am cunoscut
Hoț bătrîn și de demult:
După dînsul m-am ținut
Pînă, măre, m-a bătut;
Dar ăi patruzeci și cinci,
Cincizeci, măre, fără cinci,
Stîna-ntreagă a prădat,
Oile c-a adunat,
La ceardac că le-a mînat,
La ceardac de acioaie,
Că-i bună carnea
De oaie,
Mămăliga
Din pîrnaie,
Și picior de oaie
Laie.
Ia-te, Costeo, după mine,
Să le faci cum o fi bine!
Dolfa, măre, de-i vorbea,
Înainte c-o lua
Și pe Costea că-l ducea
Pe din dreptul ciinilor,
Spre mulsoarea oilor,
Pînă colo la ceardac,
Unde-i Fulga la conac.
Dolfa, măre, cînd trecea,
Toți dulăii se strîngea,
După Costea se ducea.
Costea, măre, d-ajungea,
Acolo ce mi-și găsea?
Unii la oi jupuia,
Alții-n oale le fierbea,
Alții-n frigări le-ntorcea,

Iar moș Fulga jos ședea
Și la dinșii se uita.
Fulga, unde mi-l zărea,
Inima îi înghețа,
Dar și Costea ce făcea?
Pas lui Fulga nu-i dedea,
Ci la el se repezea,
Și de ceafă-l apuca,
Și din gură-l judeca:
— D-alei, Fulgo, moș bătrîn,
Moș cu barba pîn' la brîu,
De conac m-ai întrebat,
Și io, neică, io ți-am dat
Mielușel de opt oca
Numai pentru seama ta,
Ți-am dat lapte, ți-am dat
caș
Pentru cincizeci de drumași.
Tu p-atît nu te-ai lăsat,
Ci din turme mi-ai furat
Fruntea
Dobitoacelor,
Fala
Negustorilor!
Costea spune și vorbește,
Fulga stă și se căiește,
Iar Dolfa, cățea bătrînă
Ce știe
Seama la stînă,
Ține
Pe Fulga de vină,
Și Togan, ciine bătrîn,
Tată la șaizeci de cîini,
Ține pe Fulga de brîni.
Atunci Costea, de vedea,
Lor pe seamă că-l lăsa,
După ăilalți se lua,
După patruzeci și cinci,
Cincizeci, măre, fără cinci
Străiori, făr' de părinți.
După dinșii se lua
Și cu cine mi-i prindea?
Cu Mocan, ciine bătrîn,
Tată la treizeci de cîini,
Care, de unde-i prindea,
Cam de vînă-i apuca
Și la Costea mi-i ducea.
Costea, pe care-l prindea,
Pe sub paloș îl trecea
Pînă cînd îi isprăvea;
Iar, după ce-i omora,
Cîte cinci mi-i așeza,
Nouă grămezi că făcea,
Lemne-mprejur le punea,
Foc de patru părți le da
Și cine pe drum trecea
Tot lui Costea-i mulțămea.
Dar cu Fulga ce-mi făcea?
La vîlvoarele-l aducea,
Lîngă focuri îl lega
Și, cînd para se topea,
Costea lancea-și apuca,
Inimioara-i săgeta;
Capul cu spata-i tăia,
În suliță
I-l punea,
La domnie
Că-l ducea.
Domnul, măre, de-l vedea,
Tot lui Costea-i mulțămea,
Cu podoabe-l dăruia
Și din gură-i tot zicea:

— D-alei, Costeo, dumneata
Bine te-ai ştiut purta,
Că te-ai scăpat d-un duşman
Şi ţara d-un hoţoman.
Noi de mult îl căutam,
De găsit nu-l prea găseam.
Şi de prins nu-l prea puteam
Dar acuma Dumnezeu
Mi-a făcut pe gîndul meu,
De văzui cu cap tăiat
Pe moş Fulga blestemat,
Mîncătorul oilor,
Frica negustorilor
Şi biciul săracilor!
Apoi domnul poruncea
Trupul lui Fulga să-l ia
Şi pe Dunăre să-l dea.
Şi cum domnul poruncea,
Slujitorii-ndeplinea:
Trupu-n Dunăre-i trîntea,
Ca piatra la fund cădea,
Cu nisip s-amesteca,
Iar capul d-asupra-i sta
Şi ca fulgul tot plutea:
Cine la apă venea,
Cine pe Fulga-l vedea,
Cruce cu dreapta-şi făcea,
Ca de naiba se mira
Şi pomina se ducea,
Numele de-i rămînea.
Foicică ş-o lalea,
Costea, măre, ce făcea?
El la domnul se ducea,
Ziua bună ca să-şi ia,
Dară domnul nu-l lăsa,
Şi din gură mi-i zicea:
— Ajută-mi, Doamne, cu bine
C-o să fac un fin pe lume!
Şi pe Costea-l logodea,
Şi pe Costea-l cununa;
Nuntă mare că-i făcea,
De se ducea pomina
Tocma colo-n Moldova.
Lumea bea,
Se veselea
Şi lu Costea-i mulţămea
C-a scăpat-o de Fulga,
Iar Costea mi se-ntorcea
La cornul
Buzăului,
Din susul
Călnăului,
Stîna de şi-o ridica,
Turmele de-şi aduna
Şi la munte le pornea
Cu Togan şi cu Dolfa,
Iar pe urma lor Costea,
Călare cu mîndruţa.

GEALIP COSTEA

(Variantă scrisă, la 2 ianuariu 1885, după cobzarul Ioniţă Niculae Pantelimoneanul, în etate de ani 65, locuitor la Cruceade-Piatră, în Bucureşti.)

Foicică de trei brazi,
Azi e luni şi mîine marţi,
Pleacă Costea la Galaţi

Cu catirii-nsămărați
Să-i aducă-mpovărați
Cu tărîțe
La mieuțe,
Bolovani
Pentru cîrlani,
Cu opinci
Pentru voinici,
Cu mălai
De lătrători,
Cu sidile
De mulsori.
Catirașii-nsămăra
Și pleca
Gealip Costea,
Drăgăstosul
Fetelor,
Iubețul,
Nevestelor,
Cu ciobani
Și cu cîrlani;
Iar din stînă
Cînd pleca,
Vorbă-n urmă
Că lăsa
Și din gură
Mi-și grăia:
— Dur la mine, bacilor,
Bacilor, voinicilor;
Voi la turme să-mi tot stați,
Bine seama să-mi luați.
D-o veni Fulga bătrîn,
Fur bătrîn
Și om ceapcîn,
Vătaful
Haiducilor,
'Șelătorul
Domnilor,
Voi să-i dați, pentru mîncare
O mieoară
De frigare,
Pastramă
De perpeleală
Și urdă
Din igurțeală[1],
O butlagă de rachiu
Și vro cinci oca de vin,
Ca să-i fie de gustare
Pîn-o veni prînzul mare.
De mîncare voi să-i dați,
Bine seama să băgați
La mieoare mititele
Ca să nu piară din ele,
Și la oaia rucărea,
Cum n-a fost, nici s-o vedea,
Că mult am slujit pe ea
Din copilăria mea.
Gealip Costea cuvînta
Și la scheală se pornea
Cu catirii-nsămărați
Să-i aducă-mpovărați.
Vreme multă nu trecea
Și în urma lui venea
Fulga moțul,
Fulga hoțul,
Fulga, hoțul, fur bătrîn,

[1] Urdă din igurțeală se numește aceea care e preparată moale ca iaurtul.

Fur bătrîn, și om ceapcîn,
Vătaful
Șolătorul
Haiducilor,
Domnilor;
Și lua, pentru mîncare,
O mieoară
De frigare,
Pastramă
De perpeleală
Și urdă
Din igurțeală,
Cu butlaga de rachiu
Și cu cinci oca de vin.
Dar p-atît nu se lăsa,
Ci rupea, măre, rupea
Turmele pe jumătate,
Jumătate-,a treia parte,
Cu mieoara rucărea,
Dragă lui Gealip Costea;
C-avea Costea turme multe,
Coborîte de la munte,
Avea Costea
Miclușele
Cîte-s vara
Brîndușele,
Avea Costea
Mielușei
Cîți sînt vara
Brebenei.
Azi e luni și mîine, marți,
Vine Costea din Galați

Ș-ace[1] sare
La mieoare,
Bolovani,
Pe la cîrlani,
Sarice
Pe la ciobani
Și opinci
Pe la voinci.
El, acasă de-mi sosea,
Catîrași desămăra,
Saricele
Că-mpărțea
Și opincile
Dedea.
Buzdugan în mîini lua
Și pleca
Din stînă-n stînă
Cu cîntarul la ciochină[2].
La mulsoare d-ajungea,
Bîrsănele că mulgea,
Dar lui, măre, nu-i venea
Nici lăptușul
La măsură,
Nici cașul
La-nchegătură.
Seama bine de-mi băga,
Mai vedea, măre, vedea
Că, din toate, mai lipsea
Și mieoara rucărea,
Dragă lui Gealip Costea.
C-alta-n turmă
Nu era

[1] Sincopare, în loc de *și aduce*, ca în *s-ac* (s-aduc), *s-acă* (să aducă).
[2] Cîrlig atîrnat de brîu. A pune ceva la ciochină însemnează, la figurat, a pune în cui la păstrare, la uitare.

Mai isteață
Decît ea:
Cînd simțea
De vremuri rele,
Trăgea
Oile-n perdele;
Cînd simțea
De vremuri bune,
Trăgea
Oile-n pășune.
Seama bine de-mi lua,
Mai vedea, măre, vedea
Că din turme cam lipsea
Oile pe jumătate,
Jumătate,-a treia parte:
Smîntîna
Mieoarelor,
Fruntea
Dobitoacelor,
Fala
Negustorilor.
Ciudă mare că-i era,
De nimic rău nu-i părea
Ca de oaia rucărea.
Gealip Costea ce făcea?
Un zgheab mare c-alegea.
Lapte dulce c-aducea,
Cinci cofițe-n el vărsa,
Puțintel că mi-l umplea
Și din buze fluiera.
Ciinii mi-l înțelegea
Și cu toții s-aduna.
Al doilea fluiera
Și iată că-mi și sosea.
Al treilea fluiera
Și pe lîngă el venea
Toți dulăii de la stînă,
Cu Dolfa, cățea bătrînă:
De bătrînă ce era,
Păr pe ea
Nu mai avea.
Gealip Costea, d-o vedea,
Cu gura o judeca:
— Tu, Dolfo, cățea bătrînă,
Îmi știai seama la stînă;
Cum te-a scos Fulga din fire
De-ai rămas fără simțire?
Și cum sta
D-o judeca,
Cu bună lance[1]-o lovea.
Dolfa peste cap se da,
Iar Costea ce mi-i grăia?
— Tu, Dolfo, cățea bătrînă,
Ce știai seama la stînă,
Să iei dîra
Oilor
Pînă-n calea
Furilor,
D-aci, de la codrul
Gherghii,
Pînă la ceardacul
Fulghii,
Ceardacul cam nevăzut,
Numai de voinici știut!
Dolfa rău chelălăia
Și-nainte c-apuca,

[1] Prin lance, poporul înțelege mai cu seamă ciomagul, bîzdoaca, topuzul.

Gealip Costea după ea!
Tot cu dînşii mai pleca
Şi Togan, ciine bărbat,
La nevoie încercat
Şi de fiare mursicat.
Codrii-n lung că apuca,
Pe potecă se ducea
Pînă, măre, c-ajungea
La marginea cringului,
La capătul codrului.
Acolo ce mi-şi vedea?
Unii la berbeci
Cojea,
Alţii lemne
Grămădea,
Alţii carne
Perpelea,
Iară Fulga, fur bătrîn,
Fur bătrîn şi om ceapcîn,
Răzimat d-un păducel,
Mînca la carne de miel
Şi bea vin din burduşel.
Gealip Costea, d-ajungea,
Din gură mi-l judeca:
— D-alei, Fulgo, fur bătrîn,
Fur bătrîn şi om ceapcîn,
De ţi-a fost, mări,
a mîncare,
Ţi-am dat oaie
De frigare,
Pastramă
De perpeleală
Şi urdă
Din igurţeală,
C-o butlagă de rachiu
Şi cu cinci oca de vin;
Toate că ţi le-am gătit,
Cu cinste te-am hărăzit.
Tu p-atît nu te-ai lăsat,
Mi-ai luat, nene, luat,
Fruntea
Dobitoacelor,
Smîntîna
Mieoarelor,
Fala
Negustorilor,
Şi-ai rupt turma jumătate,
Jumătate-a treia parte.
Mare mi-este ciuda, mare,
De nimica rău nu-mi pare
Ca de oaia rucărea
Cum n-a stat şi n-o mai sta:
Cînd simţea
De vremuri rele,
Trăgea
Oile-n perdele;
Cînd simţea
De vremuri bune,
Trăgea
Oile-n păşune!
Astfel Costea cuvînta
Şi din gură mai grăia:
— Tu, Dolfo, căţea bătrînă,
S-apuci pe Fulga de vină,
Şi sprijine-l ciobăneşte
Ca să-i trag io haiducește
Şi negru păcurăreşte!
Şi Dolfa,
Cînd auzea,
La Fulga
Se repezea,
De vină

Că-l apuca;
Și Togan, ciine bărbat,
La nevoie
Încercat,
D-o lupoaică
Mursicat,
După gît i s-azvîrlea,
Ciobănește-l sprijinea;
Iară Costea,
Cu lancea,
Numai una
Că-i dădea,
Capul jos că-i reteza,
Trupu-n două-i spinteca
Și pe foc de-l arunca,
Din guriță mi-i zicea:
— Singur de cap ți-ai făcut,
După vina ce-ai avut.
Ciobănașii, cînd vedea,
Tot d-a fuga c-o rupea,
De umpleau crîngurile
Și toate vîrtoapele.
Dar, cînd Costea șuiera,
Furii mi se aduna,
Înainte-i genuchea,
Mîna, poala-i săruta
Și din gură se ruga:
— D-alei, Costeo, dumneata
Noi nu sîntem vinovați,
Ci de Fulga înșelați.
La cine-a fost vinovat
Capul, măr e, i-ai tăiat,
Trupu-n foc i-ai aruncat,
De belea că ne-ai scăpat,
La bun stăpîn ne-ai băgat.
Slugi la Costea se băga,
După oi
Că-mi alerga,
De prin văi
Le aduna,
Turma-ntreagă că-mplinea
Și la Costea le ducea.
Gealip Costea ce-mi făcea?
La mulsoare le punea,
Lapte dulce că stringea
Și-n măsură că-l punea:
Venea lapte la măsură,
Caș dulce la-nchiegătură,
Brînză albă la-ntăreală
Și urdă la igurteală.
Tot umblînd din stînă-n stînă
Cu cîntarul la ciochină,
Turma-ntreagă colinda,
Oile că-și număra,
Toate-n număr le găsea,
Cu a oaie rucărea
Dragă lui Gealip Costea,
Că slujise, biet, pe ea
Ucenic la ciobănie
Din mica-i copilărie.
Daca oile-și găsea,
Bine, măre, că-i părea,
Leafa la ciobani sporea,
Șapte buți de vin scotea
Și pe drum care trecea
La ceardac că mi-i poftea
Și din gură le zicea:

— Beți, voinici, și
vă-mbătați,
Joc frumos ca să-mi jucați,
C-așa este voia mea,
C-așa-i din bătrîni legea,
Și legea, și datina.

CORBEA

(Scris la Lacul-Sărat, în ziua de 9 august 1883, după lăutarul Petrea Crețul Șolcan. Părți din această legendă se găsesc în următoarele cîntece din colecțiunea d-lui V. Alecsandri: *Codreanul*, nr. XXVI, pag. 86—92; *Corbac*, nr. XXXV, pag. 141—142; *Novac și corbul*, nr. XXXVI, pag. 144—147; *Bujor*, nr. XXXIX, pag. 156—157. Ca variante mai scurte, să se confrunte: balada intitulată *Chcorghe*, în colecțiunea d-lui Miron Pompiliu, pag. 36—39, și *Voinicul scăpat*, la pag. 116—127, în colecțiunea d-lui Sim. Fl. Marian. O altă variantă mai lungă, compilată din toate cele amintite, s-a publicat de d-l N. D. Popescu în *Revista pentru istorie, arheologie și filologie;* în fine, alta, foarte scurtă, figurează în colecțiunea d-lui Teodor T. Burada la pag. 151—156.)

Foicică mărăcine,
Ascultați, boieri, la mine
Să vă spui pe „Corbea“
bine!
Frunză verde peliniță,
Zace-mi, zace în temniță,
Pus de vodă Ștefăniță,
Zace-mi Corbea viteazul,
Zace-mi Corbea haiducul.
În temniță la Opriș[1],
Unde-mi zace Corbea-nchis,
Șade-n apă
Pînă-n sapă
Și-n noroi
Pînă-n țurloi,
Cu lacăte pe la ușe,
Cu mîini dalbe în cătușe,
Iar la gît pecetluit
Cu cinci litre de argint,
Cum n-am văzut de cînd
sînt.
Frunzuliță trei foi late,
De ce în temniță-mi șade?
Pentr-un paloș fereçat,
Numa-n aur îmbrăcat,

[1] Temnița lui Opriș se zice c-ar fi fost lîngă așezămintele brâncovenești din capitală. Se știe că, de pe lîngă piața Sf. Anton pînă lîngă biserica Curtea-Veche, a fost odinioară marea temniță a Bucureștilor, iar că de la Curtea-Veche pînă sub cîmpul Filaretului, exista un canal subteran menit a folosi scăparea din pericul a domnilor și a familiei lor.

De nu știu cine furat;
Pentru-un roșu bidiviu,
Cal nebun, roșu zglobiu,
Ce-a fost prins de prin
pustiu.
Și-n temniță de cînd șade?
De nouă ani jumătate
Ș-alte trei zile de vară;
Numele-i merge prin țară.
Frunză verde de cicoară,
Tot mai zace-n temnicioară
Nouă ani și jumătate
Și alți nouă îmi mai șade:
De trei ori tot cîte nouă
Îmi fac douăzeci și șapte
De cînd în temniță șade.
Azi e sfînta sîmbătă,
Mîine mi-e dumnică,
Chiar Duminica cea mare[1]
Zi de sfîntă sărbătoare.
Ies din sfînta mînăstire,
De la sfînta leturghie,
Toți boierii la plimbare,
Și vodă, la vînătoare.
Frunzuliță lemn uscat,
Iacă, măre, s-a-ntîmplat
Că chiar măiculița Corbii,
Fugită-n țara Moldovii,
Babă
Slabă
Și-nfocată,
Dar la minte
Înțeleaptă,
La cuvinte
Propiată
Și-n zarafir îmbrăcată,
Vro trei-patru oușoare
Duce Corbii la-nchisoare.
Și-n temniță de mîncare.
Lua tîrgul
Tot d-a lungul,
Și uliți d-a curmezișul
Pe unele
Se-ndrepta,
P-altele
Se rătăcea.
Pîn' la temniț-ajungea.
Iar daca mi-și ajungea,
Babă
Slabă
Și-nfocată,
Dar la minte
Înțeleaptă,
La cuvinte
Propiată,
Cu zarafir îmbrăcată,
La fereastră s-așeza
Și din gură tot striga:
— Corbeo, maică, aici ești?
Corbeo, maică, mai trăiești?
Spune-mi, maică, de ești
viu,
Spune maichii, ca să știu;
Că, d-ăi fi, măicuță, mort,
Să dau la popa d-un ort,
Cu popă să te citesc,

[1] *Duminica cea mare* este duminica întîia după Rusalii, sau a tuturor sfinților.

De pomeni să-ți îngrijesc!
Corbea, dac-o auzea,
Glasul că-i înțelegea
Și din gură-i răspundea:
— Maică, măiculița mea,
Maică, parcă tot sînt viu,
Dar numai sufletu-mi țiu.
În temniță m-am uscat,
Că-n ea, de cînd am intrat,
Din chica ce mi-a crescut
Mi-am făcut
De așternut,
Cu barba m-am învelit,
Cu mustăți m-am ștergărit.
Aicea, cînd am intrat,
Ce-am văzut, cînd m-am
uitat?
Bîjbîiau
Șerpoaicele
Și erau
Ca acele,
Broaștele —
Ca nucile,
Nîpîrci — ca undrelele.
Acum sînt șerpoaicele,
Maică, sînt ca grinzile,
Broaștele —
Ca ploscile,
Și năpîrci — ca buțile.
De cînd, maică, am intrat,
Pic de vin n-am mai
gustat,
Somn nu m-a mai apucat,
Pe toate că le-am răbdat
Și pe toate le-aș răbda
De n-ar fi una mai rea,
C-o drăcoaică
De șerpoaică,
Bat-o Maica Precista
S-a-ncuibat în barba mea.
Ea, maică, că mi-a ouat,
Ouăle și le-a lăsat
În fundul șalvarului,
Fundul pozunarului;
În sînul meu c-a clocit
Și puii și-a colăcit;
În sînul meu că și-i crește
Și de coaste mă ciupește.
Unde, maică, se zgîrcește,
Inimioara mi-o răcește!
Unde, maică, se întinde,
Inimioara mi-o coprinde!
Mă-sa, daca-l auzea,
Mă-sa, măre, ce-mi făcea?
Nici o clipă nu pierdea,
Ci degrabă că-mi pleca,
La cîrciumă se ducea,
Mîna p-o cofă punea,
Cincispreci oca vin turna,
Iute-napoi se-ntorcea
La fereastră c-o ducea
Și-n mîna Corbii c-o da.
Corbea, daca mi-o vedea,
Tocmai din adînc ofta.
Ochii la cer îndrepta,
La Dumnezeu se gîndea,
La Dumnezeu se uita.
Dumnezeu că se-ndura,
Dumnezeu l-învrednicea
Și putere că-i dedea.
El, daca se odihnea,
Cu ochi negri se uita,

Cofa cu mîna lua,
Într-o parte se lăsa,
Cam într-o rînă
Se da,
Cofa la gură
Ducea,
Buze pe cofă
Punea,
Şi din cofă cînd sorbea,
Tocma-n fund că-i
răsufla.
Şi cînd cofa arunca,
Peste cap cofa cînd da,
Paisprece hoţi dobora
Şi pe loc îi omora.
Apoi cu mă-sa vorbea
Şi din gură ce-i zicea?
— Maică, măiculiţa mea,
Nu-i păcat de viaţa mea?
Stau în temniţă băgat
Pentr-un paloş ferecat,
De nu ştiu cine furat,
Pentru Roşul bidiviu,
Pentru Roşul meu
zglobiu:
Altă vină nu mai ştiu.
M-am gîndit,
M-am răzgîndit
Şi iată ce-am plănuit!
Azi e sfînta sîmbătă,
Mîine e duminică,
Chiar Duminica cea mare,
Zi de sfîntă sărbătoare,
Cînd ies domni la vînătoare
Şi boierii la plimbare.
Tu, măiculiţă, să te duci
Şi pe vodă să-l apuci,
De departe să-ngenuchi,
Mîna, poala să-i săruţi,
De d-aproape să te rogi
Şi din gură tu să-i zici:
„Iartă, Doamne
Ştefan-vodă,
Iartă, Doamne, pe Corbea
C-o da bir ca birnicii,
Găleata ca nemeşii,
Bănetul ca vameşii
Ş-o fi-n rînd cu boierii!"
Du-te, maică, şi te-ntoarce,
Doar mînia i s-o-ntoarce.
Baba, unde-l auzea,
Baba nu mai aştepta:
Chiar atuncea se ducea,
Drumul lui vodă-i ţinea
De departe-ngenunchea,
Mîna, poala-i săruta,
De d-aproape se ruga
Şi din gură mi-i zicea:
— Iartă, Doamne
Ştefan-vodă,
Iartă, Doamne, pe Corbea,
Sărăcuţ de maică-sa,
C-o da bir cu birnicii,
Găleata ca nemeşii,
Bănetul ca vameşii
Ş-o fi-n rînd cu boierii!
Ştefan-vodă-nţelegea
Unde baba-l atingea,
Şi-n gura mare-i zicea:
— Babă
Slabă
Şi-nfocată,

Dar la minte
Înțelceaptă,
La cuvinte
Propiată,
Ascultă, babo, la mine,
C-o să-ți spui de Corbea
bine.
Azi e sfînta sîmbătă,
Mîine e duminică,
Chiar Duminica cea mare,
Zi de sfîntă sărbătoare,
Ș-ai să fii d-o soacră mare.
Lui Corbea, pecetluit
Cu cinci litre de argint,
Fată mare i-am găsit,
Frumoasă cum nu e-n
lume,
Ș-o cheamă, babo, pe nume
Jupîneasa
Carpena,
Adusă
Din Slatina,
Numai din topor cioplită
Și din bardă bărduită,
Pe la vîrf cam ascuțită,
Pe la mijloc e strujită,
La tulpină văruită,
Pentru Corbe-al tău gătită.
Babo, am mai îngrijit
Lăutari de i-am tocmit,
Lăutari de București,
Pe galbeni împărățești,
Cu papucii
Gălbiori,
Cu ceacșirii
Roșiori,
Cînd îi vezi, te înfiori
Și te cutremuri să mori!
Cît era ea de bătrînă,
Sărea mai ca o copilă:
Într-o fugă alerga
Și la Corbea se ducea,
La temniță ajungea,
De fereastră se lipea,
Toate i le povestea.
Corbea, daca-mi asculta,
Corbea greu se năcăjea
Și oftînd îi răspundea:
— Ci taci, maică, la naiba,
Că așa e femeia:
Poale lungi și minte scurtă,
Judecată mai măruntă,
Cap legat, inimă-neinsă,
Și de minte necoprinsă.
Eu ți-am zis duminică,
Tu mi te-ai dus sîmbătă.
Jupîneasa
Carpena,
Adusă
Din Slatina
Nu mi-e, maică, soția,
Ci-mi este, maică, țeapa
Să mă cunune cu ea,
Sărăcuț de viața mea.
Lăutarii
Cine-mi sînt?
Vulturii,
Ce zboară-n vînt
Cu penele zugrăvite,
Cu boturi de pietre
scumpe,
Cu picioare

Gălbioare
Şi de sînge roşioare.
Ei pe mine s-or lăsa,
Cu carnea-mi s-or sătura,
Cu sînge s-or adăpa:
Iacă, maică, nunta mea!
Mă-sa, unde-l auzea,
Îmi ofta
Şi îmi plîngea,
Cu pumnii-n cap se bătea,
Iar Corbea ce mi-i zicea?
— Lasă, maică, bocetul,
Ca să nu-ţi pierzi cumpătul,
Că de păcatele mele
Oi da seama eu de ele.
Văz că nu vrea Dumnezeu
Ca să scape Roşul meu:
D-o scăpa el, mă duc eu.
De vrei, maică, eu să scap.
Du-te iute şi degrab',
Du-te-n ţara Moldovii,
Du-te la grajdul Corbii,
La groapa cu şapte nuci,
Pe Roşul să mi-l aduci,
Desşelat
Şi desţolat,
Ca păunul nerotat;
Dar să nu uiţi, maica mea,
O perniţă de subt şea,
Nici prea lungă,
Nici prea scurtă,
Cusută
Cu pietre multe,
Blesită
Cu pietre scumpe,
Şi cioltarul de argint,
Face dîră pe pămînt,
Cum n-am văzut de cînd sînt.
Şi cu el de t-ei întoarce,
Să vii la oraş încoace,
Cu Roşul
Legat de frîu,
Cu frîul
Legat de brîu.
Iar vodă, de l-o vedea,
La suflet l-o săgeta:
El pe mine m-o chema
Să-i încalec pe Roşul,
Ca să-i vază umbletul.
Du-te, maică, şi să vii,
Că tot oi fi printre vii.
Unde baba l-auzea
Tistimel îmbrobodea,
Cărăruia-şi apuca
Şi mergea, măre, mergea
Pînă colo-n Moldova,
Cum îi zisese Corbea.
Acolo de-mi ajungea,
Sapa-n mînă că lua,
Tot gunoiul răscolea,
Şi, trei ceasuri de-mi săpa,
Grajd de piatră că găsea
Şi pe Roşu-l destupa.
La uşe cînd ajungea,
Lacăt la uşe găsea,
Lacăt mare cît cofa
Pe cheier, măre, chema,
Douăsprece chei căta
Pînă cînd le potrivea,
Lacătul că-i descuia
Baba uşea deschidea

Şi, pe Roşul cînd vedea,
Ochii i se-ntuneca.
Cu jeratec îl hrănea,
Cu apă îl adăpa,
Cu vinişor îl spăla.
Baba, măre, că-mi lua
Şi perniţa de subt şea,
Cusută
Cu pietre multe,
Bicsită
Cu pietre scumpe,
Şi cioltarul de argint,
Face dîră pe pămînt.
Roşul din gură-i zicea:
— Şterge-mă, bătrîna mea,
Că v-o fi, babo, păcat
Aici de cînd m-aţi băgat;
Că mi-am intrat tretior,
Ş-acuma ies bătrîior.
De căpăstru de-l lua
Ş-afară de mi-l scotea,
Vînt de vară
Mi-l bătea,
Vînt de seară
'L-adia.
Roşul mi se-nviora,
Ochii roată că-şi făcea,
Pretutindeni se uita,
Toată ţara coprindea,
Şi-n tafturi
De se umfla,
Pămînturi
Cutremura,
Şi-ncepea
De rîncheză,
Casele că răsuna,
Casele se dărîma,
Numai stîlpii rămînea.
Şi se uita:
Căta, măre, pe Corbea!
Baba pe Roşu-l lua,
De căpăstru-l aducea,
La oraş că-mi ajungea.
Cînd pe uliţă intra,
Roşul, măre, rîncheza:
Negustori se spăimînta,
Boieri afară-mi ieşea,
Toţi pe Corbea că-mi vorbea
Şi din gură mi-şi zicea:
— Parc-ar fi scăpat Corbea!
Cine pe babă-ntîlnea,
Cine pe Roşul vedea,
Tot mereu că-mi întreba:
— Nu ţi-e Roşul de vînzare,
Să-ţi dăm galbeni şi parale,
Ori să faci d-un schimb cu noi,
Pentru unul să-ţi dăm doi,
Ţi-om plini pînă la trei?
Dar baba ce răspundea,
Dar baba ce le grăia?
— Nu mi-e Roşul de vînzare,
Nu mi-e Roşul de schimbare,
Ci-mi este de dăruială
Cui o da pe Corbe-afară!
Negustori, cînd auzea,
Boieri, cînd înţelegea

Babei, măre, răspundea:
— Du-te, babo, la naiba,
Nu ți s-ar plini vorba!
Cînd era
Corbea prin țară,
Ne făcea
Și de ocară,
Că daca ne jăfuia
Și daca ne înmuia,
Cînd îi mai ziceam ceva,
Măciuca că-mi scutura
Și de spete
Ne-ndoia
Și neveste
Ne răpea,
Și cu ele
Se plimba!
Ea la temniță mergea
Și lui Corbea-l arăta,
Iară Corbea mi-o-nvăța
Ce să facă maică-sa.
Foicică ș-o lalea,
Baba ici, baba colea,
Baba-mi bate ulița
Tot cu Roșul după ea,
Pe Roșul
Trăgînd de frîu,
Cu frîul
Legat de brîu.
Și mergea, măre, mergea
Pîn' la curte mi-ajungea.
Dar la curte ce era,
Dar la curte ce găsea?
Vodă-n palme că bătea,
Divan mare c-aduna:
Toți boierii că-și chema,
Toți boierii că-mi venea
Ca să-nsoare pe Corbea
Cu mîreasa
Carpena,
Adusă
Din Slatina,
Și să-i facă nuntă mare
Ca-ntr-o zi de sărbătoare.
Iacă, măre, se-ntîmpla
Că și baba mi-și trecea,
Pe Roșul
Trăgînd de frîu,
Cu frîul
Legat de brîu.
Ștefan-vodă, de-l vedea,
De fereastră
Se lipea,
Barba-n gură
Sumetea,
La boieri că-l arăta,
Rîvna-n suflet le intra.
Și el, măre, ce-mi făcea?
Slugulițele ce-avea,
Călărașii ce-i slujea
Ei la babă-i trimetea
Ca să-ntrebe pe baba
De-i e Roșul de vînzare,
Tot pe galbeni și parale,
De-i e Roșul de schimbare,
Pentru unul să-i dea doi,
Să-i plîncască pîn' la trei.
Dar baba ce răspundea?
Baba una c-o ținea:
— Nu mi-e Roșul de
vînzare,

Nu mi-e Roşul de schimbare,
Ci-mi este de dăruială
Cui mi-o sta pe el călare.
Vodă, dac-o auzea,
Boierii, daca vedea,
Pe slujbaşi că trimetea
Să-ncalice pe Roşul,
Să le-arate umbletul,
Că le-a rîmnit sufletul.
Slugi la Roşul se ducea,
Slugi la el năvală da,
Mîna pe dîrlogi punea,
Pe spate mi-l neteza,
De şea că se sprijinea.
Roşul nimic nu făcea,
Făr' de numai c-aştepta
Călăreţul cînd sărea,
Ş-atunci bine că-i venea,
Numa-n tafturi se umfla
Şi departe-l azvîrlea,
Fierea-ntr-însul cătrănea,
Mort pe jos îl aşternea.
Trînti o dată, de două,
Trînti, măre, pîn' la nouă,
Cînd... baba, daca-şi vedea,
Milă că i se făcea,
La Ştefan-vodă mergea
Şi din gură mi-i zicea:
— D-alei, Doamne Ştefan-vodă,
Copil eşti,
Ori tot mai creşti?
Nu-ţi mai fărîma oastea,
Că nimeni n-o-ncălica,
Afar' numai de Corbea!
El singur l-o-ncălica,
Să v-arate umbletul
Cum n-a mai văzut omul!
Ştefan-vodă mi-auzea
Şi din palme că-mi bătea,
Poruncă la slugi dedea
Ca s-aducă pe Corbea,
Că-l aşteaptă şi curtea,
Şi curtea şi mireasa.
Slujitorii că-mi pornea
Şi pe Corbea că-l scotea,
Şi pe Corbea-l aducea
Pe două roate de plug,
Cu lănţuşul pus la gît
Şi la piept pecetluit
Cu cinci litre de argint,
Cum n-am văzut de cînd sînt.
Corbea-n curte cînd intra,
Cocoane se spăimînta,
Boierii cruce-şi făcea
De urît ce mi-l vedea:
Barba
'I bate genuchiul,
Chica
'I bate călciiul;
Barba şi mustăţile
'I-acopere mîinile;
Genole,
Sprîncenele
'I-nfăşoară braţele.
Atunci vodă, de-l vedea,
Ce din gură că-i zicea?
— Corbeo, nu mai suspina
C-a sosit şi ziua ta;
Că azi mi te-om cununa,

Ca să joci la nunta ta.
Pîn' s-o găti mireasa,
Ia-ncalică pe Roşul,
De ne-arată umbletul,
Că ne-a secat sufletul.
Dar Corbea ce-i răspundea
Şi din gură ce-i zicea?
— Cum o vrea măria-ta,
Dar să-ncalic n-oi putea,
Că mi-e legată mîna;
Iar d-ai frică c-oi scăpa,
Zi să-mi lege
Pe dreapta,
Să-mi dezlege
Pe stînga.
Şi cînd vorba-şi isprăvea,
Ştefan-vodă poruncea
Şi pe stînga-i slobozea.
Corbea, măre, ce făcea?
Iar la vodă se-ntorcea
Şi din gură-i mai zicea:
— Să-ncalic, măria-ta,
Teamă mi-e că n-oi putea
Cînd pe Roşu-ncălicam,
Mîinile-n cătuşi n-aveam,
Nici eram pecetluit
Cu cinci lire de argint
De la piept şi pîn' la gît.
Ştefan-vodă, d-auzea,
Ştefan-vodă poruncea,
Pe toate le fărîma.
— Încalică! îi zicea.
Corbea, măre,-i răspundea:
— De ţi-e frică c-oi scăpa,
Leagă-mi, Doamne, pe
dreapta,
Dar să-ncalic n-oi putea.
Cînd pe Roşu-ncălicam,
Frumuşel că mă tundeam:
Rădeam
Barba
Voinicește,
Lăsam
Chica
Haiducește,
Dar acum nu mă cunoaşte
Şi la mine nu se lasă!
Ştefan-vodă ce făcea?
Ştefan-vodă poruncea
Şi pe Corbea că-l tundea,
Şi pe Corbea că-l rădea,
Că cu mintea judeca
Că tot l-aşteaptă ţeapa.
Corbea se mai învîrtea,
Corbea pe Roşu-l privea
Şi din gură ce zicea?
— Gata sînt, măria-ta,
Dar ştii, Doamne, au nu
ştii,
Cînd pe Roşu-ncălicam
Ce fel de haine purtam?
Pe Roşul, Doamne,
puneam
Ăst cioltar, tot de argint,
Lat şi lung pînă-n pămînt,
Ş-astă pernă tescuită,
Cu pietre scumpe-mbîcsită,
Şi mă armam
Soldăţeşte,
Şi mă-mbrăcam
Chip domnește:

Roşul că mă cunoştea,
Roşul singur se pleca.
Ştefan-vodă, d-auzea,
Şi mai mult se-nfierbînta,
Şi mai mult la cal poftea.
Hainele
Că-şi dezbrăca,
Armele
Că mi-şi scotea
Şi lui Corbea le-arunca.
— Ci-ncalică! îi zicea.
Corbea, măre, se pleca,
Corbea, măre, le-mbrăca.
De Roşul s-apropia,
Cruce mare că-şi făcea
Şi-n minte că mi-şi zicea!
„Mulţămesc lui Dumnezeu
Şi de bine, şi de rău!
De-ncalic pe Roşul meu,
Acu-mi scapă capul meu!"
El la Roşul se ducea,
Frumuşel că-l netezea,
Haiduceşte-i fluiera,
Iar Roşul că-i rîncheza.
Picioru-n scară punea,
Dar piciorul
Nu-ncăpea,
Şi-atunci semnul
Că-i făcea:
Roşul, măre,-ngenunchea
Pînă Corbea
'Ncălica.
Toată curtea
Se mira!
Dar Corbea ce mai făcea?
Către vodă se-ntorcea
Şi din gură-i mai zicea:
— D-alei, Doamne Ştefan-vodă,
De ţi-e frică c-oi scăpa,
Zăvorăşte-ţi
Curţile
Şi închide-ţi
Porţile,
De la poarta cea mai mică
Pîn' la poarta cea mai mare,
Fiindcă Corbea e călare;
Mai armează-ţi
Slugile
Şi-ntăreşte-ţi
Strejile,
Să te lase grijile;
Pune, Doamne, dorobanţi,
Mai mărunţi şi mai înalţi,
Unii
Tot cu puşcă
Plină,
Alţii
Cu sabie
'N mînă,
Să dau Roşului drumul,
Să v-arate umbletul,
De ţi-e drag ca sufletul!
Ştefan-vodă se-ntorcea,
Cu boieri se sfătuia,
Şi boierii ce-i zicea?
— Dac-ăi face, Doamne,-aşa,
N-are pe unde scăpa,
Că nu-i Ucigă-l cruceа!
Ştefan-vodă i-asculta

Şi poruncă poruncea:
Strejile
Că întărea,
Porţile
Că încuia,
Curţile
Că zăvora
Şi cu mintea cugeta:
„N-are pe unde scăpa,
Că nu-i Ucigă-l crucea!“
Iată Corbea că-ncerca
Iată Corbea că-mi pornea.
Drumul Roşului cînd da,
Brazdă neagră răvărsa;
Cînd pe Roşu-l frîncuia,
Cu copita cînd lovea
Pietrele că scăpăra,
Brazdă roşie vărsa:
Cît e brazda plugului
Atît e a Roşului!
O dată curtea-nvîrtea,
Iar cînd fu d-a doilea,
Printre lume se băga,
De mă-sa s-apropia,
Nimeni seamă nu-i băga:
Iar daca s-apropia,
Mîna pe mă-sa punea,
D-a-ncălare-o arunca,
Lîngă el c-o aşeza.
Şi-mi pornea, măre, pornea,
Curtea mare de-nvîrtea,
Curtea mare ocolea,
Ocolea d-a doilea.
Dar pe cînd se învîrtea,
Ochii-şi negri d-arunca,
Zid d-a curmeziş îmi sta.
Şi, cînd bine că-i venea,
Unde zidul
Nalt era,
Pe Roşul
Că-l sprijinea,
Pe Roşul că-l repezea,
Şi Roşul că-mi sforăia,
Dincolo de zid sărea
Cu Corbea şi cu mă-sa:
Toată curtea-mărmurea!
Atunci Corbea se oprea,
Cu Ştefan-vodă vorbea
Şi din gură-l judeca:
— D-alei, Doamne Ştefan-vodă,
Ce ţi-am fost eu vinovat
De-n temniţă m-ai băgat?
Telegari nu ţi-am furat,
Cocoana nu ţi-am luat,
Copiii nu ţi-am prădat:
Tu-n temniţă m-ai băgat
Şi m-ai ţinut nemîncat,
Nemîncat, neadăpat,
Ca p-un mare vinovat,
Să stau cu şerpoaicele
Şi să-mi cînte broaştele,
Să hrănesc năpîrcile.
Acum, Doamne Ştefan-vodă,
Ai oameni
Ca să-ndrăznească
Cu cai buni
Să mă gonească,
Ca să mă mai logodească
Cu mireasa cea domnească,
Cu mireasa
Carpena,

Adusă
Din Slatina?
Cum zicea
Şi cum vorbea,
Pinteni Roşului că da
Şi, măre, daca-mi pleca,
Înc-o dată-i mai zicea:
— Rămîi, Doamne, sănătos,
Că la bune mîini ţi-am fost!
Iară vodă-i răspundea:
— Nu este din vina ta,
Ci mi-e chiar greşeala mea.
Umblă, Corbeo, sănătos,
Ca un trandafir frumos,
Că la bune mîini mi-ai fost!
Şi cînd Corbea se ducea,
Corbea, măre, tot zicea:
— D-alci, Doamne Ştefan-vodă,
D-o da bunul Dumnezeu
Să facă pe gîndul meu,
Ştiu că bine ţi-ar mai fi
Şi de mine-ai pomeni,
Numai eu să mi te-apuc
De vro doi-trei paşi la cîmp!
Corbea, măre, ce-mi făcea?
El p-atît nu se lăsa:
La temniţă se ducea,
O oca de vin umplea,
Pe vătaf că mi-l chema
Şi din gură mi-i zicea:
— Poftim, vere, vin de bea,
Că şi eu m-am îmbătat,
Fiindcă vodă m-a iertat!
Vătaful, cînd auzea,
Vătaful se bucura:
Oca din mînă-i lua
Şi la gură c-o ducea.
O ducea, ori n-o ducea,
Că Corbea nu-l adăsta:
Măna-n păr că mi-i punea,
Cu gura mi-l judeca:
— Nu ţi-a fost, măi, de păcat
Că de viu tu m-ai mîncat?
Douăzeci şi şapte ai
Ştii cum mă mai chinuiai!
Cum din gură-l judeca,
Paloşul domnesc scotea;
Şapte bucăţi îl făcea,
Şi de păr îl apuca,
Capu-n temniţă-i zvîrlea,
Trupu-afară rămînea
Şi la cîini, măre, că-l da,
Iar din gură-i mai zicea:
— Măi vătaf, minte să ţii,
L-altul de hac să nu vii
Şi să-nveţe de la mine
Cine-o mai face ca tine!
Iar d-aci daca pornea
Şi pe Roşu-ncălica,
Tot la curte se-ntorcea:
Drept pe poartă că intra,
Că nimeni nu-l aştepta.
Ştefan-vodă ce-mi făcea?
Cu boieri să sfătuia
Şi la masă-i ospăta.
Corbea, daca-mi ajungea,
De pe cal descălica,

Tocma-n casă că-mi intra.
Ștefan-vodă tremura,
Boierii încremenea.
De frică ce le era,
Ei la masă că-l poftea.
Dar Corbea ce mi-și făcea?
El la masă nu ședea,
'N pragul
Ușii se punea,
Paloșul
În mîini lua,
Mînecile-și sumetea,
Pe boieri că mi-i tăia:
Sînge la glezne era.
Apoi Corbea se scula,
Iar pe Roșu-ncălica,
Și pe Roșu-l repezea,
Ș-apuca de mi-și mergea
Tot în țara ungurească,
Acolo să haiducească.
Boierașii să-mi trăiască,
Pe lăutar să-l cinstească,
Că boieri s-or pomeni
Pînă soare-n cer o fi!

CORBEA

(Variantă scrisă, la 23 decembre 1884, după Șerban Mușat, în București.)

Foicică, foaie fragă,
Colo-n temnița
Cea largă
Zace-mi vere, zace-mi dragă,
Zace-mi Corbea haiducul,
Corbea nevinovatul,
De trei ani și jumătate,
Tot de trei ori cîte șapte.
În temniță mi-e legat,
Cu mîini în butuc băgat,
La picioare zăvorît
Și cu lanțul pus de gît;
Zace-n apă
Pînă-n sapă
Și-n noroi
Pînă-n țurloi.
Foicică de cicoare,
În zi sfîntă de Joi-mare[1],
Iacă biata muma Corbii,
Tocmai din țara Moldovii,
Se-mbrăca
De sărbătoare
Și pleca
Pe drumul mare
Cu trei ouă roșioare
Să le ducă de mîncare
La băiat, în depărtare.
Pe drum mare de-mi pleca,
Pîn' la temniț-ajungea,
Pîn' la temnița de piatră.
În pămînt adînc săpată
Cu zăvoare pe la uși.
Cu țițînile-n cătuși,
C-un lacăt cît banița

[1] *Joia mare* sau *Joi-mari*, se numește ziua de joi înainte de Paște.

De-mi închide portița.
Pin' la temniț-ajúngea
Spre fereastră se-ndrepta
Și cu zidul se lipea,
Iar din gură că zicea:
— Corbeo, maică, de ești viu,
Spune-mi, spune-mi ca să știu;
D-ăi fi mort, să te jelesc,
Cu popă să te citesc,
Soroace[1] să-ți împlinesc.
Corbea gura-i auzea,
După glas o-nțelegea,
Mai aproape se dedea,
Mă-sii ce mi-i răspundea?
— Maică, maică, tot sînt viu,
Dar numai sufletu-mi țiu!
Babii, unde-l auzea,
Suflet parcă-i mai venea
Și din gură ce-i zicea?
— Bine c-a venit maica,
C-aici, de cînd ești băgat,
Ouă roșii n-ai mîncat.
Corbea din adînc ofta,
Și pe mă-sa o-nvăța,
Și din gură ce-i grăia?
— Maică, nici că n-oi mînca!
Dă unul
Portarului.
Altul
Temnicerului,
Și-altul
Lui vătaf Gheorghiță,
Vătaf mare de temniță,
Doar, maică, s-or îmblînzi,
Puțintel te-o-ngăduí
Să vorbești cu mine-aci!
Baba ouăle-mpărțea,
La ferestre-o-ngăduia,
Iară Corbea ce-i spunea?
— D-alei, maică, maica mea,
Aicea cînd m-au băgat
Eram, maică un băiat;
Acuma mustățile
Batu-mi, maică, brațele,
Iar obrajii genele
Și barba
Genuchele,
Și chica
Călciiele.
Ziua
Stau și obidesc,
Noaptea
Nu mă odihnesc
De ramătul
Broaștelor,
De șuierul
Șerpilor;
Aicea cînd m-au băgat
Fără teamă de păcat,
Erau șerpi ca paiele
Și-acum sînt ca grînzile;
Broaștele,
Ca nucile,

[1] Se numesc *soroace* epocile prescrise pentru pomeni și pentru pomenirea repausatului: la 3, la 6, la 9, la 40 de zile, la 3, la 6 luni etc

Acum sînt ca ploștile;
Și năpîrci, ca fusele
Acum sînt ca buțile.
O pustie de șerpoaică
Mi-a-mpuiat jurata-n
barbă:
Cu coada mă-ncolăcește,
Iar cu capul mă ciupește.
Maică, măiculița mea,
Poate tu că m-ăi scăpa,
Că iubirea de părinți
Vindecă la suferinți
Și ca dorul de la mume,
Nu mai e nimic pe lume.
Du-te la Tîrgul-d-Afară[1],
Te-abate la circiumioară,
Zece lopătari tocmește
Și cu dînșii te pornește
La Oborul
Iepelor,
La gunoiul
Mînjilor.
Pune-i, maică, greu să sape,
Șapte stînjeni jumătate.
Șapte stînjeni d-or săpa,
Grajdul Corbii c-or afla
Și de Roșul că mi-or da.
Pe Roșul să-l îngrijești,
Cu jăratec să-l hrănești,
Părul să i-l netezești,
Cu cioltar să-l podobești
Și cu dînsul să pornești
Pe la curțile domnești.
Ștefan-vodă l-o zări,
Inimioara i-o rîvni.
De ți-o spune de tocmeală,
Zi-i că nu ți-e de vînzare
Ci că ți-e de dăruială
Cui o da pe Corbe-afară!
Baba, slabă și-nțeleaptă
Numa-n țoale[2] îmbrăcată,
'N Tîrg-d-Afară se ducea,
Lopătarii că-și tocmea,
La Obor că tăbăra,
Șapte stînjeni că săpa,
Șapte stînjeni jumătate,
Pîn' la grajd adînc de piatră.
Și pe Roșul de-l scotea,
Cu jăratec îl hrănea,
Perișoru-i netezea,
Cu cioltar îl podobea,
Șea frumoasă-i așeza,
De dîrlogi mi-l apuca,
În oraș că-mi ajungea,
Pe la vodă că-mi trecea.
Ștefan-vodă, de-l zăroa,
Slugile că-și trimetea,
Pe babă că mi-o chema
Și din gură mi-i zicea:
— Babă

[1] *Tîrgul Moșilor* de lîngă București s-a numit mai înainte *Tîrgul-d-Afară* (afară din oraș), iar actuala Cale a Moșilor se zicea „Podul Tîrgului-d-Afară", numire pe care i-o dau și azi bătrînii neobicinuiți cu noile titluri ale stradelor.

[2] Locuitorii săteni zic vestmintelor *țoale*, de unde și expresiunea *înțolire (a se înțoli, înțolit)* cu înțelesul de îmbrăcăminte.

Slabă
Şi-nfocată,
Numa-n ţoale îmbrăcată,
Nu ţi-e calul de vînzare
Să-ţi dăm galbeni şi parale,
Ori să faci un schimb cu noi:
Pentru unul să-ţi dăm doi?
Baba ce mi-i răspundea?
Cum o-nvăţase Corbea:
— Nu mi-e Roşul de vînzare,
Ci-mi este de dăruială
Cui o da pe Corbe-afară!
Ştefan-vodă se gîndea
Şi din gură mi-i zicea:
— Babă
Slabă
Şi-nfocată,
Numa-n ţoale
Îmbrăcată,
La tocmeală
'Nduplecată,
Pe Corbea o să-l însor
Ş-o să-ţi fie de nuror'
Jupîneasa
Carpena,
Sor' bună
Cu Cînepa,
Adusă
La Slatina,
Din pădurea
Cocala,
Tăiată
Cu securea,
Bărduită
Cu barda,
Din teslă
Frumos luată,
Cu rindeaua
Îndreptată,
Condeiată,
Linsă,
Unsă
La inimă
Corbii dusă.
Baba, unde-l auzea,
Mîna, poala-i săruta,
Pe Roşul îl dăruia,
De bucurie sărea
Şi la temniţ-ajungea.
— Ce-ai făcut, măicuţa mea?
— Am şi dăruit pe Roşul,
După cum ţi-a fost învăţul;
Că vodă o să te-nsoare
C-o fată de boier mare,
Jupîneasa
Carpena,
Sor' bună
Cu Cînepa,
Adusă
La Slatina
Din pădurea
Cocala,
Tăiată
Cu securea,
Bărduită
Cu barda,
Din teslă
Frumos luată,
Cu rindeaua

Îndreptată,
Condeiată,
Linsă,
Unsă,
Pîn' la inima ta dusă!
— Vai de mine, ce-ai făcut!
Ce-a ieșit și ce-am crezut!
N-ai înțeles, maica mea,
Că mireasa
Carpena,
Adusă
La Slatina,
Tăiată
Cu securea
Din pădurea
Cocala,
Este, maică,
Țeapa mea,
Și soră-sa
Cînepa
Mi-este spînzurătoarea?...
Acum... ce-o vrea Dumnezeu!
Cu Roșul mă duc și eu!
Foicică ș-o lalea,
Vreme multă nu trecea,
Muma Corbii se-ntorcea
Și la curte ce-mi găsea?
Ștefan-vodă poruncea,
Arnăuți că trimetea
Pe Roșul a-ncălica;
Dar cine-l încălica
La pămînt trîntit cădea:
Luminare n-apuca,
Negrijit sufletu-da.
Murea unul, murcau doi,
Mureau patruzeci și doi.
Muma Corbii, cum ședea
Și din poartă că privea,
Mai aproape că venea
Și din gură ce grăia?
— D-alei, Doamne Ștefan-vodă,
Îngădi să-ți spui o vorbă.
Pe Roșul ți-am dăruit,
Dar nu mi te-am deslușit
Că nu-l poate-ncălica
Decît stăpîn'su, Corbea!
Ștefan-vodă se gîndea
Că tot e a-l înțepa
Ori de gît a-l spînzura,
Și poruncă poruncea
Ca să scoată pe Corbea.
Arnăuții că pornea
Și-n lanțuri îl aducea,
Iar vodă mi-l întreba
Și din gură mi-i zicea:
— Cunoști, Corbeo, calul tău?
— Nu mai este, Doamne,-al meu,
Dar îmi cunosc eu Roșul,
Că de-i roșu ca focul,
Fuge, Doamne, ca vîntul,
Ca vîntul și ca gîndul.
Ștefan-vodă, d-auzea,
La Roșul mai mult rîvnea
Și Corbii îi poruncea
Să grăbesc-a-ncălica,
Iar Corbea ce răspundea?

— Dar știi, Doamne, au nu știi
Că e Roșul învățat
Să-l încalec îmbrăcat
Numa-n haine vitejești
Și purtînd arme domnești?
Ștefan-vodă poruncea
Bărbieri de-i aducea:
Unii părul că-i tăia,
Alții barba i-o rădea,
Pe Corbea-l întinerea;
Haine domnești îi dedea,
Cu arme-l împodobea,
Frumos Corbii că-i ședea.
Apoi Corbea ce-mi făcea?
În scară picior punea,
Pe Roșul încălica
Ș-o roată curții că da.
Dete-o roată, dete două,
Dete, măre, pîn'la nouă:
Învîrti toată curtea,
De se minuna lumea.
Cînd Roșul se-nfierbînta,
Corbea bine-l potrivea,
Înc-o dată-l repezea,
Pe lîngă mă-sa se da,
Mîna-n brîu îi înfigea,
Sus pe cal o arunca
Și pe Roșul opintea,
Zidul curții că sărea;
Iar, afară cînd ieșea,
Lui Ștefan-vodă-i zicea:
— Rămîi, Doamne, sănătos,
Că la bune mîini ți-am fost;
N-ai știut să mă păzești,
N-ai știut să mă nunteşti!
Pinteni Roșului cînd da,
Sălta Roșul și zbura
Mai iute ca pasărea,
Tot ca vîntul
Și ca gîndul
Fără s-atingă pămîntul.
Acasă de-mi ajungea,
Pe maică-sa o lăsa,
La miez de noapte pornea,
Îndărăt că se-ntorcea
Și-n curte la domn intra,
Țeapa că și-o alegea.
Apoi, măre, ce-mi făcea?
Pe scăriță se suia,
C-avea vodă copilaș,
Copilaș în legănaș.
Pîn' la dînsul se ducea,
Din leagăn că mi-l lua
Și-n țeapă că mi-l punea,
Spre fereastră cu fața.
Foicică de cicoare,
Cînd sta ziua-n prînzul mare,
Ștefan-vodă se scula,
Asculta cît asculta
Și el, măre, n-auzea
Copil din gură plîngînd,
Femei copil legănînd,
Că stau doicile
Dormind
Și casele
Amuțind.
Acolo de se ducea,
În leagăn cînd se uita,
Copilaș nu mai găsea.
La fereastră alerga

Și, prin curte că-mi privea,
Vai de dînsul ce vedea:
Copilașul îi sta sus,
În țeapă de carpen pus.
Atunci vodă ce zicea?
— Asta-mi este din Corbea!
Iar haiducul mi-i zicea:
— Era, Doamne, țeapa ,mea
Ca să mă cununi cu ea,
Și eu nu-mi știam vina.
Rămîi, Doamne, sănătos,
Că la bune mîini ți-am fost!
Ștefan-vodă suspina,
Dar din gură ce-i grăia?
— Umblă, Corbeo, sănătos
Ca un trandafir frumos,
Că la bune mîini mi-ai fost!

CORBEA

(Variantă scrisă, la 2 și la 6 ianuariu 1885, parte după cobzarul Ioniță Nicolae Pantelimoneanul, parte după Nae Roman, zis Papă-Lină, amîndoi locuitori la Crucea-de-Piatră, în București.)

Foicică, foaie fragă,
Zace-mi, vere, zace-mi,
dragă,
Colo-n temnița de piatră,
În pămînt adînc săpată,
Cu mușchiul pe ea d-o
șchioapă,
Zace-mi Corbea haiducul,
Zace-mi Corbea viteazul,
Zace-n apă
Pînă-n sapă
Și-n noroi
Pînă-n țurloi.
Zace-mi Corbea, vinovat
C-a pețit și c-a purtat
Gugiumanul de domnie,
Sabia de-mpărăție,
Cuca împăratului
Și caftanul domnului.
Nimenea că n-a aflat
De ce-i Corbea vinovat,
Dar e-n temniță băgat,
Pe nedrept ori pe dreptate,
De nouă ani jumătate:
De trei ori tot cîte nouă
Îmi fac douăzeci și șapte
De cînd în temniță șade.
În vinerea ouălor,
Dinaintea Paștelor,
Muma Corbii c-a aflat,
Unde-n temniță-i băgat.
Pînă-n ziuă s-a sculat,
Fața tristă
Și-a spălat,
Cruce dreaptă
S-a-nchinat
Și pe drum a apucat
Cu trei-patru ouișoare,
Unul alb, trei roșioare,
Să le aibă de mîncare
Pentru zi de sărbătoare.
La temniță d-ajungea,
Lîngă poartă se oprea.

Cu portarul se-ntîlnea
Şi din gură mi-l ruga:
— D-ai făcut vrodată bine,
Fă-ţi pomană şi cu mine:
Lasă-mă să-mi văz copilul,
Pe Corbea nevinovatul,
Că mi-e chip necunoscut
De cînd nu l-am mai văzut.
Portarul se-ndupleca,
Temnicerul nu prea vrea;
Dar baba ce mi-şi făcea?
Ouşoare că scotea
Şi-ncepea
De le-mpărţea:
Da unul
Portarului,
Ş-altul
Temnicerului.
Portarul că mi-o lăsa
Înăuntru de intra,
Temniceru-i arăta
Unde Corbea-nchis era.
Baba cruce că-şi făcea,
La zăbrele se ducea,
De temniţă se lipea
Şi din gură ce-mi zicea?
— Corbeo maică, unde eşti?
Corbeo maică, mai trăieşti?
Că de cînd te-ai boierit,
Maica nu te-a mai zărit
Cu caftan,
Cu gugiuman,
În mînă cu buzdugan,
Călare p-un năzdrăvan.
Corbeo maică, unde eşti,
Corbeo maică, mai trăieşti?
De eşti viu,
Încai să ştiu;
De eşti mort, să te jelesc,
Cu popă să te citesc,
Pomenile să-ţi păzesc!
Corbea vorba-i auzea,
Glasul mă-sii-nţelegea,
La zăbrele se tîra
Şi din gură-i răspundea:
— Ce folos că tot sînt viu,
Dac-abia sufletu-mi ţiu?
Cînd în temniţ-am intrat
Copilandru nensurat,
Ş-acum sînt moşneag uscat,
Am întîlnit broaştele
Şi erau ca nucile,
Acum sînt ca ploştile;
Năpîrci, ca undrelele,
S-au făcut ca grinzile;
Iar şerpii, ca aţele,
Acum sînt ca buţile.
Nu pot, maică, mai răbda
O năpaste şi mai grea:
O năpîrcă foarte rea
A-mpuiat în barba mea
Şi cînd, maică, mă ciupeşte,
Sînge din mine ţîşneşte,
Dă la pui de şi-i hrăneşte!
D-ai făcut vrodată bine,
Fă-ţi pomană şi cu mine.
Tu la vodă să te duci.
La biserică să-l apuci
Şi, d-o fi să-l întîlneşti,
De departe să-i vorbeşti,
Iar d-aproape să-ngenuchi,
Mîna, poala să-i săruţi,

Şi cu lacrămi să te rogi;
Că ce-am fost eu vinovat
De-n temniţă m-a băgat?
Mă-sa, cum îl auzea,
De la temniţă ieşea,
Drum d-a lungul apuca:
Apuca drumul d-a lungul
Şi uliţi d-a curmezişul.
Calea lui vodă pîndea,
Mai d-aproape-ngenuchea,
Mîna, peala-i săruta
Şi din gură mi-l ruga
Cum o-nvăţase Corbea.
Iar vodă ce-i răspundea?
— Daca-i Corbea fiul tău,
Lasă că-l îngrijesc eu:
I-am şi găsit mireasa,
Po chipoasa
Carpena,
Adusă
Din Slatina,
Naltă şi sulemenită,
De harnici meşteri croită;
I-am tocmit şi lăutari
Cu gheare şi ciocuri mari,
Ca să-i cînte zi de vară
Colo la Tîrgul-d-Afară,
Să-l privească multă ţară!
Baba, unde-l auzea,
Mîna, peala-i săruta,
Din suflet îi mulţumea,
Cruce sfîntă că-şi făcea
Şi la Corbea se ducea,
Toate că i le spunea.
Dar Corbea, cînd auzea:
— Sărăcuţă, maic-a mea,
Bate-şi vodă joc de ea;
Că chipoasa
Carpena,
Adusă
Din Slatina,
Nu-mi e alt' decît ţeapa,
Iar tocmiţii lăutari,
Cu gheare şi ciocuri mari,
Ciorile, ce-or să mănînce
Şi din mine să tot muşte.
Maică, numai una ştiu:
Ca să scap d-aicea viu!
La grajdul meu să te duci
Şi pe Roşul să-mi aduci
Înfrînat
Şi închingat
Cum e bun de-ncălicat,
Că mi-e Roşul cam ascuns,
La bună păstrare pus.
În pămînt dac-ăi săpa,
Peste grajdul lui c-ăi da:
De căpăstru l-ăi lua
Şi-n oraş dac-ăi intra,
Cin' de tine s-o lega
Tu din gură mi-ăi tăcea.
Vodă daca te-o vedea,
Să-i spui că nu-i de vînzare,
Nici pe altul de schimbare,
Ci că ţi-e de dăruială
Cui o da pe Corbe-afară.
Baba, unde-l auzea,
Drumul la grajd că lua
Şi-acolo, cînd ajungea,
Săpători
Adînc săpa,
Lopătari

Pămînt scotea,
Pîn' la grajd că-mi ajungea,
Pîn' la grajdul Roșului
Și al năzdrăvanului.
Apoi baba ce-mi făcea?
Cu țesala
'L țesăla,
Cu marama
Că-l ștergea,
Șeaua
Pe dînsul punea,
Chinga
Bine că-i strîngea,
De căpăstru-l apuca
Și-napoi că se-ntorcea.
Cît e zi mare de vară
Pe Pod' Tîrgului-d-Afară
Roșul flacăre
Vărsa,
Din picioare
Scăpăra,
Marfa
De se aprindea,
Lumea
De se minuna.
Pe la curte cînd trecea,
Vodă calul că-mi vedea
Și pe babă mi-o chema.
Și din gură mi-i grăia:
— Babă
Slabă
Și zbîrcită,
Și la față
Ofilită,
Nu ți-e Roșul de vînzare
Să-ți dau galbeni și parale,
Nu ți-e Roșul de schimbare,
Să-ți dau altul și mai mare,
Pentru unul să-ți dau doi.
Să-ți dau douăzeci și doi?!
Baba ce mi-i răspundea
Și din gură mi-i grăia?
— Nu mi-e Roșul
de vînzare,
Nu mi-e Roșul
de schimbare,
Ci mi-e chiar de dăruială
Cui o da pe Corbe-afară,
Că e, Doamne, fiul meu
Și-i păcat de Dumnezeu
Să stea-n temniță băgat
Ca un mare vinovat
Fără vină, nici păcat.
Vodă ce mi se gîndea?
Că tot l-așteaptă țeapa!
Și babei făgăduia
C-o să scoată pe Corbea.
Pe Roșul de-i dăruia,
Vodă mult se veselea
Și la oaste poruncea
Să-ncalice pe Roșul
Ca să-i vază umbletul,
Să-i cunoască năravul.
Cerca unul, cerca doi,
Cerca o sută și doi,
Dar nimeni nu izbîndea
Pe Roșul a-ncălica,
Că-ntr-o parte se dedea,
În picioare că sărea
Și cît colo-i arunca.
Baba, măre, de vedea,

Cu gurița cuvînta:
— Doamne, nu mai încerca,
C-o să-ți spetești
Toți boierii
Ș-o să-ți sluțești
Ienicerii.
Nimeni nu l-o-ncălica
Decît stăpîn-su, Corbea.
Vodă, unde-mi auzea,
La temniță trimetea,
Pe Corbea mi-l aducea
Și poruncă mi-i dedea
Pe Roșul a-ncălica.
Dar Corbea ce mi-i grăia?
— Dar știi, Doamne, au nu știi
Că, pe el de-ncălicam,
Plete
Scurte
Că purtam
Și barbă deloc n-aveam,
Că mă-mbrăcam
Chip domnesc,
Cu buzdugan
Haiducesc,
Și Roșul mă cunoștea,
Să-l încalec se lăsa.
Vodă-ndată poruncea.
Bărbierii că-l rădea,
Pletele i le tăia,
Haine
Bune
Că-i dedea:
Pe spinare un caftan
Și-n mînă un buzdugan.
Atunci Corbea-ncălica,
Roată curții că dedea:
Cu potcoava und' călca,
Brazdă mare că lăsa,
Parcă plugul o ara.
Înc-o roată de mai da,
'Cepea Corbea d-a striga:
— De ți-e frică c-oi scăpa,
Zăvorește-ți
Porțile
Și-ndoiește-ți
Strejile
Că e Roșul odihnit
Și Corbea slăbănogit.
Bine vorba nu sfîrșea,
Lîngă mă-sa se dedea,
Sus pe cal o arunca,
Pinteni Roșului că da,
Zidul curții că sărea
Și din gură mi-și grăia:
— Rămîi, Doamne, sănătos
Că la bune mîini ți-am fost;
Mai ai slugi să mă oprească
Și gonaci să mă gonească?
Pinteni Roșului cînd da,
Zbura Roșul cît putea,
Zbura Roșul și-l ducea
Cum pe pean-o duce vîntul
De nici c-atinge pămîntul.
Pe la țeapă cînd trecea,
Lacrămile-l podidea
Și din gură cuvînta:
— Maică, măiculița mea,
Iată soțicara mea,
Chipoasa
De Carpena,

Adusă
Din Slatina!
De pe cal descălica,
Un foc mare c-aprindea,
Foc la țeapă că dedea
Și pe Roșu-ncălica,
La conac că mi-l ducea.
Acolo se plănuia
Și din gură mi-și grăia:
„Ștefan-vodă cu păcat
În temniță m-a băgat,
Că nu i-am fost vinovat;
Dar și vina și păcatul
Își găsește vinovatul,
C-am să-i fac și eu un rău
Nu mai mare ca al meu.
Foc la case
De i-oi da,
Altele și-o ridica,
Mai frumoase
Ca astea;
Pe doamna de i-oi fura,
Altă doamnă c-o afla,
Mai frumoasă ca asta:
Să-i fur și eu băiețelul,
Ca să-i arză sufletelul
Și să nu se mai gîndească
P-altul să mai pedepsească".
Și pe Roșu-ncălica,
Și la curte se-ntorcea,
Pe scăriță se suia,
La iatac că nemerea
Și-n iatac că mi-și găsea
Leagănul copilului
Și odrasla domnului.
Corbea pe copil lua
Și-n țeapă că mi-l punea,
Spre fereastră-l așeza,
Spre fereastră cu fața.
Zori de zi cînd se ivea,
Vodă mi se deștepta:
Pe copil nu-l auzea
Doica-n pace că dormea.
Cînd la țeapă se uita,
Păr din cap dărăpăna
Și cu jale tot zicea:
— De cînd maica m-a făcut,
Așa groază n-am văzut.
Dar e vina tot a mea,
C-asta-mi este din Corbea.
Iară Corbea, cum ședea
Dintre flori de-mi asculta,
Ce lui vodă-i răspundea?
— Mare-i, Doamne, vina ta,
Că-n temniță m-ai băgat
Fără să-ți fiu vinovat.
Gugiuman
Ți s-a furat
Ș-un caftan
Ți s-a luat
Și eu, Doamne, le-am găsit,
De la furi că le-am hrăpit,
Înapoi ți le-am adus
Și pe cap că ți le-am pus,
Iar tu, Doamne, cu păcat
La pedeapsă m-ai băgat
Ca p-un mare vinovat,
Ș-ai zis încă c-am cercat
Să-ți iau doamna și domnia
Și cu toată bogăția:
Rămîi, Doamne, sănătos,

Că la bune mîini ți-am fost!
Ș-apoi Corbea se ducea,
Măiculița că-și lua,
Haiducia că lăsa,
Soțioară că-și căta,
Nuntă mîndră că-și făcea
De se ducea pomina
Dincolo de Moldova.

OSÎNDA

(Reproduc aci și următoarea poezie a repausatului Ioan Catina, subiectul fiindu-i înrudit, daca nu identic, cu legenda lui Corbea. Astfel se va vedea că producerile populare pot inspira diferite și frumoase compoziții poetice.)

I

Vedeți cel june-n umbră, a căruia sprînceană,
Căzută-n suferințe pe ochiul lui de ghiață,
Vădește-un blestemat;
A nedreptății pradă, durerilor icoană,
A cărui grea osîndă e: însăși pe viață
A fi întemnițat?

De chiar copil, din leagăn, în lanțuri îl băgară.
Dar care i-o fi crima, ce omul i-o plătește
Atîta de cumplit?
Ararca, citeodată, pe bătătur-afară
Îl scot, în mare pază, cînd soarele izbește
Pe zidul mucezit.

Te-apucă frigul morții, privind la a lui stare:
Cu fiarele-n picioare muncindu-l ca p-o fiară.
Săracul, ce-a greșit?
El a avut un tată, ce stete cel mai mare
Haiduc de codru, neaoș, pe care-l spînzurară
Sulț Ștefan cel vestit.

O, iacă istoria acestui voinic june:
Pe dînsul îl luară şi,-n temniţa căscată,
Tipînd îl azvîrli,
Să nu mai vază lumea; cînd soarele apune,
Să crează că răsare; o noapte înstelată
Să i se pară zi.

Necultivatu-i spirit o fi vrun geniu mare,
O fi avînd caracter şi, poate, pentru ţară
El sîngele şi-ar da.
În pieptu-acel sălbatec, ce bate-n nepăsare,
Nu zace sentimente, vrun foc ascuns, vro pară?
Cin' mă va-neredinţa?

Fatalitatea oarbă-l împinse-n întuneric;
Durerea-i elementu-i; el nu-şi cunoaşte vina:
Aşa s-a pomenit.
Lui nu-i vorbi nimica de tatăl său nemernic,
Pe care nici că-l ştie; el n-a aflat pricina
De ce l-a urgisit.

Aşa este şi omul, ce-ngreuie pămîntul:
Din crima vrunui înger ieşi o lume vie,
Un iad înflăcărat.
Aşa este ş-un popul, ce-şi prevăzu mormîntul
Pe urma vrunui rege, ce-n viaţa-i de orgie
Tot cupe-a deşertat.

II

Se dete sfoară-n ţară ca joia viitoare
S-ar spînzura în ţeapă un osîndit la moarte,
Un fiu de hoţ vestit.

Moldova-n ziua-aceea era toată-n picioare:
Chiar vodă cu-a sa fiică veni ca să ia parte
La scena de-ngrozit.

— „Ascultă-mă, voinice cu faţa-ntunecoasă,
Îi zise vodă vesel; noi vrem de astă dată
Să uiţi ce-ai suferit.
Mă jur p-a mea coroană, atîta de spinoasă,
Să-ţi dau orice vei cere; pe mîna mea cea dreaptă,
Zi: vei fi fericit!“

Şi gîde-a sa secure o lasă-ncet să cază,
Iar junele-şi rădică prin lume glasu-i tare
Şi-ncepe a vorbi:
— „Oh, mulţămită, Doamne! Dă-mi calu-ţi, ce nîncheacă,
Să-ncalec şi-eu o dată şi-n furci, spînzurătoare,
Pe urmă voi muri!“

Şi,-ncălecînd, el dete o raită haiducească.
Trecu pe lîngă prinţul: pe fiica lui răpise
Şi-o arunca pe cal!....
Se luară după dînşii o ceată ostăşească.
Spre seară pleca ziua, iar soarele sfinţise:
El nu avea rival.

Într-adevăr că cerul îi dete fericirea:
Amorul, libertatea în ora după urmă
Setos el a gustat.
Trăi, iubi, fu liber, simţi chiar mulţămirea
Că s-a născut pe lume: durerile-i se curmă
În primul sărutat.

BADIUL

(Scris la 11 mai 1884, în București, după Petrea Creţul Şolcan. Să se confrunte ca variante; balada XXXII, *Badiul*, pag. 124—127 din colecţiunea d-lui V. Alecsandri; cîntecul XXIII, *Badiul ortşmariul*, din broşura d-lui N. A. Caranfil, pag. 76—87 şi *Badiul* de la pag. 128—141 din colecţiunea d-lui Sim. Fl. Marian.)

Frunzuliţă mărăcine,
Mărăcine cu gheorghine,
Ascultaţi, boieri, la mine
Să vă spui pe „Badiul" bine!
Foaie verde ş-o lalea,
Îmi umbla, măre, umbla,
Umbla turcii d-aiurea,
D-aiurea prin plaiurea[1].
De-mi umbla cît îmi umbla
Şi-mi[2] căta cît îmi căta,
Ei de cine-mi întreba?
Tot de Badiul cîrciumarul,
Tot de Badiul măcelarul:
Cîrciumarul
Frîncilor,
Măcelarul
Turcilor,
Spatiul[2]
Ovreilor
Şi gazdul
Holteilor.
Badiul ce-mi agoniseşte?
El ziua
Cîrciumăreşte,
Seara bea
Şi chiuieşte,
Iar noaptea
Măcelăreşte,
Cu cincizeci de măcelari,
Tot agale şi turci mari.
Badiul tot măcelăreşte,
Gălbenet
Că dobîndeşte,
Cu bănet
Se-mbogăţeşte,
Mulţi duşmani ăgoniseşte.
Foicică ş-o lalea,
Turcii, măre, că umbla.
Tot umbla pe aiurea,
Măre, tot din sat
În sat,
Măre, tot din vad
În vad,
Şi de Badiul întreba
Pînă, iată, se-ntîmpla,
Că la casă-i nemerea,
Peste cîrciumă-i dedea.
Turcii, daca nemerea,
Înăuntru de intra,
Pe Bădiuleasa găsea.
Dar pe ea unde-o găsea?

[1] *Plaiuri* a devenit *plaiurea* pentru necesitatea versificării sau, poate va fi nume propriu.

[2] Adică *spătarul*, tăietorul cu spata, de la σπάθη (spatha).

La surcele
'N bătătură,
La cepele
Din grădină,
De ridichi cu poala plină.
Şi la dînsa se ducea,
Şi la dînsa nainta,
Temenele că-i făcea
Şi din gură mi-i zicea:
— Bună ziua,
Bădiuleasă,
Cu port
De circiumăreasă,
Cu stat
Ca de jupîneasă,
Cu ochi mari
De puic-aleasă!
Bădiuleasa, de-i vedea,
Cu gurița răspundea:
— Mulțumim, agalelor,
Cinstiți caimacanilor,
Vouă, ienicerilor,
Şi vouă, spahiilor.
Dar ceaușul ce-mi făcea?
Dintre turci se alegea
Bădiulesei că-i vorbea
Şi din gură mi-o-ntreba:
— Bădiuleasă
Mult frumoasă,
Cu port
De circiumăreasă,
Cu stat
Ca de jupîneasă,
Cu ochi mari
De puic-aleasă,
Unde este Badiul tău,
Savai, frățiorul meu?
De e-n tîrg la carne grasă,
Zi-i să vie iute-acasă;
De e dus Badiul la vie,
Trimete ca-n pas să vie,
C-avem sfat de sfătuit
Şi-avem vorbe de vorbit!
Bădiuleasa se uita
Şi din gură răspundea:
— Turcilor,
Agalelor,
Şi voi, caimacanilor,
Turcilor, spahiilor,
Şi voi, ienicerilor,
De-l căutați
Cu răutate,
Nu v-ar face sfîntul parte;
De-l căutați
Cu bunătate,
Să vă dea ginduri curate!
Iar ceaușul răspundea,
Bădiulesei că-i zicea:
— Ba-l căutăm cu bunătate,
Că ne-i Badiul ca un frate:
La negoț negustorism
Şi cu el măcelărim,
Gălbenet
Agonisim,
Cu bănet
Îl bogățim!
Bădiuleasa, mult frumoasă,
Cu port
De circiumăreasă,
Cu stat

Ca de jupîneasă,
Cu ochii
De puic-aleasă,
Pe turci daca-i auzea,
În cuvinte se-ncredea
Și din gură le zicea:
— Turcilor,
Agalelor,
Cinstiți caimacanilor,
Și voi, ienicerilor,
Și voi toți, spahiilor,
De-l căutați pentru vrun bine,
Aflați lucru de la mine:
Nu e-n târg la carne grasă,
Ca să vie Badiu-acasă,
Nu e dus Badiul la vie,
Ca d-acolo-n pas să vie,
Ci aseară, pe-nnoptat,
Bădiușorul s-a-mbătat,
Somnul greu l-a apucat
Ș-acum șade răsturnat,
Numai singur într-un pat.
Turcii, dac-o auzea,
Ceaușul o ispitea
Și din gură o-ntreba,
Și cu vorba-i tot zicea:
— Bine că se odihnește,
Că destul
Măcelărește,
Că destul
Se-mbogățește,
Dar de ce e Badiul beat,
Ce-a băut, de s-a-mbătat?
Bădiuleasa le spunea,
Cu gurița le zicea:
— A băut vin hermisiu
Cu răvac și baș-rachiu,
Ș-acum doarme
Într-un pat
Pe trei perne
Răsturnat,
Cu arme
Pline lá cap,
Cu pistoale
La picioare
Și cu paloș gol pe piept
De mi-e frică să-l deștept!
Dar ceaușul mărunțel,
Mărunțel și ocheșel,
Bădiulesei răspundea
Și din gură mi-i zicea:
— Lasă, că s-o deștepta
Cînd om deschide ușa!
Și turcii se grămădea,
La iatac i se ducea,
Ușa casei deschidea,
Dar pe Badiul cînd vedea
Pe pistoale
Cum dormea,
Paloșe
Cum străluceа,
Îndărăt că se trăgea,
Ușa la loc închidea
Și de frică tremura.
Ceaușul, daca vedea,
Cumpătul că nu-și pierdea:
Mîna-n pozunar băga,
Scul de mătase
Scotea,
Vița-n șase
Că-mpletea,

Sfoara-n nouă că-ndoia,
Ca arcanul
O-nnoda,
Şi ca lanţul
O făcea,
Şi la Badiul alerga,
După gît i-l arunca,
Iară turcii mi-l trăgea.
Badiul somnul că-şi dormea,
Vis frumos că mi-şi vîsa.
Rece la gît cînd simţea
Şi puţin de se mişca,
Sfoara de pe gît sărea,
Turcii cu dînsa cădea,
Mare spaimă că-şi făcea.
Dar ceaşul, de vedea
Că tot nu se deştepta,
Înc-o dată se ducea,
Laţ
Pe gît li potrivea,
Nod
Mai bine că-i strîngea,
Sfoara de turci o lega,
Pe umeri le-o rezima:
Cu toţii
Se opintea,
De frica morţii
Trăgea.
Badiul mi se deştepta
Şi-ntr-o clipă se trezea,
Dar să strige nu putea,
Că turcii
Unde-l trăgea,
Că turcii
Unde-l ducea,
Că turcii
Unde-l lega?
De piciorul
Hornului,
La dogorul
Focului,
Unde-i păs voiniculuî;
Şi-l lega
Tot cu mătase,
Cu sfoara
'Pletită-n şase,
Cu arcanul
Cît otgonul,
Să nu se mai miște omul.
Iar pe Badiul de-l lega,
Masă mare că-ntîndea
Şi la chefuri se punea.
Foicică solz de peşte,
Turcul
Bea,
Se veseleşte,
Badiul
Ţipă
Şi răcneşte;
Bădiuleasa
Mi-l priveşte,
La nimica
Foloseşte
Şi nimica
Nu-ndrăzneşte.
Badiul, măre, de-mi vedea,
Semn cu ochiul că-i făcea
Şi din gură mi-i zicea:
— Bădiuleasă, soaţa mea,
Ce-mi stai, neică,
De priveşti,
Şi nimica

Nu-ndrăznești,
La nimica
Folosești,
La nimica
Nu gîndești?
Vezi că turcii mă căznesc,
Mă căznesc, mă chinuiesc,
La focuri mă dogoresc
Și de moartea mea vorbesc!
Ia intră-n odaia mea,
Umple cu galbeni poala,
Tot cu galbeni venetici
De cîte-o sută și cinci,
Cu mahmudele
Turcești,
Cu rubiele
Arăpești,
Cu groșe
Lipovenești,
Cu dinari
Moldovenești,
Și cu grivne
Muntenești.
În casă cînd ăi intra,
Să te faci a mătura,
Bani prin casă c-ăi vărsa,
Bani prin colțuri c-ăi lăsa!
Bădiuleasa
L-asculta,
În odaie
Că intra,
Poală
De bănet umplea,
Și-n casă
Daca intra,
Mătura
'N mînă lua,
Se făcea
Că mătura,
Bani prin casă
Presăra,
Bani prin colțuri
Că lăsa,
Dar nimic nu folosea:
Turcii banii că vedea,
De la chef nu se clintea,
Nici pe Badiul dezlega,
Ci mai tare mi-l bătea
Cu sfîrcul
Paloșului
Pe creștetul
Capului,
Unde-i greu voinicului.
Foicică solz de pește,
Turcul
Bea,
Se veselește,
Badiul
Țipă
Și răcnește,
Bădiuleasa
Mi-l privește,
Dar nimica
Folosește
Și nimica
Nu-ndrăznește.
Atunci Badiul, de vedea,
Bădiulesei semn făcea
Și din gură mi-i șoptea:
— Bădiuleasă, soața mea,
Nu mai sta

De te uita,
Negindind la nimica.
Vezi că turcii mă muncesc,
Mă muncesc, mă chinuiesc
Şi de moarte mă gătesc!
Fă-te că mai ieşi p-afară
Şi te du în chilioară:
Pune faţă
La nălbeală,
Buze moi
La rumeneală,
Unghiele
La chileală,
Sprîncenele
La negreală;
Ia-ţi o ţie
Dintr-o mie
Şi roche de coroftie,
D-ale cum îmi place mie,
Cotul cinci
Galben luat,
Cu papuci
De Ţarigrad,
Cum de Paşti
Te-am îmbrăcat!
Bădiuleasa l-asculta,
În chilie că intra
Şi frumos mi se gătea:
Punea faţa
La nălbeală,
Buzele
La rumeneală,
Sprîncenele
La negreală,
Unghiele
La chileală;
Luă ţie
Dintr-o mie
Şi roche de coroftie.
Cu papuci
De Ţarigrad
Cum de Paşti
S-a îmbrăcat,
Ş-afară daca-mi ieşea,
La turci de se arăta,
Turcilor că le plăcea,
Cu galbeni o dăruia,
Dar de rugă n-asculta,
Pe Badiul nu-l dezlega:
La flacăre-l dogorea
Şi de moarte mi-l gătea.
Foicică solz de peşte,
Turcul
Bea,
Se veseleşte,
Badiul
Ţipă
Şi răcneşte,
Bădiuleasa
Mi-l priveşte,
Că nimica
Nu-ndrăzneşte,
La nimic
Nu se gîndeşte,
La nimic
Nu foloseşte.
Badiul, dac-aşa vedea,
Semn cu ochiul îi făcea,
Cu guriţa îi şoptea
Şi cu vorba mi-i zicea:
— Bădiuleasă, soaţa mea,
Nu mai sta

De te uita,
Că se duce viața mea.
Sumete-ți mînicele
Și-nhață cofițele:
Cofele,
Garoafele,
Cobilița
Ca creița;
La Dunăre să te duci,
Apă rece să aduci,
Apă rece pentru turci.
Cobilița d-ăi lua,
Cofele d-ăi atîrna,
S-o iei, dragă, d-a razna;
Să iei tîrgul
Tot d-a lungul
Și uliți d-a curmezișul.
Dreapta tîrgului s-apuci
Și tu, dragă, să te duci
La căsuța mititică,
Care-ți pare de nimică,
P-afar' c-o sută de uși,
Și-n pivniță, mii de buți,
Cu ușile
Mititele,
Ferestrele
Cu zăbrele,
Butile
Mai mărișoare,
Umbli pe ele-n picioare.
Acolo, dac-ăi sosi,
Pe Neculcea l-ăi găsi,
Fecioraș de sîrb bogat,
Mare veste-n Țarigrad.
Pe Neculcea să-ntîlnești,
Cu Neculcea să vorbești,
Că Neculcea s-o scula
Și pe mine m-o scăpa!
Bădiuleasa, d-auzea,
Cofele că apuca,
Cobilița că lua,
Ienicerilor spunea
Că se duce la cișmea,
Dar, în tîrg dac-ajungea,
Ea la dreapta c-o lua,
Toate casele-mi căta,
Toată lumea că-ntreba,
Pînă, măre, c-ajungea
La casa cu multe uși
Și la pivnița cu buți.
Înăuntru de intra,
Toate casele-mi căta,
Pe Neculcea nu-l găsea.
Daca vedea și vedea,
Bădiuleasa ce-mi făcea?
Îndărăt nu se-ntorcea,
Seama bine
Că lua
Și-n pivnițe
Că intra,
Iar acolo ce vedea?
Pe Neculcea mi-l găsea
În pivnița mititică,
Mititică și pitică,
Țiind cada la o bute
De vro șapte palme-n fruntе,
Și de dînsa rezimat,
Rezimat, cam aplecat,
Cu trei-patru brăilence,
Cu cinci-șase gălățence
Și cu zece șelinence:

Una tace,
Alta-i place;
Una-l mişcă,
Alta-l pişcă,
Una
Cu vin îl stropeşte,
Alta
Din buze-i zîmbeşte;
Una bea
Şi chiuieşte,
Alta stă
De mi-i vorbeşte
Şi-i tot spune, şi-i tot zice:
— Strînge-ţi punga, măi voinice,
Că banii ţi-or face price!
Iar Neculcea le vorbea,
C-o mînă
Le mîngîia,
Cu alta
Pahar le da,
Ori să guste, ori să bea.
Bădiuleasa, de-l vedea,
Bădiuleasa ce-mi făcea?
Pînă-n suflet se mîhnea,
Pîn' la dînsul se ducea,
Seama nimeni nu-i lua,
Iar la el cînd ajungea,
Palma bici că mi-o făcea,
Ca sfîrcul mi-o aducea,
Pe Neculcea-l nemerea,
În ochi negri că-l lovea,
Din beţie că-l trezea
Şi din gură mi-i striga:
— Fecioraş de sîrb bogat,
Veste mare-n Ţarigrad,
Stai de bei
Şi de cinsteşti,
Cu femei
De chefuieşti,
De noi nu te sinchiseşti
Şi la Badiul nici gîndeşti,
Şai, nepot al Badiului,
Că se duce viaţa lui!
Dar Neculcea ce făcea,
Ce făcea şi ce zicea?
Palmă bună de mînca,
Din beţie se trezea,
Bădiulesei că-i zicea:
— Aferim, cumnata mea,
Grea mai e şi palma ta,
Dar îţi mulţumesc de ea,
Că mi-o prinde la ceva.
Pe la noi de ce-ai venit,
Unchiul Badiul ce-a păţit?
Bădiuleasa, d-auzea,
Toate i le povestea:
Ieniceri
Cum au venit,
Turcii
Cum au poposit
Şi pe Badiul l-au găsit,
Şi pe Badiul l-au legat
La piciorul
Hornului,
În dogorul
Focului,
Unde-i păs voinicului;
Cum bănet
A risipit,
Gălbenet
A răspîndit

Şi cu roche s-a gătit,
Turcii nu s-au domolit;
Cum cu apa i-a mințit
Şi la dînsul c-a venit,
Să mai lase
Paharul
Şi să scape
Pe Badiul,
Că se află la vîlvoare,
La vîlvoare, la păs mare.
Iar Neculcea, d-asculta,
Bădiulesei răspundea:
— D-alelei, cumnata mea,
Nu-ți mai frămînta firea,
Că-i p-aicea Neculcea.
Apă la turci
Tot să duci,
Şi pe prispă
Să te culci.
Io, cumnată,
O să viu
Cum mă vezi, așa chefliu,
Şi din gură chiuind,
Buzduganul
Azvîrlînd,
Şi paloşul
Răsucind.
Turcii, de s-or spăiminta,
Pe tine
Te-or întreba:
„Ce e, bre, cine-i ăla?"
Tu selamalîc l-ei da
Şi l-ei zice
Cu gura:
„Ia, un grec neguțător,
De vite cumpărător;
Cumpără cirezi de boi
Şi vine-n gazdă la noi!"
Buzdugan
D-oi azvîrli
Şi mai mult
Oi chiui,
Turcii iar s-or speria
Şi pe tine te-o-ntreba:
„Ce e, bre, cine-i ăla?"
Al doilea d-o-ntreba,
Selamlîc nu l-ei mai da,
Ci l-ei spune cu gura:
„E un grec neguțător,
De vite cumpărător;
A vîndut cirezi de boi
Şi trage-n gazdă la noi;
Îmi vine cam veselior
C-astăzi a fost vînzător:
A vîndut cirezile,
Şi-o fi scos capetele
Şi-acum bea dobînzile
De nu-l țin drumurile.
Ştiți-mi voi, agalelor,
Cinstiți caimacanilor,
Cu grecul ce s-a-ntîmplat
Într-o vară pe-nserat?
A băut pîn' s-a-mbătat
Colo-n circiuma din sat,
Şi, d-acolo, s-a luat
Din circiume-n circiumioare,
Să-ncerce vinul de-i tare,
Cercurile
La buți groase,
Circimărițele
Frumoase.

Daca grecul beat o fi,
Rîndul mie mi-o veni:
Vai de mine ce-oi păţi!"
Auzi tu, cumnata mea?
Pîn' de vorbă i-ei ţinea,
O sosi şi Neculcea,
Că tot mai e p-aicea!
Bădiuleasa, d-auzea,
Iute d-acolo pleca,
Pe Dunăre se ducea,
Pe Dunăre la cişmea;
Cofe cu apă umplea,
Cobiliţa-şi ridica,
Ap-acasă că ducea.
Dar acas' pîn-ajungea
Şi pe prispă le punea,
Iată chiot s-auzea,
Buzduganul vîjiia,
Drept în uşă că pocnea.
Turcii, unde-l auzea,
De la masă
Se scula,
Şi cu vorbă
O-ntreba:
Ea din gură răspundea
Cum zisese Neculcea.
Turcii-n casă
De intra,
Chiotele se-nteţea,
Buzduganul duduia,
Tot în uşă
Că pocnea.
Turcii iar se speria,
Turci afară că ieşea,
Al doilea că-ntreba,
Ea d-al doi'ea vorbea
Şi de vorbă mi-i ţinea;
Iar cînd vorba
Isprăvea,
Iacă sosea
Neculcea,
Cam băut şi cam chefliu
Cu cheful de zurbagiu.
Foicică ş-o lalea,
Bine, mărc, n-ajungea,
Şi din drum că se răstea
Şi d-aproape că răcnea:
— Ia ascultă, Bădiuleasă,
Ascultă, circiumăreasă
Cu port
De circiumăreasă,
Cu stat
Ca de jupîneasă,
Cu ochi
Că de puic-aleasă,
Scoate-mi o cupă
De vin
Să-ţi dau o grivnă
Deplin,
Ş-o vedriţă
De răvac
Să-ţi dau leiţă
Cu drag,
C-am vîndut cirezile,
Şi mi-am scos capetele
Ş-am să beau dobînzile
Cu nea Badiul circiumarul,
Cu nea Badiul măcelarul,
Măcelarul
Frîncilor,

Prietenul
Turcilor!
Bădiuleasa, d-auzea,
În pivniță c-alerga,
Vorba, măre, că știa;
Cofă mare ea lua,
Cincispreci oca vin turna,
Lui Neculcea-i aducea
Și-nainte i-o punea,
Iar Neculcea, d-o vedea,
'N gura mare că striga:
— Cară vin cu vedrița,
Să-mi potolesc inima!
Apoi, măre, ce-mi făcea?
Mîna pe cofă
Punea,
De toartă
C-o apuca,
La gură
Mi-o ridica,
Jumătate mi-o sorbea,
Jumătate că mi-o bea
Și-n pămînt goal-o trîntea
Ceartă turcilor căta.
Neculcea se răcorea,
Neculcea se îndîrjea,
Dar tot el se înfrîna
Și cu turcii că-mi vorbea.
Cu binele se lua,
Pîn' la Badiul se ducea.
Și turcilor le zicea:
— Turcilor,
Spahiilor,
Cinstiți
Caimacanilor,
Și voi,
Ienicerilor,
Io mă plec
Pîn' la pămînt
Ca să-mi trec
Doar un cuvînt:
Nu vă-i omul
De iertare,
Nu vă-i robul
De vînzare,
Că dau galbeni și parale,
Ca să-l iau cu mine-n sat
Să-mi slujească de argat
Cînd oi fi și io-mbătat.
Turcii, daca-l auzea,
Lui Neculcea răspundea:
— Nu ne-i omul
De iertare,
Nu ne-i robul
De vînzare,
Ci ne-i numai de pierzare,
Că-i prieten
Frîncilor,
Și măcelar
Turcilor:
Ziua
Este circiumar,
Noaptea
Este măcelar,
Măcelar de turci d-ăi mari!
Neculcea, de-i auzea,
În genuche le cădea
Și cu lacrămi se ruga,
Și cu lacrămi li-l cerea
Să le fie
De iertare

Şi să-l facă
De vînzare,
C-o da galbeni şi parale
Ca să-l aibă de argat
Cînd o fi prin tîrguri beat.
Dar turcii nu se-ndura,
Ci din gură-i răspundea
Că nu-i omul
De iertare,
Că nu-i omul
De scăpare,
Că nu-i robul
De vînzare,
Ci le-i Badiul
De pierzare.
Dar Neculcea, de-mi vedea
Că turci nu se-ndupleca,
A treia oară-ncerca,
D-a treilea-ngenuchea
Şi cu vorba le zicea:
— Turcilor,
Agalelor,
Şi voi, caimacanilor,
Turcilor,
Spahiilor,
Şi voi,
Ienicerilor,
De vă-i omul
De pierzare,
De nu-i robul
De vînzare,
O să-ngenuchi la pămînt
Să-mi iertaţi înc-un cuvînt;
Cum e Badiul pus la chin,
Să-i dau un pahar de vin,
De certuri
Să ne-mpăcăm,
De greşeli
Să ne iertăm,
Că la el am fost băgat
Şi mi-o fi mare
Păcat;
Pîine, sare
I-am mîncat
Şi m-a plătit cu dreptate
Nouă ani şi jumătate!
Foicică de pelin,
Turcul, măre, e hain,
Turcul, măre, e păgîn,
Pe urmă milostivit,
De Dumnezeu potolit.
În genuche de-l vedea,
Slobozenie că-i da,
Şi Neculcea ce-mi făcea?
Paharul
De vin turna,
Lîngă Badiul
Se ducea
Şi la gură
I-l punea,
Iar cu vorbă
'L-îmbia:
— De certuri
Să ne-mpăcăm,
Păcate
Să ne iertăm!
Pînă Badiul
Vinul
Bea,
Neculcea
Se căuta,

Mîna sub brîu
Că băga,
Cuțitașul
Că scotea,
Sfori de mătase tăia,
Badiul că se desfăcea,
Badiul că se dezlega.
Iar daca se dezlega,
În picioare
Drept sărea,
'N gura mare
Că striga,
'N gura mare că răcnea:
— D-alei, frate Neculcea,
Acum' mi scapă viața mea!
Proptește-ți spatele ușii
Ca să nu mai iasă turcii,
Că oricare mi-o scăpa
Șapte bucăți l-oi tăia!
Foicică ș-o lalea,
Neculcea ușa proptea,
Zid cu spatele făcea,
Pe toți turcii-i închidea,
Iar Badiul, de se scula,
Drept la cofă c-alerga,
Apă rece că turna,
Cu apă se răcorea,
Cu apă gura
'Și-uda,
Arsura
Și-o potolea,
Apoi Badiul ce făcea?
Mîna-n paloșe punea,
P-ăl tăios mi-l alegea,
Ușa mare deschidea,
În pragul ei se oprea
Și pe turci că suduia,
Cîte unul că-i chema.
Turcii se cutremura,
Cîte unul se ducea,
Iar Badiul, de-l ajungea,
Numai de păr l-apuca,
În băutură-l ducea,
Pe tăietor îl punea,
Cu paloș îl reteza,
Capul
Că i-l arunca,
Trupul
Jos că rămînea.
Tăia un cap, tăia două,
Tăia nouăzeci și nouă,
Că e Badiul măcelar,
Măcelar de turci d-ăi mari.
După ce mi-i omora,
După ce mi-i isprăvea,
Cu Neculcea se cinstea,
Lui Neculcea-i mulțumea,
Lui Neculcea dezbătat,
Fecioraș de sîrb bogat,
Mare veste-n Țarigrad.
Iar Neculcea ce făcea?
Ziua bună că-și lua
Și la pivniți se-ntorcea,
Buzduganul azvîrlind
Și din gură chiuind.
Badiu, daca rămînea,
Puse turcii d-a căra
Și prin poduri d-a-i urca.
Nu fuse greu la tăiat
Cum era greul la cărat.
Cară Badiul cîte doi,
Bădiuleasa cîte trei,

Capetele
Cu cealmale,
Trupurile
Cu pistoale.
Nici puțin că nu căra,
Podul casei se umplea,
Turcii nu mai încăpea.
Daca vedea și vedea,
Badiul, măre, se oprea
Și pe gînduri se punea,
Bădiulescl că-i vorbea
Și cu ea se sfătuia,
Apoi, măre, ce-mi făcea?
Armele că-și aduna,
Tot bănetul că-și scotea,
Lingă horn că se ducea,
Un cărbune că lua,
Foc la case că dedea
Să arză zalhanaua,
Cu toată turcimea-n ea.
Focul mare s-aprindea,
Flăcările pîlpîia,
Carnea grasă se frigea,
Iar pe drum cine trecea
Tot pe Badiu-l sărăcea,
Tot pe Badiul mi-l căia
Și din gură tot zicea:
— Vai, sărace
Badiule,
Cum îți arde
Casele,
Casele, averile
Și toate strînsurile;
Vai, săracă Bădiuleasă,
Cu port
De circiumăreasă,
Cu stat
Ca de jupîneasă,
Cu ochi
Ca de puic-aleasă,
Cum îți arde
Biata casă
Și te vezi
Pe drum rămasă!
Badiul, măre, d-auzea,
La drumeți că răspundea:
— Las-o să se facă scrum,
C-o pusesem cam la drum,
Tot pe placul frîncilor
Și-n pofida turcilor.
Mulți galbeni am cheltuit,
Multe buți am risipit,
Dar... fie că mi-a plătit!
Astă-noapte, pe-nserat,
Cu turcii
M-am îmbătat
Și-n poduri
Că i-am culcat,
Dar turcul
Tot turc ursuz,
Foc la case că mi-a pus
Să-și facă cheful
De sus.
Arde casa, ori nu arde,
Dar de foc au turcii parte!
Daca focul se sfîrșea,
Turcii scrum că se făcea
Și Badiul se apuca
Cu lopata de-i strîngea:
Oasele, cîte găsea,
Tot d-o parte le punea;

Scrum negru,
Cît rămînea,
Tot cu ciur
Îl ciuruia.
Bădiuleasa scrum lua,
Badiul oasele-ncărca,
La Dunăre le ducea
Şi-n Dunăre le-arunca.
Oase-n Dunăre
Cădea,
Scrum pe vînturi
Se ducea,
Tocmai dincolo cădea;
Pe cîmpuri
Se semăna,
În cîrduri
Că răsărea,
Turci la loc că se făcea
De mergea, măre, mergea,
De mergea şi pomina
D-aici pînă-n Ianina,
Din Ianina-n Ţarigrad
Şi d-acolo la Bagdad,
Că Badiul
I-a semănat
Şi pămîntul
I-a-nviat.
Foaie verde ş-o zorea,
Apoi Badiul ce-mi făcea?
De cireşiumă se lăsa,
Măcelar nu mai era,
Pe Bădiuleasa
Lua,
La Neculcea
Se ducea
Şi pe chefuri se punea,
De tot bea şi chiuia
Lîngă pită
Voinicească,
În grădină,
'Mpărătească,
Vestea-n lume să pornească,
Numele să-i pomenească,
Tot la cruce de voinici,
Ca boierii dă p-aici.

VÎLCAN[1]

(Scris în anul 1880, după moş Niţul, lăutar de origine din Telcorman. În colecţiunea d-lui V. Alecsandri, balada XXXIV, pag. 134—138, este intitulată *Vulcan*. Legenda *Iorgu Iorgovan*, de la pag. 145—150 a colecţiunii d-lui Teodor T. Burada, are cu totul alt subiect.)

'N sfînta zi a vinerii,
Pe luciul Dunării
De departe se zăreşte
Şi-mi tot vine, şi-mi
soseşte,
Şi la mal mi se opreşte
Un caic înzăvonit,

[1] Numele propriu de *Vîlcan* (diminutiv Vîlcănaş) se mai găseşte în cele următoare: *Vîlcea* (judeţul); pasul şi muntele *Vîlcan*; apa *Vîlcano*; numele *Vîlcu* etc.

Din afară zugrăvit,
Prin năuntru podobit,
Cu covoare învălit
Şi cu sîrmă îngrădit,
Cum e bine de trăit,
Pe apă de haiducit,
Dar într-însul cine-mi şade
Cînd p-o rînă, cînd pe coate,
Pe covoare verzi culcaţi
Şi de arme încărcaţi?
Vro cincizeci de ieniceri,
Groşi la cap, cărunţi la peri,
Cu hangere
Ascuţite,
Cu pistoale
Ruginite.
Bine, mare, nu-mi sosea,
Şi caic de mal lega.
Îl lega ori nu-l lega,
Că grămadă se pornea:
Unii laturi
Ispitea,
Alţii-n drumuri
Alerga
Şi pe toţi îi întreba
D-au văzut pe ăl Vîlcan,
Puişor de ortoman,
Copt la minte, copt la os,
Om de treabă şi chipos,
Ortoman, voinic de frunte,
Nalt ca bradul de la munte,
Cu mustaţa-n barbaric,
Cum stă bine la voinic,
Cu chică
'Mpletită-n coadă,
Cu barbă
Ce-n briu o-nnoadă.
Foaie verde şi-o lalea,
Dimineaţa cît ţinea
Întreba, tot întreba,
Pînă iată c-ajungea
Colo-n vale la cişmea,
Unde fetele
Spăla,
Pînzele
De-şi înălbea,
Pe răzoare
Le-ntindea
Şi la soare
Le usca.
Ieniceri s-apropia,
Bună ziua că le da
Şi cu bine le-ntreba,
Şi din gură le zicea:
— Bună ziua, fetelor,
Fetelor frumoaselor,
Care-nălbiţi
Pînzele,
De-mpărţiţi
Livezile.
N-aţi văzut pe ăl Vîlcan,
Puişor de ortoman,
Om de treabă şi chipos,
Copt la minte şi la os,
Cu mustaţa-n barbaric,
Cum stă bine la voinic,
Cu chică
'Mpletită-n coadă

Cu barbă
Ce-n brîu o-nnoadă?
El cunoaște
Dunărea
Pînă-n vale
La Slina[1],
Și malurile
Turcești,
Și schelele
Bogdănești.
El înoată ca un pește
Și ca plutele plutește:
Stă omul de mi-l privește,
Stă omul de se crucește.
De n-eți spune cu dreptate
Să vă vedem măritate
Într-o lună jumătate,
Cu pînzele
Înălbite,
Ca florile
Podobite,
Să se ducă pomina
Dincolo de Padina,
Dincolo de Silistra;
D-ăți spune cu nedreptate,
De bărbați să n-aveți parte
Zece ani și jumătate,
Pînza vi se-ngălbenească,
Florile vi se-nnegrească,
Părul-n cap vi se albească!
Fetele, daca-i vedea,
Fetele, de-i auzea,
Reci fiori le coprindea,
Cam cu frică răspundea
Și din gură le zicea:
— Turcilor,
Agalelor,
N-am dat ochii cu Vlcan
De-i mai bine de un an:
Nu știm dusu-s-a-n pustie,
Ori e dus în haiducie!
Dar i-am văzut slugile
Cărîndu-i averile,
I-am văzut ibovnica
Tot măsurînd Dunărea,
I-am văzut pe maică-sa
Colo-n vale la cișmea,
Una din furcă
Torcînd,
Alta din drugă
'Ndrugînd,
Dar mai bine de un an
N-am dat ochii cu Vilcan!
Cei cincizeci de ieniceri,
Groși la trup, cărunți la peri,
Cu hangere
Ascuțite,
Cu pistoale
Ruginite,
Dac-așa că-mi auzea,
Înainte c-apuca
Și mergea, mărș, mergea
Pînă iată c-ajungea
Jos în vale la cișmea,
Und' s-aude Dunărea.

[1] *Slina* e o sincopare din *Sulina*, pronunțată în Evul Mediu *Selina*, de unde și derivativul *selinence*, originare din Sulina.

La cișmeaua
Lui Bolan
Ședea muma
Lui Vilcan,
Din drugă
Tot îndrugînd
Și din gură
Tot cîntînd
Bătaia
Voinicilor
Împrotiva
Frîncilor,
Isprava
Haiducilor
Împrotiva
Turcilor.
Și cum sta,
Și cum cînta,
Cu turcii se pomenea,
Cu cincizeci de ieniceri,
Groși la trup, cărunți la peri.
Ienicerii, de-mi sosea,
Bună ziua că-i dedea
Și frumos se temenea
Ei la ea
Cu „bun găsit“,
Ea la ei
Cu „bun venit“,
Iar ius-bașa
Ce-mi făcea?
Drept la dînsa
Se ducea
Și din gură
Mi-i zicea:

— Ascultă-ne, babo fa,
Lungă fie viața ta
De, n-ei spune tu ceva.
Am avut de căpitan
Pe viteazul de Vilcan,
Puișor de ortoman,
Om de treabă și chipos,
Copt la minte, copt la os,
Cu mustața-n barbaric
Cum stă bine la voinic,
Cu chică
'Mpletită-n coadă,
Cu barbă
Ce-n brîu o-nnoadă;
El cunoaște
Dunărea
Pînă-n vale
La Slina,
Și malurile
Turcești,
Și schelele
Bogdănești.
El înoată ca un pește
Și ca plutele plutește,
De stă omul și-l privește,
Șade-n loc și se crucește;
El nu știe
Ce e frica,
Habar n-are
De nimica,
Că-i voinic, viteaz de frunte,
Nalt ca bradul de la munte;
Cînd de pleanuri se apucă,
Vîlcănaș e o năluca,
De nu-l știe

Dunărea,
De nu-l prinde
Nimenea.
Noi cu el am haiducit,
Noi cu el am chiaburit,
Dar, de cînd s-a hainit
Şi de cînd ne-a oropsit,
Mai de tot am calicit:
Iată haine
Jerpelite
Şi pistoale
Ruginite,
Plăsele
Nepoleite,
Ilangere
Neascuţite!
Partea lui de nouă ani,
Parte-n vite, parte-n bani,
Am mîncat-o,
De săraci,
Am plătit-o
De haraci.
Acum, babo, am găsit
Plean bogat de plenuit:
Colo-n schelă, la Galaţi,
Lipovenii
Sînt bogaţi
Cazacliii-
Îngrăşaţi,
Negustorii-
Încărcaţi
De postavuri ungureşti,
De arme persieneşti
Şi de blăni lipoveneşti
Dar n-avem un căpitan,
Puişor de ortoman,
Cum ne-a fost nouă Vîlcan.
Tu eşti măiculiţa lui,
Tu ştii, babo, să ne spui
Cum să dăm de urma lui.
D-om lua
Averile,
Ne-om întrema
Stările,
Ne-om îmbuna
Zilele
Şi i-om da
Dobînzile!
Baba, daca-i auzea,
Babei bine că-i părea,
Că femeia, tot femeie:
Poale lungi şi minte scurtă,
La nimic nepricepută.
Ea nu sta,
Nu se gîndea,
Ci guriţa-şi deschidea
Şi din gură le zicea:
— Turcilor,
Agalelor,
De-mi căutaţi voi pe Vîlcan,
Fătul mamei ortoman,
Ca să-l puneţi căpitan,
Cerul
Vă blagoslovească,
Gîndul
Să vi se-mplinească!
Apucaţi
Pe drum la vale,
Mergeţi
De trei zile cale

Tot pe malul
Dunării:
Din schela Corabiei,
La cotul
Scripetului,
Din Fîntîna Banului,
La vadul
Pristolului,
Din dreptul
Izvorului,
La vadul Scăpăului,
C-o să găsiţi pe Vîlcan,
Fătul mamei ortoman,
Cu caicul descărcat,
Printre sălcii acioat.
Turcii, unde-o auzea,
Bine, măre, le părea:
Temenele
Că-i făcea,
Şi paftale
'I dăruia,
Şi d-aci, măre, pornea
Tot pe malul
Dunării:
Din schela Corabiei,
La cotul
Scripetului,
Din Fîntîna Banului,
La vadul
Pristolului,
Din dreptul
Izvorului,
La vadul
Scăpăului,
Să găsească pe Vîlcan,
Puişor de ortoman,
Cu caicul descărcat,
Printre sălcii acioat.
Acolo, dac-ajungea,
Mai căta cît mai căta
Şi iată că se-ntîmpla
Peste dînsul că dedea:
Pe Vîlcan că mi-l găsea
Cu caicul descărcat,
Printre sălcii acioat
Şi d-o salcie legat.
Vîlcănaş şedea întins
Şi cu greu de somn coprins,
Cu baltacul
La călcîi,
Cu hangerul
Căpătîi,
Cu mustaţa
Răsfirată
Şi cu barba
Destrămată.
Ieniceri s-apropia,
Lîngă dînsul că venea:
Pe Vîlcan unde-l vedea,
Inima le îngheţa,
Că nici singur nu-l găsea,
Ci cu sluga lui, Nedea.
Daca vedea şi vedea,
Turcii nici că s-arăta,
Ci la sfaturi se punea,
Taină mare că-ntocmea,
Unii p-alţii se-ntreba:
Să dea focuri
Să-i omoare,
Ori topuzuri
Să-i doboare?

Unii ziceau
Ca să-i prinză,
Alţii ziceau
Să-i aprinză!
Dar ius-başa, om cu minte,
Luă vorba mai nainte
Şi le zise: — Cum vreţi voi
Să dăm piept cu amîndoi?
Nedea-i grec şi om viclean,
Şoim vestit este Vîlcan,
Suflet dres şi trup vrăjit,
Nici de paloşe
Rănit,
Nici de gloanţe
Ciuruit,
Nici de cloanţe
Cătrănit!
Turcii, unde-l auzea,
Planul, măre, că-şi
schimba!
Aşteamăt s-apropia,
Semn lui Nedea că-i făcea,
Pungi de bani îi arăta.
Şi Nedea se-ndupleca,
Că aşa e sluga rea:
D-ai hrănit-o
Cu credinţă,
Ea te vinde
Făr' căinţă;
D-ai constit-o
Ca pe frate,
Ea te-njură
Şi te bate!
Nedea, măre, ce-mi făcea?
Pe Vîlcan îl părăsea
Şi-n orta că se băga,
Iar ius-başa mi-i zicea:
— D-alei, Nedeo,
dumneata,
Ţi-ai părăsit nevasta,
Nevasta şi căsuţa
Şi pe bieţii copilaşi
I-ai lăsat golani, drumaşi,
Ca să stai în haiducie,
Ca şi robul la robie,
Slugă proastă la Vîlcan,
Puişor de hoţoman!
Na cinci pungi de irmilici,
Să ţi-l dai legat aici;
Na cinci pungi de
gălbenaşi,
Numa-n mînă să ni-l laşi;
Mai na ş-alte, de iusluci,
Să ni-l dai şi să te duci,
Că din toată haiducia
Nu ţi-e mai mare simbria!
Nedea, grec fără credinţă,
Puse banii-n socotinţă
Şi-i cără în pungi grămadă
Pîn'la stana a de piatră.
La caic apoi se-ntoarse
Şi din fundul lăzii scoase
Şapte funii de mătase,
Împletită viţa-n şase,
Făr' de cap şi făr' de milă,
Se munci, munci în silă
Şi-nnodă ca un arcan
Pentru gîtul lui Vîlcan,
Puişor de ortoman,
Ce dormea ca un buştean.
Frunză verde lemn uscat,
Iată Nedea c-a legat,

Fără teamă de păcat,
P-un stăpîn nevinovat.
L-a legat, nu l-a legat,
Că de mîini l-a încordat,
De picior l-a-mpiedicat.
Unde bine mi-l lega,
Într-o fugă se ducea
Şi pe turci îi asmuţea,
Iar el drumul apuca:
Lăa drumul
Cu fuga
Şi codrul
Cu poteca.
Turcii, măre, cînd vedea,
Paloşele că-şi scotea:
Unii-n pază
Rămînea,
Alţii-n preajmă
Rătăcea
Şi-n caic năvală da.
Ce să-i facă nu ştia,
Că e dres şi fermecat,
Nici de paloşe tăiat,
Nici de puşcă împuşcat,
De muieri nu e stricat.
De l-or da afund în ape,
O să-noate şi-o să scape;
De i-or da foc, se aprinde
Funia care-l coprinde!
Foaie verde de cicoare,
Subt un deal, lîngă
Izvoare,
Piatră mare
Sta trîntită,
De ciocane
Ispitită,
De veacuri
Părăginită
Şi cu slove
Rîcîită.
Deli-başa se-ncerca,
Dar s-o mişte nu putea.
Ienicerii
Că-şi chema,
Şi cu toţii
Se-nhăma
Şi d-abia că mi-o mişca,
Şi d-abia mi-o răsturna:
Pînă ce-o rostogolea,
Năduşelile-i trecea.
Şi striga,
Se opintea,
Vîlcănaş nici nu visa,
Vîlcănaş adînc dormea.
Daca, măre, isprăvea
Şi de piatră mi-l lega,
Frumuşel îl ridica,
Sus pe mal îl aşeza,
Brînci în Dunăre că-i da,
Şi unde cădea
Vîlcanul,
Tîra
Cu el bolovanul,
Urla apa,
Urla malul:
Iar cînd Dunărea-l simţea,
Apa-n două-şi despica,
Pe haiduc că mi-l primea
Şi frumos îl aşeza
Tocma-n fundul
Fundului,

Pe stratul
Morunului,
Unde-i dulce somnului.
Să s-aşeze n-apuca,
Şi iată că se-ntîmpla
Că Vîlcan un vis visa:
Ploaie
Rece şi turbată,
În caic
Marfă
Udată,
Şi pe mîndra
Lăcrămînd,
Şi pe mă-sa
Suspinînd.
Vîlcănaş se deştepta
Şi, cînd colo, ce vedea?
Dunărea se văieta
Că nu-l ştie ospăta.
Speriat, se opintea,
Piatra-n spate ridica
Şi dasupra se sălta,
Şi ca peştele-nota,
Din vadul
Scăpăului,
La cotul,
Crucerului.
Foaie-verde de sînger,
Pe la cotul lui Crucer,
Cine cîntă, cine plînge
Tot cu lacrăme de sînge,
La caice numărînd
Dunărea tot blestemînd?
Iacă-i mîndra lui Vîlcan,
Că nu l-a văzut d-un an.
Şi cum sta
De tot ofta,
Iată, măre, se-ntîmpla
Pe Vîlcan că mi-l zărea
Ca un peşte înotînd
Şi cu greu abia suflînd.
Iar mîndruţa ce-mi făcea?
Vreme multă
Nu pierdea,
Din brîu furcă
Arunca,
Fuga-acasă-
Mi-alerga
Şi lui frate-su-i zicea:
— Neică, neiculiţ-al meu,
Noroci-te-ar Dumnezeu,
Ai milă de soră-ta
Şi-mi ascultă ruga mea!
Nişte negustori de boi,
Ce trag în gazdă la noi,
A vîndut cirezile,
Dar şi-a-necat pungile
Şi mi le-a găsit Vîlcan,
Puişor de ortoman,
Şi Vîlcan din fund le
scoate,
Dar el singur nu se poate
Să le dea la mal pe toate!
Sandul, măre, d-auzea,
Drept la Dunăre pornea,
În luntriţă s-arunca
Şi mîna, ori nu mîna,
Că sor'sa parc-o tîra,
La Vîlcan că-mi ajungea.
Abia mîna-i întindea,

Dar să-l scoată nu putea:
Bolovănu-n jos trăgea.
Atunci Sandul ce-i zicea?
— Las-o, vere, la naiba,
Că te-neacă Dunărea!
— Nu pot, Dunărea s-o bată,
Că de mine e legată!
Adu-ncoace paloşul
Să-i retez, vere, streangul!
Sandul, măre, se pleca,
Paloşul că-i întindea,
Dar luntriţa se clătea,
Valurile o-mpingea,
Să-l ajungă nu putea:
Puţinel, şi-se-neca!
Atunci, mîndra, de vedea,
Frumuşel se repezea,
Paloş în mînă lua,
În Dunăre s-arunca,
Voiniceşte că-nota,
Funiile că-i tăia
Şi cu viaţa-l dăruia.
Vilcănaş, daca-mi ieşea,
Tot mîndruţii-i mulţumea
Şi cu dînsa se vorbea.
La Sandul acas' mergea,
Rasă şi potcap punea,
Într-o luntre se suia,
Ziua bună că-şi lua,
După turci că se lua.
Şi mîna, măre, mîna
Din vadul
Crucerului
Pînă-ntr-al
Pristolului
Şi-ntr-al
Negotinului.
Foaie verde de pe lac,
La cîrciuma cu ceardac,
Unde beau
Agalele
Pînă-şi dau
Pistoalele,
S-opreşte
Călugărul
Ca să guste
Rachiul,
Pelinaşul
Şi vinul.
Gust-o dată şi de două,
Gustă, măre, pîn' la nouă;
Iar cînd fu d-a zecea oară,
Cheam-afar' din cîrciumioară
P-a dalbă cîrciumăriţă,
Rumeioară
La guriţă,
Negrioară
La cosiţă,
Şi din gură ce-i zicea?
— Ia fii bună dumneata
De nu-mi da
Cu ocaua;
Cară vinul
Cu vadra,
Pelinul —
Cu doniţa,
C-am sfinţit d-o leturghie
Cu părintele Ilie
Ş-am rugat pe Dumnezeu
Ca să-mi dea pe gîndul

Circiumăreasa scotea,
Vin cu vadra că-i dedea
Și la dînsul se uita.
El, la gură d-o ducea,
Tocma-n fund îi răsufla,
Și, cînd fundul îi vedea,
Cît colo c-o arunca,
Cercurile
De-i plesnea,
Doagele
I se dogea.
Circiumăreasa ieșea:
Vadra doage de-și vedea,
De foc mare s-aprindea,
Și din gură-l blestema,
Și cu vorba-i tot zicea:
— Moș călugăr, de ești
beat,
Du-te de te culcă-n sat,
Ori te du la mînăstire
De-ți citește pe saltire,
C-am p-aci niște băieți,
Ieniceri, turlaci și beți,
Și daca i-ăi deștepta,
O să dai din rasa ta
Și mai mult cît vadra mea!
Moș călugăr, d-auzea,
Și mai mult se-nveselea:
Rasa-n brîu își ridica,
Mînecile-și sumetea
Și-ncepea
De chiuia
Și pe turci mi-i deștepta.
Ieniceriî, d-auzea,
Pe mînică o băga,
Să creadă nu le venea,
Cînd... ius-baș̦a le zicea:
— A înviat ghiaurul!
El este, balaurul!
Bine vorba nu sfîrșea,
Și Vîlcan ce mai făcea?
Paloș mare că scotea,
După ei se repezea:
Cînd pe unii-i reteza,
Cînd pe alții-i spinteca,
Și din cincizeci, cîți era,
Nici unul nu rămînea.
Foaie verde ș-o lalea,
Vîlcănaș mi se-ntorcea,
În luntriță că intra,
Dunărea-n două tăia,
Pe malul sting că trecea
Și poteca mi-apuca
Înspre casa lui Nedea,
Prin șesul motrenilor,
Sub munții oltenilor.
Și umbla
Din vale-n vale,
Cu dăsaga
La spinare,
Și umbla
Din stînă-n stînă,
Cu măciuca
După mînă.
Colo, mărc,-ntr-o văl̦cea
Chiar cu Nedea se-ntîlnea.
Grecu, -ndată
Ce-l vedea,
Ca o stană
'Ncremenea.

Vîlcănaș daca-l oprea,
Din guriță-l judeca:
— D-alei, Nedeo, fiară rea,
Asta-ți fuse credința?
De cîți ani tu m-ai slujit
Simbrioară ți-am plătit
Și cu cinste te-am cinstit,
Iar tu, Nedeo, om spurcat,
M-ai vîndut și m-ai legat,
La păgîni dormind m-ai dat
Fără teamă de păcat.
Nu știai tu, fătul meu,
Că din cer un Dumnezeu
Vede fapta ș-o pîndește
Ș-apoi dă și răsplătește?
Bine vorba nu sfîrșea:
Paloșul
Cînd aducea,
Capul
Lui Nedea sărea,
Trupu-n sînge se bătea.
Dar p-atît nu se lăsa:
Bucățele mi-l tăia,
Cincizeci de părți că-l făcea,
Că cincizeci fusese turcii,
Tot cincizeci să fie corbii.
Vîlcănaș mi se-ntorcea,
La mîndruța se ducea,
Tot lu Sandu-i mulțumea
Și pe sor'sa i-o peția.
Apoi nuntă
Că făcea
Cu popă
Se cununa,
Iar chiulhanul
Cît ținea?
Cîte zile-s într-un an,
Că nu-i altul
Ca Vîlcan,
Puișor de ortoman!

IORGOVAN

(Variantă cîntată de Niță lăutarul, din satul Zănoaga, județul Romanați, și comunicată de d-l institutor Stănescu revistei *Educatorul*, în anul 1883.)

Pe lucișul Dunării
'N ziua Sfintei Vinerii,
Iată-mi vine și sosește
Și la maluri se oprește
Un caic împodobit,
Înăuntru zugrăvit,
Cu postav verde-nvelit
Și cu sîrmă îngrădit.
Dar înuntru cine șade?
Vro cincizeci de ieniceri
Groși la trup, cărunți la peri,
Întrebînd
Și ispitind
Și pistoale pitulînd;
Întrebînd de Iorgovan,
Puiuleț de hoțoman,
Ce fuge iute ca rîul
Și-ncinge barba cu brîul,

Jumătate și-o încinge,
Jumătate și-o așterne;
Cu mustăți
În multe părți
Ca vrejul de castraveți.
Iar la port dacă soseau,
Toți cu toții se duceau.
Subt o canara de piatră,
Unde-un cîine mare latră,
Găsea fete selinence
Și neveste brăilence;
Fete mari pînze
Nălbeau
Și pe pietre
Le-nfloreau.
— Bună ziua, fetelor...
— Mulțămim, agalelor...
— N-ați văzut pe Iorgovan,
Mîndru, falnic căpitan?
De veți spune cu dreptate
Precum scrie sfînta carte,
Pînzele să se-nflorească
Și frumos să se-nălbească,
Știi, ca coala de hîrtie
Cînd o dai din prăvălie
Logofeților să scrie;
Iar, de n-ăți spune-n
dreptate,
Să vă-ncărcați de păcate:
Pînzele să nu albească,
Ci mai rău să înnegrească,
Știi, ca fundul de căldare,
Cînd se naltă fumul tare.
— Noi pe el nu l-am văzut,
Nici cu el nu am crescut,
Dar i-am văzut rudele
Tot spălindu-i rufele;
Am văzut pe mumă-sa
Și pe ibovnică-sa
Tocma-n vale la cesmea,
Unde crește o lalea.
Turcii-n vale se duceau,
P-a lui mumă o găseau
Din gură frumos cîntînd
Și din drugă învîrtind.
— Bună ziua, babo fa,
Lungă fie viața ta;
Anii tăi să nu-i ajungă
Firele dup-a ta drugă,
De ni-i asculta o rugă.
Ești mama lui Iorgovan,
Mîndrul nostru căpitan.
Să ne fii mamă și nouă
Care-am dat cu el în două
Munca noastră de mulți ani,
Împărțind grămezi de bani.
Noi cu el am haiducit
De cînd era copil mic;
Mult-puțin, ce-am cîștigat,
Părticica nu și-a luat:
S-a supărat
Și-a plecat.
Pe el, babo, să ni-l spui,
Să dormim p-un căpătîi,
Că cu el nimic n-avem,
Ci dorim ca să-l vedem!
Femeia, tot ca femeia:
Poale lungi și minte scurtă,
Femeie nepricepută:
— Turcilor,
Agalelor,

Colo-n jos, în jos la vale,
Unde duce astă cale,
Ş-unde Dunărea coteşte
Şi de maluri se trinteşte,
Subt o sălcioară naltă
Şi de vîrf cam aplecată,
Cu mustăţile pe apă,
Un caic e priponit
Cu trei lanţuri de argint,
Că de tei n-a mai găsit!
Se duceau turcii, duceau
Pîn' pe Iorgovan găseau.
Sta culcat pe iarbă jos,
Iarbă verde de rogoz:
Vîntul
Barba-i resfira,
Ca grîul
Primăvara.
Turcii greu se spăiminta,
Inima-n ei tremura.
Unii-n apă s-aruncau,
Alţii-n caic se piteau,
Caicaşul mi-l opreau,
Căci să meargă
nu-ndrăzneau.
Lîngă capul lui şedea
Sluga lui, sluga Nedea.
Să vezi turcii ce făceau,
De Nedea s-apropiau:
— Alei, Nedeo, dumneata
Eşti sluga lui Iorgovan,
Puiuleţ de hoţoman.
Dă-ni-l, frate, dă-l legat
Şi de lanţuri încărcat,
Slugă tu să nu mai fii,
Să-ngrijeşti d-ai tăi copii.
Noi cinci pungi
De bani ţi-om da
Ca să duci
La casa ta.
Frunzuliţă mărăcine,
Să vezi! Nedea, porc de
cîine,
Om mişel ca şi toţi grecii,
Ce ştiu ca să-ţi ia prea bine
Chiar cămaşa de pe tine,
Îţi ia vite, boi şi cai,
Îţi ia tot şi tot ce ai.
Grecul, suflet blestemat,
De păcate încărcat,
Nu cu greu se învoia,
Apoi de la turci cerea
Şase funii de mătase
Cît un braţ de om de
groase,
Împletită viţa-n şase.
Pe Iorgovan îl lega,
În mînă la turci îl da.
Unii ziceau ca să-l taie
Şi să-l pună într-o copaie,
Să-i dea drumu-n rîu la
vale,
Să se ducă, ducă cale;
Alţii ziceau să-l omoare
Şi să-i puie-n cap o floare
Şi să-l ducă mumă-si,
Mumă-sii, îbovnicii;
Alţi ziceau ca să-l arză,
Ochii doar să-i ia o barză
Şi să-i duc-acas' la el,
La copilu-i mititel;

Plin din ei, mai bătrîn,
Unul de ciudă pe român,
La mijloc se așeza
Și din gur-așa zicea:
— Turcilor,
Agalelor,
Cum de voi n-ați auzit
Ce prin țară-i răspîndit:
Că acesta e spurcat
Și cu trupul fermecat,
Nici de gloanțe
Nemerit,
Nici de lance
'N pept rănit!
Ei trec p-ici, trec pe colea
Pînă trec și Dunărea
Și găsesc o piatră mare
Cît un bolovan de sare.
Ea pe șale-i se lovește,
Minunat se potrivește.
Piatra de gît i-o lega,
Drumul în Dunăre-i da,
Tocma-n fund se așeza,
Somnii de el se freca,
Și tot nu se deștepta.
Vine-un rac cam crăcănos
Tocmai din Vadul-de-Jos;
De deștul mic îl stringea,
Iorgovan se deștepta,
Piatra-n spate o lua
Și ca peștele-nota,
De la vadul Diului
Pînă-n cîmpul Sminului.
Frunzulică
Ș-o sipică,
A lui mîndră ibovnică
Cobilița și-o lua
Și la Dunăre pleca.
Pe Iorgovan îl vedea
Cobilița și-o trîntea,
Iute-acasă se-ntorcea:
— Taică, tăiculiț-al meu
Ce mi te-a dat Dumnezeu,
Niște negustori de boi,
Ce trag în gazdă la noi,
Au vîndut cirezile
Și și-au necat pungile!
Tată-său, cînd auzea,
Fuga pe Dunăre da,
Într-o luntre se suia,
Către Iorgovan grăbea,
Un paloș îi întindea,
Dar la el nu ajungea.
— Iano, negustorii tăi
O să-mi scurgă anii mei!
Ad' palo șul, tatăl meu,
Ca să-i tai funia eu!
Iana grabnic se-ntindea,
Funiile le tăia
Și de piatră-l curăța.
Daca pe uscat ieșea,
Un călugăr se făcea.
Cutreiera
Cîrciumile
Și tot cerca
Vinurile:
Cercă unul, cercă două,
Cercă vinuri pîn' la nouă
Iorgovan tot bea mereu,
Băgînd seama-n jurul său
Cînd a fost mai la sfîrșit,

La o circium-a venit,
Und' de mult a poposit.
Circiumăriței-i zicea:
— Circiumăriță, dumneata
Scoate-mi o vadră de vin.
Să mai pierd puțin din
chin.
O vadră de vin scotea,
Tocma-n fund îi răsufla,
Cercurile-i zorzonea.
Circiumărița-i zicea:
— Măi călugăr, piază rea,
Ce-mi trîntești tu vadra
mea,
Că am un turculeț beat,
Culcat dincolo-ntr-un pat
Și dacă-l vei deștepta,
Frumos capul ți-o tăia!
Iorgovan atunci grăia:
— Ia dă-mi mie o turtă
rasă,
Să-ți dau turci afar' din
casă!
Atunci turcii-nțelegeau,
Rău prin casă văicăreau:
— Boca, boca ghiaurul,
Este el, balaurul!
Este Iorgovan copilul,
Ce bate turcii cu pilul!
Iorgovan peste ei da,
Unii pe sub pat intra,
Alții morți că se făcea.
El pe Nedea judeca,
Așa precum trebuia:
— Alei, Nedeo, sluga mea,
Mînca-te-ar o moarte grea,
Tu pe mine m-ai slujit
Altfel cum a trebuit.
Nouă ani și jumătate,
Nu ți-ar face Domnul parte
Simbrioara ți-am plătit,
Precum noi ne-am învoit.
Pentru ce tu m-ai legat
Și în mîini la turci m-ai dat?
Cu paloșul
Aducea,
Capul
Nedii îl tăia,
Trupul
La cîini arunca,
Cîinii carnea îi mînca.
Cîte-un oscior alegea
Și pe foc le grămădea,
Și nici bine nu ardea
Pînă tot scrum se făcea,
Și d-acolo le lua,
Într-o piuă le pisa,
Pe lopată le punea
Și în vînt le spulbera:
— Ce-o lăsa pe urmă
vîntul
Să mănînce și pămîntul!

.....

Am cîntat cîntec bătrîn,
Și mai am vro zece-n sîn;
Iar, de voiți să mai cînt,
Mai mișcați oala la rînd:
Dați-mi și mie să gust,
De e vin ori de e must!

STANISLAV VITEAZUL

(Scris în București, la 11 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan din Brăila. Are mai același fond, dar variază de cele precedinte prin titlu și prin mai multe completări.)

Foicică mărăcine,
Ascultați, boieri, la mine
Să vă spui d-un cîntec bine:
Spre apa Berteștilor
Și a Ghermăneștilor,
Une' s-adună gîrlele
De-și revarsă apele[1],
Iute-mi vine d-un caic
Cu postav verde-nvelit,
Prin năuntru zugrăvit,
Prin afară șinuit[2].
Dar în caic cine-mi sînt,
Tot cu moțurile-n vînt?
Sînt cincizeci de dristureni[3]
Și șaizeci de gălățeni
Cu optzeci de giurgiuveni,
Zurbagii și turci păgîni,
Toți fugiți de la stăpîni,
Cu paloșe
Poleite
Și cu arme
Ghintuite;
Iar mai-mare cine-era,
Toți de cine-și asculta?
Ia, de turcul mărunțel,
Mărunțel și bondocel,
Feciorul
Lui Ciupăgel,
De țipă Giurgiul
De el.
Foaie verde ș-o lalea,
Caicelul se zărea
Și pe Dunăre-mi venea,
De mal că s-apropia
Și la mal dac-ajungea,
Toți dintr-însul jos se da,
Ceată mare se făcea
Și-ncepea
A colinda,
A colinda ș-a-ntreba.
Dar, de cine-mi întreba?
De Stanislav viteazul,
Viteazul și haiducul,
Că-i viteaz și voinicel
De s-a dus vestea de el.
Turcii, măre, colinda,
Turcii, măre, că-ntreba,
Măre, tot din sat
În sat,
Măre, tot din vad
În vad,
Dar deloc nu-l dovedea,
Pe nimenea nu găsea
Urma să le poată da.
De vedea și iar vedea,
Turcii-n droaie se plimba

[1] La gura Ialomiței.
[2] Cu *șine* de fier, căptușit.
[3] Adică turci din Dorostor sau Dristor, numele de altădată al Silistrei.

Pe potmolul Dunării,
La-ntorsurile gîrlii,
Ş-acolo ce mi-şi vedea,
Ş-acolo ce mi-şi găsea?
Vedea fete selinence,
Găsea fete brăilence
Cu iie şi cu zevelce.
De văzut
Cum le vedea,
De găsit
Cum le găsea?
Unele pînze-nălbea,
În gîrlă
Că le spăla,
În fîntînă
Le clătea
Şi de pietre
Le trîntea,
Pînzele
De se-nălbea;
Altele pînze lua,
Pe ierburi
Că le-ntindea,
Pe cîmpuri
Le-ncrucişea
Şi la soare le usca.
Unde turcii le vedea,
Opăcele[1] -afund băga,
În caice se suia
Şi mina, măre, mina
Pîn' la ele d-ajungea.
Din caic daca sărea
Şi la ele se ducea,
Bună ziua că le da
Şi din gură le zicea:
— Savai, fete selinence,
Savai, fete brăilence,
Fete mari şi mititele
Şi neveste frumuşele,
Bine v-am găsit lucrînd,
Merge-v-ar lucrul pe rînd!
Fetele, de-i auzea,
Nici unica nu vorbea,
Turcilor nu răspundea,
Ci de frică-neremenea.
Numai una se găsea,
Se găsea de-îndrăznea:
Fetişoară
Smedioară,
Cu cosiţa gălbioară,
Turcilor că mulţămea
Şi din gură le zicea:
— Mulţămim, agalelor
Şi baş-caimacanilor,
Vouă, gălăţenilor,
Vouă, dristurenilor,
Vouă, giurgiuvenilor.
Iar ceaušul, d-auzea,
El din gură le-ntreba:
— Savai, fete selinence,
Savai, fete brăilence,
Neveste ialomiţence,
Care pînzele nălbiţi
Şi de pietre le trîntiţi,
Cîmpurile-mpodobiţi,
N-aţi văzut p-un căpitan,
Puişor de ortoman,

[1] Lăutarul explică cuvîntul *opăcele* prin *vîsle*.

Pe Stanislav viteazul,
Pe Stanislav voinicul?
De n-eți spune cu dreptate,
De la Domnul s-aveți parte:
Pînzele vi se nălbească,
Pînzele vi se dospească
Ca o coală de hîrtie
Cînd o iei din prăvălie;
D-ăți spune cu strîmbătate,
Domnul nu vă facă parte:
Să staţi tot nemăritate
Şi cu mîinile-ncleştate,
Pînzele vi se negrească,
Pînzele vi se cernească
Ca cerneala de condei
Cînd din circiumă o iei!
Fetele, dac-auzea,
De frică nu mai ştia:
Mai toate încremenea
Şi mai toate că tăcea.
Numai una se găsea.
Se găsea de îndrăznea:
Fetişoară
Smedioară,
Cu cosiţa gălbioară,
Ce mi-a fost de mititică
Lui Stanislav ibovnică.
Ea ceaușului vorbea
Şi din gură-i răspundea:
— Turcilor,
Agalelor,
Cinstiţi caimacanilor,
Ieniceri
Şi dristureni,
Gălăţeni
Şi giurgiuveni,
Pe Stanislav n-am văzut,
Dar pe mă-s-am cunoscut
La potmolul Dunării,
Und' s-adună
Gîrlele,
Und' se varsă
Apele.
Dinainte-am cunoscut-o,
De curînd am şi văzut-o
Spălînd
Anteriele
Şi curăţînd
Armele,
Anteriul
Haiducesc.
Arme de sînge
Turcesc
Şi de sînge
Tătăresc,
De prisacă
Ovreiască
Şi de pîngără
Leşească:
Unde-n apă
Le clătea
Dunărea
Se închega.
Apa neagră
Se făcea!
Turcii, dac-o auzea,
Cu galbeni o dăruia,
Cu cuvinte-i mulţămea,

Către Dunăre pleca,
Ziua bună că-și lua
De la fete selinence,
De la fete brăilence,
Neveste ialomițence.
Ei la mal dac-ajungea,
Ceaușelul ce-mi făcea,
Ceaușul ăl mărunțel,
Mărunțel și bondocel,
Feciorul
Lui Ciupăgel,
Se teme Giurgiul
De el?
Opăcel
Afund băga
Și caicul
Își mina,
Apa-n două că tăia
Până, măre, c-ajungea
La potmolul Dunării,
Und' s-adună
Gîrlele,
Und'se varsă
Apele.
Din caic de se uita,
Ei pe babă
Mi-o vedea,
Și cu vîsla
Tot vîslea,
Pîn' de ea s-apropia:
Baba seamă nu băga.
Iar la mal dac-ajungea,
Din caic pe jos se da;
Altii malul că sărea
Și de ea s-apropia.
Mai d-aproape cînd venea,
Ceaușul se alegea
Babei selamlic îi da
Și din gură mi-o-ntreba:
— Maică, măiculița mea,
Spune ce te-om întreba:
N-ai văzut pe Stanislav,
Puișor de ortoman,
Că ne-a fost bun căpitan!
Îl cătăm și-l ispitim,
Nicăiri nu-l dovedim.
Spune, că te-om dărui,
Spune, că te-om mulțămi
Și de el mai bine-o fi!
Și cînd vorba-și isprăvea
Poala de galbeni i-umplea,
Cu paftalc-o dăruia.
Dar baba nu le spunea,
Ci din gură răspundea:
— Turcilor,
Agalelor,
Și voi, caimacanilor,
Geaba mă tot dăruiți,
Ceaba mă tot ispitiți,
Că io nu l-am cunoscut,
Că io nici nu l-am văzut!
Turcii, dac-o auzea,
Iar cu vorba o-mblînzea,
Cu galbeni o dăruia
Și paftale-i mai dedea,
Dar degeaba le era;
Baba nici că se uita,
Baba nici că le spunea.
Dacă vedea și vedea
Ceaușul se necăjea,
Turcilor că poruncea

Şi turceşte le vorbea,
Iar turcii se alegea,
Plean pe babă
Mi-o lua,
Cinci d-o mînă
C-o ţinea,
Zece cu sfori c-o lega,
Dar nimic nu folosea,
Că baba nu le spunea,
Ci mereu se tot ruga
Şi din gură le zicea:
— Turcilor,
Agalelor,
Şi voi, caimacanilor,
Degeaba mă întrebaţi
Şi degeaba mă legaţi,
Că io l-am cunoscut,
Că io nici nu l-am văzut!
Ceaşul, daca vedea
Pe babă
Se necăjea
Şi haină
C-o făcea.
Mîna-n seleaf că punea,
Paloş mare să scotea,
La babă se repezea,
Ţiţele că-i despica
Şi cu sare le săra,
De-ţi sfăşia inima,
Baba greu se văieta,
Dar, de spus, tot nu spunea.
Ceaşul, daca vedea
Că plean geaba o făcea,
Că geaba ţiţe-i tăia
Şi cu sare le săra,
Cu paloş s-apropia
Să-i taie beregata.
Atunci baba tremura
Şi, de vedea şi vedea
Că scăpare nu era,
Atuncea se-ndupleca,
De Stanislav le spunea
Şi din gură le zicea:
— Turcilor,
Agalelor,
Cinstiţi caimacanilor,
Daca mă-ntrebaţi pe mine,
Atunci să vi-l spun mai bine.
Ia siliţi
De vă porniţi,
Şi pe Dunăre vîsliţi
Cale de vro trei ceasace
La vale de apă-ncoace.
D-o fi să v-apropiaţi,
Ochii să vă aruncaţi
La o salcie plecată
Cu ramuri
Pînă pe apă
Şi pe maluri
Resfirată.
Acolo o să-ntîlniţi,
Acolo o să-mi găsiţi
Caicelul lui oprit,
De salcie priponit,
Iar pe dînsul
Adormit
Cu paloşul
Gol pe piept
Cum e Stanislav deştept.

Vîntul
Bate
Valurile,
Valul
Bate
Malurile,
Chica-i face
Palele!
Unde turcii mi-auzea,
Pe babă c-o dezlega,
Galbenii că-i dăruia
Și paftalele-i lăsa;
La caic că alerga,
Opăcele-afund dedea
Și pe Dunăre vîslea,
Apa-n două de tăia.
De mergea ce mai mergea,
Trei conace de făcea,
Sălcioara că zărea
Și spre dînsa se zorea,
Iar acolo ce-mi vedea?
O salcie resfirată
Cu ramuri în jos plecată,
Iar sub salcie oprit
Și de dînsa priponit
Caicelul șinuit,
Scris cu slove de argint.
Stanislav pe el dormea
Și cu fața-n sus era,
Cu paloșul gol pe piept
Cum era cînd sta deștept:
Vîntul
Bate
Valurile,
Valul
Bate
Malurile,
Chica-i face palele.
Turcii, daca mi-l zărea,
Frica-ntr-înșii că intra,
Dar ceaușul se răstea
Și de mal s-apropia:
Unii ca broaște sărea,
Alții ca șerpi se tîra,
Pînă lîngă el venea,
Dar acolo ce-mi vedea?
Că el singur nu era,
Ci de pază mi-l păzea
Sluga lui de Necula,
Grec din Ianina venit
Și la dînsul pripășit.
Turcii, cînd s-apropia,
Pe Necula-l deștepta,
Iar Necula alerga
Și din gură le striga:
— Turcilor,
Voinicilor,
Și voi, ienicerilor,
Ce pripiți
De tot săriți
Și ca șerpii vă tîriți?
Au pe mine mă pîndiți,
Au pe Stanislav voiți,
Că-i fecior de ortoman
Și e bun de căpitan?
Dar știți, măre, au nu știți
Că degeaba vă siliți
Și degeaba vă pripiți?
Vă zic, zău, pre legea mea,
Ca să-l prindeți n-ăți
putea

Decît numai doar legat
Şi cu lanţuri ferecat,
Şi cu pietre încărcat;
Că n-am păr în capul meu
Cîţi voinici am văzut eu
Tot de dînşul chisăgiţi,
Tot de dînsul omoriţi!
Túrcii, daca-l auzea,
Şi mai mult se speria,
Înapoi că se trăgea.
Iar ăl turc cam mărunţel,
Mărunţel şi bondocel,
Feciorul
Lui Ciupăgel,
De ţipă Giurgiul
De el,
Se gîndea ce se gîndea,
La Necula
Se ducea,
Semn cu mîna
Că-i făcea
Şi pe nume mi-l striga,
Bani în poală-i arăta.
Grecul, banii cînd vedea,
Minţile din cap pierdea,
Cu ochii la ei era
Şi, măre, se-ndupleca:
Pe Stanislav îi lăsa,
După ceauş se ducea
Şi aşteamătul călea.
Ceauşul, daca-l chema,
Nici departe că-l ducea,
Cu Necula jos şedea,
Poala de bani îi umplea,
Gîndul lor îi dezvălea,
Şi-l ruga, măre, ruga
Pe Stanislav să li-l dea,
Tot cu mîinile legate,
Tot în lanţuri ferecate,
Tot cu pietre încărcate.
Grecu-ntîi se-mpotrivea,
Grecul nazuri mai făcea
Pîn' ceaușul iar îi da
Tot la galbeni venetici
De cîte-o sută şi cinci,
Tot galbeni şi mahmudele,
Icosari şi cu nisfiele,
Cîte-o sută cincisprezece,
De-ţi face inima rece.
De trei ori îi mai dedea
De trei ori poala-i umplea
Pînă cînd se-ndestula,
Pînă cînd se sătura.
Atunci grecul ce făcea?
La stăpîn că se ducea,
Cu ştreangul bine-l lega,
Picioare-i împiedica
Şi pe turci îi aducea,
Şi pe mîini la turci îl da.
Turcii, daca mi-l vedea,
Bine mult că le părea
Şi la planuri plănuia:
Unii ziceau
Să-l împuşte,
Alţii cu dinţii să-l muşte;
Unii strigau
Să-l omoare
Prăjindu-l lîngă vîlvoare;
Alţii ţipau
Să-l omoare
Cu ştreang de
spînzurătoare,

Iar alții zbierau
Să-i taie,
Moartea mai dulce să-i
paie.
Și cînd sta,
De se vorbea,
Și cînd sta,
De plănuia,
Turculețul mărunțel,
Mărunțel și bondocel,
Feciorul
Lui Ciupăgel,
Ce țipă Giurgiul
De el,
Dintre turci se alegea
Și turcește le vorbea,
Și din gură le zicea:
— „Dunărea l-a hărănit,
Dunărea l-a-mbogățit;
Dunărea să și-l
primească,
Dunărea să-l pistosească!
Și, din gură cum zicea,
Numa-n palme că bătea,
Turcilor că poruncea,
Ca neferi îi trimetea
Tot în țara
Moldovei,
La-nvîrtitura
Schelei,
S-aducă piatra
Morii,
De la moara
Ciuruită,
Cu piatră
Părăginită.
Cum ceaușul poruncea,
Turcii-n grabă c-alerga,
În caic că se urca,
Opăcele-afund băga,
Într-o clipă se ducea,
Și-ntr-o clipă se-ntorcea,
Și-ntr-o clipă aducea
Piatră
De moară cioplită,
Neagră
Și părăginită.
Iar, cu dînsa cînd venea,
Ceaușul ce mai făcea?
Mîna-n pozunar băga;
Scul de mătase
Scotea,
În patru că-l răsucea.
În șase
Că-l împletea,
În nouă că-l îndoia,
Piatra
Bine că lega,
Pe Necula
Că-l chema
Și cu el o ridica;
Tocma-n caic o purta,
La Stanislav o ducea,
După gît i-o atîrna,
Caicelul cletina,
Caicelul răsturna
Și Stanislav, ce dormea,
Drept în Dunăre cădea!
Turcii-n palme că bătea
Turcii din gură striga:
— Ișala
Și mașala!

Foicică ș-o lalca,
Stanislav, daca cădea,
Cu fața-n jos se-ntorcea,
Piatra-n spate că-i venea
Și la fund de-l împingea,
Cu gura-n nisip cădea,
Apă-n gură nu-i intra;
Iar turcii, de-l îneca,
Pe Necula-l judeca,
Banii-ndărăt că-i lua,
Cu palose-l omora
Și din gură-i tot zicea;
— Turcu-i rău și e păgîn,
Dar nu-și vinde pe stăpîn;
Scris în cartea lui a stat
Că e faptă cu păcat
Să vinzi om nevinovat!
Pe Necula-l omora
Ș-apoi, măre, se ducea,
Dunărea-n două tăia
Și cu toții se-ntorcea
Care de unde era.
Stanislav, daca cădea,
Greu trei zile că dormea
Și trei zile-n apă sta:
Cu gura-n nisip ședea,
Pic de apă nu-nghițea.
A treia zi cînd sosea,
Stanislav se deștepta,
Friguleț i se făcea
Și legat că se simțea.
Stanislav, măre făcea,
Făcea, măre, cum putea,
La Dumnezeu se gîndea,
La Dumnezeu se ruga,
Dumnezeu îl puterea,
Gînduri bune că-i dedea.
Mîna pe piatră punea,
Sforile că-i apuca,
Sforile i le slăbea
Și piatra
Că răsturna,
Piatra, măre, piatra
Morii,
Tocmai din țara,
Moldovii,
Piatră mare și-nnegrită
De moară părăginită.
După ce mi-o răsturna,
Sforile daca-l slăbea,
Piatra pe piept că punea,
În picioare se proptea
Și daca se opintea,
Trei stînjeni în sus o da:
Apa-n laturi
Se trăgea,
Și de maluri
Se izbea,
Stanislav se ridica
Și ca peștele-nota,
Că Dunărea-l cunoștea,
Ea pe dînsul, el pe ea.
Foicică de dudău,
După cum vrea Dumnezeu
Se face bine ori rău.
Iată, măre, s-ntîmpla
Că la Dunăre mergea
Și pe mal că se plimba
A copilă
Rumeoară

Şi la faţă
Smedioară,
Cu cosiţă
Gălbioară,
Care-a fost de mititică
Lui Stanislav ibovnică,
Într-o vreme părăsită
Mai pe urmă drăgostită.
Ei un semn i se făcea,
De cu ziuă
Se scula,
Cofele-n mină
Lua,
Spre Dunăre se ducea,
Iar acolo ce-mi făcea?
Cofe cu apă umplea,
Pe potmol
Că le lăsa
Şi pe mal
Că se plimba,
Cînd... în apă ce vedea?
Pe Stanislav înotînd,
De osteneală suflînd.
Şi ea, măre, de-l vedea,
Nici o clipă nu pierdea;
Cofele-n pămînt trîntea,
La taică-său alerga,
În genuche că-i cădea
Şi din gură mi-i zicea:
— Savai, taică, moş bătrîn,
Moş cu barba p'e' la brîn,
Sai, tăicuţă,
Sai, drăguţă,
Stanislav că s-a-necat
Şi să-l laşi, ţi-o fi păcat.
Moşul, unde-o auzea,
Cam răstit îi răspundea:
— Cine ştie ce-ai visat,
Daca zici că s-a-necat.
Cum să poată
Să se-nece
Cînd înoată
Ca un peşte,
Dunărea-n picioare trece
Şi se luptă-n ea cît zece?
Dar copila tot plîngea
Şi de tat'său se ruga,
Şi din gură mi-i zicea:
— Sai, tăicuţă,
Sai, drăguţă,
Că, de n-o fi Stanislav,
Mare minune să fie,
C-aşa mi s-a părut mie.
O fi frat'său mititel,
Că prea seamănă cu el!
Moşul, dac-aşa vedea,
Vîsla-n mină că lua,
Cam o vîslă de argint
Cum-n-am văzut de cînd sînt,
Şi la Dunăre-alerga,
Şi la Dunăre-ajungea,
Iar acolo-şi-alegea
Un cinel
Tot de aramă,
Cu şinele
De alamă,
Mic de nici că-i bagi de seamă.
Moşu-n cin daca intra,
Pe Dunăre se ducea,

Sus şi jos că se plimba,
Pretutindeni ispitea,
Dar pe nimeni nu vedea.
Moşul, măre, se gătea
Îndărăt cinul să-şi dea,
Cînd, iată, mi se-ntîmpla
Că Stanislav îl simţea
Şi din apă că-l vedea.
Piatra-n piept
Că sprijinea,
Piatra-n sus
Că opintea,
De trei stînjeni o suia
Şi dasupra se sălta.
Moşul, măre,
De-l vedea,
Cruce mare
Că-şi făcea,
De la brîn cuţit scotea,
Legăturile-i tăia,
Piatra-n Dunăre cădea:
Apa-n două se făcea,
Valurile se clătea,
Trei ceasuri borborosea,
Trei ceasuri la fund
mergea!
Stanislav, daca scăpa,
De cinel
Se apuca,
De cinel
Se încleşta
Şi-n năuntru de sărea,
Moşului că mulţămea,
Şi din gură mi-i zicea:
— D-alei, moşule bătrîn,
Moş bătrîn cu suflet bun,
Mare parte
C-am avut,
Mare bine
Mi-ai făcut.
Ca să-ţi fac şi eu d-una
bine,
Adu vîsla ta la mine,
Să-ţi arăt cum se vîsleşte,
Dunării ce-i trebuieşte!
Moşul vîsla că-i dedea,
Şi-ncepea
De mi-şi vîslea
Întîia oară voiniceşte,
A doua hoţomăneşte,
Iar a treilea turceşte,
Şi, cînd vîsla înfigea,
De trei paşi caic mîna,
La mal iute că-l ducea,
Peste mal că-l ridica
Şi, caicul cînd sălta,
Stanislav se răsturna,
Lung pe iarbă de cădea.
Unchiaşul
Se speria,
La dînsul
Că se ducea,
De subsioară-l lua
Şi-acas'd-abia mi-l ducea.
Fata mare, de-l vedea,
La dînsul că năvălea,
Pe obraji îl săruta,
Ochii-n lacrămi îşi scălda
Şi cu foc de el plîngea.
Moşul, dac-aşa vedea,

Fii-sei, măre, că-l zicea:
— Zicu-ți, zău, pre legea mea,
Că tu mi-ai făcut belea;
Eu de moarte l-am scăpat!
Tu de plîns te-ai apucat
Pînă vorbe
Isprăvea,
Fata lapte
C-aducea,
Lui Stanislav că-i dedea,
Dar de băut nu putea,
Ci cu lingura-i turna,
Pînă, măre,
Se trezea,
Pînă-n fire
Că-și venea,
Moșul de se liniștea,
Fata de se-nveselea.
Soarele cînd scăpăta,
Masă mare se-ntindea:
Toți la masă s-așeza
Și frumos se ospăta,
Că de foame leșina.
Foaie verde și-o lalea,
Pînă zi nu se făcea,
Stanislav se deștepta,
Fără veste
Că-mi pleca,
La Dunăre
Se ducea,
Inot Dunărea trecea
Și-n Dristor că-mi ajungea
Cînd soarele răsărea
Și d-o suliță era.
În Dristor daca mergea,
Ulița mare-apuca,
Prin dughene se plimba,
La prăvălii se uita,
Arme bune nu găsea;
Și, de vedea și vedea,
Pe la ovrei se ducea,
De paloșe că-ntreba;
Paloșe că-i aducea
Și el, măre, le-ncerca,
Și el, măre, le-alegea.
De ales cum le-alegea,
De-ncercat cum le-ncerca?
La genuche le punea,
În genuche le-ndoia,
Paloșe că se frîngea:
Scotea banul
Și plătea,
Și la altul
Se ducea.
De vedea și iar vedea,
Tot pe uliță mergea
Și iată că nemerca
Tocmai la ovrei bogat
Și de lege lepădat.
În dugheană de intra,
Tot de paloșe-ntreba
Și ovreiul îi dădea,
Fel de feluri că-i scotea.
Stanislav le alegea,
Stanislav le încerca:
De mîner
Le apuca
Și de vîrf
Cînd le-ndoia,
Bucățele le făcea.
Ovreiul, daca vedea,

Ovreiul se necăjea,
Pe Stanislav suduia
Și din gură mi-i zicea:
— D-alei, pui de pișicher,
Fost-a tat'tău săbier,
Ca să le cunoști pe fier?
Iar Stanislav răspundea
Și din gură mi-i zicea:
Taci, ovreiule, spurcat,
Și de lege lepădat,
Că d-ale proaste mi-ai dat;
Ș-apoi, d-o fi unde-o fi,
Cîte-am frînt ți le-oi plăti
Pînă cînd oi nemeri!
Ovreiul, dac-auzea,
Ovreiul se îmblînzea;
O cutie că scotea
Ș-un paloș că-i arăta,
Paloșul
De la Șupel[1],
Cu tăișul
De oțel,
Mult bănet cerea pe el!
Stanislav, unde-l vedea,
Bine, măre, că-i părea,
Mîna pe dînsul punea;
De mîner îl apuca,
Cu mîna vîrfu-i lua,
La mîner
Că-l aducea,
La mîner
Că-l îndoia,
Paloșul nu se frîngea.
Atunci, măre, ce făcea?
Jos pe masă
Că-l lăsa,
Pe tarabă
Îl punea,
Și cu dînsul se tocmea,
Iar din gură-l întreba:
— Măi jupîne, liftă rea,
Cît îmi ceri tu pe ăsta?
Ovreiul paloș lua,
Pîn' la mîner l-îndoia,
Și din gură-i tot spunea
Că nu e paloș de fier
Călit de vrun săbier,
Ci-i paloșul
De Șupel,
Cu tăișul
De oțel,
D-un mare pașe purtat
În ordia lui Murat[2];
Apoi, măre, se tocmea,
Zece pungi de lei cerea.
Stanislav se învoia,
Paloșe frînte-i plătea,
Zece pungi de lei mai da
Și paloșul cumpăra:
Bani peșin că-i număra
Și pe tablă-i socotea.
Ovreiul banii stringea,
Paloșu-n mînă-i dădea,
Iar Stanislav, de-l lua,

[1] Poate că orașul *Jubbel* de pe riul Tigru, mai jos de Bagdad, a devenit *Șupel* în pronunția populară.
[2] Murad sau Amurad (și Amurat), unul dintre imperatorii turci.

Vreme multă nu pierdea
Pe ovrei că-l suduia,
Şi din gură mi-i zicea:
— Alelei ovrei spurcat
Şi de lege lepădat,
Să nu te ţii
Înşelat
Că banii
Ţi i-ai luat,
Dar să ştii cu-adevărat
Că e paloş de furat,
Şi tu mare vinovat;
Ăsta e paloşul meu,
Zece ani l-am avut eu
Şi mi l-a furat
Hoţeşte,
Mi l-a luat
Tîlhăreşte
Ceaşul
Al bondocel
Ce ţipă Giurgiul
De el.
Tu eşti gazda hoţilor,
Tu să-mi spui de urma lor.
Pînă vorba isprăvea,
Paloşul că apuca,
Pe ovrei că mi-l tăia,
Şapte bucăţi că-l făcea,
Paloşul de-şi încerca,
Şi de bun îl cunoştea.
Apoi, măre, ce-mi făcea?
Mînecele-şi sumetea,
Paloşu-n mînă lua,
Pe uliţă c-apuca,
'N cafenele
Că intra
Şi prin ele
Că-mi găsea
Dristureni
Şi giurgiuveni,
Şi haini de gălăţeni,
Şi paşe ţarigrădeni.
Cîţi turci, măre, că găsea,
Cîţi, turci, măre, că-ntîlnea
Pe sub paloş că-i trecea.
Care pe subt pat intra,
Cafele
Că răsturna,
Ciubuce
Că-şi arunca,
Meşii-n urmă că-şi lăsa,
Chiselele că-şi pierdea,
Iar Stanislav îi căta,
De subt pat
Că mi-i scotea
Şi cu paloş
Îi tăia:
Nici unul
Nu rămînea.
Stanislav, daca-i tăia,
La un loc îi aduna,
Mare grămadă
Făcea,
Din turci claie
Ridica,
Iar cînd lumea s-aduna
Şi din gură-l fericea,
Numa-n palme
Că bătea,
După lemne
Trimetea,
Car de lemne c-aducea,

Foc prejur că le punea
Şi pe turci îi pistosea
Pînă scrumul
Rămînea,
Vîntul
De mi-l risipea.
Foaie verde ş-o zorea,
Stanislav, daca-i ardea,
D-acolo mi se ducea,
Prin circiume că intra,
Cinci oca
De vin că bea,
Inima
De-şi răcorea,
Iar d-acile
Se-ntorcea,
La Dunăre
Se ducea,
Înot Dunărea trecea,
La unchiaş că mi-şi trăgea.
La unchiaş daca-mi sosea,
Ibovnica că-şi găsea
Depănînd
Caierele,
Desfăcînd
Tot trîmbele
Şi plîngînd
Dragostile.
Stanislav, dac-o vedea,
Drept la dînsa se ducea,
În guriţ-o săruta
Şi de mînă c-o lua.
Moşul vreme nu pierdea;
Lăutari că-mi căuta,
Lăutari că mi-şi tocmea
Şi de mînă
Mi-i lua,
La bisercă
Mi-i ducea
Şi cu popă
'I cununa,
Iar acasă
De-mi venea,
Nuntă,
Măre, le făcea,
Horă mîndră
Că-nvîrtea,
Masă lungă
Că-ntindea
Şi tot satul aduna
De bea
Şi se-nveselea.
Stanislav ce mai făcea?
După mă-sa trimetea
Şi frumos o aducea;
Mînuşiţa-i săruta,
Ce-a păţit îi povestea,
La toţi bine le părea.
Vreme multă nu pierdea,
Haiducia că-mi lăsa,
Nevestica
Că-şi gătea,
Măiculiţa
Că-şi lua
Şi cu ele se ducea
Tocma colo-n Moldova,
Mai în jos de Raova,
Unde-mi şade ş-acuma
De botează,
Creştinează,
De cunună,

Şi-mpreună,
Dînd de fină
O tretină,
De finuţ
Cîte-un bănuţ;
Dînd de babă
O iapă slabă,
De voinic un cal bătrîn
Să ţie mai mult la drum,
Iar la noi,
La lăutari,
Galbeni noi
De ăi mai mari,
Irmilici şi icosari,
Nisfiele
Şi mahmudele
Ca să ne-nţolim cu ele.

STANISLAV

(Variantă scrisă, la 27 decembre 1884, după Şerban Muşat, fost artilerist în reg. IV, actualminte muncitor la Crucea-de-Piatră, în Bucureşti.)

Foicică ş-o lalea,
Umblă turcii d-aiurea,
D-aiurea prin plaiurea,
După Stanislav viteazul,
După Stanislav vestitul,
Că mi-e ziua
Circiumar,
Şi mi-e noaptea
Măcelar;
Ziua circiumar
De buţi,
Noaptea măcelar
De turci,
Măcelarul
Turcilor,
Hingherul
Tătarilor.
Turci, p-aiurea de-mi umbla,
Iată, măre, c-ajungea
Mai din josul vadului,
Vadului Venezului,
Und' se strînge
Fetele
De-nălbeşte
Pînzele
Şi le bat cu pietrele
Albe ca lebedele.
Turcii-n vad mi se oprea
Şi din gură le grăia:
— Bună ziua, fetelor,
Fetelor, suratelor!
N-aţi văzut şi n-aţi aflat
De viteazul Stanislav?
Toate fetele tăcea,
Numai una răspundea,
Numai una le spunea
Şi cu pică
Mi-l pîra,
Că de mică
Mi-o iubise,
La mare mi-o oropsise,
Gălbiori nu-i dăruise.
Ea la turci le arăta

Şi din gură le zicea:
— Voi mereu să vă tot duceţi
Pîn-ăţi vedea c-o s-ajungeţi
Colo la Vadul Surpat,
Că muma lui Stanislav
Îi spală
Zăbunele
Şi-i curăţă
Armele
Tot de zoaie
Armenească,
De untură
Tătărească,
De stropuri
Ienicereşti
Şi de sîngiuri
Păgîneşti.
Unde turcii-o auzea,
Dunărea-n două tăia
Şi-ntr-o clipă ajungea
Pînă la Vadul Surpat,
La muma lui Stanislav,
Iar pe mal daca sărea,
Drept la babă se ducea,
Şi din gură mi-o-ntreba:
— Bună zina, babă grasă,
Chip ales de jupîneasă;
Nu ţi-e flăcăiaş acasă?
De cumva se afl-acasă,
Fă de-i spune ca să iasă;
De cumva e dus la vie,
Fă de-i spune ca să vie,
Tovarăş să-l socotim,
Gălbenuţ să ne-mpărţim.
Turcii vorba nu sfîrşea,
Şi frumos mi-o dăruia,
Iar bătrîna se-nşela
Şi din gură le zicea:
— Duce-vă-ţi, boierilor,
Duce-vă-ţi, agalelor,
Pe luciul Dunării,
La scursorile morii,
La o salcie pletoasă,
Pitulată şi stufoasă,
Că pe dinsul l-ăţi afla
Cu sluga lui, Nedelea!
Turcii Dunărea tăia,
Acolo că-mi ajungea
Şi sub salcie zărea
Caicel împodobit
Tot cu zale de argint
Şi pe apă priponit.
Binişor pe mal sărea,
Mai d-aproape că-mi venea,
Cînd Nedelea, de-i vedea,
Tot la ei se repezea.
Turcii mi se speria,
Prin răchită că fugea.
Dar un turc, mai pişicher,
Se oprea cam lîngă el
Şi din gură mi-i vorbea,
Şi cu bani mi-l ispitea,
Şi Nedelea ce zicea?
— Sînteţi turci la cap legaţi
Ş-a muiere semănaţi.
Nu-l vedeţi că e culcat,
Nu-l vedeţi că doarme, beat
Tot de vin d-ăl irmiziu
Şi tot d-ăl mai bun rachiu?

Hai, că nu e de lăsat:
Ce-mi dați, să vi-l dau legat?
Și cu turcii se tocmea,
Cinci galbeni de cap îi da,
Cinci galbeni de cîte cinci,
De cap douăzeci și cinci.
Tocmeala daca-nchela,
Nedelea-n caic intra
Și pe Stanislav lega
Tot cu sculuri de bumbac.
El, cînd se simțea legat,
Numai din brațe mișca,
Sculuri de bumbac rupea,
Dar tot nu se deștepta:
P-altă parte se-ntorcea
Și turcii, unde-l vedea,
Pe fugă că se punea,
Prin dudaie se-nfunda.
Nedelea, daca vedea,
Pîn' la dînșii se ducea,
P-ăl mai harnic c-alegea:
Gros
La falcă,
Ras
La ceafă,
Mustăți după cap înnoadă;
Și cinci galbeni că-i dedea,
Pe un cal l-încălica,
La Brăila-l trimetea,
Mătase-n sculuri să ia;
Și, daca i-o aducea,
Nedelea
Mi-o răsucea,
Și dintr-însa
Că-mi făcea
Ștreang în patru de mătase,
Să-l pătrunză pîn' la oase.
Și-n caic dăca intra,
Pe Stanislav mi-l lega.
El, legat de se simțea,
Numai bra ele-și mișca,
Ștreangul i le pătrundea,
În oase se sprijinea,
Dar el nu se deștepta.
Turcii năvală dedea
Și cu toții-l judeca.
Unul
Zicea că să-l taie,
Altul
Zicea să-l jupoaie,
Ăla cu gura să-l muște,
Ălălalt ba să-l împuște.
Pișicherul ce-a grăit?
— Dunărea l-a hărănit,
Tot pe Dunăre să-l dăm,
C-altfel nu știu de scăpăm!
Și ei, măre, ce-mi făcea?
Piatră de moară lua
Și de gît cînd i-o lega,
Brînci în Dunăre că-i da.
Stanislav la fund cădea,
Trei zile și trei nopți sta,
Iar cînd, măre, se trezea,
D-asupra apei ieșea.
Piatra de moară lua,
Pe burtă c-o așeza
Și din coate-mi înota,
Pînă iată c-ajungea
Unde circiumă vedea,
Iar din circiumă ieșea,
Frumoasa
Circiumăreasă

Cu vedriţa
Plină rasă,
Şi spre Dunăre privea
Şi la dînsul se uita.
Stanislav, unde-o zărea,
Cu guriţa o-mbia:
— Trinteşte vadra la dracul
Ş-alcarg' de spune lu tat'tu
Să puie vîsla
'Ntr-o rînă
Şi oraniţa
'Ntr-o mînă,
Că-mi slăbesc
Puterile
Şi mi se duc
Zilele.
Circiumăreasa pleca,
Cu tat'su se întorcea;
În luntriţă se punea,
Pîn' la dînsul ajungea:
Cu oraniţa dedea,
Piatra de gît că-i tăia,
În vîslă că mi-l prindea,
În luntriţă că-l punea
Şi la mal că mi-l scotea,
Cu viaţa mi-l dăruia.
Stanislav se odihnea:
Numai o zi că şedea,
Un caic îşi alegea
Şi din gură ce-mi grăia?
— Fii, Gheorghino,
sănătoasă,
Şi să mă aştepţi la masă.
În caic daca intra,
Pînă ziuă
Se făcea
La Brăila
C-ajungea.
Paloşul că mi-şi scotea,
Prin circiumi cutreiera
Şi pe turci că mi-i găsea
Bînd vinul
Cu vedriţa,
Rachiul
Cu ocaua.
Înăuntru de intra,
Numa unul că scăpa
Şi, de fugă ce fugea,
În Dunăre s-arunca.
Stanislav ce mi-şi făcea?
Spatele-n uşă punea,
Capetele le tăia,
Foc oraşului că da:
Grămada de turci ardea.
În caic daca intra,
Îndărăt mi se-ntorcea
Pînă-n josul vadului,
Vadului Venezului.
Ibovnica-şi întîlnea
Şi din gură mi-o-ntreba:
— Ibovnic cît m-ai avut,
Nici un rău nu ţi-am făcut
De ce la turci m-ai vîndut?
Bine vorba nu sfîrşea,
Cu păcură mi-o ungea,
Foc de la picioare-i da.
Şi cînd scrum se prefăcea,
Cu pumnul că-l aduna
Şi la vînturi l-arunca.
Cu caicul se pornea,
La Vadul Surpat sosea
Şi pe mă-sa de-ntîlnea,

Din gură mi-o judeca:
— Maică, măiculiţa mea,
De cînd, maică, m-am mărit
Nimica nu ţi-a lipsit;
Nici un rău nu ţi-am făcut,
Tu la turci că m-ai vîndut!
Baba se cutremura
Şi din gură mi-i grăia:
— Ţi-au fost toţi tovărăşei,
Şi mi-au dat şi gălbenei.
Stanislav se necăjea
Şi din gură-i răspundea:
— Poale lungi şi minte scurtă,
La vînzare pricepută,
De-mi erau tovărăşei,
Îţi dădeau ei gălbenei?
Am să fac şi eu cu tine
Ce-au făcut şi ei cu mine,
Ca să-nveţe orice mumă
Să fie la copil ciumă!
Şi cînd vorba isprăvea,
În Dunăre-o arunca:
— Să fii masă peştilor,
Conăcelul racilor
Şi prînzul morunilor!
D-acolo daca-mi pleca,
Stanislav mi se ducea
La sluga lui, Nedelea,
Care bea
Şi chefuia
Cu ibovnici trei, ce-avea.
Şade grecul tolănit
Şi la faţă rumenit,
De ibovniçi ocolit:
Una-l mişcă,
Alta-l pişcă,
A treia îl netezeşte
Şi cu vin îl tot stropeşte.
Pe Stanislav de vedea,
La genuche mi-i cădea,
Iar yiteazul ce-i grăia?
— Tu, Nedeleo, sluga mea,
Om hain, de viţă rea,
Cît pe mine m-ai slujit
Ia spune-mi ce ţi-a lipsit?
Simbrioâra ţi-am plătit,
Ca p-un frate te-am hrănit;
Ba haine
Ţi-am dăruit,
Ba arme
Ţi-am juruit.
Nici un rău nu ţi-am făcut,
Tu pe mine m-ai vîndut
Şi m-ai dat la turci legat,
Fără teamă de păcat.
Şi cînd vorba isprăvea,
Cu paloş capu-i zbura,
Bucăţele-l ciocîrtea;
Iar d-acîlea se-ntorcea,
Se-ntorcea
La Gherghina,
Că-l aştepta
Cu masa.
Şi cu ea se cununa,
Nuntă mîndră că făcea,
De se ducea pemina
Dincolo de Brăila.

DOICIL

(Scris, la 27 decembre 1884, după Şerban Muşat, fost artilerist în regimentul IV, azi locuitor la Crucea-de-Piatră, în Bucureşti. Ca variantă, să se confrunte, în colecţiunea d-lui V. Alecsandri, legenda XXIX intitulată *Doncilă*, pag. 112—115. În poeziile populare sîrbeşti, figurează sub numele de *Doicin slăbănogul*. A se vedea traducerea franceză a lui Auguste Dozon, pag. 195. Sub titlul de *Gheorghe slăbănogul* se găseşte, ca imitaţiune, şi în poeziile populare bulgăreşti. Să se vadă pe d-o parte colecţiunile Miladinov şi Bezsonov, în care diferite versiuni se apropie de redacţiunea sîrbească, păstrîndu-se numele lui *Doicin*, pe d-altă parte textul şi traducerea franceză a lui Auguste Dozon, Paris 1875, nr. 40, pag. 68—71 şi 243—248.)

Foicică lemn cîineso,
În sat marele[1] sîrbesc,
Jumătate românesc,
D-a treia parte turcesc,
Nemerit-a,
Poposit-a,
Din drumul
Bugeacului,
Deliul[2]
Tătarului,
Călare p-un pui de leu,
Cu ochii-n cap ca de zmeu[3],
Cu cealmaua
Capului
Cît rotila
Plugului,
Cu gura cît beldia,
Cu trupul cît bute,
Deşte ca resteiele,
Mîini ca putineiele.
La ceauş daca trăgea,
Ceaşul se speria:
Biruri grele că punea
Şi-mi cerea, măre, cerea,
Nacafaua cînd făcea,
Tot de casă,
Vacă grasă
Şi seara fată frumoasă,
Iar care cu el dormea
Dimineaţa moart-o lua.
Satul, măre, i-a tot dat
De prînzit şi de cinat

[1] Inversiune, în loc de „în marele sat sîrbesc" sau „în al sat mare sîrbesc".

[2] *Deliul*, vorbă turcească: *deli*.

[3] Zmeu, slav *змій*, bulg. *змѣй*, însemnează dragon, şarpe înaripat, fiinţă mitologică în poeziile şi basmele române, ca şi în cele slave.

Nouă coptoare de pîini,
Nouă buți pline cu vin
Și bîtlage cu rachiu
Ca să aibe ăl deliu,
Deliul
Tătarului
Din fundul
Bugeacului.
Dar p-atît nu se lăsa:
Ce fată pe drum vedea
Cu privirea mi-o ochea,
Ceaușului poruncea,
Logodnică o cerea.
Foicică carofil,
Surioara lui Doicil
La tîrg, mare, se ducea
Carne grasă ca să ia.
Cînd tătarul o vedea,
Inima i se rănea:
Ceaușului poruncea,
Logodnică o cerea.
Ceaușul se supunea,
De dînsa s-apropia
Și din gură mi-i grăia:
— Henuțo, dumneata
De cu noapte t-ei scula
Ș-ei veni la casa mea,
Că logodnic ți-am găsit
P-un deliu, ce-am găzduit,
Pe deliul tătăresc,
Cînd îl văz, mă îngrozesc!
Ceaușul se supunea,
Îndărăt că se ducea,
Tătarului că-i spunea,
Iar a doua zi-i frigea
O turmacă la frigare
Ca să-i fie de gustare
Pîn-o veni prînzul mare,
Cu cincizeci de mîini
De pîini
Și bîtlage trei de vin.
Ilenuța, de-mi pleca,
Acas' la Doicil venea:
Oftînd
În casă intra,
Suspinînd
Afar' ieșea.
Pernioara de-i schimba,
D-a-ndaratele-o punea,
Ni la umbră,
Ni la soare,
Ni la cap,
Ni la picioare,
Ni la slabe
Brățișoare;
Iar Doicil, dac-o vedea,
Din guriță mi-o-ntreba:
— Ilenuțo, sora mea,
Ia spune neichii ceva:
Au ție ți s-a urît
De cînd io m-am bolnăvit,
De șapte ai jumătate
Că mă cauți zi și noapte,
Mutîndu-mi pernițele
Și fierbînd bucatele;
Au haine
C-ăi fi dorit
Și flori
Ăi fi ponosit;
Ori ție că ți-a venit
Vremea de căsătorit,

De eşti tristă şi oftezi,
Din ochi negri lăcrămezi?
Ilenuţa, d-auzea,
Ochişorii-n jos pleca
Şi din gură-i răspundea:
— D-alelei, Doicile frate,
Îţi spui, neică, cu dreptate
Că nici nu mi s-a urît
Cu tine îmbolnăvit
Căutîndu-te zi, noapte,
Şapte ai şi jumătate,
Nici haine
N-am ponosit,
Nici mie,
Nu mi-a venit
Vreme
De căsătorit;
Dar sînt tristă şi oftez,
Din ochi negri lăcrămez
Că ceaşul
Satului
E gazdul
Deliului
Din fundul
Bugeacului,
Cu gura
Cît beldia,
Cu trupul
Cît butia,
Cu degetul
Cît resteiul,
Cu mîna
Cît putineiul.
El pe toţi că i-a supus,
La grele biruri i-a pus:
Ia, de fiecare casă,
Pe lîngă văcuţă.
Grasă,
Şi cîte-o fată
Frumoasă.
El pe cîte le zăreşte
Cu privirea le ocheşte,
Cu ceaşul le peteşte,
Cu ele se logodeşte,
Dar pe cîte-a logodit
Moarte toate le-a găsit.
Plîng, Doicile, şi oftez,
Din ochi negri lăcrămez
Că mîine, spre răul tău,
Mi-a venit şi rîndul meu!
Stă Doicil de mi-o priveşte,
Gînduri multe se gîndeşte
Şi din gură mi-i grăieşte:
— Ilincuţo, sora mea,
Inima nu-ţi turbura,
Că chiar io l-oi cununa
Să se ducă pomina.
Ia deschide
Tu grajdul
Şi-mi găteşte
Pe Negrul
Cu ochiul
Ca postavul:
De cînd bolnav am căzut,
Soarele nu l-a văzut,
Nici soarele, nici luna,
Nici cîmpul, nici pajişteal
Ilenuţa se ducea,
Grajd de piatră descuia
Şi pe Negrul dezlega:
Afară de mi-l scotea,
Cu ţesala-l ţesăla,

Cu jeratec îl hrănea,
Cu gebreaua-l gebrărea,
Șeaua bine că-i punea
Și cioltarul mohorît
Numa-n aur și-n argint,
Face dîră pe pămînt,
Cum n-am văzut de cînd sînt.
Frumușel de mi-l gătea,
La Doicil mi se ducea
Și din gură mi-i zicea:
— Ieși, neică, de vezi pe Negrul
Înșelat,
Și înfrînat,
Cum e bun de-ncălicat!
Frățioru-i răspundea:
— De cînd sînt la boală grea,
Mi-ai dat cămăși de mătase,
Ca să-mi fie moi la oase;
Acum du-te-n celărel
Să-mi aduci un cojocel,
Și-mi scoate ăl buzdugan
Care-mi trage la cîntar,
Cu măciucă și cu zale,
Peste cinci mii de ocale.
Ilenuța se ducea,
Toate i le aducea
Și Doicil ce mai făcea?
Pe soră-sa c-o gătea,
Zestrea mîndră-i încărca
Și-nainte-o trimetea
Cu car mare, mocănesc,
Pe drumul împărătesc.
Pleca Iinca plîngînd,
Păr galben derăpănînd,
Din ochi negri lăcrămînd,
Fața albă zgîriînd
Și moartea cu foc chemînd.
Doicil mi se ridica,
Mîna-n streașină băga,
Măzdrăcelul își scotea,
Mazdracul și sabia;
De rugină le spăla,
Și-n pămînt de le trîntea,
Ca laptele le făcea;
Apoi sabia-ncingea,
Mazdrac sub cioltar punea
Și pe Negru-ncălica.
Buzdugan în mîini lua,
Cu dreapta
Mi-l arunca,
Cu stînga,
Mi-l sprijinea,
Și ca vîntul vîjiia:
Dar cotro mi se-ndrepta?
Spre tîrgul Odriiului,
La Poarta-mpăratului.
Merge Negrul tot jucînd,
Drumurile tot scurtînd,
Iar Doicil mereu gemînd.
Acolo de-mi ajungea,
Spume Negrul lepăda
Și Doicil ce mi-și făcea?
La-mpăratul se ducea,
Pe deliu-l-încondeia
Și poruncă dobîndea
Ca să-i facă ce-o putea.
Bine vorba nu sfîrșea,
Pe Negrul încălica

Şi ca vîntul se-ntorcea
În sat marele sîrbesc,
La deliul tătărăsc.
La deliu cînd ajungea,
Bolnăvior se prefăcea
Şi cu binele-i zicea:
— Iacă-ţi vine mireasa,
Soră-mea
Ilenuţa,
Şi toată zestrea
Cu ea;
Dar, pîn' şi ea mi-o sosi,
Pusei gîndul a veni
Să-ţi arăt pe nunul mare
De vro cinci mii de ocale.
Deliul
Tătarului,
Din fundul
Bugeacului,
Unde vorba-i auzea,
De pe scaun se scula
Şi la el se repezea
Palmă bună ca să-i dea,
Sufleţelul să i-l ia.
Dar Doicil ce mi-şi făcea?
Buzduganul repezea,
După ceafă mi-l lovea
La casa sufletului,
Unde-i păs deliului,
Măzdrăcel apoi scotea,
Mazdracul
Şi sabia,
Capul
De i-l reteza
Şi frumos
I-l trimetea
În tîrgul Odriiului,
La Poarta-mpăratului.
Ilenuţa cînd sosea,
Carul, măre, înşărca
Cu toate cîte găsea:
Zestrişoara-şi îndoia
Ş-acasă mi se-ntorcea.
Foicică ş-o lalea,
Cînd Doicil mi se-ntorcea,
Iar la boală că-mi cădea,
Şi, de vedea şi vedea,
Ilenuţii-i tot zicea:
— Dragă surioar-a mea,
M-a blestemat maică-mea,
Sufletul să nu mi-l pierz
Pîn' n-o fi să biruiesc
Un cap mare păgînesc.
Pe păgîn
L-am biruit,
Pe deliu
L-am ciocîrtit,
Ş-acum ceasul
Mi-a sosit.
Du-te-n satul românesc,
Ad-un popă creştinesc,
Păcatul
Să-mi spovedesc,
Cu Domnul
Să mă grijesc.
Ilenuţa l-asculta,
Din ochi negri lăcrăma,
Popă că mi-i aducea,
Creştineşte-l spovedea,
Cu taină-l împărtăşea,

Luminarea că-i ţinea
Şi Doicil sufletu-şi da.
Ilenuţa ce-mi făcea?
Căldarea pe foc punea,
Pe frate-su mi-l scălda,
Mai frumos că mi-l gătea
Şi cu flori l-împodobea,
Cînd, iată că se-ntîmpla
Împăratul de-mi sosea,
De Doicil tot întrebînd
Şi la dînsul alergînd.
Dar la dînsul cînd venea,
Cu-ntristare se-ntrista
Şi din gură ce-mi grăia?
— Nimeni aşa mare bine
N-a mai făcut pentru mine
Din cîţi sînt viteji pe lume,
El de deliu m-a scăpat,
Mare bine că mi-a fapt!
Mort pe masă de-l vedea,
Împăratul mi-l plîngea
Şi cu-alaiul ce-şi avea,
Pîn' la groapă-l petrecea,
Cu alai împărătesc
Ca de lucru vitejesc.
Iar Ileana ce-mi făcea?
Împăratul o-ntreba
Şi ca fată mi-o lua,
Cu vizir o logodea.
Io mă-nchin cu cîntecul
Ca lupul cu urletul.
Mai daţi o oca de vin,
Să zic: „la mulţi ani,
amin!"

TOMA ALIMOŞ

(Scris în Bucureşti, la 1867, după repausatul meu tată. Ca variante, să se compare în colecţiunea d-lui V. Alecsandri legenda XXIV, *Toma Alimoş*, pag. 72—74, iar în *Calendarul istoric şi popular* pe 1860, Editura librăriei G. Ioanid, pag. 149—152, *Sever Toma şi Sever Manea*, comunicat de d-l I.C. Fundescu.)

Foicica fagului,
La poalele muntelui,
Muntelui Pleşuvului,
În mijlocul
Cîmpului,
La puţul,
Porumbului,
Pe cîmpia verde-ntinsă,
Şi de cetine coprinsă,
Şade Toma Alimoş,
Haiduc din Ţara-de-Jos,
Nalt la stat,
Mare la sfat
Şi viteaz cum n-a mai stat.
Şade Toma tolănit
Şi cu murgul priponit
În pripoane de argint,
Şi mănîncă frumuşel,
Şi bea vin din burduşel,
Şi grăieşte în astfel:
— Închinar-aş, şi n-am cui!
Închinar-aş murgului,

Murgului sirepului,
Dar mi-e murgul vită mută,
Mă privește și m-ascultă,
N-are gură să-mi răspundă!
Închinar-aș armelor,
Armelor drăguțelor,
Armelor surorilor,
Dar și ele-s fiare reci,
Puse-n teci
De lemne seci!
Închinar-oi codrilor,
Ulmilor
Și fagilor,
Brazilor,
Paltinilor,
Că-mi sînt mie frățiori,
De poteri ascunzători:
D-oi muri,
M-or tot umbri,
Cu frunza m-or învăli,
Cu freamătul m-or jeli!
Și cum stă
De închina,
Codrul se cutremura,
Ulmi și brazi
Se cletina,
Fagi și paltini
Se pleca,
Fruntea
De i-o răcorea,
Mîna
De i-o săruta;
Armele din teci ieșea,
Murguleț-u-i rîncheza.
Pînă vorba-și isprăvea,
Burdușelul
Ridica,
Vinișorul
Că gusta
Și-n picioare se scula.
Ochii-și negri d-arunca,
Peste cîmpuri se uita
Și departe ce-mi zărea?
Că-mi venea, măre, venea
Stăpînul
Moșiilor
Și domnul
Cîmpiilor,
Manea, slutul
Și urîtul;
Manea, grosul
Ș-arțăgosul;
Venea, măre, ca vîntul,
Ca vîntul și ca gîndul,
Cu părul lăsat în vînt,
Cu măciuca de pămînt.
Pîn' la Toma cînd sosea,
Din guriță mi-i grăia:
— Bună ziua, verișcane!
— Mulțămesc-ți, frate
Mane.
— D-alei, Toma Alimoș,
Haiduc din Țara-de-Jos,
Nalt la stat,
Mare la sfat,
Pe la mine ce-ai căutat?
Copile
Mi-ai înșelat,
Florile
Mi le-ai călcat,
Apele

Mi-ai turburat,
Livezi
Verzi
Mi-ai încurcat,
Păduri
Mari
Mi-ai dărîmat.
Ia să-mi dai tu mie seamă,
Ia să-mi dai pe murgul vamă!
Toma, măre, d-auzea,
Din guriță-i cuvînta:
— Ce-ai văzut
Om mai vedea,
Ce-am făcut
Om judeca;
Pîn-atuncea, măi fîrtate,
Dă-ți mînia la o parte
Și bea ici pe jumătate,
Ca să ne facem dreptate.
Toma, pîn' să isprăvească,
Îi da plosca haiducească
Pe jumătate s-o golească
Mînia să-și potolească,
Ca c-un frate să vorbească,
Manea stînga
Și-ntindea,
Să ia plosca
Și să bea,
Iar cu dreapta
Ce-mi făcea?
Paloș mic că răsucea,
Pîntecele
I-atingea,
Mațele
I le vărsa,
Și pe cal încălica,
Și fugea, nene, fugea,
Vitejia
Cu fuga!
Foicică de rogoz,
Savai, Toma Alimoș,
Haiduc din Țara-de-jos,
Nalt la stat,
Mare la sfat
Și viteaz cum n-a mai stat,
Cumpătul că nu-și pierdea,
Mîna
La rană
Punea
Și din gură cuvînta:
— D-alelei, fecior de lele
Și viteaz ca o muiere,
Nu fugi, că n-am dat vamă,
Nu fugi, c-o să-mi dai seamă!
Vreme multă nu pierdea,
Mațele că-și aduna,
Cu brîu lat se încingea,
Mijlocelul că-și strîngea
Și la murgul se ducea,
Și pe murg încălica,
Iar din gură mi-i grăia:
— Murgule, murgușul meu.
Datu-mi-te-a taică-tău
Ca să-mi fii de ajutor
La nevoie și la zor.
Să te-ntreci cu șoimii-n zbor
Pîn-o fi ca să nu mor.
Tinerel că m-ai slujit,
Dar și-acum, îmbătrînit,

Să te-ncerci la bătrînețe
Cît puteai la tinerețe.
Azi te jur pe Dumnezeu
Să mă porți ca gîndul meu
Și s-ajungi p-al cîine rău,
Că mi-a răpus zilele,
Zilele, ca cîinele,
Pentru tine, murgule!
Pînă Toma se gătește,
Murgul coama-și netezește
Și din gură mi-i grăiește:
— Lasă șeaua, sai pe mine,
Și de coamă ține-te bine,
Ca s-arăt la bătrînețe
Ce-am plătit la tinerețe!
Pînă Toma se ținea,
Murgul, mare, și zbura;
Și zbura tocmai ca vîntul,
Fără s-atingă pămîntul.
Cît o clipă de zbura,
Mult pe Manea l-întrecea,
Iară Toma, de-l vedea,
Îndărăt se întorcea
Și din fugă-i cuvînta:
— Maneo, Maneo, fiară rea.
Vitejia ți-e fuga,
Că, de m-ai junghiat hoțește
Mi-ai fugit și mișelește.
Ia mai stai ca să-ți vorbesc,
Pagubele să-ți plătesc,
Pagubele
Cu tăișul,
Faptele
Cu ascuțișul!
Bine vorba nu sfîrșea,
Murguleț-u-și repezea
Și cu sete mi-l lovea;
Capu-n pulbere-i cădea,
Iar cu trupul sus, pe șea,
Calu-n lume se ducea.
Foicică micșunea,
Vreme multă nu trecea
Și pe Toma-l ajungea
Moartea neagră, moartea grea.
De pe cal descălica,
Ochiul
Se-mpăiejona,
Capul
I se învîrtea
Și-n des codru se pleca,
Iar din gură ce-mi grăia?
— D-alelei, murguțule,
D-alelei, drăguțule,
Ce-am gîndit
Am izbîndit,
Dar și ceasul mi-a sosit.
Sapă-mi groapă din picior
Și-mi așterne finișor,
Iar la cap și la picioare
Pune-mi, pune-mi cîte-o floare;
La cap, floare
De bujor,
Să mi-o ia mîndra cu dor,
La picioare
Busuioc,
Să mă plîngă mai cu foc
Apoi, mare, să te duci,
Drumu-n codri să apuci
Pîn' la paltinii trăsniți,
Unde-s frații poposiți!

Nimeni frîul să nu-ţi puie,
Nici pe tine să se suie,
Făr' d-un tînăr sprîncenat
Şi cu semne de vărsat,
Cu păr lung şi gălbior,
Care-mi este frăţior,
Frăţior de vitejie,
Tovarăş de haiducie.
Numai el frîul să-ţi puie
Şi pe tine să se suie;
Tu să-l porţi şi pe el bine,
Cum m-ai purtat şi pe
mine...
Bine vorba nu sfîrşea,
Sufleţelul că-şi dedea:
Codrul se cutremura,
Ulmi şi brazi
Se cletina,
Fagi şi paltini
Se pleca,
Fruntea
De i-o răcorea,
Mîna
De i-o săruta,
Şi cu freamăt îl plîngea.
Murgul jalnic rîncheza,
Cu copita că-mi săpa,
Groapă mică că-i făcea,
Fînişor îi aşternea,
Floricele că-i sădea,
Cu trei lacrămi le stropea,
Drumu-n codri c-apuca
Şi mergea, măre, mergea
Pîn' la paltinii trăsniţi,
La voinicii poposiţi.

GOLEA

(Scris în Bucureşti, la 1869, după Vasile Moscu, din strada Căluşeilor, Coloarea Neagră. O parte seamănă cu balada XXVI, intitulată *Codreanul*, în colecţiunea d-lui V. Alecsandri, pag. 86—92, alta cu cîntecul lui *Corbea.*)

În joia,
Joimarilor[1],
În vinerea
Ouălor[2],
În sîmbăta
Paştilor,
Stan al Bratei s-a sculat
Cu capul de somn umflat

[1] *Joi-mari* sau *Joia mare* şi *sfîntă*, se numeşte joia dinaintea Paştilor, cînd se fac colivi pentru pomenirea morţilor. A se vedea ale mele *Încercări critice asupra unor credinţe, datine şi moravuri ale poporului român.*

[2] În vinerea dinaintea Paştilor se încondeie ouăle şi se roşesc cu băcan, de unde şi numele de „Vinerea ouălor" sau „Vinerea seacă", pentru că în acea zi Cristos s-a aflat răstignit pe cruce. Credinţa populară spune că copilul ce s-ar naşte în acea zi e „sec de noroc"; nu-i merge bine, orice ar face în viaţă.

Şi la minte cam turlac,
Să facă d-un bairac,
Să vie la turci de hac.
Foicică ş-o lalea,
Bairacul cum făcea?
Cincizeci voinici că
stringea,
Cincizeci, măre, fără cinci,
Tocmai patruzeci şi cinci,
Tot voinici
D-ai Oltului,
Cum li place
Codrului,
Cum nu-i vine
Cîmpului:
Lungi
De mînă,
Tari
De vînă,
Tot porniţi pentru pricină;
Lungi
În coate,
Laţi
În spate,
Cu hangere
Ferecate;
Cu mustaţa-n barbaric,
Cum stă bine
La voinic;
Cu mustaţă
Cît o coadă,
Două la ceafă
Le-nnoadă,
Şi face nodul cît pumnul,
De se sperie păginul,
De-şi face cruce creştinul.

Foaie verde ş-o lalea,
Stan la Bratei se scula
Şi pe gînduri se punea,
Că pe voinici îi stringea,
Dar un harabaci n-avea.
Se gîndea, se răzgîndea,
Harabaci că nu-şi găsea,
Şi puse gînd la Golea.
Stan al Bratei ce făcea?
Vreme multă nu pierdea.
Pe voinici că-i aduna,
Întrei ei se sfătuia
Şi din gură le grăia:
— Hai să mergem
La Golea
Să-ntîlnim
Pe maică-sa
Şi să-i facem
Roche nouă,
Pe Golea să ni-l dea nouă,
Roche nouă-n patru foi,
Golea să meargă cu noi,
Să ne fie harabaci,
Bun la minte şi dibaci!
Stan al Bratei le zicea,
Cu voinicii că pornea,
Şi mergea, măre, mergea
Pîn-acasă la Golea.
Acolo, de-mi ajungea,
Pe muma Golii-ntîlnea;
Cu cinste i se-nchina,
Bună ziua
Că-i dedea,
Şi din gură

Că-i zicea:
— Bună ziua, mum-a Golii
Tocmai din ţara Moldovii!
Iar dînsa le răspundea
Şi din gură le zicea:
— Îţi mulţămesc ţie, Stane,
Şi ţie, şi cetei tale,
Te ştiu din ţara Moldovei,
Fecior al mătuşii Bratei.
Pe la noi ce-mi căutaţi,
Ce-mi cătaţi şi ce-mi umblaţi
Unii
Pe cai înşelaţi,
Alţii
Pe cai deşelaţi,
Care mai bine-nţoliţi,
Care rupţi şi jerpeliţi?
Au nu vă mai merge bine,
Ş-aţi înnemerit la mine
Ca să vă dau de mîncare,
Parale de cheltuială
Şi haine de premeneală?
Dar, ce stau eu de vorbesc
Şi-n casă nu vă poftesc?
Drumul v-o fi obosit,
Soarele v-o fi pripit;
Hai la masă să şedem,
Hai să bem
Şi să mîncăm!
Stan al Bratei, d-auzea,
Tapinos îi mulţămea
Şi din gură-i răspundea:
— Nici drumul ne-a ostenit,
Nici soare nu ne-a pripit,
Nici la tine n-am venit
Ca să ne dai de mîncare,
Parale de cheltuială
Şi haine de premeneală,
Ci-am venit, măre, să-ţi dăm,
Măre, d-o rochiţă nouă,
Pe Golea să ni-l dai nouă,
Roche nouă-n patru foi,
Să laşi pe Golea cu noi,
Că să-l avem harabaci,
Bun la minte şi dibaci,
Pentr-un pui de bairac
Să venim la turci de hac!
Baba, daca-mi asculta,
Ea lui Stan îi răspundea
Şi din gură mi-i zicea:
— De n-aş purta roche nouă
Pe Golea nu vi-l dau vouă,
C-a mai avut şapte fraţi,
Şapte fraţi ca şapte brazi,
Ş-a murit toţi într-o marţi,
Care de puşcă
'Mpuşcaţi,
Cari de sabie
Tăiaţi.
De n-aş purta roche nouă,
Pe Golea nu vi-l dau vouă,
Că numai el mi-a rămas
De la tat'su ca miras,
Mititel
Şi-nfăşăţel,
Mor fetele după el.
De n-aş purta roche nouă,
Pe Golea nu vi-l dau vouă,

Că și turci, și arnăuți
Tot de Golea sînt bătuți,
Și cu Golea învrăjbiți,
Și pe Golea îndîrjiți;
Voi s-aduc o noră-n șatră,
Să-mi aprinză foc pe vatră
Și să-mi facă
Subt firidă
Cîte-o turtă
Nedospită!
Stan al Bratei, d-auzea,
Trist pe gînduri se punea
Și cu baba mai vorbea,
Și pe baba mai ruga.
Foicică micșunea,
Golea-n casă că-mi dormea,
Îmi dormea, ori nu-mi
dormea,
Ori așa se prefăcea,
Că pe Stan cînd auzea,
Din somnat se deștepta
Cu urechea mi-asculta
Cîte vorbise
Mă-sa,
Cîte sporise
Ceata:
Ș-afară daca-mi ieșea.
Pe lîngă mă-sa trecea,
'N grajd de piatră că intra,
Cu trei deșteptă fluiera,
Pe roibul și-l deștepta
Și pe roibul că-l lua,
Înșelat
Și înfrînat,
Cum e bun de-ncălicat,
Lung
În trup
Și scurt
În gît,
Cum e bun de zurbalîc.
Golea mi-l încălica
Ș-afară dacă ieșea,
Mă-sei din gură-i grăia:
— Maică, măiculița mea,
Maică, ori ce-i vrea să zici
Io nu rămîi de voinici,
De ăști cincizeci fără cinci,
Tocmai patruzeci și cinci,
Ci mă duc la bairac,
Să mai viu la turci de hac,
Lui Stan cheful să i-l fac,
Să-mi fiu și mie pe plac!
Și după ce cuvînta,
Vorba mă-sei n-aștepta,
Pinteni roibului că da
Și ca vîntul se ducea,
De se vedea
Pulberea
După ceata de voinici,
Cincizeci, măre, fără cinci,
Ce-mi fac patruzeci și cinci,
De copii d-ai Oltului,
Cum îi place codrului.
Unii
Pe cai înșelați,
Alții
Pe cai deșelați,
Care mai bine-nțoliți,
Care rupți și jerpeliți.
Baba, dac-așa
Vedea,

Că nu-i asculta
Vorba,
Că nu-i aştepta
Ruga,
Baba din cap cleţina,
La Dumnezeu se uita,
Cruce sfîntă că-şi făcea
Şi din gur-aşa grăia
Şi cu foc îl blestema:
— Goleo, maică, să n-apuci
Mult departe să te duci,
Decît numai pîn' la turci,
Nici mai mult să haiduceşti
Nici mai mult să zăboveşti
Decît şase săptămîni!
Foaie verde şi-o lalea,
Golea, după ce pornea,
Haiducia că-ncepea:
Turci
Bogaţi
Că sărăcea,
Greci
Haini
Că chisăgea,
Leşi
Păgîni
Că pistosea,
Şi veste
Mi se ducea
De ccte
Şi de Golea.
Sangiacul, cînd auzea,
Cinci sute de turci pornea,
Numai turci şi arnăuţi,
Tot de Golea greu bătuţi,
Tot cu Golea învrăjbiţi,
Tot pe Golea îndîrjiţi.
Dincolo de Valea-Rea,
La Nedelea
Văduva,
Golea-mi sta
Şi petrecea,
Bînd la vin
Şi la pelin,
Bînd la vin cu vedrile,
Pelin cu ocalele,
Şi iar bea
Şi chefuia,
Pîn'la unul se-mbăta,
Iar cînd potera sosea,
Nici unul n-o mai simţea,
Afar' numai de Golea.
Gole-afară că-mi ieşea,
Cu turci
Se încăiera,
Pe arnăuţi
Că-i tăia,
Şi unul, care scăpa,
Veste la sangiac ducea
Că nu-i glumă cu Golea!
Sangiacul, daca vedea,
Sangiacul se necăjea,
Altă potera stringea,
Şi mai mulţi turci trimetea;
Dar nici ei nu isbîndea,
Tot bătuţi se întorcea.
Şase săptămîni trecea,
Şi blestemul se-mplinea.
Iată, măre, se-ntîmpla
Că Dumnezeu se-ndura

De Golea și de mă-sa.
Ce-i era,
Ce nu-i era,
Că Golii i se ura,
Haiducia că lăsa,
Ziua bună că-și lua,
Pe roibul încălica
Și la mă-sa se-ntorcea.
Iar, cînd potera venea,
Pe voinici că mi-i găsea,
Gazda le împresura
De nici veste că prindea.
Nainte cin' le ieșea?
Stan al Bratei cu voinicii,
Ca să se lupte cu turcii,
Cu turcii, cu arnăuții.
Se lua
Și se bătea,
Dar turcii mi-i biruia,
Pîn' la unul că-i tăia.
Golea, măre, de-mi scăpa,
După urma mîni-sa,
Mai ședea
Ce mai ședea,
O fată
Că-și alegea,
Nuntă mîndră
Că făcea,
Și mă-sii că-i aducea,
I-aducea o noră-n șatră,
Să-i aprinză foc pe vatră
Și să-i facă subt firidă
Cîte-o turtă nedospită.

GOLEA HAIDUCUL

(Variantă scrisă la Bogza, județul Rîmnicu-Sărat, după un bătrîn lăutar și comunicată la Paris, în anul 1875, de amicul meu Gr. G. Tocilescu.)

Pe munți, vere,
Pe munți, dragă,
Pe munții de siminici,
Vine-o ceată de voinici,
De voinici
Și de haiduci,
Tot voinici tomnatici
Vin pe cai sălbatici,
Grași
La falcă,
Groși
La ceafă.
Și-mi întreabă de Golea,
Că e vătaf de voinici
Peste patruzeci și cinci.
A-ntrebat cît a-ntrebat
Pîn' pe Golea l-a aflat.
Către Golea eă-mi grăia
Și din gură că-mi zicea:
— Scoală, Goleo, nu ședea,
Las' berea
Și mîncarea,
Să ne plimbăm pîn' colea.
Hai, c-am găsit d-o hazna,
Doar d-om cîștiga ceva.
Ce-om cîștiga într-o vară
Să bem cu mîndre-ntr-o seară

Şi s-avem de cheltuială,
Fără leac de supărare.
Golea,-ndată ce auzea,
Lăsa berea,
Mîncarea,
În grajd de piatră intra
Şi pe Negrul că scotea
Înşelat
Şi înfrînat,
Cum e bun de-nşălicat.
Picioru-n scară punea,
Dar, cînd era la plecare,
Striga mă-sa-n gura mare:
— Goleo, dragul mamii fiu
Mumă nu ţi-aşi fi să-ţi fiu.
Au n-ai straie
De-mbrăcat
Şi parale
De tocat,
De tu pe mă-ta o laşi
Pe mîna
Străinilor,
Pe coada
Tăciunilor?
Golea, de ş-o auzea,
Vorba-n seamă nu-i băga,
Ci-nşălica
Şi pleca,
Şi nici nu mai asculta
Tot ce dînsa i-a fost spus
Rostind vorbele de sus.
Vorba-n seamă nu-i băga:
Da pinteni şi mi-şi pleca.
Maică-sa se neşăjea
Şi din gură-l blestema:
— Goleo, Goleo, dragul meu,
Să dea sfîntul Dumnezeu
Potera să te-ntîlnească,
Pe tine să te topească,
Să mori, maică, împuşcat,
De poteri înconjurat!
Dar Golea n-o asculta,
Ci mereu înainta,
Nici prea mult că nu mergea;
Pînă colo-n Valea-Rea,
Cu trei poteri se-ntîlnea,
Care mi-l înconjura
Şi ţi-l lua la cătare
Cînd cu puşti, cînd cu pistoale.
Curgea gloanţele ca ploaia,
Şi iarba
Şi mai ceva.
Dar Golea
Nici se clintea,
Ci din gur-aşa grăia:
— Nu vă mai stricaţi iarba,
Că vă trebui-undeva,
Căci pe mine nu m-atinge
Nici fierul,
Nici oţelul,
Numai singur argintul!
Cel mai mic din poteraşi
Unde-aşa mi-l auzea,
Mîna-n pozunar băga,
D-un argint că mi-şi scotea,
Pe butuc
Că-l aşeza.

Cu baltac
Patru-l făcea.
În flintă mi-l așeza
Și-l bătea
Cu măciuca;
Apoi, măre, mi-l lua,
Mi-l lua cam la cătare,
Unde-i mai mare
Păsare,
La retezul părului,
Împotriva fesului,
Unde-i pâs voinicului.
Atunci Golea că-mi grăia
Și din gură le zicea:
— Voinici, stați
De nu mai dați,
Pe mine nu mă stricați,
Că asta nu e alta,
Ci este greșeala mea
Și blestemul maică-mea,
Să mor de pușcă
'Mpușcat,
De poteră
'Nconjurat
Și să-mi treacă numele
Cum trec săptămînele.
Așa unde-l auzea,
La el cu toți se-ndrepta
Și-ndată mi-l omora.
Care pe drum cum trecea
Veste la mă-sa ducea,
Iar baba, cînd auzea,
Astfel din gură grăia:
— El singur și-o căuta,
Dar și eu sînt cu păcat
Că cu foc l-am blestemat.
Blestemul părinților
E ca piatra munților,
Cade greu copiilor!

SCHIȚĂ BIOGRAFICĂ

Negoiță moșneanul trăia, ca om cu dare de mînă, pe la sfîrșitul secolului XVIII. Din satul Țoca, pe malul stîng al rîului Bîsca-Chiojdului, numele lui străbătuse nu numai în cătunul Poienele și în comuna Mărunțișul spre miază-noapte, nu numai în Cislău spre miază-zi (căci toate aceste localități se află pe coteturile malului drept al rîului Buzău), ci în tot plaiul Buzăului, care pe atunci era coprins în desființatul județ Sacul. Se spunea și se spune că Negoiță venise din Transilvania de prin părțile Făgărașului și că, stabilindu-se în plaiul Buzăului, cîștigase avere cu negoțul de vite.

Cu un caracter sever și iubitor de libertate, ca mai toți muntenii de inimă — pe care chiar ocupațiunile îi predispun către o viață ce nu recunoaște alt stăpîn afară de creatorul naturii mărețe — el se ciocnise

adesea și mult suferise din partea grecilor arendași, care din timpii cei mai vechi nu lăsaseră să le scape din mînă Cislăul. Chiar astăzi sînt arendașii moșiei, nu cu bună reputațiune în tot județul, și fac tot posibilul oă să o aibă continuu în exploatare.

Într-o astfel de situațiune, Negoiță, care avea ceva haiducesc în sînge și-n înfățișare, devenise reprezentantul simțimintelor naționale în contra regimului fanariotic. Îi părea rău că pe malurile Buzăului nu se ivește un Jian, ca pe malurile Oltului; dar, dacă vîrsta și poziținnea nu îl iertau să apuce calea haiduciei, el nu înceta să țină o frunte rădicată și un pept bărbătesc în contra grecoteilor asupritori.

Fiul său Gheorghe, cunoscut sub diminutivele de Gheorghiță, Gheorghelaș, Gheorghiaș etc., semăna tatălui său întru toate. Din fragedă-i etate se făcu renumit prin gîlcevile și bătăile provocate la cîrciuma grecilor din Cislău. Ca flăcăiandru, își creă un cult din adorarea femeilor și din băutură. Iubea cu deosebire pe o tînără, anume Ileana din Poieni, și cîntăreții populari ai timpului îi aplicaseră numele în următorul dialog erotic:

— Foaie verde samurastră,
Du-mi-te, Gheorghiț-acasă
Că zorile se revarsă
Și te-o bate tat'tu-acasă.
— Să mă bată cît de mult,
Io d-aicea nu mă duc,
Că mi-e drag în așternut
Cu tine să mă sărut.
Fir-ai fi, cui te-a făcut,
Pomană părinților.
Sărindar bătrînilor.

Negoiță, puțin mulțămînt de purtarea fiului său, voi să-l însoare, ca pe de o parte să-l mai astîmpere, pe d-alta să-l hotărască a se apuca de muncă. Dar toate stăruințele rămaseră deșarte, căci Gheorghelaș îl combătea cu starea de atunci a societății și cu chiar simțimintele de ură în contra grecilor, pe care dînsul i le sădise în inimă. Bătrînul lăutar Dumitru Buzatul din Cislău cîntă și pînă astăzi următorul dialog, compus de tatăl său, ca martur auricular la desele certuri dintre tată și fiu:

— Frunsă verde de dudău,
Însoară-te, fătul meu,
Pînă mai trăiesc și eu:
Să te văd gazdă de oameni
Lasă-te de grecotei,
Că n-o scoți la cap cu ei!
— Tată, vezi căsătoriții;
Parcă sînt bușteni, pîrliții.

Şi cu tată-tău să sameni,
Nu umbla din sat în sat,
La neveste cu bărbat;
Nu tot zice că te-nsori,
Că cu zile mă omori.

Ia te uită la flăcăi:
Parcă-s fluturaşi pe clăi!
Tată, grecii mă omoară:
Tu-mi ziceai să-i dăm afară!

Cînd, la 1821, izbucni mişcarea naţională în contra regimului fanariotic, Gheorghelaş nici că aşteptă. Părăsi totul şi alergă să se înroleze între panduri, cu care participă la toate luptele date în contra arnăuţilor la Pătîrlage, la mînăstirea Cîrnul, la Niscov şi la mînăstirea Gătanul. E de notat că d-l Alexandru Pelimon, în scrierea-i intitulată *Catastrofa întîmplată boierilor în mînăstirea Cătanul la* 1821, vorbeşte ceva despre acest haiduc, însă într-un mod palid şi după nişte date greşite.

Pe la 1825, obosit de o viaţă aşa de agitată şi dezgustat de tragicul sfîrşit al lui Tudor Vladimirescu, Gheorghelaş se întoarse la Ţoca. După cîtva timp, se însură, şi mai tîrziu făcu cumătru pe un Ştefan din satul Cătina, căruia îi dărui un inel, cînd îi boteză copilul.

Viaţa conjugală părîndu-i-se nepotrivită cu aplicările-i firesti, adună mai mulţi dintre tovarăşii de arme de la 1821, îşi părăsi soţia şi casa, se puse în capul unei cete înfiorătoare şi, retrăgîndu-se la codri, începu a bîntui ţinuturile, mai cu seamă judeţele Sacul şi Prahova. Nu trecu mult timp şi deveni spaima munţilor. Întîia poteră trămisă după dînsul se afla sub conducerea căpitanului Macovei din Star-Chiojdu, judeţul Prahova, care, fiind surprins străvestit, fu ucis de către Gheorghelaş.

A doua poteră (între anii 1830—1835) izbuti să-l răpue, însă numai prin trădare, căci avea drept căpitan pe menţionatul Ştefan din Cătina. Haiducul i se încrezu, ştiindu-l că e cumătru, el însă îl ucise, puind ca glonţ chiar inelul ce Gheorghelaş îi dăruise mai nainte. Capul lui fu trămis la Bucureşti şi, înfipt într-o prăjină, fu lăsat mai multe zile la privirea trecătorilor. Corpul îi fu îngropat la Chichilăi, în apropiere de poteca care duce peste plaiurile Penteleului. Ciobanii, care totdeauna fuseseră devotaţi haiducului şi care pînă azi îi păstrează amintirea, arată cu respect mormîntul vestitului Gheorghelaş.

Pe timpul haiduciei, întrase în legături amoroase cu o fată din partea locului. Ea-l iubi cu atîta pasiune, încît îi sacrifică chiar viața. Ca să fie nedespărțită de dînsul, ca să împărtășească amîndoi pericolul sau veselia, se hotărîse să intre în ceată și să haiducească împreună. Într-o luptă cu potera, întîmplată în munții Penteleului, fu ucisă pe cînd voia să-l apere, luptîndu-se voinicește. Pe locul unde fu îngropată se rădică o cruce de lemn, pe care o reînnoiesc ciobanii, ori de cîte ori se strică. Vizitatorii munților o pot vedea totdeauna, căci toți știu unde se află și toți arată trecătorului ceea ce ei numesc „Crucea fetii".

GHEORGHELAȘ

(Cules în comuna Chiojdul și comunicat, în martiu 1885, de d-l Iorgulescu, profesor și director al gimnaziului din Buzău, împreună cu notele din jos și cu cele coprinse în „schița biografică", spuse de preotul Neagu din Cislău, amic din copilărie cu Gheorghelaș și fost protopop al plaiului Buzău.)

Frunzuliță
Ș-o crăiță,
Cine-mi urcă la Istrița[1]?
Savai, căpitan Gheorghiță,
Feciorul lui Negoiță,
Ce-mi umblă
Din stînă-n stînă
Să cerce brînza
De bună,
Din perdea[2]
Pînă-n perdea,
Să-și aleagă
D-o pielcea
Să facă cușmă
Din oa,
Cușmă neagră, mocănească,
Ca nimeni să nu-l cunoască.
Apoi, măre, ce-mi făcea?
Pe Plăișor[3] mi-apuca,
Tot la capul plaiului,
La stîna Visterului[4].
Acolo, dac-ajungea,

[1] *Istrița* e un însemnat munte din județul Buzău. Sub dînsul se zice c-ar fi fost cetatea dacică *Comidava*. E de notat că aci s-a găsit faimosul tezaur gotic, cunoscut sub numele de *Cloșca cu pui* sau *tezaurul de la Pietroasa*. La poalele Istriței se află și o carieră de piatră.

[2] *Perdeaua* e adăpostul pentru oi, făcut din bîrne sau scînduri.

[3] *Plăișorul Istriței* se întinde, de la muntele zis „Fîntîna hoților", pînă lîngă satul Cislău.

[4] *Visterul* era vătaful plaiului Buzău, cu reședința în Pătîrlage.

Baciului așa-i grăia:
— Moș Radule, barbă sură,
Eu nu crez pe cei ce jură[1];
Să-mi dai o sută de lei
C-ai ajuns vătaf de oi.
— Ba zic, zău, pre legea mea
Că n-am în pungă para:
De belele, de nevoi,
M-am făcut vătaf de oi.
Bine vorba nu sfîrșea,
Visterul că mi-l afla,
Și potera mi-l prindea,
Bat-o Maica Precista;
Potera de pe Buzău,
S-o fi bătut Dumnezeu.
Frumușel că mi-l lega,
Pe Plăișor l-aducea.
În Cislău cînd cobora,
Se pleca ca să-bea apă[2],
Macovei[3] îi da în ceafă,
De bea apă sîngerată,
Cu măsele-amestecată.
Gheorghelaș nu se plîngea,
Dar gînd rău, măre,-i punea:
Să-l prinză, cînd o putea,
Cam la capul Plaiului,
La stîna
Visterului,
Pe calea
Vornicului
'N vremea
Mițuitului[4].
La Vister
Daca-l ducea,
La mare bir
Că-l punea:
Nu-l punea
Ca p-un copil,
Ci-l punea
Ca p-un mazil.
Șapte ani la biruri da,
Dar de groaza
Birului,
De frica
Zapciului,
Măre, se băjenărea
Tot pe Bîsca-făr'-de-cale[5],
Făr' de nici o supărare,
Pînă-n capul Plaiului,
La stîna Visterului.

---

[1] Aci lipsesc mai multe versuri în care trebuie să se fi spus despre ce se jurase moș Radul.

[2] Rîul Buzău trece prin marginea comunei Cislău.

[3] *Macovei*, căpitan de poteră, era originar din comuna Chiojdul-Mare, județul Prahova. Nepoți de ai lui trăiesc și astăzi.

[4] *Mițuitul* sau *mițuiala* însemnează tăierea lînei de pe oi.

[5] *Bîsca Chiojdului* e formată din două pîraie: *Bîsca-făr'-de-cale*, care se înfundă în munți, și *Bîsca-cu-cale* pe a cărei vale foarte largă se poate merge cu carul încărcat pînă la *Tabla-Buților*, fruntaria despre Transilvania. După opiniunea lui B. Iorgulescu, numai pe aci Mihai Viteazul

Foaie verde crăci de tei,
Macovei
S-a dus la mici
Tot la capul Plaiului,
La stîna Visterului.
Foaie verde ș-o lalea,
De mițuit s-apuca,
La Gheorghelaș nici gîndea.
Dar Gheorghelaș mi-l
Pîndea
Și din codru-mi scobora,
Macovei, cum îl zărea,
Tocma-n stînă
Că-mi intra,
Sarică
Pe el lua,
Între burduși[1] se culca,
Iar Gheorghiță, cînd sosea,
Baciului așa-i grăia:
— Alelei, moș barbă sură,
Ai pe cineva la stînă,
Să nu facem vro pricină!
— Ba, zic rău, pre legea
mea,
Că nu am pe nimenea;
Dar aseară, pe-nserat,
(Lucru mic ni s-a-ntîmplat:)
Mînătorul (ce-a făcut?
Lapte dulce c-a băut,)
De friguri s-a bolnăvit,
În strungă mi-a adormit
Ș-acum în stîn-a intrat
Și-ntre burduși s-a culcat.
Gheorghe-n stînă de intra,
Pe Macovei îl zărea
Și așa mi-l judeca:
— Foaie verde crăci de
tei,
Legea ce n-ai, Macovei,
Cin' te scoase-n ochii mei?
Zilele tele
Sfîrșite,
Păcatele mele
Multe?
Macovei mi se ruga,
(Și din gură-i cuvînta:)
— O, Gheorghiță,
Gheorghelaș,
La inimă om vrăjmaș,
Ia-mi calul, ia-mi oile,
Dar lungește-mi zilele
Ca să-mi văz copilele[2]!
— 'Ți iau calul, 'ți iau oile,
Și-ți scurtez și zilele,
Că știi oare, au nu știi
Că-n Ghisdita[3] mă găsii?
Frumușel tu mă legai,
Pe Plăișor mă coborai

și-a putut trece oștirile în Transilvania. Rușii, ori de cîte ori au ocupat Muntenia, și s-au temut de vreo ciocnire cu Austria, au fortificat cu multă stăruință această poziție strategică.

[1] *Burduși* în loc de *burdufi* (singular *burduf*).

[2] Se zice că Macovei a avut vro 24 fete.

[3] *Ghisdita*, deși localitate în județul Buzău, pare cam depărtată de punctul unde se petrece acțiunea narată în legendă.

Şi, cînd fuse la Cislău
Şi beam apă din Buzău,
Tu-mi dai cu cizma-n ceafă,
De beam apă sîngerată
Cu măzele-amestecată!...
Apoi paloşul scotea,
Patru ciozvîrţi îl făcea
Şi-n prepeleac îl punea,
Iar la baci de se-ntorcea,
Din guriţă mi-i grăia:
— Moş Radule, barbă sură,
Între noi nu este ură:
Dă-mi ceva de de-mîncare
(Să nu plec cu supărare;)
Alege-mi d-un mieluşel
La două ci plecăţel,
Un berbece de căldare,
O mioară de frigare
Şi-un căşuţ din chiegătoare
Să ne fie de prînzare!...
(Moş Radul i le dedea,
Gheorghelaş mi le lua,)
La ciochină
Le-agăţa
Şi-n Poiană
Se ducea;
Savai, la Poiana lată
Ceata-i lui Gheorghe-a-dunată:
Care focuri o-aprindea,
Care cîrlani jupuia,
Care mămăligi făcea.
Gheorghelaş calu-şi plimba
Şi rău semn i se făcea.
Foaie verde de lipan,
Savai căpitan Ştefan[1],
Căpitan de poteră,
Bată-l Maica Precistă,
De Gheorghe cum a aflat
Că iar în codru-a intrat,
După el mi s-a luat
Şi-n Poiana c-a sosit
Unde-i Gheorghe poposit.
(Acolo de-mi ajungea,)
Căpitanul ce-mi făcea?
Poterei aşa-i grăia,
Poterei de pe Buzău,
Prăpădi-o-ar Dumnezeu:
— Ia să-mi staţi, copii, pe loc
Să dăm lui Gheorghe
D-un foc,
Că Gheorghe s-o necăji
Şi pe toţi ne-o prăpădi!
Luă juntul ghintuit,
Plin cu trei gloanţe d-argint;
D-un copaci s-alătură,
La cătare mi-l luă
(Şi cu gloanţele-l zbură,)
În casa sufletului,
Din josul burieului,
Unde-i păs voinicului.
Gheorghelaş mîna-şi punea,

[1] Căpitan *Ştefan*, capul poterei, cumătru cu Gheorghelaş, originar din comuna Cătina.

Un inel din răni scotea
Și din gur-așa-i grăia:
— Legea ta, ce n-ai,
Ștefane,
(Și cumetre de vînzare;)
Un inel
Ți-am dăruit
Și cu el
M-ai prăpădit;
Dar să mor eu pînă mîine
Să nu mînc carne din
tine!...

Flinta-n cătare lua,
D-o piatră se rezima
Și pe Ștefan mi-l ochea,
Dar și moartea mi-l sosea
Și așa înremenea.
Trei zile-acolo că-mi sta.
La el nimeni se ducea:
Mare frică-i coprindea.
De la trei zile-ncolea,
Beșg Ilie[1] se scula,
La Gheorghelaș se ducea.
Capul iute-l reteza,
La Vister că l-i ducea,
Iar Visterul,
Ca hengherul,
Din cap creierii-i scotea,
'N București îl trimetea.
Cîți în cale-l întîlnea,
(Cîți la dînsul se uita,)
Lacrămile-i podidea
De frumos ce-mi mai era.

GHEORGHELAȘ

(Variantă scrisă în ziua de 14 august 1883, la Lacul-Sărat, după Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei. Să se confrunte cîntecul XX, *Sava Gheorghiță* sin *Gheorghilaș*, din broșura d-lui N. Caranfil, Huși, 1872, pag. 56—64.)

Foaie verde ș-o crăiță,
Cine-mi suie la Istriță?
Savai, căpitan Gheorghiță,
Feciorul lui Negoiță,
Negoiță din Cislău,
Strănepot de solgbirău.
Foicică de dudău,
La munte, pe drumul greu,
Urcă-mi-se tot mereu,
Că de mult lui tată-său
I-a cam ieșit nume rău:
C-a venit din Făgăraș
Flăcău tînăr și gingaș,
Dar la inimă pizmaș.
Iar Gheorghiță,
Gheorghelaș,
Îmi tot umblă
Prin perdele
Ca să strîngă
La pelcele
Să facă cujme din ele;
Și umblă
Din stînă-n stînă

[1] *Ilie Beșg*, moșnean din comuna Bătrînul, județul Prahova.

De tot gustă
Din smîntînă,
Să vadă
Brînza de-i bună,
Iar de bagă
'N gur-o dată,
Scuipă
Că prea e sărată,
Şi zice
Că e stricată.
După miercuri, joi trecea
Şi voinicul tot silea
La Istriţă de-mi suia.
Acolo, dac-ajungea,
Gheorghelaş mi se ducea
La fîntîna
Bradului,
La păşunea
Radului,
Radului
Mocanului,
Radului
Plndarului,
Şi pe Radul de-ntîlnea,
Cu guriţa-l întreba,
Către dînsul tot zicea:
— Foaie verde ş-o răsură,
Moş Radule, barbă sură,
Cu stîna
Tocma-n pădure,
Cu coliba
De trei bîrne
Făcută
P-o rădăcină,
Tremură
Ficatu-n mine:
Ce-am păţit n-am păţit
bine.
Ştii tu, mă, pe Macovei,
Feciorul
Lui moş Matei
De la vîrful
Lui Ursei?
— De ştiut, io l-am ştiut,
De vestit l-am cunoscut:
Oile i le-am păscut
Cînd eram în floarea mea,
Cînd îmi mijea mustaţa.
— Io de copil l-am slujit
Cu credinţă, cu cişit;
Şi cîţi ani l-am tot slujit,
Bănuţi mi-am agonisit,
Avere mi-am întocmit:
El la mine c-a rîvnit,
La mine s-a lăcomit.
De tînăr m-a însurat
C-o nepoată, ce mi-a dat,
Şi tot el
M-a cununat.
Arză-l focul
Om spurcat,
Că şi zestrea
Mi-a mîncat,
Şi nevasta
Mi-a luat
Şi cu fi-su mi-a plecat,
P-aicea s-a acioat.
Dar p-atît nu s-a lăsat,
Ci de bani m-a jăfuit:
M-a lăsat sărac lipit,

De umblu
Pe la perdele,
De tot caut
La pelcele
Ca să fac cujme din ele;
După brînză, după oi
Să trăiesc și eu din joi,
Să trăiesc pîn' mai apoi;
Că decît să haiducesc,
Mai bine negustoresc
Cu ce-o lăsa Dumnezeu
Și cum mi-o fi rîndul meu.
Tu zici
Că l-ai cunoscut,
Dar p-aici
Nu l-ai văzut?
De mine
N-a pomenit?
De gazdă
Nu ți-a vorbit?
— De, mă, căpitan
Gheorghiță,
Fecior al lui Negoiță,
Negoiță din Cislău,
Strănepot de solgbirău,
Am văzut pe Macovei
Acum două zile, trei,
Dar deloc
N-am auzit,
De tine
C-a pomenit;
De gazdă
Nu mi-a vorbit.
— De l-oi prinde, mă, să știi
Că s-a dus de printre vii;
Rău și-a bătut joc de mine;
Io de el o să-mi bat bine.
Dar ia spune-mi, frățioare,
N-ai ceva tu de vînzare?
— Am pelcele și am lînă,
Dar sînt dincolo, la stînă.
— Io n-aș vrea
Să merg la stînă,
Să nu dau
De vro pricină.
— De, mă, căpitan
Gheorghiță
Fecior al lui Negoiță,
Negoiță din Cislău,
Strănepot de solgbirău,
Ți-a cam ieșit nume rău:
Că ești tînăr și gingaș,
Dar la inimă pizmaș;
Că tot umbli
Prin perdele
Spuind că strîngi
La pelcele
Ca să faci
Cujme din ele;
Că umbli
Din stînă-n stînă
Și mereu guști
Din smîntînă;
Că de bagi
În gur-o dată,
O scuipi
Că prea e sărată
Și zici
Că este stricată;
Că tu nu cauți
Pelcele,

Ci te ții
Tot de belele,
Să afli
Pe Macovei,
Feciorul
Lui moș Matei,
De la vîrful
Lui Ursei!
— Așa-i, Radule, așa,
Dar nu e din vina mea:
De sînt tînăr și gingaș,
Nu-s la inimă pizmaș,
Cî pe Macovei vrăjmaș,
Că dînsul m-a jăfuit
D-am rămas sărac lipit,
Să umblu după pelcele
Ca să fac cujme din ele.
Foaie verde ș-o lalea,
De vorbea ce mai vorbea,
Radul, măre, că-mi pleca
Cu Gheorghiță-alăturea.
Mult pe munte nu suia,
Pîn' la stînă c-ajungea.
Ajungea, ori n-ajungea
Că Gheorghiță se-ntorcea,
Stîna, măre,-mi ocolea,
Pretutindeni se uita,
Parc-ar fi căutat ceva.
Și după ce se uita
Și din ochi tot căuta,
De Radul s-apropia
Și din gură-l întreba:
— Moș Radule, barbă sură,
Ai pe cineva la stînă
Ca să nu fac vro pricină?
Și moș Radu-i răspundea
Și din gură mi-i zicea:
— Ba să nu faci
Vro pricină,
Ca să vezi
Ce e la stînă:
Mai aseară,
Pe-nnoptat,
Oile-n strungă
Le-am dat;
Mînătorul s-a sculat,
Lapte dulce-a tot mîncat,
Frigurile l-au luat,
Ș-acum zace
Răsturnat,
Pe pelcele
Așezat:
Să nu-l iei drept cine știe
Și să faci vro istorie.
Vorba bine nu sfîrșea:
Turme
De berbeci scotea,
De ele s-apropia,
Lui Gheorghiță le-arăta.
Gheorghelaș, de le vedea,
Nici o vreme nu pierdea,
Ci din gură mi-i zicea:
— Moș Radule, barbă sură,
Ia dă-mi foarfecele-n mînă
Să-i încerc la mițuială
Pîn-om veni la tocmeală!
Moș Radul mi-l asculta,
Foarfece-n mînă că-i da,
Iar Gheorghiță ce-mi făcea?
Mîna p-un berbec punea,

Numa-n frunte că-l tundea:
Îl tundea ori nu-l tundea,
Că ochi negri d-arunca,
Îmi zărea, măre, zărea,
Îmi zărea pe Macovei,
Feciorul
Lui Moș Matei,
De la vîrful
Lui Ursei,
Și pe dată ce-l vedea,
Numa-n gînd îl suduia,
Numa-n gînd îl înjura,
Dar nimică
Nu-i zicea,
Nici o vorbă
Nu scotea,
Ci, berbecii de-ncerca,
Nu-l prea lîna mulțămea,
Că de lînă zor n-avea.
Gheorghelaș, daca vedea,
Tot pelcele că-i cerea,
Și moș Radu-l asculta,
La grămadă că-l ducea.
Gheorghelaș se tot uita,
Gheorghelaș se întorcea,
Piei mărunte c-arunca,
P-ale mari le alegea.
Alegea, tot alegea
Pînă bine că-i venea:
La Macovei alerga,
Mîna-n chică-i înfigea
Și de păr îl tîrnuia,
Stînga-ntreagă mătura.
Macovei se speria,
Macovei se văieta
Și din gură se ruga:
— Măi Gheorghiță,
Gheorghelaș,
Voinic tînăr și gingaș,
Nu fi pe mîne vrăjmaș!
Ia-mi calul și armele
De-mi iartă păcatele
Să-mi hrănesc nepoatele,
Și-mi lungește zilele
Să-mi mărit
Copilele,
Că le curg
Lacrămile.
Iar Gheorghiță-i răspundea
Și din gură-l judeca:
— Frunzuliță foi de tei,
Fir-ai jurat, Macovei,
Cin' te scoase-n ochii mei?
Zile scurte
D-ale tele,
Ori păcate
D-ale mele?
Io la tine m-am băgat
Șapte ai de zile-argat.
Șapte ai, cît ți-am slujit,
Vai de mine ce-am pățit:
Copiii-ți m-a-mbătrînit!
Mă duceam să-mi cumpăr
pîine?
Șapte-opt trăgeau
De mine.
Mă duceam să beau rachiu?
Vro cinci mă trăgeau
De brîu.
Mă duceam ca să beau apă?
Mă loveau
Cu cizma

N ceafă,
Mă da
Cu dinţii de piatră
Şi beam apă
Sîngerată
Cu măsele-amestecată.
Dar p-atît nu te-ai lăsat
Pînă nu m-ai însurat
C-o nepoată ce mi-ai dat.
Io de zestre
Ce-am luat,
Tu de zestre,
Ce mi-ai dat?
Doi
Cotoi
În loc de boi,
Ş-o pisică
Fătătoare
'N loc de vacă
Mulgătoare,
Că mă ştiai om cinstit
Şi cu bani agonisit,
De simbrie neplătit,
Nici p-atît nu te-ai lăsat,
Ci cînd fuse la-nsurat,
Atunci tu m-ai cununat
Cu ăl popă de la sat.
Ţine nunta
Zi de vară
Pîn' duminică
'N deseară,
Cînd tu, măre,
Te sculai,
Ca nun mare
Ce erai,
Şi pe mine mă luai,
Vin cu plosca îmi dedeai
Pînă cînd mă îmbătai;
Apoi, măre, m-apucai
Şi de mijloc mă-ndoiai,
De carîmb mă aplecai;
Spuză-n cizme că-mi băgai
Şi la jocuri mă-nhăţai.
Cînd săltam
Şi cînd jucam,
Tot de spuză mă frigeam
Pînă cînd mă oboseam,
Pînă cînd mă ameţeam,
Pînă cocă mă făceam.
Tu atuncea
Ce-mi lucrai?
Pe fină-ta
Mi-o luai,
Cu fi-tu o-mpreunai,
La cîntece porunceai,
Tot cu mine că-mi jucai.
Nici p-atît nu te lăsai:
Bănişorii că-mi luai,
Cu mireasa că-mi plecai,
Nevăzut că te făceai,
Prin perdele pribegeai,
De mine te ascundeai,
Sărac lipit mă lăsai!
Cheorghelaş, daca vorbea,
Bine vorba nu sfîrşea,
Şi de chică-l apuca,
De cinci ori îl învîrtea,
Stîna-ntreagă mătura.
Macovei se văieta,
Macovei se spăria
Şi din gură-l mai ruga:

— Măi Gheorghiță,
Gheorghelaș,
Voinic tînăr și gingaș,
Ia-mi calul și armele
De-mi iartă păcatele
Să-mi hrănesc
Nepoatele;
Și-mi lungește zilele
Să-mi mărit
Copilele,
Că le curg
Lacrămile.
Iar Gheorghiță-i răspundea
Și de mumă-l suduia:
— Ba o să-ți iau zilele,
Ca să-ți lași
Copilele
Și să-ți faci Nepoatele
Să-ți plîngă păcatele!
Așa, măre, cînd zicea,
Iar la el se repezea,
Iar de chică-l apuca:
De opt ori îl învîrtea,
Stîna-ntreagă mătura,
Numai sufletu-i lăsa.
Foicică ș-o lalea,
Dar moș Radul ce făcea?
Daca vedea și vedea
Că gluma se îngroșea,
Că pe Macovei bătea
Pînă sufletul să-i ia,
La Gheorghiță se ducea
Și cu binele-i zicea:
— Mă Gheorghiță,
Gheorghelaș
La chip tînăr și gingaș,
Nu fi pe mine pizmaș,
Nu fi pe dînsul vrăjmaș,
Că d-aia venișI la stînă,
Să mai faci cîte-o pricină?
Ci lasă-i, mă, zilele
Că ți-o da averile;
Toți bănuții și-a cărat
Și la mine i-a-ngropat.
Cată colo, după ușe,
C-am un ulei cu cenușe,
Și ia cinci sute de lei,
C-a fost bănișorii tăi!
Gheorghelaș, de-l auzea,
Și mai mult se necăjea,
Lui moș Radu-i răspundea:
— D-alei, moș cu barbă
sură,
Rău de treabă, bun de gură,
D-aia mi te tot codeai,
D-aia pizmaș mă făceai,
Că gazdă de hoți erai!
Și cînd vorba
Isprăvea,
La măciucă
Se uita:
Cu dreapta
C-o apuca,
În cîntar că mi-o punea
Zece oca că-mi venea:
Și unde mi-o apuca,
Și unde mi-o scutura,
Și unde mi-o învîrtea,
Frica-n oase le băga,

Frica morţii-i coprindea.
Moş Radul înmărmurea,
Barba
Că i se zbîrlea,
Limba
I se-mpleticea
Şi cu binele-i zicea:
— Mă Gheorghiţă,
Gheorghelaş
La chip tînăr şi gingaş,
Nu fi cu mine vrăjmaş,
Că tot colo, după uşe,
Am alt ulei cu cenuşe:
Mai ia cinci sute de lei,
C-a fost bănişorii tăi!
Gheorghelaş, cînd l-auzea,
Foarfece-n mînă lua
Şi pe Radu-l sperla
Să-i taie bărbăria:
— Moş Radule, barbă sură,
O să-ţi scoţ
Limba din gură
Pentru că mi-ai spus
Minciună,
Ş-o să-ţi tai din bărbărie
Să te leapezi de hoţie:
Ştii că omul
Însemnat
E de domnul
Blestemat!
Iar, din gură de-i zicea,
Foarfecele o-apuca
Şi la el se repezea,
Barba sură-i apuca,
Barba sură că-i tăia.
I-o tăia? Nu i-o tăia:
Numai vîrful că-i tundea!
Atunci moşul, de vedea
Că glumă se îngroşa,
Că Gheorghiţă nu glumea,
Cu binele mi-l ruga,
Şi din gură-i mai zicea:
— Mă Gheorghiţă,
Gheorghelaş,
La chip tînăr şi gingaş,
Nu fi cu mine vrăjmaş,
Că tot colo, după uşe,
Am ş-alt ulei cu cenuşe:
Mai ia cinci sute de lei,
C-a fost bănişorii tăi!
Gheorghelaş, daca vedea
Că şi-a-ntors toată starea,
După uşe
Se ducea,
În cenuşe
Căuta,
Trei uleie dezgropa,
În dăsagi că le turna.
Apoi se milostivea,
Viaţa că le dăruia:
Cu măcluca
Îl lovea
Şi cu gura
Le vorbea,
Şi prea bine-i judeca,
Apoi calu-ncălica,
Potecuţa-şi apuca,
Stîne
Mari
Îşi cumpăra,
Turme
Grase

Că-şi prăsca,
Pomina de se ducea
Din Cislău la Istriţa,
De la Istriţa
'N Focşani,
La Moldova,
'N Botoşani,
Că tot căpitan Gheorghiţă,
Feciorul lui Negoiţă,
A bătut pe Macovei,
Feciorul
Lui moş Matei
De la Vîrful
Lui Ursei.

BURULEAN

(Scris în satul Dragoslavele şi publicat la 1870 în *Foaia Societăţii Românismul*, an. I, [1870, aprilie, nr. 1], p. 41—42 [43], de comisiunea de redacţiune, din care făcea parte şi autorul acestei colecţiuni.)

Foaie verde izmă creaţă,
Cînd fu joi de dimineaţă,
Cam pe rouă, cam pe ceaţă,
Căzu lui Buruleanu greaţă,
Şi greaţa de dimineaţă
E scurtare de viaţă.
Iar el, măre, ce-mi făcea?
De pe sofa se scula,
Pe ochi bine se spăla,
O dulceaţă că-mi lua,
Un pahar de cafea bea,
Dar nimic nu-i folosea:
Mai rău greaţă că-i venea.
Daca vedea şi vedea,
El spre grajd se îndrepta,
Pe Vînătul mi-l scotea,
Binişor că-l ţesăla,
Cu gebreaua
Că-l ştergea,
Cu unt-de-lemn îl ungea,
Părul
Inele-i făcea,
Şeaua
Pe dînsul
Punea,
Frîul
În cap îi băga,
Frumuşel
Mi-l înştruna,
Şi pe dînsul
S-arunca
Şi din gur-aşa-i grăia:
—Hai, Vinele, dumneata!
Ia, măre, tot scutură-te
De sudoarea
Grajdului,
De pulberea
Ţolului!
Burulean că mi-şi pleca
Şi curînd că-şi ajungea
La ispravnicu-n Caracal.
De la poartă pîn' la scară,
Vînăt mergea-n cotişoare,
Burulean trăgînd pistoale.
Frunză verde de cicoare,
Ispravnicul, boier mare,

Degrab' se scoală
'N picioare;
Gîndea că-i răscoală
'N țară.
Iar Burulean de colea
Bună ziua că-i dedea;
Mai frumos îi mulțămea
Și din gură că-i grăia:
— Burulene, dumneata
Hai la masă să prînzim,
Bine să ne veselim,
Amîndoi să ospătăm,
Și în galbeni să jucăm.
Burulean că-i răspundea,
Crunt la el că se uita
Și din gură-i cuvînta:
— Eu la tine n-am venit
Cu Vînătul ostenit,
Să te văd de ești frumos,
Să te-ntreb d-ești sănătos:
Eu la tine am venit,
Tu, măre, mie să-mi faci,
De voiești ca să mă-mpaci,
Vro cincizeci de cositori,
Patruzeci adunători
Să-mi cosească fîn cu flori.
Ispravnicul, boier mare,
Degrab' se scula-n picioare;
Mîna pe condei punea,
În călimări îl muia,
Coală de hîrtie lua
Și pe loc că îmi scria
Volnicii
Pe la zapcii,
Răvășele
'N sătiocle,
Ca ei, măre, să mi-și facă
Savai, cincizeci de voinici,
Tot voinici cu coase lungi;
Savai, cincizeci cositori,
Patruzeci d-adunători
Să cosească fîn cu flori.
Pe loc, măre, că-i făcea
După cum le poruncea.
Cositorii toți sosea,
Lui Burulean că-i dedea
Și cu dînsul
Purcedea
Tocma-n valea
Vajului,
La fîntîna
Hoțului,
Unde-i toiul
Fînului.
Cositorii-n rînd punea
Și de muncă s-apuca.
Cînd la margine
Ieșea,
Cincizeci brazde
Număra.
Burulean, unde vedea,
Inimioara că-i creștea.
Multă vreme nu trecea,
Ceasul prînzului sosea:
Cositorii înceta,
De cosit nu mai cosea;
Unii focuri mari făcea,
De mămăligi că-mi punea;
Alții lulea
Aprindea,
La umbră,
Mi se culca,

Iar Burulean ce-mi făcea?
El de lucru că n-avea,
Urît mare i se făcea,
Pe cal mi-și încăliča,
Livezii ocol îi da.
Văzînd iarbă
Șleuită,
De coasă
Nepotrivită,
Grozav că se-nfuria,
Pe-njurături se punea,
Văile de-mi răsuna.
Dar ăl căpitan
Bălan
Pe loc că mi-l auzea:
El e de hoți căpitan:
Șade trîntit p-un ciolpan.
Cum pe Burulean vedea,
El așa îi cuvînta:
— Burulene, om ciudat,
Io prin sat
Nici nu ți-am dat,
Pui de găini nu ți-am luat:
De ce dar m-ai înjurat?
Dar Burulean, de colea,
Cum pe hoț îl auzea,
Grozav că se înfuria,
Pușca-n el o îndrepta
Și pe loc
Foc
Îi dedea,
Dar foc flinta nu lua.
— Burulene, dumneata
Mai du-te d-ast' dat-acasă
De mi-ți vezi de jupînească,
Că de tine nu-mi prea pasă!
Dar Burulean ce făcea?
Al doilea că trăgea,
Arma foc iar nu lua.
De trei ori el o trăgea,
Nici scînteie nu lăsa.
Iar cel hoț de căpitan
Se scula de pe ciolpan.
Mîna pe carîmb băga,
Mititel pistol scotea,
Mititel și ghintuit
Cu trei glonți în el d-argint
Pentru Burulean gătit.
La cătare că-l lua
Și, măre, că mi-l ochea
La marginea fesului
Unde-i greu ciocoiului.
Cînd pistolul că-mi trăsnea,
Burulean jos că-mi cădea
Și din gur-așa-mi grăia:
— Bată-te-n lege, armă rea,
Scurtare de viața mea!
Acestea le mai zicea,
Și pe loc sufletu-și da.
Vai, sărace
Burulene,
Te duce
Pe două lemne
Și nu te mai lași de rele!
Merse vestea la divan
C-a ucis pe Burulean
Tot un hoț de căpitan.
Unde divanu-auzea,
Mare ziafet făcea,
Că de dînsul se scăpa.

BOLBOCEAN HAIDUCUL

(Scris la Bogza, județul Rîmnicu-Sărat, după un bătrîn lăutar, și comunicat, în 1875, de amicul meu Gr. G. Tocilescu, la Paris.)

Frunză verde sălcioară,
La Focșani, între hotară,
Iese Bolbocean în țară:
Bate ciocoii la scară
Cerînd bani
De cheltuială
Și haine
De premeneală.
Foaie verde ș-un pelin,
La cîrciuma lui Călin,
Bolboceanul bea la vin;
Foaie verde de susai,
Bea cu Crețul
Neculai;
Ș-apoi verde de hamei,
Bea cu tînărul
Matei:
Bea vinul
Cu vedrița,
Rachiul
Cu ploschița.
Dar maică-sa ce-mi grăia,
Și din gură ce-i zicea?
— Măi, Vasile Bolbocene,
Bolbocene
Rîmnicene,
Ia bea, maică, nu prea bea,
Că vinul
E-mbătător,
Rachiul
Amăgitor,
Puitor
De cap de om,
Că nu știu; să mi se pară,
Ori potera vă-mpresoară!
Bolbocean, dac-auzea,
El la mă-sa se răstea
Și din gură-i răspundea:
— Taci, măicuță, gură rea,
Lasă' să vie potera;
Vie, bat-o sfînta cruce,
Că, cum vine,-așa s-o duce.
Nu-s femeie, conci nu port,
Ca să zici că eu nu pot,
Ci-s voinic cu comănac,
Cu șapte poteri mă bat!
Bine vorba nu sfîrșea,
Și potera că-mi sosea.
Cum sosea,
'I-nconjura,
Zapciu din gură-i grăia:
— Măi, Vasile Bolbocene,
Bolbocene
Rîmnicene,
Ia mai stai ca să vorbim,
Fețele să ne privim
Și să-mi spui, fără păcat,
De ești hoț adevărat:
Ce nu te lași
Tu de rele,
Să nu mori
În chinuri grele;

Ce nu te lași
De furat,
Ca să nu mori
Împușcat?
Bolbocean, de-l auzea,
Din guriță-i răspundea:
— Cum o să mă las de rele,
Că-s de mic dedat cu ele?
Relele
Sînt pentru voi,
Iar bunele
Pentru noi!
Zapciul iar îi grăia,
Lui Bolbocean îi zicea:
— Ia să mi te dai legat
Să te ducem nestricat,
C-am poruncă
De-mplinit,
Poteră
De hărțuit.
Bolbocean, de-l auzea,
Zapciului răspundea:
— Cum o să mă dau legat,
Cînd eu nu sînt vinovat?
Nu sînt femeie cu conci,
Să zic că-n luptă nu poci,
Ci-s voinic cu comănac,
Cu nouă zapcii mă bat!
Și, cînd astfel îi vorbea,
Mîna pe baltac punea,
Drept către zapciu pornea,
Binișor se lătura;
Cu baltac cînd aducea,
Mîn-a dreaptă
Că-i frîngea
Și p-a stîngă
I-o scrîntea,
De pe cal jos îl trîntea:
Poterașii-ncremenea.
Apoi calul că-i lua
Și pe el încălica,
Drumul maro c-apuca.
Poterașii-ncremenea,
După dînsul lung privea.
Așa mult nici că mergea,
C-un jidan se întîlnea;
Numai o măciucă-i da,
Cinci sute de lei scotea,
Apoi vesel iar pleca,
Prin perdele s-abătea,
Pelcelușe cumpăra,
Pelcelușe brumării
Le vindea la cazaclii[1],
Pelcelușe mai de soi,
Le vindea pe la ciocoi;
Pelcelușe de mieoare,
Le vindea pe la hotare.
Bolbocean negustorea,
Dar bănet ce cîștiga
Cu săracii-l împărțea,
De se ducea pomina,
De la Rîmnicu-Sărat
Dincolo de Calafat
Și-n Brăila pe uscat,
De Vasile Bolboceanul,
De Vasile Rîmniceanul.

[1] Negustători de vinuri.

BOTEA

(Fragment scris la Bogza, județul Rîmnicu-Sărat, după un bătrîn lăutar și comunicat la Paris, în 1875, de d-l Gr. G. Tocilescu.)

Frunză verde
De sulfină
Botea doarme
La stupină
Cu capul
P-o rădăcină,
Cu paloșul
Pus pe mînă,
Cu durda
Pe lîngă rînă,
Cu flinta
Lîngă tîrsînă,
Nu știu goală
Ori e plină!
Cine-l vede nu-i d-a bună:
Fuge potera nebună.
Potera mi-e spătărească:
Fuge să se prăpădească,
Locul să nu-și mai găsească,
Botea să nu mi-o sosească!
Botea, cînd se deștepta
Și pe cal încălica,
Vesel, măre, că-mi pleca
Și-nainte se ducea.
Pînă colo-n Valea-Rea,
Cu trei poteri se-ntîlnea
Și cu ele se lupta.
Din cîți poterași era
Numai unul s-alegea
Și cu Botea se vorbea
Și, după ce se-nvoia,
Și, după ce isprăvea,
Șapte sute lei îi da
Și la săraci împărțea.

BUSUIOC

(Scris în București, la 7 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei.)

„Busuioace, busuioace,
Busuioace, nu te-ai coace,
Nici sămînțe n-ai mai face!"
Foaie verde șiminoc,
Multă lume-i cu noroc,
Dar nimeni ca Busuioc.
Busuioc
Șeade la foc
De-și uscă obielele
Și numără zilele
Cînd sosesc poterile.
Pîn-obielele
Usca
Și zilele
Socotea,
Iată potera sosca
Și potera-l coprindea.
Foicică ș-o lalea,
Busuioc ce mi-și făcea?
Cumpătul nu mi-și pierdea,

În picioare se scula,
Cizmele şi le trăgea
Şi la durdă-mi alerga.
Durda
Cu stînga
Lua
Şi cu dreapta
Mi-o umplea,
Mi-o umplea şi mi-o-n-
cărca,
Că numai gloanţe băga,
Băga gloanţe cu mîna
Şi iarba
Cu căciula.
Potera-l înconjura,
Potera mi-l căuta
Ca să-i scurteze viaţa,
Dar Busuioc ce făcea?
Mîna pe durdă punea,
De amnare mi-o-ntindea,
Cremenea că-i potrivea,
Drept afară că-mi ieşea;
Potera se spăimînta,
Pe Busuioc cînd vedea!
Dar el, măre, nici vorbea,
Nici vreme nu zăbăvea:
Unde durda-şi slobozea,
Drum prin poteră făcea
Şi, dac-o mai încărca
Şi-inc-o dată de mai da,
Potera că-mi biruia,
Drum bătut că-i arăta.
Potera
Din Mehedinţi
Fuge cu iarba
Prin dinţi,
Potera
De la Gornet
Fuge cu mîna
La piept,
Şi care cum rămînea
De Busuioc pomenea
Şi lui Busuioc cînta:
„Busuioace, busuioace,
Busuioace, nu te-ai coace,
Nici sămînţă n-ai mai
face!"

BÎCUL HAIDUCUL

(Scris, în iuliu 1870, de repausatul Nic. Scurtescu, după lăutarul Marin, în comuna-i natală Valea-Lungă, judeţul Prahova.)

Foicică de pe lac,
Cine-mi suie la ceardac,
Mai în jos de Ţarigrad?
Înălţatul de-mpărat
De cu noaptea s-a sculat
Şi divan şi-a adunat,
Că el, măre, mi-a aflat
De numele Bîcului,
Bîcului
Haiducului,
Bîcului
Viteazului,
Ce-a pus streajă drumului
Din dealul Odriiului
Pînă-n preajma Diiului.
Împăratul, d-auzea,
Ciudă mare-l coprindea,

Șapte pungi făgăduia
Ori la cine s-o afla,
Ș-o afla ș-adevăra,
Să se ducă
Să-l aducă
Din fundul
Ceardacului,
Din marginea
Drumului,
De subt umbra
Teiului,
Din floarea
Ghizdeiului,
Unde-i gazda
Bîculuì,
Bîcului
Haiducului,
Bîcului
Viteazului,
Ce-a pus streajă drumului
Din dealul Odriiului
Pînă-n preajma Diiului.
Împăratul se-ndîrjea,
Șapte pungi făgăduia,
Dar nimenea nu s-afla,
Nimenea s-adevăra
Să se ducă
Să-l aducă,
Făr' de numai trei beșlii,
Care țin raiaua-n Dii,
Buni
De mînă,
Tari
De vînă,
Și porniți
Tot pe pricină.

Trei beșlii se aduna,
La Țarigrad
Se ducea,
La-mpărat
Îngenuchea
Și pe lege se jura
Pe Bîcul că l-or lua
Din fundul
Ceardacului,
Din marginea
Drumului,
De la umbra
Teiului,
Din floarea
Ghizdeiului.
Împăratul, d-auzea,
Zece pungi făgăduia,
Și din gură le zicea:
— Trei beșlii
Și trei delii,
Ce țineți raiaua-n Dii,
Să vă duceți,
Să-l aduceți,
Dar nici de coate
Legat,
Nici de paloșe
Crestat,
Ci om viu, nevătămat,
Să-l pot
Pune la-ncercare,
Să văd
De e viteaz mare!
Beșliii se chibzuia
Și pe lege se jura
Că nici coate
I-or lega,

Nici paloşe
L-or cresta.
Împăratul, d-auzea,
„Işala“ că le zicea,
Pe umere că-i bătea,
Cîte-o pungă le dedea.
Trei beşlii
Şi trei delii,
Care ţin raiaua-n Dii,
Din ceardac se scobora,
Pe cai negri-ncălica
Şi mergea, măre, mergea
Pînă iată c-ajungea
La ceardacul Bîcului,
Bîcului
Haiducului,
Bîcului
Viteazului,
Ce-a pus streajă drumului
Din dealul Odriiului
Pînă-n preajma Diiului.
Acolo, cînd ajungea,
Pe haiduc că mi-l găsea
În floarea
Gîizdeiului
Şi la umbra
Teiului,
De trei zile
Adormit,
Pe baltace
Tolănit
Şi cu murgul priponit
În pripoane de argint.
Turcii, măre,
Cînd vedea
Că de veste
Nu prindea,
Că din somn
Nu se trezea,
Drept la murg
Se repezea,
Din pripon
Că mi-l scotea,
Un iatac
Pe el lega,
De stăpin
L-apropia
Şi-n iatac
Frumos punea
Tot pe Bîcul adormit,
Pe baltace tolănit;
Pe murgul de frîu lua,
Pe cărare
Se-ndrepta,
Drumul mare
C-apuca
Pînă iată c-ajungea
Mai în jos de Ţarigrad,
La-nălţatul de-mpărat.
Bîcul nu se deştepta,
Bîcul trei zile dormea,
Iar, cînd fu a patrulea,
Numai ochii-şi deschidea
Şi dodată se trezea;
Mîna pe baltag punea,
La beşlii se repezea
Şi din gură le zicea:
— Cine-aicea m-a adus
Capul lui şi l-a răpus!
Unde Bîcul
Se răstea,

Haremul
Se sperie,
Cadînimea
Leşina
Şi turcimea
Alerga,
Pe el mîna
De punea
Şi din gură
Mi-i spunea
Că-i poruncă
'Mpărătească
Pe viteaz să-l ispitească
Şi să-l puie la-ncercare
Cît a fost şi e de mare,
Foaie verde ş-o lalea,
Bîcu, măre, n-asculta:
Num-o dată se smîcea,
Num-o dată se-ntorcea,
La pămînt pe turci culca
Şi d-a dreptul se ducea
Tocmai la măria sa,
Iar din gură ce-i grăia?
— Împărate
Înălţate,
M-ai furat,
Ori m-ai chemat
Cu oştire să mă bat,
Ca să cunoască şi turcul
Cine e Bîcul
Haiducul?
Împăratul, de-l vedea,
Semn ceauşului făcea,
Jos cu toţii se dedea
Şi pe Bîcul mi-l lega
D-un copaci cu foaia lată,
Cu tulpina
Vîrtoşată
Şi cu umbra
Resfirată;
Mi-l lega tot cu mătase
Împletită-n cîte şase,
Mi-l lega tot cu arnici
Împletit în cîte cinci;
Şi cînd bine mi-l lega,
Şi cînd bine mi-l strîngea,
Al ceauş îi tot striga:
— Haide, bre, rupe frînghia,
Ca să-ţi arăţi bărbăţia,
Să-ţi cunoaştem vitejia!
Bîcul, măre,
De vedea,
Cu zîmbire
Răspundea,
Num-o dată se smîcea,
O dată se opintea,
Şi, frînghia cînd rupea,
Copaci din pămînt scotea,
La pămînt îl dobora
Şi din gură iar zicea:
— Împărate
Înălţate,
M-ai furat
Ori m-ai chemat
Cu oştire să mă bat,
Ca să cunoască şi turcul
Cine e Bîcul
Haiducul?
Împăratul, de vedea,
Nici p-atît nu se lăsa:

Semn ceaușului făcea
Și degrabă c-aducea
Un cal negru, bidiviu,
Prins atunci de prin pustiu,
Iar din gură-i tot zicea:
— L-ăi prinde și-ncălica
Ca să-ți arăți bărbăția,
Să-ți cunoaștem vitejia!
Bicul, măre,
De-mi vedea,
Cu zîmbire
Răspundea,
După cal că-mi alerga
Dreapta-n coamă
Că-i punea,
Și cu stînga
Mi-l zvîrlea,
Peste zid că-l arunca
Și din gură iar grăia:
— Împărate
Înălțate,
M-ai furat
Ori m-ai chemat
Cu oștire să mă bat,
Ca să cunoască și turcul
Cine e Bicul
Haiducul?
Împăratul, de vedea,
Semn ceaușului făcea,
Patru mii
Spahii
Scotea:
Dar Bicul
Nici c-aștepta;
Ca vîntul
Se repezea,
Capetele le lua,
Grămadă le așeza,
La-mpăratul se-ntorcea
Și din gură-i mai zicea:
— Împărate
Înălțate,
Copaciul
Ți-am răsturnat,
Calul
Ți l-am aruncat,
Spahiii
Ți i-am culcat:
Acum, d-o vrea
Dumnezeu,
Ți-o veni și rîndul tău,
Că prea m-ai furat
Hoțește
Și m-ai ispitit
Turcește!
Împăratul,
D-auzea,
Groaza-ntr-însul
Că intra,
Semn ceaușului făcea,
Și pe umeri că-l bătea,
Și de mînă-l apuca,
La ceardac că mi-l urca,
Dăsăgei cu bani umplea,
Dăsăgei

Cu gălbinel
Să trăiască tot din ei,
Şi obiele
Cu rubiele,
Să trăiască tot cu ele.
Bîcul, măre, ce făcea?
El obiele că-şi strîngea,
Dăsăgeii că-şi lua,
Jos cu ei că se dedea
Şi pe murg că mi-i lega,
Ziua bună că-şi lua.
Împăratul ce-i zicea?
— Bîcule, fecior de zmeu,
Dar-ar bunul Dumnezeu
Cît oi fi io-n-mpărăţie
Să fii şi tu-n haiduciel
Bîcul, măre, -ncălica,
Pinteni murgului dedea,
Iar pe poartă cînd ieşea
Bună ziua că-şi lua,
Şi din gură ce zicea?
— Împărate
Înălţate,
Mi-am arătat
Bărbăţia,
Mi-ai cunoscut
Vitejia
Şi ţi-ai făcut
Omenia;
Acum rămîi
Sănătos,
Că la bune mîini
Ţi-am fost!
Bîcul, măre, de-mi pleca,
Drumul murgului că da,
La pistoale slobozea
Şi din gură chiuia.
Zbura murgul
Pe pămînt
Ca şi fulgul
Sus în vînt,
Pînă, măre, c-ajungea
La marginea
Drumului
Şi la umbra
Teiului
Din floarea
Ghizdeiului,
Iar acolo ce-mi făcea?
În ceardac dăsagi vărsa,
Haiduciei iar se da,
Şi iar streajă că puneă,
Din munţii Odriiului
Pînă-n preajma Diiului.

PĂTRUL HAIDUCUL

(Variantă auzită în judeţul Vîlcea, de la un bătrîn lăutar din comuna Bujoreni, anume Ircă, publicată de tînărul Iancovescu sub pseudonimul „Murgilă" în ziarul *România*, nr. 133, de la 1 septembre 1884.)

Frunză verde de spanac,
Strigă naltul împărat
De trei zile şi trei nopţi:

— Care, măre, s-o afla,
Care de s-o aduna,
Care, măre, ca să meargă
În munții Catrinului,
'N Dealul Mărgăriului,
Sub umbrița
Teiului,
La floarea
Vizdeiului,
La marginea
Drumului,
La ceardacul
Pătrului,
Pătrului
Haiducului?
Nimeni, mări, că nu s-afla,
Fără trei turci mari, beșlii,
Care țin raia vandii[1];
Ei, măre, că mi s-afla
Și că mi se aduna,
La-mpăratul că venea,
Și din gur-așa-i grăia:
— Dragă-mpărate
'Nălțate,
Am auzit de trei zile
Că, măre, că mi-ai strigat:
Nu cumva de s-o afla
Și, măre, s-o aduna
Care, măre, ca să meargă
În munții Catrinului,
'N Dealul Mărgăriului,
Sub umbrița
Teiului,
La floarea
Vizdeiului
Din marginea
Drumului,
La ceardacul
Pătrului,
Pătrului,
Haiducului.
Noi ne-aflăm ca să ne ducem,
Noi ne aflăm ca să-l ducem
Nelegat,
Neferecat,
Pe bună credință luat!
Turcii, măre, că mergea,
Pe Pătrul că mi-l brodea,
D-adormit ei mi-l găsea.
Calul însă al lui Pătru,
Al lui Pătru, haiduc Pătru,
Cu piciorul că-mi bătea,
Glie din pămînt rupea
Și la Pătru c-azvîrlea,
Și pe nări cînd șuiera,
Pe Pătrul mi-l deștepta.
— Dară voi, turci mari, beșlii,

[1] Acest vers greșit trebuie să se citească: „care țin raiaua-n Dii", căci *raiaua* se pronunță pe-alocurea și *raiava*.

Ce țineți raia vandii,
La mine cin' v-a mînat
Capul vostru l-a mîncat!
Turcii din gură grăia:
— Mai stai, Petre, haiduc Petre,
Că n-am venit cu gînd rău,
Ci doar de binele tău.
Te poftește la domnie
Ca să faci o veselie!
Daca Pătru auzea,
Mai bine că mi-i părea,
Drum nainte că le da
Pînă el
Că se arma,
Frumușel
Că se gătea
Și pe cal
Încălica.
P-altă parte
Că mi-și da
Și nainte
Le ieșea,
Și cu turcii că pleca,
La domnie că mergea.
La-mpărat, dac-ajungea,
Pătrul așa că-i grăia:
— Frunzuliță ș-o lalea,
Doamne,-mpărate
'Nălțate,
Îmi dai oaste să mă bat,
Ori la ce tu m-ai chemat?
Împăratul ce făcea?
Stejar în pămînt băga,
Cu trei frînghii că-l lega,
Cu trei frînghii de mătase
Împletite-n cîte șase,
Cu alte trei de arnici
Împletite-n cîte cinci,
Ca să-i vază vitejia,
Să-i cunoască bărbăția.
Dară Pătrul ce făcea,
Cînd legat el se vedea?
O dată că mi-și țipa,
O dată se răsucea,
Frînghiile le rupea,
Stejar din pămînt scotea
Și-așa din gură grăia:
— Doamne, -mpărate
'Nălțate,
Îmi dai oaste să mă bat,
Ori la ce tu m-ai chemat?
Împăratul, de vedea,
Cinci mii de ostași îi da.
Pătru însă aștepta,
Aștepta pîn' se-nșira,
După urmă că-i lua,
Ca un vînt înviforit
Dintr-un pomet înflorit;
Știi cum bate vînturile
De scutură florile,
Așa le lua capurile.
Frunză verde ș-o lalea,

Toată oastea isprăvea
Şi-ndărăt că se-ntorcea,
Şi din gur-aşa grăia:
— Împărate
Înălţate,
Îmi dai oaste să mă bat,
Ori la ce tu m-ai chemat?
Au vezi bine, au nu vezi
Calu-mi că s-a-nfierbîntat,
Sabia-mi că s-a spurcat,
Ochii-n cap s-au turburat?
Îţi zic zău, pre legea mea,
Să fi lăsat Dumnezeu
Ca să tai stăpînul meu,
Capul tău ţi-ar fi căzut,
Zile n-ai mai fi avut!
Frunzuliţă ş-o lalea,
În mare groază-l băga
Şi sus, măre, că-l chema,
De mînică
Mi-l lua,
În cămară
Mi-l ducea,
Dăsăgeii că-i umplea,
Dăsăgei
Cu gălbenei,
Să se hrănească cu ei.
Frunzuliţă ş-o lalea,
Pătrul dăsagii lua
Şi pe cal şi-i aşeza.
Împăratul ce-mi făcea?
Înc-o dată mi-l chema,
Şi din gură că-i zicea:
— D-alei, Petre, haiduc
Petre
Dar-ar Dumnezeu să dea,
Cît oi fi eu la domnie
Să fii şi tu-n haiducie!
Pătrul cal încălica
Şi spre poartă că pornea,
Şi-mpăratului zicea:
— Rămîi, Doamne, sănătos,
Că la mînă eu ţi-am fost,
Şi tu vrednic nu mi-ai fost.
— Du-te, Petre, sănătos,
Că la mînă tu mi-ai fost
Şi eu vrednic nu ţi-am fost!
Pătru calu-şi repezea
Şi din gură
Chiuia,
Şi pistoale
Slobozea.
Şi mergea din sat în sat
Bătînd cîte-un pîrcălab
Ca să-i gătească conac.
Ş-aşa, măre, că mergea
Spre munţii Catrinului,
'N Dealul Mărgăriului,
Sub umbriţa
Teiului,
Sub floarea
Vizdeiului,
În marginea
Drumului
Tot la ceardăcelul lui.

AGUȘ[1] AL LUI TOPALĂ

(Baladă auzită în comuna Bujoreni din Vîlcea, scrisă după lăutarul Ircă și publicată de d-l Iancovescu, sub pseudonimul „Murgilă", în ziarul *Romînia*, nr. 138 din 7 septembre 1884. Să se compare *Aga Topală*, la pag. 116—118, în colecțiunea d-lui At. M. Marienescu, br. II.)

Frunzuliță sălcioară,
Cît fuse vara de mare
Aguș nici un lucru n-are
Cu trei hate[2] la coșare.
PușI de la vinerea mare,
Pe grăunțe și pe sare:
Unu-mi este Doleșul,
I l-a dăruit nașul;
Unu-mi este Murgu-nchis
De la Visterul trimis;
Unul e Vînăt rotat,
De la pașa i-a fost dat.
Ăst Aguș al lui Topală
Mi-este voinic fără seamă:
Bate turcii de-i omoară
Și mi-i bagă
Prin harale[3]
De mi-i dă
Pe Olt la vale.
Ăst Aguș al lui Topală
A plecat la-nsurătore
Să ia fata lui Carale
Cu cinci chile
De parale,
Cu cinci sute
De catane,
Și cu cinci sute de turci,
Și-ncă pe atiți beșlii.
Unii-mi cîntă
Oltenește,
Alți îmi cîntă
Turcește,
Și beșliii
Beșlegește:
Aguș pistoale
Trăsnește,
Nicopole
Se-ngrozește.
Muierile, d-auzea,
Muierile se-ngrozea:
Își încuia
Casele,
Și înfunda
Tufele.
— Ce fugiți
Ca cobele
Și vă-ncuiați

[1] Diminutiv din *aga*.
[2] Cal, armăsar.
[3] Saci.

Caselo
Şi izbiţi voi tufele,
Că nu este vro răzbeală
Ca să vă scoată din ţară,
Ci-i Aguş al lui Topală;
A plecat la-nsurătoare,
Să ia fata lui Carale
Cu cinci chile de parale.
Ş-aşa face el prin ţară!
Cu toată nunta mergea,
Fata lui Carale lua
Şi, acas' de se-ntorcea,
Pîn' ce nunta o făcea,
Nici mai mult că nu trecea,
Nici mai mult, nici mai
puţin,
Numa trei zile trecea;
Cărticică că-i sosea,
Carte de la Bucureşti,
Cu peceţile domneşti.
Da-n carte ce mi-i scria?
— Ia, Aguşe, dumneata,
Să faci cum bine-i putea
Şi să vii pîn-aicea,
Că te-a poftit domnia.
Aguş atunci îmi grăia:
— Hai, Drăghici,
Tu sluga mea,
De ţesală
Şi înşală,
Pe Vînătul
Scoate-afară,
Lasă pe Murgul
Acasă,
Pe Deleş lasă-l
Să pască.
Şaua pe Vînăt aşează,
Cu scări dalbe învîrteză,
Cu pofilul
Numai fluturi,
La drum lung
Să mi-i tot scuturi.
Şi mai intră în celar
De scoate un mic cioltar,
Cioltarul cel mohorît
Cu ciucurii de argint,
Face dîră pe pămînt,
Cum n-au văzut de cînd
sînt!
Pe Vînătul i-l gătea.
Aguş, măre-,-ncălica.
Şi cadişca că-i grăia:
— Vai, Aguşe, dumneata
Mă luaşi de sînt trei zile,
Şi te duci de la mine.
Ce ruşine, ce ocară!
O să iasă vestea-n ţară!
Aguş din gură-mi grăia:
— Cadişco, nu zice-aşa,
Că mă duc la Bucureşti
Să-ţi cumpăr cimbiri şi fes,
Şi dau pe la Hanul mare
Să-ţi iau rochii şi paftale!
Aguş, măre, că pleca,

La Bucureşti că mergea,
Frunzuliţă ş-o lalea,
La domnie ajungea,
Bună ziua că-i dedea,
Mai frumos că-i mulţămea.
Domnia că mi-i grăia:
— Puneţi
Cafea
'N filigea,
Şi daţi
Lui Aguş să bea.
Din filigea
Cafea
Bea,
Din ciubuc
Tutun
Trăgea,
C-aşa-i era
Dragă lumea.
Domnia că-l întreba:
— Ia, Aguşe, dumneata,
Nu ţi-e hatul de vînzare
Să-ţi dăm galbeni şi parale,
Venetici
De cîte cinci.
Să-i tot schimbi şi să-i
mănînci?
— O, Doamne, măria-ta,
Nu-mi e hatul de vînzare
Să-mi dai galbeni şi parale,
Mi-e hatul de dăruială:
'L dăruiesc mărici tale.
Domnul, daca auzea,
Aşa din gură-i grăia:
— Ia, Aguşe, dumneata,
Ce boierie pofteşti?
— Ghiulăria,
Julăria,
Caracalul jumătate.
Că mai am şi eu un frate.
Mult mai mic
Şi mai voinic:
Facem ş-ăluia mertic!
Frunzuliţă ş-o lalea.
Hatul, măre, că i-l da.
Boieria că-şi lua.
Nici mai mult că nu trecea.
Cărticică că-i sosea,
Carte de la beşleaga,
Şi-n carte că mi-i scria:
Să facă cum o putea
Să meargă la beşleaga
El, măre, îmi şi pleca,
Hatul însă rămînea.
Singur el cînd se vedea,
O dată că-mi necheza
De pămîntul tremura,
Geamurile se spărgea,
Pe doamna-n groază băga,
Şi de la domn că cerea
Drumul calului să dea.
Porţile se deschidea,
Drumul hatului că-i da.
El, slobod cînd se vedea,

Tot dup-Aguș se hua.
Aguș 'dărăt se uita,
Hatul lui că mi-și vedea
Și din gur-așa grăia:
— Biata frică, și dînsa
Ce mai poate, săraca!
El pe hat încălica,
La beșleaga că mergea,
Bună ziua că-i dedea,
Mai frumos că-i mulțămea.
Beșleaga îmi poruncea:
— Puneți
Cafea
'N filigea,
Și dați
Lui Aguș să bea!
Din filigea
Cafea
Bea,
Din ciubuc
Tutun trăgea,
Că așa lui îi era,
Îi era dragă lumea.
Frunzuliță ș-o lalea,
Beșleaga îl întreba:
— Dar, Agușe, dumneata
Ne vii de la București?
Mă mir! Ce ne povestești?
Aguș, măre, ce-mi făcea?
Nici o vorbă nu zicea.
Mîna-n dăsagi că băga,
Mare firman că scotea
Și pe masă că-l trîntea,
Că el carte nu știa.
Era mare ca un domn
Și n-avea minte de om.
Beșleaga, daca citea
Și ce e-n firman vedea,
Din gură așa-i grăia:
— Săraci oameni de pe vale,
Cum ați trăit cu ocară
Cu Agușul dintr-o țară;
Săraci oameni de pe Olt,
Cum ați trăit cu mult foc
Cu Agușul dintr-un loc!
Aguș, daca auzea,
Paloș din teacă trăgea,
Trei dește că-i crîmpota
Lui beșleagă Mustafa.
Și Aguș ce mai făcea?
Avea niște șelvărei,
Făcuți cu cincizeci de lei,
De umbla vara cu ei.
În ei mi se-mpiedica
Și jos, măre, că cădea.
Beșleaga sé repezea.
Din ceafă gîtu-i tăia.
Aguș însă se scula,
Mîna la cap își punea,
Grumazul își îndrepta,
Jos pe scară oă se da,
Hatul își încălica
Și din gur-așa grăia:
— D-alelei, mișel de cîine,

D-oi mai avea niscaĭ zile,
Ca mîine
Mă-ntorc la tine,
Şi, d-oi avea vrun noroc,
Ca mîine
Sînt iar la loc
Să te pîrlesc ca p-un porc!
Apoi drumul şi-l lua,
Către casă se ducea,
Tot pe Olt, în sus, spre munţi,
Către munţii cei cărunţi.
Frunzuliţă ş-o lalea,
El acas' cînd ajungea
Şi cadişca mi-l vedea,
De mult drag ce ţi era
Nu mi-l săruta în gură
Ci-l săruta-n tăietură.
Ea amar cînd se plîngea,
Aguş o tot mîngîia.
Ea plîngea,
El îi vorbea,
Cu glas de moarte-i lăsa
P-al său frate, mult mai mic,
Mult mai mic şi mai voinic,
Ce-a rămas pustiu pe lume
Cu al tatălui lor nume.

GRUIAN

(Scris în Bucureşti, la 7 mai 1884, după moş Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei.)

Pe culmiţa dealului,
Dealului Ardealului,
La craca
Ciolpanului[1],
La cuibul
Şoimanului,
Ţipă puiul
Corbului
Şi pe ploaic,
Şi pe ceaţă,
Şi-n seară,
Şi-n dimineaţă.
Frunză verde de tufan,
Iată colo că Gruian,
Gruia, Pazavan
Gruian[2].
La pui de corb se ducea

[1] Se numeşte *ciolpan* trunchiul unui arbore rămas în pămînt, dar ale cărui ramuri au dispărut, fiind rupte de vînt sau putrezite prin vechime.

[2] Despre numele Gruia Pazavan Gruian, care locuia spre apa şi pe lîngă mînăstirea Govora, să se vadă şi varianta lui *Ghiţă Căţănuţă*, reprodusă după Anton Pann mai la vale.

Şi din gură-l întreba:
— Savai, puişor de corb,
Ce ţipi, neică, şi ţiveşti
Şi-mprejur mi te roteşti
Şi pe ploaie, şi pe ceaţă,
Şi-n seară, şi-n dimineaţă,
Şi la prînzurile mari
Pe ramure,
Pe ciolpani?
Au ţi-e foame,
Au ţi-e sete,
Au ţi-e dor de codru verde?
Colo, puişor de corb,
Din guriţă că-i vorbea,
Şi cu ciocu-i răspundea:
— Savai, mare căpitan,
Gruio, Pazavan
Gruian,
Nici mi-e foame,
Nici mi-e sete,
Ci mi-e dor de codru verde,
Că mie mi s-a urît,
Şi mie mi s-a făcut
Să mănînc
Carne de cuc
Şi să beau
Sînge de turc,
Să mănînc
De coţofană,
Să beau
Sînge de catană!
Cruia, unde-l auzea,
Pînă-n suflet se-ntrista,
Puiului de corb zicea:
— Savai, puişor de corb,
Vedea-te-aş schiopat şi orb!
Nu ştii că sînt neam de turc
Şi că trăiesc ca un cuc?
Nu ştii că io sînt catană
Slabă ca o coţofană?
Tu pe mine mă urseşti,
Tu pe mine mă cobeşti
Să-mi mănînci din cărnişoară
Şi să-mi bei din inimioară,
Dar zic, zău, pre legea mea,
Că din mine
N-ăi mînca.
Mai bine
Te-oi împuşca,
Să-ţi vie
La cap vorba,
Să-ţi iau piept şi aripioară
Şi să mi te fac pastramă,
S-o mănînc la primăvară!
Bine vorba
Nu sfîrşea,
Mîna
Pe puşcă punea,
Puiul de corb că ochea.
Îl ochea, ori nu-l ochea,
Puiul de corb că zbura,

P-altă cracă se punea,
P-alt ciolpan se ridica,
Şi-mi ţipa,
Şi-mi ţiuia,
Şi din gură tot cinta:
— Nu mi-e foame,
Nu mi-e sete,
Ci mi-e dor de codru verde,
Că mie mi s-a urît,
Şi mie mi s-a făcut
Să mă aţin la potici,
Unde s-or lupta voinici,
C-am să beau singe de turc,
Să mănînc carne de cuc,
Să mănînc d-o coţofană,
Să beau singe de catană!

CUPRINS

PARTEA I
(continuare)

D. Cîntece zoologice

8. PASERI ŞI ANIMALE

Cucul 5
Oltenesc 5
Cucul 6
Cucul 6
Cucul 7
Cucul 8
Cucul 8
Cucul 9
Cucul 9
Cucului 10
Cucului 10
Cucul şi corbul 10
Turturica 11
Jalea turturelei 11
Mierla 12
Mierliţei 12
Raţa 13
Mă dusei în tîrg 13
Lupului 14
Roibului 15
Flăcăul şi murgul 15
Murgului 16

9. PLANTE ŞI ARBORI

Peţinul 17
Merele 17
Florilor 17
Arză-te focul, pădure 18
Cîntecul teiului 18
Teiuleţ cu foaia lată 18
Teiul şi bradul 19
Ce frunză se bate? 20
Pleopul 20
Ulmii şi stejarii 20
Salciei 21

PARTEA A II-A

DESCÎNTECE, PREVESTIRI, POVEŞTI, CÎNTECE ROSTITE DE MATURI ŞI BĂTRÎNI

14. DESCÎNTECE, ÎMBĂRBURAREA, PROGNOSTICE

Descîntec d-a buba 28
Descîntec pentru băşica cea rea 28
Descîntec de albeaţă 30
Descîntec de aplecate 32
Descîntec de apucat 32
Descîntec de încleştat .. 34
Descîntec de apucătură şi întîlnitură 35
Descîntec de bube dulci ... 37
Descîntec de brîncă 38
Descîntec de ceas-rău 39
Descîntec de deochi 40
Descîntec de deochi 41
Descîntec de deochi 42
Descîntec de deochi 42
Descîntec de deochi 43
Descîntec de deochi 44
Descîntec de deochi 45
Rugăciune pentru de deochi 45
Descîntec de deochi 47
Farmec de desfăcut 48
Din *„Cartea de desfăcut farmecele“* 49
Din de-vînt 53
Farmec de dragoste 53
Descîntec de dragoste ... 54
Facere de dragoste 54
Vrajă de ursită 55
Vrajă de ursită 56
Descîntec de gîlci 57
Descîntec de gîlci 57
Descîntec de gînduri rele.. 58
Descîntec de iele 58
Descîntec de iele 59
Descîntec de iele 59
Descîntec de dînsele (ielele) 63
Descîntec „de dînsele“ .. 65
Legătura şi dezlegătura .. 66
Descîntec de mătrice 67
Lipitura şi zburătorul .. 68
Descîntec de năjit 69
Descîntec pentru năjit .. 69
Descîntec de orbalţ 70
Obrînteala 71
Desfacere de pagubă 72
Descîntec pentru cel perit 73
Descîntec de pocitură ... 74
Descîntec de şamcă (avestiţă) 75
Descîntec de muşcătură de şarpe 77
Descîntec de muşcatul şerpilor 77
Descîntec de şarpe 78
Descîntec de şerpoaică .. 78
Descîntec de şarpe 79
Descîntec de şarpe 79
Descîntec pentru muşcatul şarpelui 80
Descîntec de şarpe 80
Descîntec de soare-sec .. 81

Descîntec italian pentru gonirea farmecului 83
Traducerea descîntecului italian..... 83
Îmbărburarea 83
Prognostice populare 84

15. VERSURI DIN BASME

Începutul basmelor 86
Din naraţiunea basmelor 86
Din descrierile basmelor .. 87
Din basmul cu *Fata din dafin* 87
Din basmul cu „*Ţugunea, feciorul măturii*“ 88
Din basmul *Împăratul şi crivăţul* 90
Din basmul „*Cruce, cruciuliţa mea*“ *sau* „*Stanca a frumoasă*“ 90
Din basmul „*Poteca cu dorul*“ 92
Din basmul „*Păpuşică licărea*“ 92
Din basmul „*Naramza cea frumoasă*“ 93
Din basmul „*Capra cu trei iezi şi lupul*“ 94
Din basmul „*Nouă viteji*“ 94
Din basmul „*Femeia leneoasă*“ 94
Din basmul cu „*Şoimeii şi ogăreii*“ 95
Din basmul cu „*Doi împăraţi*“ 95
Din basmul cu „*Carakie viteazul*“ 95
Sfîrşitul basmelor..... 96

16. CÎNTECE VECHI (LEGENDE ŞI BASME) .....

A. Solare şi superstiţioase

Soarele şi Luna 101
Iovan Iorgovan 108
Iovan Iorgovan 113
Trei lebede 116
Holera 118
Oaia năzdrăvană 121
Blestemul 124
Blestemul 126
Şarpele 126
Balaurul 133
Brumărelul 141
Brumărel 144
Brumarul 154
Mierla şi sturzul 145
Mierla şi sturzul 150
Cicoarea 152

B. Istorice

Meşterul Manole 154
Zidirea cetăţii Scadaru .. 167
Dobrişcan 172
Radu Calomfirescu 178
Radu Şerban Basarab .. 179
Matei-vodă Basarab 181
Iancul Mare 182
Kara-Ghiorghe 185
Cîntecul Brăilei 185

Iancu Mercuzi 186
Cîntec fanariotic de la 1821 187
Cîntecul zavergiilor lui Ipsilante la 1821 187
Cîntec din epoca de la 1821 187
Cîntecul pandurilor de la 1821 188
Bimbaşa Sava 189
Povestea unui gîngav despre zavera de la 1821 .. 190
Cîntecul zaverei sau al zavergiilor lui Ipsilante de la 1821—1822 194
Arderea Iaşilor 195

C. Haiduceşti

Miul Cobiul 196
Miul Zglobiul 204
Ştefan-vodă 209
Fagul-Miului 213
Fulga 221
Geolip Costea 225
Corbea 231
Corbea 244
Corbea 250
Osînda 256
Badiul 259
Vîlcan 273
Iorgovan 284
Stanislav viteazul 289
Stanislav 304
Doicil 309
Toma Alimoş 314
Golea 318
Golea haiducul 323
Schiţă biografică 325
Gheorghelaş 328
Gheorghelaş 332
Burulean 340
Bolbocean haiducul 343
Botea 345
Busuioc 345
Bîcul haiducul 346
Pătrul haiducul 351
Aguş al lui Topală 355
Gruian 359

Lector : SUZANA CARMEN DUMITRESCU
Tehnoredactor : AURELIA ANTON

Bun de tipar : 05.10.1985. Coli editoriale 31,84.
Coli tipar 11,5.

Comanda nr. 50108
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"
Piața Scînteii nr. 1 — București,
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026